

Donna Leon

More nevolja

**Naslov izvornika Donna Leon A SEA OF TROUBLES
Donna Leon**

MORE NEVOLJA

1

Pellestrina je dug i uzak pješčani poluotok koji su ljudi stoljećima pretvarali u stanište pogodno za život. Protežući se u pravcu sjever-jug od mjesta San Pietro in Volta do Ca' Romana, Pellestrina je poluotok desetak kilometara dugačak, ali mu širina nigdje ne prelazi nekoliko stotina metara. Prema istoku gleda na Jadran, more koje nije na glasu po svojoj ljupkoj ćudi, ali zapadna mu je obala okrenuta prema Venecijanskoj laguni te je tako zaštićena od vjetra, oluja i valova. Tlo je pjeskovito i neplodno, tako da stanovnici Pellestrine, iako siju, ne žanju bog zna što. Iako im to, istini za volju, i nije bitno; nema sumnje da bi se većina njih podrugljivo nasmijala na samu pomisao da bi živjeli, bez obzira koliko ugodno i imućno, od zemlje, jer su stanovnici Pellestrine oduvijek živjeli od mora.

Mnogo je pripovijesti ispričano o ljudima s Pellestrine, o naporu i tegobama kojima su bili izloženi u borbi s morem. Stariji stanovnici Venecije sjećaju se vremena kada se govorilo da ljudi s Pellestrine provode noći, bilo ljeto ili zima, spavajući na zemljanim podovima svojih kolibica umjesto u posteljama, kako bi lakše ustali i otisnuli se od obale hvatajući plimu koja će ih odnijeti na jadransku pučinu, do ulova. Poput mnogih priča o tome kako su ljudi nekoć bili snažniji, i ovdje je vjerojatno riječ o izmišljotini.

Istinita je, međutim, činjenica da većina ljudi koji čuju tu priču, ako su Venecijanci, povjeruje u nju, a povjerovali bi u bilo koju priču o čvrstoći ljudi s Pellestrine ili o njihovoj ravnodušnosti prema boli ili patnji, svojoj vlastitoj ili tuđoj.

Ljeti Pellestrina oživi, jer turisti pristižu iz Venecije i s njena Lida ili iz Chioggije na kopnu kako bi objedovali svježe plodove mora i pili iskričavo bijelo vino, gotovo pjenušac, koje poslužuju u kafićima i gostionicama. Umjesto kruha, ondje poslužuju bussolaie, tvrda okrugla peciva čije ime, možda, potječe od bussole, iliti kompasa, koji je istoga oblika. Uz bussolaie, tu je i riba, obično toliko svježja da je, u trenutku kad turisti kreću na dugo i nezgodno putovanje do Pellestrine, još uvijek živa. Dok turisti ustaju iz svojih hotelskih postelja, orutim škrge još se uvijek bore sa stranim elementom, zrakom; dok turisti stoje u redu čekajući ranojutarnji vaporetto kod Rialta, sardelle se još bacakaju u ribarskim mrežama; dok silaze s vaporetta i prelaze Piazzale Santa Maria Elisabetta, tražeći autobus

kojim će doći do Malamocca i Alberonija, cefala upravo izvlače iz mora. Turisti često siđu s autobusa u Malamoccu ili kod Alberonija, popiju kavu, zatim prošeću pješčanom plažom i gledaju ogromne lukobrane koji se protežu prema jadranskim vodama pokušavajući spriječiti prelijevanje mora u lagunu.

Do toga trenutka riba je već mrtva, iako se od turista ne može očekivati da će to znati, ili uopće razmišljati o tome, pa tako ponovno ulaze u autobuse, sjede u njima dok kratko plove trajektom preko uskoga kanala, a zatim se autobusom ili pješice spuštaju do Pellestrine na ručak.

Zimi se stvari stubokom mijenjaju. Prečesto vjetar brije preko Jadrana iz smjera bivše Jugoslavije, noseći sa sobom kišu ili susnježicu, do kostiju promrzavajući svakoga tko pokuša stajati na otvorenom, pa makar i minutu. Ljeti prepunjeni restorani zimi su zatvoreni i ostat će zatvorenima sve do kasna proljeća, a u tome se razdoblju turisti moraju pobrinuti za sebe i svoje želuce kako znaju i umiju.

Ono što je ostalo nepromijenjeno, nanizani u dugim redovima s unutrašnje strane uskoga poluotoka, su deseci i deseci vongolara, brodova-skupljača školjaka, koji rade cijele godine, bez obzira na turiste, kišu, hladnoću i vrućinu, bez obzira na sve legende o plemenitim i vrijednim ljudima s Pellestrine i njihovoj neprestanoj borbi s nemilosrdnim morem, kako bi mogli uzdržavati svoje žene i djecu. Imena brodova kao da su uzeta iz pjesama: Concordia, Serena, Assunta. Ljuljuškaju se ondje, ugojeni i visoko podignutih nosova, i izgledaju baš poput brodova iz dječjih slikovnica. Čovjek poželi, šećući pokraj njih pod blještavim ljetnim suncem, posegnuti rukom i potapšati ih, pomilovati ih po njuškama, baš onako kako bi poželio podragati nekog simpatičnog ponija ili osobito umiljatog labradora.

Nestručnom oku svi ti brodovi izgledaju isto, sa svojim željeznim jarbolima i metalnom lopatom za školjke na pramcu, koja strši u zrak kada je brod usidren u pristaništu. Pravokutne i s bočnim stjenkama, sve te lopate izgledaju jednako, kao da je netko nategnuo žičanu mrežu preko njih, iako je ta mreža daleko čvršća od svih postojećih žičanih mreža, jer mora izdržati pritisak hridi ukopanih na dnu ili slučajan sudar s krupnim i nepredviđenim preprekama razbacanima

po dnu lagune. Također, naravno, lopate moraju biti dovoljno čvrste da ne puknu pri udaru o dno mora, u koje se zabadaju, a zatim se podvlače pod gnjezdišta školjaka, vuku se po morskome dnu i na površinu izvlače kilograme i kilograme školjaka, velikih i malih, zarobljenih na pravokutnom pladnju, dok se voda i pijesak ocjeđuju niza stjenku i slijevaju natrag u lagunu.

Vidljive razlike između brodova su beznačajne: lopata za školjke je manja ili veća nego na susjednom brodu; poneki pojas za spašavanje valja prebojati ili pak blješti sav gladak i nov; palube su toliko čiste da ljeskaju obasjane suncem ili su zahrđale po kutovima, gdje dotiču stranice korita broda. Tijekom dana, pelestrinski brodovi ljuljuškaju se lagodno u mješovitom društvu, tarući bokove jedni uz druge; njihovi vlasnici žive u sličnoj bliskosti u niskim kućicama koje se protežu s kraja na kraj sela, od lagune do mora.

Oko pola četiri jednoga jutra početkom svibnja, izbio je požarić u kabini jednoga od tih brodova, Squallusa, čiji je vlasnik i zapovjednik bio Giulio Bottin, stanar Via Santa Giustina na kućnom broju 242. Stanovnici Pellestrine više ne ovise isključivo o plimi i oseci i vjetrovima, pa tako više ne moraju isplovljivati pod povoljnim vremenskim uvjetima, ali stoljetne navike teško odumiru, tako da većina ribara ustaje rano i isplovljava u zoru, kao da rani jutarnji povjetarci iole utječu na njihovu brzinu. Na Squallusu je požar izbio dva sata prije nego što pelestrinski ribari -

koji sada spavaju blaženim snom u svojim domovima i posteljama - običavaju ustati, tako da su u tom trenu spavali najdubljim snom.

Plamenovi su se krenuli širiti, prilično sporo, podom brodske kabine bočno prema drvenim zidovima i naprijed prema upravljačkoj ploči od tikovine. Tikovina, tvrdo drvo, gori sporo, ali pritom razvija višu temperaturu nego mekša drva, tako da se vatra, koja je zahvatila upravljačku ploču i odatle suknela prema stropu kabine, pa na palubu, zastrašujućom brzinom rasplamsala u trenutku kada je dosegla mekše drvo. Vatra je na podu kabine probila rupu, pa su gorući komadi drva pali u strojarnicu, gdje je jedan pao na hrpu krpa zamrljanih uljem, koje su istoga trena oživjele plamenom i graciozno prenijele vatru prema cijevima za dovod goriva.

Vatra je sporo obrađivala prostor oko uske cijevi; polako je sagorjela drvo koje se nalazilo oko nje, a potom, kada se drvo

pretvorilo u pepeo i otpalo, rastalila komadić lema, načinivši tako otvor kroz koji je plamen ušao u cijev i krenuo zasijepujućom brzinom nadolje, prema strojevima i njihovim dvostrukim spremnicima goriva. Nitko od ljudi koji su te noći spavali u Pellestrini nije bio svjestan kretanja vatre, ali su se svi trgnuli iz sna kada su spremnici za gorivo na Squallusu eksplodirali, ispunjavajući noćni zrak blještavim plamenim sjajem svjetlosti i, trenutak kasnije, praskom toliko bučnim da su sutradan čak u Chioggiji ljudi tvrdili da su ga čuli.

Požar je svuda zastrašujući događaj, ali iz nekog razloga čini se još strašnijim na moru ili barem na vodi. Oni koji su prvi pogledali kroz prozore svojih spavaonica kasnije su tvrdili da su vidjeli brod zaogrnut gustim, uljevitim dimom, koji je počeo suklijati kada je vatru počelo gasiti more. Ali do tada su plamenovi imali dovoljno vremena da sa Squallusa liznu prema brodovima usidrenima slijeva i zdesna, tako da su i oni već počeli tinjati, a gorivo, kada je eksplodiralo, u smrtonosnim je lukovima bilo zapljusnulo, ne samo palube brodova usidrenih tik do, već i pristanište, gdje je zapalilo tri drvene klupe.

Nakon eksplozije Squallusovih spremnika za gorivo uslijedio je trenutak omamljujuće tišine, a zatim je Pellestrina eksplodirala od graje i strke. Vrata su se otvarala uz tresak i muškarci su istrčali u noć; neki od njih navukli su hlače preko pidžama, neki su bili samo u pidžamama, nekima je trebalo vremena da se odjenu, a dvojica su bila gola golcata, iako nitko tome nije pridavao nikakvu pozornost, jer je bilo važnije spasiti brodove. Vlasnici brodova usidrenih uza Squallus skočili su s pristaništa na palube svojih brodova gotovo istodobno, iako se jedan od njih morao izvući iz postelje žene svoga rođaka i prijeći dvostruko duži put nego onaj drugi. Obojica su strgnuli protupožarne aparate s kuka na palubi i počeli prskati plamenove koji su bili slijedili zapaljeno ulje.

Vlasnici brodova usidrenih dalje od, sada praznog, mjesta gdje je nekoć plutao Squallus, pokrenuli su brekćuće motore i ploveći unatrag mahnito se počeli udaljavati od gorućih brodova.

Jedan od njih, u panici, zaboravio je odvezati konop kojim je bio vezan za pristan, tako da mu je isti konop, zategnuvši se, otkinuo dobar metar drvene ograde broda. Ali čak i kad se osvrnuo i ugledao raskoljeno drvo kako pluta na mjestu gdje je bio usidren, nije se

zaustavio sve dok se brod nije udaljio stotinjak metara od kopna, na udaljenosti dovoljno sigurnoj od plamenova.

I dok ih je promatrao, ti su plamenovi bivali sve manjima na palubama drugih brodova. Još su dvojica muškaraca, svaki s po jednim protupožarnim aparatom, pristigli iz obližnjih kuća.

Skočivši na palubu jednog od brodova, počeli su prskati plamenove, koje su ubrzo savladali i na posljetku ugasili. Otprilike u isto vrijeme vlasnik jednog drugog broda, koji nije bio jako poprskan zapaljenim gorivom, uspio je suzbiti vatru te je plamičke ugasio debelim slojem bijele pjene. I kada već odavno nije bilo ni traga vatri, nastavio je prskati naprijed-natrag, naprijed-natrag, sve dok nije potrošio svu pjenu i odložio ispražnjeni protupožarni aparat na palubu.

Do tog trenutka više od stotinu ljudi okupilo se uzduž pristaništa, dovikujući se s ljudima na brodovima koji su se bili povukli do sredine luke, međusobno, i s ljudima koji su uspjeli savladati plamenove na svojim brodovima. Sa svih usana letjeli su izrazi zgranutosti i zabrinutosti, tjeskobna pitanja o tome čemu su bili svjedocima, što li je to moglo izazvati požar.

Prva koje je postavila pitanje koje ih je imalo utišati, a tišina se, spora i namreškana, širila iz nje poput upale iz nečiste rane, bila je Chiara Petulli, prva susjeda Giulija Bottina. Stajala je pred gomilom, na manje od dva metra udaljena od velike željezne bitve na kojoj je visio komad osmuđenog konopa kojim je Squallus nekad bio čvrsto privezan za obalu. Okrenula se prema ženi do sebe, udovici ribara koji je nesretnim slučajem bio izgubio život niti godinu dana ranije, i upitala je,

"Gdje je Giulio?"

Udovica se osvrnula oko sebe. Ponovila je pitanje. Osoba do nje prihvatila ga je i prosljedila dalje sve dok, nekoliko trenutaka kasnije, pitanje nije obišlo sve okupljene, ali nitko na njega nije dao odgovor.

"A Marco?" dometnula je Chiara Petulli. Ovaj put svi su čuli njeno pitanje. Iako je njegov brod ležao u plicaku, a iznad površine mora virili tek njegovi ogoreni jarboli, Giulio Bottin nije bio ovdje kao ni njegov sin Marco, osamnaestogodišnji suvlasnik Squallusa, broda koji je ležao, spaljen i mrtav, na dnu pelestrinske luke toga iznenada ledenog proljetnog jutra.

2

Potom je krenuo šapat, dok su se ljudi pokušavali prisjetiti kada su posljednji put vidjeli Giulia ili Marca. Giulio je obično kartao u kafiću nakon večere; je li ga itko vidio sinoć? Marco je imao djevojku u S. Pietro in Volti, ali djevojčin je brat bio među okupljenima i rekao kako je ona sa sestrama bila otišla u kino na Lidu. Nikome nije padala na pamet ijedna žena koja bi mogla biti s Giulijem Bottinom. Netko se sjetio pogledati u dvorište pokraj Bottinove kuće; oba su automobila bila ondje, iako je kuća bila mračna.

Neobično oklijevanje, svojevrsna obzirnost glede suočenja s mogućim, sprječavala je ljude u gomili da nagađaju o tome gdje bi njih dvojica mogla biti. Renzo Marolo, koji im je bio prvim susjedom više od trideset godina, smogao je hrabrosti učiniti ono što nitko drugi nije bio voljan učiniti te je uzeo pričuvni ključ s mjesta za koje su svi u mjestu znali, ispod lonca s ružičastim geranijima na prozorskoj klupici desno od ulaznih vrata.

Doviknuvši da ulazi, otključao je vrata i kročio u poznatu kuću.

Upalio je svjetla u maloj dnevnoj sobi i, vidjevši da ondje nema nikoga, otputio se do kuhinje, iako nije mogao objasniti zašto je to učinio, jer prostorija je bila mračna, a on se nije potrudio upaliti svjetlo. Potom, i dalje dozivajući nepjevnim, ali raspoloženim tonom, imena dvojice muškaraca, popeo se stubama na kat, pa hodnikom pošao do veće od dvije spavaonice.

"Giulio, ja sam, Renzo," doviknuo je, pričekao trenutak, pa kročio u spavaću sobu i upalio svjetlo. Postelja je bila prazna i netaknuta. Uznemiren ovim otkrićem, vratio se u hodnik i upalio svjetlo u Marcovoj sobi. I ovdje su soba i postelja bite prazne, iako su traperice i tanki džemper ležali presavijeni na stolcu.

Marolo je sišao stubama u prizemlje i izašao van, tiho zatvorivši vrata za sobom i vrativši ključ onamo odakle ga je bio uzeo. Ljudima koji su ga čekali rekao je samo,

"Nisu ovdje."

U skupini, nekako ohrabreni mnogobrojnošću, vratili su se do obale, gdje je većina stanovnika Pellestrine bila okupljena na rubu lukobrana. Neki od brodova koji su sigurnost pronašli podalje od obale polako su se vraćali natrag, na svoje uobičajena sidrišta.

Kada su svi ponovno bili usidreni, jedino prazno mjesto, ono koje je za sobom ostavio praznim potopljeni Squallus, činilo se većim nego što je bilo dok su mu s obje strane stajala dva oštećena broda.

Usred ispražnjenog mjesta, Squallusovi jarboli stršili su iz vode pod suludim kutom.

Marolov sin, šesnaestogodišnji Luciano, prišao je i stao tik do svoga oca. U daljini se začulo glasanje močvarnih ptica. "Dakle, papa?" upitao je dječak.

Renzo je bio gledao kako njegov sin odrasta u sjeni, ili, da upotrijebimo mornarsku metaforu, u brazdi Marca Bottina, koji je imao dvije godine prednosti pred njim u školi te mu se stoga Luciano divio i oponašao ga.

Luciano je uskočio u traperice podrezanih nogavica kada su ga povici njegova oca probudili, ali nije imao vremena navući majicu. Kročio je bliže vodi, osvrnuo se i mahnuo svojem rođaku Francu, koji je stajao ispred gomile s ogromnom baterijskom svjetiljkom u ruci, da priđe. Franco je iskoračio oklijevajući, ne želeći se, od srama, upadljivo izložiti pomnim pogledima okupljenih Pelestrinaca.

Luciano je zbacio sandale s nogu i skočio u vodu, probivši površinu mora poput noža, lijevo od pramca potopljenog Squallusa. Franco je stupio naprijed i usmjerio mlaz svjetlosti prema vodi, u kojoj se tijelo njegova rođaka gibalo ribolikom lakoćom. Jedna je žena prišla rubu pristaništa, pa druga, a zatim je cijeli prvi red ljudi stao na rub lukobrana i zapiljio se dolje u vodu.

Dvojica muškaraca sa baterijskim svjetiljkama progurala su se naprijed i pridružila se Francu osvjetljavajući more.

Nakon nešto više od minute, koja je izgledala poput vječnosti, Lucianova glava pojavila se na površini vode. Tresući glavom kako bi smaknuo kosu s lica i očiju, doviknuo je svojem rođaku, "Osvijetli mi kabinu," i odmah nestao pod površinom, zaronivši spretno poput tuljana.

Sva tri svjetlosna mlaza krenula su niz Squallusovo korito.

Povremeno bi uhvatila bljesak Lucianovih bijelih stopala, koja su bila jedini dijelovi njegova tijela koji nisu pod suncem potamnili gotovo do crnila. Na trenutak su ga izgubili iz vida, a onda su mu glava i ramena izronila iz vode, pa je opet nestao. Još dvaput je izranjao poput metka i punio pluća zrakom, zaranjajući prema

olupini. Na posljetku je izronio i na trenutak ostao tako plutati na leđima, hripavo udišući zrak. Vidjevši to, ljudi s baterijskim svjetilkama usmjerili su svjetlost pokraj njega, puštajući ga da pluta ondje osvjetljen tek znatiželjom promatrača i nebom koje je tek počelo blijedjeti.

Luciano se iznenada prevrnuo na trbuh i počeo plivati psećim stilom, što je za ovako vještog plivača izgledalo neobično nespretno, sve dok nije doplivao do ruba ozidane obale. Doplivao je do ljestava zakucanih čavlima na drveno oziđe obale, i počeo se penjati prečku po prečku.

Gomila se razdvojila ispred ljestava i upravo u tom trenutku sunce se pomolilo iznad voda Jadranskoga mora. Njegove prve zrake, koje su se digle iznad morskoga zida i bljesnule preko uskog poluotoka, uhvatile su Luciana kada je zastao na vrhu ljestava, preobrazivši ovog ribareva sina u božanski lik koji se, sav svjetlucav, izdigao iz mora. Začuo se zajednički udah svih prisutnih, kao da se pojavilo kakvo božansko biće.

Luciano je stresao glavom i sitne kapi vode poletjele su na sve strane. Zatim je, gledajući oca u oči, izgovorio, "Obojica su u kabini."

3

Dječakove riječi ljude na lukobranu nisu silno iznenadile.

Netko tko nije bio domaći možda bi drukčije reagirao na spoznaju da dvojica muškaraca leže mrtvi u vodi podno njihovih nogu, ali ljudi iz Pellestrine bili su poznavali Giulija Bottina pedeset i tri godine; mnogi od njih bili su poznavali i njegova oca; a bilo je još i onih koji su mu poznavali i djeda. U obitelji Bottin muškarci su oduvijek bili tvrdi, sirovi ljudi, čiju je ćud možda oblikovala, ali na koju je jamačno utjecala, okrutnost mora. Ako je Giulija i zadesila nasilna smrt, rijetki su oni koje bi takva spoznaja iznenadila.

Neki su bili primijetili da je Marco drukčiji, što je možda bilo zbog činjenice da je on bio jedini Bottin koji je u školi proveo više od par godina, i koji je zahvaljujući marnom učenju bio u stanju pročitati više od par riječi i čiji potpis nije bio škrabav kao u njegovih roditelja. Na to je također bila utjecala i njegova majka, koja je već pet godina bila pokojna. Podrijetlom s Murana, ona je bila nježna, draga žena koja se za Giulija udala prije dvadeset godina, jedni kažu zato što je bila u vezi s njegovim rođakom Maurizijem, koji ju je bio ostavio i otputovao u Argentinu, dok drugi pak kažu zato što je njen otac, okorjeli kockar, bio dugovao silan novac Giuliju, pa mu je taj dug bio otplatio tako što mu je dao svoju kćer za ženu. Okolnosti koje su dovele do njihova braka nikada nisu bile razjašnjene ili se možda jednostavno tu nije imalo što reći. Ali, ono što je oduvijek svima u selu bilo vidljivo, bio je gotovo potpun izostanak ljubavi ili nježnosti između muža i žene, tako da su te priče bile tek pokušaj da se razjasni to pomanjkanje osjećaja.

Bez obzira na to kakve je osjećaje nje govala prema svome suprugu, Bianca je bila obožavala svoga sina, a ljudi, koji su uvijek spremni na tračanje, bili su kazivali kako je to razlog zašto se Giulio tako odnosi prema njemu: bio je hladan, strog, nepopustljiv, ali potpuno u skladu s tradicijom, onako kako su se očevi u obitelji Bottin ophodili sa svojim sinovima. Na ovom mjestu u toj pripovijesti, većina ljudi je dizala ruke od svega i govorila kako se njih dvoje nikada nisu ni trebali vjenčati, ali netko bi se jamačno javio da kaže kako u tom slučaju ni Marco ne bi bio rođen, a sjetite se samo koliko je usrećio Biancu, a dovoljan je bio samo pogled na njega pa da odmah znate da je dobro dijete.

U sadašnjem vremenu nitko to ne bi rekao, ne sada i ne ovdje gdje Marco leži mrtav na dnu luke u izgorjeloj olupini očeva broda.

Postupno, kako se razdanjivalo, gomila se razilazila, svatko svojoj kući. Uskoro je većina nestala, ali su se kasnije muškarci vratili, viđeni kako prelaze preko trga prema svojim brodovima.

Bottin i njegov sin bili su mrtvi, ali to nije bio razlog da se ne ode u žetvu školjaka. Sezona je ionako dovoljno kratka, da ne spominjemo zakone koji su nadzirali što rade, gdje rade i kada rade.

Za pola sata, jedini brod koji je ostao u pristaništu bio je onaj usidren lijevo od potopljenog Squallusa: spremnik s gorivom eksplodirao je takvom žestinom da je jedan metalni stup proletio kroz bok Anne Marije, otprilike na metar od razine mora. Kapetan, Ottavio Rusponi, najprije je pomislio kako će riskirati i slijediti ostale brodove do ležišta školjaka, ali kada je pažljivije promotrio oblake i podigao ljevicu kako bi osjetio odakle puše vjetar, odlučio je odustati od nakane, ne želeći se izlagati opasnostima jačanja istočnjaka.

Tek u osam sati ujutro, kada je kapetan Rusponi nazvao svog agenta osiguranja kako bi prijavio štetu na brodu, netko se sjetio pozvati policiju, i to je učinio agent, a ne kapetan. Kasnije, oni koje su upitali kako to da nisu nazvali predstavnike vlasti, tvrdit će da su mislili kako je to netko drugi već bio učinio. Propust da prijave pogibiju dvojice članova obitelji Bottin mnogi bi protumačili kao naznaku toga kakav je ugled uživala ta obitelj kod ostatka stanovništva Pellestrine.

Carabinieriima je trebalo dosta vremena da stignu onamo, doplovivši motornim čamcem iz njihove postaje na Lidu. Očito je bilo došlo do nekakve zbrke prilikom prijave njihove pogibije, jer su carabinieri pristigli u odorama, a nisu se pobrinuli da sa sobom povedu i nekoga tko će zaroniti do olupine, jer im nitko nije objasnio gdje se nalaze leševi. Rasprava koja je uslijedila bila je pravna, a ticala se i nadležnosti, jer nitko nije bio siguran koja se ruka zakona ima baviti sumnjivom smrću u vodi. Naposljetku je odlučeno da treba pozvati gradsku policiju da istraži slučaj, kao i vatrogasne ronioce. Za ovakvu odluku nije bilo nevažna činjenica da su dvojica carabinieri koja su radila kao ronioци toga dana bila zauzeta protuzakonitim podvodnim prikupljanjem krhotina keramike s novootkrivenog odlagališta iza Murana, na mjestu gdje su tijekom

šesnaestoga stoljeća bacali neuspjele ili loše pečene keramičke predmete. Kako su protjecala stoljeća, otpad se preobrazio u ostatke keramike; istom alkemičarskom formulom, bezvrijedno je postalo dragocjeno. To je nalazište otkriveno dva mjeseca ranije i prijavljeno Sopraitendenzi ai Beni Culturali (Zavodu za zaštitu kulturnih dobara), koje je isto odmah stavilo na svoj popis arheoloških nalazišta na kojima je zabranjeno ronjenje.

Noću je to nalazište, kao i druga mjesta u laguni gdje je voda skrivala ostatke prošlosti, trebala ophoditi straža. Danju, međutim nije se rijetko događalo da se ondje usidri čamac s oznakama neke državne agencije. I tko će posumnjati u vrijedne ronioce koji su se doimali kao da su ondje po službenoj dužnosti?

Carabinieri su se vratili svojim čamcem do Lida, i nakon više od sat vremena, policijski je čamac doplovio do pelestrijske flote, koja je sada bila bez opasnosti usidrena uzduž lukobrana, a svi kapetani bili su u svojim domovima.

Kormilar motornoga čamca usporio je približavajući se brodu s oznakama Vatrogasne uprave koji je već bio usidren i ljuljuškao se na valovima ispred jedinog praznog sidrišta u dugom nizu poredanih brodova. Na trenutak je prebacio mjenjač u brzinu za vožnju unatrag, kako bi zaustavio čamac. Narednik Lorenzo Vianello prišao je boku čamca i zagledao se u vodu na ispražnjenom sidrištu, ali sunce se ljeskalo na površini, tako da je jedino mogao vidjeti nakošene jarbole koji su stršili iznad površine.

"To je to?" doviknuo je dvojici u tamna ronilačka odijela odjevena ronioca koja su stajala na palubi broda Vatrogasne uprave.

Jedan od ronilaca doviknuo je Vianellu nešto što ovaj nije uspio razumjeti, i posvetio se navlačenju svoje lijeve peraje.

Danilo Bonsuan, policijski kormilar, izašao je iz kabinice na prednjem kraju policijskog čamca i bacio pogled dolje na potopljeni brod. Podigao je ruku i dlanom zakrillio oči kako bi ih zaštitio od sunčeva blještavila i pogledao dolje kamo je pokazivao Vianello.

"To je jamačno to," reče on. "Čovjek koji nas je pozvao rekao je da se bio zapalio i potonuo." Pogledao je brodove koji su se nalazili s obje strane praznog sidrišta i vidio da su im bokovi i palube pune ožiljaka i osmuđene plamenovima.

Pokraj njih, dva su ronioca prtljala sa svojim maskama, zatezala remenčiće kojima su im na leđima bile pričvršćene boce s kisikom. U usta su ubacili usnike, nekoliko puta udahnuili i izdahnuili za provjeru, pa prišli boku svoga broda. Vianello, visok i širokih ramena, stajao je pokraj svojeg nižeg kolege, još uvijek zagledan dolje u vodu.

Pokazujući rukom prema dvojici ronilaca, on upita Bonsuana, "Bi li ti zaronio u ovu vodu?"

Kormilar je slegnuo ramenima.

"Ovdje čak ni ne izgleda grozno. Osim toga, imaju osiguranje," odgovori mu, bradom kimnuvši u pravcu ronilaca u tamnim ronilačkim odijelima.

Prvi je ronilac zakoračio preko ruba broda i, okrenut licem prema moru, petu stopala u peraji oprezno spustio na prečku vanjskih ljestava te se korak po korak spustio u vodu, a za njim je slijedio drugi.

"Zar obično ne skaču u vodu natraške?" upita Vianello.

"Tako rade samo u dokumentarcima Jacquesa Cousteaua,"

odvratila mu Bonsuan i vratio se u kabinu. Trenutak kasnije se opet našao na palubi, s cigaretom u ruci. "Što su ti još rekli?" upita on narednika.

"Nazvali su nas carabinieri s Lida," počne objašnjavati Vianello. Bonsuan mu upadne u riječ s komentarom, 'kurvini sinovi,' ali se narednik pravio kao da ga nije čuo te je nastavio,

"Rekli su da su u potopljenom brodu dva leša i da bismo trebali dovesti sa sobom neke ronioce neka to pogledaju."

"I ništa više?" upita Bonsuan.

Vianello slegne ramenima, kao da ga pita može li se više i očekivati od carabinieri.

U tišini su promatrali mjehuriće zraka koji su izbijali na površini vode pred njihovim čamcem. Oseka je postupno vukla njihov čamac unatrag; Bonsuan je pustio neka brod pluta nekoliko trenutaka, ali je na posljatku otišao do kabine, upalio motor te vratio čamac do mjesta točno iza ispražnjenog sidrišta u nizu brodica. Ugasio je motor i vratio se na palubu. Sagnuo se i podigao konopac. Bez napora ga je zavitlao prema brodu Vatrogasne uprave, isprve ga omotavši oko jednog stupa, i privezao njihov čamac za vatrogasni. Dolje, u vodi, vidjeli su gibanje, ali mogli su razaznati tek poneki

bljesak i ljesak, i ništa više od toga. Bonsuan je dokrajčio svoju cigaretu i bacio opušak u more; kao i većinu Venecijanaca, nije ga bilo briga što baca u more. Dva su muškarca promatrala opušak kako pluta, pa pleše zahvaćen mjhurićima zraka odozdo, da bi se na kraju oslobodio i otplutao dalje.

Nakon otprilike pet minuta, roniaci su izronili i povukli maske na čelo. Graziano, stariji ronilac, doviknuo je muškarcima na policijskom čamcu,

"Dolje su dvojica."

"Što im se dogodilo?" upita Vianello.

Graziano zatrese glavom.

"Pojma nemam. Izgleda kao da su se utopili kad je brod potonuo."

"Oni su ribari," reče Bonsuan u nevjerici. "Ne bi ostali zaglavljani u brodu koji tone."

Grazianov posao je bio da roni, a ne da nagađa o onome što je ondje našao, pa tako nije ništa odgovorio. Kako je i Bonsuan šutio, muškarac koji se ljuljuškao na površini pokraj Graziana upita,

"Da ih vadimo van?"

Vianello i Bonsuan razmijeniše poglede. Ni jedan ni drugi nisu imali pojma o tome kako se moglo dogoditi da dvojica muškaraca potonu zajedno sa svojim brodom, ali također nisu željeli donositi odluku kojom bi se izložili opasnosti da unište moguće dokaze koji se nalaze dolje.

Napokon, Graziano reče,

"Rakovi su već na njima."

"OK, vadite ih," reče Vianello.

Graziano i njegov suradnik navukli su maske, namjestili usnike i, poput para divljih pataka, zagnjurili i nestali pod površinom. Kormilar je sišao stubama u kabinu, spustio naslon jednog od sjedala uzduž boka čamca i iz pretinca izvadio nekakav složeni konop na čijem je kraju visjela omča od dvostrukog platna.

Uspeo se stubama i ponovno stao do Vianella. Podigao je konopac, zavitlao ga preko ograde čamca i spustio ga u vodu.

Minutu kasnije Graziano i njegov suradnik izronili su, a truplo prvog muškarca visjelo je opušteno između njih dvojice.

Uvježbanim pokretima, koje je Vianellu bilo mučno gledati, ubacili su mrtvačeve ruke u omču koju im je dobacio Bonsuan; jedan od njih

dvojice zaronio je kako bi provukao konopac između mrtvačevih nogu, a potom ga zakvačio za kuku s prednje strane omče.

Mahnuo je Bonsuanu i kormilar i Vianello povukli su mrtvacu uvis, začudivši se kako li je samo težak. Vianello je uhvatio sama sebe kako razmišlja o tome kako je 'teško' s mrtvacima, ali se prisilio, posramljen, da o tome ne misli. Tijelo se polako izdiglo iz mora, a dvojica su se muškaraca morala nagnuti preko ruba broda kako bi izbjegli da truplo udara o bok broda. Nije im baš išlo naročito dobro, ali su mrtvacu naposljetku uspjeli prevrnuti preko ograde i položiti ga na palubu, sa slijepim očima zagledanima u nebo.

Prije nego su dospjeli bolje ga promotriti, začuli su pljuskanje odozdo. Brzo su oslobodili omču i prebacili je ponovno preko boka broda. Ovaj put još oprezniji, nastojeći da truplom ne udaraju o stjenke broda, povukli su ga gore, na palubu, i položili ga tik do prvog.

Dva raka su još uvijek visjela držeći se za kosu prvog leša, ali Vianello je bio previše užasnut tim prizorom, a da bi bio kadar učiniti išta drugo osim zuriti u njega. Bonsuan se sagnuo i pokupio oba raka, opušteno ih bacajući preko ruba broda u more.

Ronoci su se uspeli ljestvama na boku policijskog čamca i prekoračili preko ruba i stupili na palubu. Otkvačili su svoje boce s kisikom i pažljivo ih spustili na pod, svukli maske, a potom i crne gumene kapuljače koje su im pokrivale glave.

Na palubi policijskog čamca, četiri muškarca promatrala su trupla koja su im ležala podno nogu. Vianello je otišao u kabinu, a kada je izašao iz nje u rukama je nosio dva vunena pokrivača.

Jedan je zabio pod svoj pazuhu, dao znak Bonsuanu, i rastresao onaj drugi. Kormilar je prihvatio suprotan kraj, i zajedno su ih prebacili preko trupla starijeg muškarca. Vianello je uzeo drugi pokrivač i zajedno su ponovili isti postupak s njegovim sinom.

Tek tada, kada su tijela bila potpuno prekrivena i skrivena od pogleda, Grazianov je suradnik, najmlađa živa osoba na tom čamcu, rekao,

"Nijedan rak mu nije mogao tako unakaziti lice."

4

Vianello je bio opazio komadiće razbijene lubanje u beskrvnoj rani na čelu starijeg muškarca, iako bacivši kratak pogled na truplo njegova sina nije primijetio nikakvih tragova nasilja. Kimnuvši u znak potvrde roniočeve primjedbe, izvadio je iz džepa svoj telefon, nazvao questuru i zamolio da ga spoje s njegovim nadređenim zapovjednikom, commissarijem Guidom Brunettijem. Dok je čekao, promatrao je kako se dvojica ronilaca uspinju na svoj brod. Brunetti se konačno javio i narednik mu reče,

"Tu sam na Pellestrini, gospodine. Čini se da je jedan od njih dvojice poginuo." Zatim, kako bi izbjegao bilo kakvu dvosmislenost, imajući u vidu činjenicu da su obojica muškaraca poginula, naizgled, nesretnim slučajem, on produži, "To jest, da je ubijen."

"Kako?" upita Brunetti.

"Stariji je dobio udarac u glavu, dovoljno snažan da mu razbije lubanju. Za drugoga, sina, ne znam."

"Znate li pouzdano o kome se radi?" upita njegov nadređeni.

Vianello je bio očekivao to pitanje.

"Ne, gospodine. Hoću reći, nitko nam nije dao pozitivnu identifikaciju, ali čovjek koji je nazvao carabinieri rekao je da je riječ o vlasnicima toga broda, Giuliju Bottinu i njegovu sinu pa smo pretpostavili da su to oni."

"Nađite nekoga tko će Vam to potvrditi."

"Da, gospodine. Još nešto?"

"Samo uobičajene stvari. Raspitajte se malo uokolo, vidite što ljudi govore, počujte što će Vam ispričati bez prisile." I prije nego je Vianello uspio pitati, Brunetti nastavi, "Pretvarajte se kao da je riječ samo o običnoj nesreći. I popričajte s roniocima, recite im neka nikome ništa ne govore."

"Što mislite, koliko će to potrajati?" upita Vianello, gledajući prema palubi susjednoga broda, gdje su dvojica ronilaca već bila svukla ronilačku opremu sa sebe i presvlačila se u obične odore.

"Desetak minuta, pretpostavljam," reče Brunetti, uz glasan uzdah koji bi, u nekim drugim okolnostima, mogao zvučati kao smijeh.

"Onda ću ih poslati natrag na Lido," reče Vianello. "To će, u najmanju ruku, usporiti stvari." I prije nego je Brunetti stigao

prokomentirati njegove riječi, narednik upita, "Što želite učiniti, gospodine?"

"Želim činjenicu da je riječ o ubojstvu držati u tajnosti. Što je moguće dulje. Počnite se raspitivati, ali neupadljivo, a ja ću doći onamo. Ako bude slobodnih čamaca, trebao bih ondje biti za sat vremena, možda i ranije."

Vianellu je laknulo.

"Dobro, gospodine. Želite li da Bonsuan otpremi trupla u bolnicu?"

"Da, čim ih identificirate. Nazvat ću bolnicu i javiti im da Bonsuan dolazi s truplima." Odjednom se više nije imalo što reći ili zapovjediti. Ponovivši da će onamo stići čim prije, Brunetti spusti slušalicu.

Ponovno je pogledao na sat na ruci i vidio da je već prošlo jedanaest sati: njegov nadređeni, vicequestore Giuseppe Patta, do sada je već morao stići u svoj ured. Sišao je kat niže ni ne potrudivši se da telefonom najavi svoj dolazak i ušao u skućeno predsoblje iz kojeg se ulazilo u vicequestoreov mnogo prostraniji ured.

Pattina tajnica, signorina Elettra Zorzi, sjedila je za svojim pisaćim stolom, s knjigom rastvorenom pred sobom. Iznenadio se ugledavši je kako čita knjigu u uredu, naviknut na to da je viđa s časopisima i novinama u rukama. Kako je podbočila bradu dlanovima obje ruke, prstima poklopivši oba uha, sve dok nije osjetila njegovu prisutnost i uspravila se na stolcu nije ni primijetio da se bila ošišala. Kosa je bila kraća no inače, i da njeno okruglo lice i svijetlocrvene usne nisu jasno naglašavale njenu ženstvenost, bio bi njenu frizuru ocijenio strogom, gotovo muškom.

Nije znao kako da joj kaže da je uočio njezinu novu frizuru i, poput svih drugih stanovnika grada u kojem tri mjeseca nije pala ni kap kiše, već ga je zamaralo započinjati razgovor pitanjem kada će više pasti kiša, pa zato upita, kimnuvši glavom prema knjizi,

"Čitate nešto ozbiljno, za razliku od inače?"

"Veblen," odgovori ona, "Teorija bezbrižnoga staleža."

Laskalo mu je to što ga nije upitala je li mu ta knjiga poznata.

"Nije li to malo preteško štivo?"

Ona se složi s njim, a potom reče,

"Ranije nisam bila u stanju čitati išta ozbiljno ovdje u uredu, kad su me neprestano prekidali u čitanju." Napućila je usne dok je očima kružila po svojem uredu u luku kojim je obuhvatila telefon, računalo i

vrata koja su vodila u Pattin ured. "Međutim, stanje se poboljšalo, pa sada mogu početi korisnije provoditi svoje vrijeme."

"Dobro je to znati," reče Brunetti. Pogledavši knjigu, on doda, "Oduševio me njegov pogled na travnjake."

Uputila mu je osmijeh.

"Da, i na bavljenje sportom."

Nije mogao odoljeti,

"A što poslije, kad je pročitate?"

"Još nisam odlučila." Njen osmijeh se rascvjetao. "Možda bih mogla zamoliti vicequestorea da mi preporuča neku knjigu."

"Da, doista," odvrati Brunetti. "Došao sam Vas pitati za njega. Je li unutra?"

"Ne, još nije došao. Nazvao je prije otprilike sat vremena i rekao da je na sastanku i da će u guesturu vjerojatno stići tek poslije ručka."

"Ah," uzdahne Brunetti, iznenađen, ne samom porukom, već činjenicom da si je Patta dao truda da nazove i ostavi je. "Kada dođe, hoćete li mu, molim Vas, reći da sam otišao na Pellestrinu?"

"Naći ćete se s Vianellom?" upita ona svojim uobičajenim, opuštenim tonom sveznalice.

On kimne glavom.

"Izgleda da je jedan od muškaraca s potopljenog broda bio ubijen." On tu zašuti, pitajući se zna li ona sve to već.

"Pellestrina, ha?" upita ona, s intonacijom koja je to pitanje pretvorila u tvrdnju.

"Da. Same nevolje, zar ne?"

"Nije tako loše kao što je kod stanovnika Chioggije," reče ona, dok joj je tijelom prošao drhtaj, nit' jedva primjetan, nit' umjetan.

Chioggia, grad na kopnu kojem nikada nisu dojadili turistički vodiči neumorno ga zovući "vjernom kćeri Venecije,"

doista je bio ostao vjeran Veneciji tijekom vladavine La Serenissime. To neprijateljsko raspoloženje tek je danas nastalo, jer su se ribari tih dvaju gradova borili oko sve siromašnijeg ulova u vodama, koji je, pak, sve više patio zbog poreza koje je nametnuo Magistrato alle Acque, jer je zabrana ribarenja zahvaćala sve veće i veće dijelove lagune.

Brunettiju je palo na pamet, a tome bi se bio dosjetio svaki Venecijanac, da smrt te dvojice ljudi ima nekakve veze s tim natjecanjem. U prošlosti je bilo tučnjava, pa čak i pucnjava u navalama bijesa, ali se nikada nije dogodilo išta slično ovome.

Otimani su i spaljivani brodovi, ribari su pogibali u sudarima brodica na pučini, ali još se nikada nije dogodilo da netko bude hladnokrvno umoren.

"Una brutta razza" reče signorina Elettra, s prezirom kakav ljudi čije su obitelji živjele u Veneciji još od križarskih ratova čuvaju za ne-Venecijance, bez obzira na njihovo podrijetlo.

Brunetti je odlučio biti suzdržan i politički ispravan pa nije izrazio svoje slaganje s njom te ju je prepustio Veblenovoj analizi problema i neizbježnoj iskvarenosti bogatstva. U sobi za redarstvenike pronašao je samo jednog kormilara, Roccu, i rekao mu da mora na Pellestrinu. Kormilarovo lice ozarilo se kad je čuo novosti: do otoka se plovilo dugo, dan je bio veličanstven, a oštar je vjetar puhao sa zapada.

Brunetti je tijekom plovidbe cijelo vrijeme proveo vani, na palubi, promatrajući otoke pokraj kojih su prolazili: pred očima mu je bila Santa Maria della Grazia, San Clemente, Santo Spirito, i sićušna Poveglia, sve dok slijeva nije opazio zgrade Malamocca.

Iako je Brunetti proveo dobar dio mladosti na brodovima i u laguni, nikada nije u potpunosti ovladao umijećem upravljanja brodom, tako da u svoje pamćenje nikada nije urezao kartu najkraćih pravaca između različitih točaka u laguni. Znao je da Pellestrina leži pred njima, usred ovog uskog rta, i znao je da brod mora ploviti između nizova nakošenih drvenih stupova, jer kada bi skrenuli prema vodenom prostranstvu s njihove desne strane, bilo bi mu sramotno teško vratiti ih žive i zdrave natrag u Veneciju.

Rocca, kojem se na licu jasno čitalo jednostavno zadovoljstvo zbog boravka na svježem zraku i u pokretu po ovako prekrasnom vremenu, doviknuo je svojem nadređenom,

"Kamo idemo, gospodine?"

"U luku. Vianello i Bonsuan su ondje. Idemo se sastati s njima."

S lijeve strane nalazila su se stabla; i poneki auto bi prozujao onuda. Naprijed je počeo nazirati obrise brodova, činilo se kao da je riječ o dugom nizu brodova, okrenutih pramcem prema betonskom

pristaništu. Bacio je pogled niz njihove tupaste krme, ali nije primijetio ni traga policijskom čamcu. Doplovili su do praznog mjesta u nizu brodova, a iza njega, na obali, nekoliko metara dalje, ugledao je Vianella kako stoji na suncu, jednom rukom zaklanjajući oči od blještavila.

Brunetti mu je mahnuo i Vianello se uputio nadesno, prema kraju niza ukotvljenih brodova, dajući im znak da ga slijede. Kada su napokon stigli do slobodnog sidrišta na kraju niza brodova, Rocca približi čamac obali i Brunetti skoči na rivu, na trenutak iznenađen osjećajem čvrstog tla pod nogama.

"Je li Bonsuan otišao?" upita on.

"Jedan od njihovih susjeda popeo se k nama na palubu i prepoznao ih. Baš kako smo i mislili: riječ je o Giuliju Bottinu i njegovu sinu, Marcu. Poslao sam Bonsuana neka otpremi njihova trupla u bolnicu." Vianello kimne glavom prema Rocci, koji se bavio konopcem, vezujući brod za željeznu bitvu. "Mogu se vratiti s Vama, gospodine."

"Što ste još saznali?" upita Brunetti.

"Razgovarao sam s dvoje-troje ljudi i svi su mi ispričali manje-više istu priču. Oko tri sata ujutro probudio ih je prasak eksplozije spremnika za gorivo. Kad su dotrčali do pristaništa, brod je bio zahvaćen vatrom, i prije nego su se uspjeli snaći, već je bio potonuo."

Vianello je krenuo natrag prema nizu niskih kuća, selu Pellestrini, a Brunetti je uhvatio korak s njim.

"A zatim su uslijedile uobičajene gluposti," počne pričati Vianello. "Nitko se nije sjetio nazvati carabinieri, jer su svi mislili kako je to već netko bio učinio. Tako da ih nitko nije pozvao sve do jutros." Vianello stane kao ukopan, gledajući prema kućama, kao da ne može vjerovati da u njima zapravo žive ljudska bića.

"Nevjerojatno: dva čovjeka poginu u eksploziji, a nitko nas ne obavijesti o tome, štoviše, nikoga ne obavijeste."

On nastavi hodati.

"Svejedno, carabinieri su izašli na uviđaj, a zatim su nazvali nas i predali nam cijeli slučaj, uz objašnjenje da je to ionako u našoj nadležnosti." Mahnuo je rukom prema prostoru između dva broda. "Ronoci su ih izvadili."

"Rekli ste da je otac imao ranu na glavi?"

"Da. Grozno, lubanja mu je bila razbijena, uleknuta na mjestu udarca."

"A sin?"

"Uboden nožem," reče Vianello. "U trbuh. Rekao bih da je iskrvario na smrt." Potom, prije nego li je Brunetti stigao pitati, on nastavi, "Kao da ga je netko rasporio. Nož je ušao nisko, a zatim ga je ubojica potegnuo prema gore. Majica mu je pokrivala ranu kad su ga vadili iz vode, ali smo je primijetili kad smo ga polijegali na palubu." Vianello se opet zaustavi i baci pogled prema mirnim vodama lagune. "Iskrvario je za nekoliko minuta." Prisjetivši se svoga položaja, on dodaje, "Ali, valjda će obdukcija reći je li bilo tako."

"S kim ste razgovarali?"

Vianello potapša džep na svojoj vjetrovci u kojoj se nalazila njegova bilježnica.

"Ovdje imam zapisana njihova imena: uglavnom je riječ o susjedima. O nekoliko muškaraca koji posjeduju ribarice i koji su s njima ribarili, no, dobro, koji su plovili s njima, jer nemam baš dojam da ovi ljudi misle kako je ribarenje posao koji bi trebali zajednički obavljati."

"Je li Vam itko rekao baš to?"

Vianello niječno zatrese glavom.

"Ne, nitko ništa nije kazao, barem ne izravno. Ali cijelo vrijeme sam imao osjećaj da govore pod prisilom, kao da ih sputava nekakav osjećaj solidarnosti ili kao da ih vezuje činjenica da su svi oni ribari, dok sam istovremeno imao dojam da bi uklonili s puta svakoga tko bi pokušao ribariti na mjestu na kojem su oni željeli ribariti, ili da misle kako je to njihovo pravo."

"Uklonili s puta?" upita Brunetti.

"Pa, da tako kažem," odgovori Vianello. "Ne znam dovoljno o tome kako ovdje stoje stvari, ali imam takav osjećaj: ima ih previše, a ribe je premalo. A za većinu je prekasno da nauče raditi nešto drugo."

Brunetti je pričekao da vidi ima li Vianello još štogod za reći, ali kako se činilo da je rekao što je imao, Brunetti reče, "Tu negdje zdesna je nekada bila nekakva gostionica."

Vianello kimne glavom.

"Tamo sam popio kavu ranije, kada sam razgovarao s jednim od njih."

"Nema smisla da se pretvaram da sam samo turist u prolazu, zar ne?" upita Brunetti.

Vianello se osmjehne, pomislivši kako je to smiješno.

"Svi u selu vidjeli su Vas kako se iskravate s policijskog čamca, gospodine. I dolazite ovamo sa mnom. S kim si, takav si, ako smijem tako reći."

"Dakle, onda možemo zajedno i ručati," predloži Brunetti.

Vianello ga povede prema selu. Kod prvog reda kuća zaustavio se pred velikim prozorima i drvenim vratima gostionice.

Otvorio je vrata i pridržao ih Brunettiju, a zatim ušao i zatvorio ih za sobom.

Muškarac s dugom pregačom stajao je za pocinčanim točionikom, brišući nisku široku čašu krpom dovoljno velikom da je mogla poslužiti kao omanji stolnjak. Kimnuo je Vianellu, a trenutak kasnije i Brunettiju.

"Možemo li ručati ovdje?" upita narednik.

Muškarac glavu nakrivi prema hodniku koji je vodio od točionika. Pogled je spustio na čašu i vratio se svom brižnom poslu.

Pokraj točionika nalazio se prolaz kakav Brunetti nije vidio već desetljećima. Bio je uzak, a s poprečne grede visio je niz dugih vrpca s nanizanim komadićima zelene i bijele plastike, tek nešto širima od centimetra, rebrastima s obje strane. Kada je pružio ruku pred sebe i gurnuo je kroz sredinu visećih vrpca kako bi ih odmaknuo u stranu, začuo je tih pucketav štropot kojeg se sjećao iz mladosti. Nekada su ovakvi vrpčasti paravani visjeli na ulazu u svaki kafić i svaku timotoriju, ali u proteklih nekoliko desetljeća svi su nestali; nije se mogao sjetiti kada ih je zadnji put vidio.

Odmaknuo je u stranu štropotave vrpce kako bi propustio Vianella, a zatim ih ispustio, slušajući kako uz pucketanje padaju natrag na svoje mjesto.

Prostorija u koju su ušli iznenadila ga je svojom veličinom, jer se ondje nalazilo najmanje trideset stolova. Prozori su bili postavljeni visoko na zidovima i u prostoriju je prodiralo mnogo svjetlosti. Ispod prozora visjele su ribarske mreže, a u svakoj je bilo školjaka, osušenih algi, i nečega što je sličilo okamenjenim truplima riba,

rakova i jastoga. Nizak pult za posluživanje protezao se dužinom jednoga zida. U pozadini su jedna staklena vrata, sada zatvorena, vodila na pošljunčano parkiralište.

Vidjevši da je tek jedan od stolova zauzet, Brunetti pogleda na svoj sat, s čuđenjem ustanovivši da je tek pola dva. Bilo je istine u vjerovanju da izlaganje morskome zraku pojačava tek.

Prošli su prostorijom, izvukli stolce za stolom nasred prvog niza stolova i sjeli jedan nasuprot drugome. Vazica sa svježim poljskim cvijećem nalazila se lijevo od bočica s maslinovim uljem i octom, a iza njih se nalazila pletena košarica sa šest papirnatih zamotuljaka s grissinima. Brunetti je uzeo jedan zamotuljak, raspapirao papir i počeo grickati krušni štapić.

Plastične su se vrpce razdvojile i natraške je u prostoriju ušao mladić u crnom kaputiću i hlačama. Kada se okrenuo oko svoje osi, Brunetti opazi da u svakoj ruci nosi tanjur u kojem se, čini se, nalazio antipasto dipesce. Konobar kimne dvojici novopridošlica i ode do stola u uglu na suprotnom kraju prostorije, gdje je tanjure stavio pred muškarca i ženu šezdesetih godina.

Konobar se vratio do njihova stola. Brunettiju i Vianellu bilo je jasno da ovo nije mjesto na kojem se treba gnjaviti s jelovnikom, barem ne ovako rano, pred sezonu, tako da se Brunetti nasmiješio i rekao, onako kako se uvijek kaže u novom restoranu,

"Kažu da se ovdje dobro jede." Pazio je da to izgovori venecijanskim narječjem.

"Ufan se," reče konobar, pritom se smiješeći, i ničime ne odajući da ga kako iznenađuje nazočnost policajca u odori.

"Što nam danas možete preporučiti?" upita Brunetti.

"Antipasto di mare je dobar. Imamo mladih sipi ili, namesto sipi, sardele, ko Van pježajo."

"Što još imate?" upita Vianello.

"Danas rano jutros se još moglo nać' šparuga na pjaci, pa Van tako moremo storit šparuge i škampe na salatu."

Brunetti na ovo kimne glavom; Vianello reče kako ne želi predjelo, tako da je konobar prešao na prime piatte.

"Spaghetti alle vongole, spaghetti alle cozze, i penne ali'Amatriciana" odrecitira on i stane.

"I to je sve?" nije se mogao suzdržati Vianello.

Konobar mahne jednom rukom po zraku.

"Večeras će nam arivat pedeset ljudi na pir, tako da na menije nima puno tega."

Brunetti naruči vongole, a Vianello ali Amatricianu.

Izbor glavnih jela sveo se na pečenu puricu ili miješanu prženu ribu. Vianello odabere ono prvo, a Brunetti drugo jelo.

Naručili su pola litre bijelog vina i litru kiselice. Konobar im je donio košaricu bussolaija, debelih okruglih peciva koja je Brunetti osobito volio.

Kada je konobar otišao, Brunetti uze jedno pecivo, prepolovi ga rukama i zagriže. Oduvijek ga je iznenađivalo kako uspijevaju ostati tako hrskava uz ovu morsku klimu. Konobar je donio vino i vodu, spustio ih na stol, pa požurio ukloniti tanjure ispred starijeg para.

"Dođemo sve do Pellestrine, a Vi ne naručite ribu," reče Brunetti, izgovorivši to više kao tvrdnju nego kao pitanje, iako to jest bilo pitanje.

Vianello obojici natoči vina, podigne svoju čašu i potegne gutljaj.

"Vrlo dobro," reče. "Ima okus kao ono koje je moj stric običavao dovoziti svojim brodom iz Istre."

"A riba?" upita Brunetti, ne popuštajući.

"Više je ne jedem," reče Vianello. "Osim ako ne znam da je ulovljena u Atlantskom oceanu."

Ludilo se javlja u raznim oblicima, pomisli Brunetti, a većinu oblika valja otkriti na samom početku.

"Zašto?" upita on.

"Znate, priključio sam se Greenpeaceu, gospodine," reče Vianello, a to je trebalo poslužiti kao odgovor.

"A Greenpeace Vam ne dopušta da jedete ribu?" upita on, pokušavajući se našaliti.

Vianello je zaustio da nešto kaže, zastao, gucnuo još malo vina, te rekao,

"Nije tako, gospodine."

Dugo ni jedan ni drugi nisu progovorili, a zatim se ponovno pojavio konobar, donoseći Brunettiju njegov antipasto, hrpicu sićušnih ružičastih škampa na podlozi od nasjeckanih sirovih šparoga. Brunetti zagradi vilicom: poškropili su ih balzamiranim vinskim octom. Spoj slatkog i kiselog, slatkog i slanog bio je predivan. Na

trenutak se ne obazirući na Vianella, polako je jeo svoju salatu, uživajući u njoj, nesmetano oduševljen oprečnošću okusa i tekstura.

Odložio je vilicu na tanjur i gucnuo malo vina.

"Bojite li se da ćete mi upropastiti objed ako mi ispričate kakvi sve zagađivački užasi vrebaju na mene iz ovoga škampa?"

upita on, osmjehujući se.

"Dagnje su još gore," reče Vianello, uzvraćajući mu osmijeh, ali ne namjeravajući se upuštati u dalje pokušaje objašnjavanja.

Prije nego li je Brunetti dospio zatražiti od njega popis smrtonosnih otrova koji vrebaju iz njegovoga škampa i dagnji, konobar je već odnio tanjur, a zatim se hitro vratio s dva tanjura tjestenine.

Ostatak objeda prošao je u srdačnom raspoloženju, jer su ćaskali o ljudima koje su poznavali, a koji su išli u ribolov u vode oko Pellestrine, te o slavnom nogometašu podrijetlom iz Chioggije, a koga ni jedan ni drugi nikada nisu vidjeli s loptom na nogometnom igralištu. Kada su stigla njihova glavna jela, Vianello se nije mogao suzdržati da ne uputi sumnjičav pogled prema Brunettijevu tanjuru, iako je propustio priliku da se opširno osvrne na dagnje. Brunetti je, pak, šutnjom pokazao koliko cijeni svog narednika, jer mu nije naveo sadržaj članka koji je bio pročitao prošloga mjeseca, o načinima industrijskog uzgoja purana, niti mu je nabrojao bolesti koje su prenosive s peradi na čovjeka, a od kojih te ptice pobolijevaju.

5

Nakon što su popili kavu, Brunetti zamoli konobara da mu donese račun. Konobar je zastao, kao da ne može suzbiti prejaku naviku, a Brunetti nastavi,

"Ne treba mi račun." Konobar razrogači oči spoznavši nešto novo: čovjek je jamačno policajac, a želi pomoći vlasniku gostionice da izbjegne plaćanje poreza koji se obračunava svaki put kad izda račun. Brunettiju je bilo očito da je doveo konobara u dvojbu, a ovaj je dvojbu razriješio rekavši,

"Ću pitat šefa."

Vratio se nekoliko minuta kasnije, donoseći u svakoj ruci po jednu čašicu grappe. Spuštajući čašice na stol, on reče,

"Pedeset dva miljari." Brunetti posegne rukom za novčanikom. Objed je bio triput jeftiniji od istog takvog u Veneciji, a riba je bila svježja, škampi savršeni. Iz novčanika je izvadio šezdeset tisuća lira, a kada je konobar posegnuo u džep kako bi mu uzvratio ostatak, Brunetti je odmahnuo rukom promrmljavši,

"Grazie." Podigao je svoju grapu i gucnuo. "Dobra je," reče. "Molim Vas, zahvalite gazdi u naše ime."

Konobar kimne, uze novac i okrene se da ode.

"Jeste li odavde?" upita Brunetti, ni ne pokušavajući zvučati kao da postavlja pitanje tek reda radi.

"San."

"Ovdje smo zbog nesretnog slučaja, mahnuvši neodređeno rukom prema moru. Zatim, uz osmijeh, doda, "Iako ne mislim da je to ikoga iznenadilo."

"Tu to ninega ni iznenadilo," reče konobar.

"Jeste li ih poznavali?" upita Brunetti. Izvukao je ispod stola stolac, pokazujući rukom konobaru neka sjedne. Par za drugim stolom već je odavno bio otišao, svi su stolovi već bili pripremljeni za svatove, tako da i nije imao posla. Sjeo je, a zatim malčice zakrenuo stolac tako da bude okrenut sučelice Brunettiju.

"San zno Marca," reče on. "Smo šli va štešo školu. Bi je mlaji od mene par lit, ma smo se znali perke smo se iston korijeron tornivali s Lida."

"Kakav je bio?" upita Brunetti.

"Bizero," reče konobar ozbiljno. "Proprio bizero i proprio fin. Njanke ni malo ni somiljo na svojega oca, nimalo. Ko ni morao, Giulio ni nikada kušeljlo s drugin, ma Marco je bio ljubazan sa svakin. Mi je pomaga sa zadaćon iz matematike, anke koje bio mlaji od mene." Konobar odloži na stol novčanice koje je još uvijek držao u ruci, postavivši pedeseticu paralelno s deseticom.

"Sve ono ča ja znan o matematiki je kako zbrojit ova dva šolda."

Potom, iznenada se osmjehnuvši, čime je otkrio kredaste, sive zube, on reče, "A kao zbroj mi izajde pedeset. Ili sedamdeset."

Ubacio je novčanice u džep i bacio pogled prema kuhinji, odakle se iznenada začulo šištanje prženja hrane i zveket lonca na štednjaku. "Ma tu ne rabi znat matematiku, ko ni zbrajanje, a to dela šef."

"Je li se Marco još uvijek bio školovao?"

"Ne, bi je fini prošlega lita."

"A onda?"

"Je poče delat sa svojim ocen," reče konobar, kao da je to bio jedini izbor za Marca, ili jedini izbor koji bi stanovniku Pellestrine pao na pamet. "Bottinovi su od vajakada bili peškadori."

"Je li Marco želio postati ribarom?"

Konobar je zurio u Brunettija, a na licu mu se jasno čitala iznenađenost.

"A ča bi drugo moga delat? Otac mu je ima barku, a Marco je zna se o peški."

"Naravno," složi se Brunetti. "Rekli ste da Bottin nikada nije ni s kim razgovarao. Je li postojao neki određeni razlog tome?" Brunetti nije htio konobaru dopustiti da se pravi glupim: objasnio mu je svoje pitanje - "Je li ovdje imao mnogo neprijatelja?"

Konobar je slegnuo ramenima, a u tom pokretu bilo je vidljivo oklijevanje, ali prije nego je dospio išta izgovoriti, Vianello upadne, obraćajući se Brunettiju s uvježbanom drskošću:

"Gospodine, on ne može odgovoriti na takvo pitanje."

Narednik je konobaru uputio zaštitnički pogled. "Ovo je malo mjesto; svi će znati da je razgovarao s nama."

Prepoznavši znak, Brunetti odgovori,

"Ali, Vi ste mi rekli da već imate imena nekolicine ljudi."

Osjetio je kako konobarovo zanimanje raste, vidio je kako ovaj podvlači noge pod stolac i bori se sam sa sobom da se ne nagne

naprijed.

"Sve što on može učiniti jest da nam potvrdi ono što su Vama već rekli."

Vianello je govorio kao da konobara nema za stolom, ne skidajući pogleda s Brunettija.

"Ako ne želi govoriti, onda ne želi govoriti, gospodine.

Ionako već imamo imena."

"Ka imena?" upadne mu u riječ konobar.

Vianello klizne pogledom prema konobaru i gotovo neprimjetno mu kimne glavom, što je pokušao sakriti od Brunettija.

"Ka imena?" konobar ponovi odlučnije. Kada nije dobio odgovora ni od jednog policajca, on odlučno upita, "Moje?"

"Niste nam uopće rekli kako se zovete," reče Brunetti.

"Lorenzo Scarpa," reče ovaj. Vianello razrogači oči i okrene glavu prema konobaru loše skrivajući svoju zaprepaštenost.

Kada je vidio Vianellovu reakciju, konobar procijedi kroza stegnuto grlo,

"Niš se ni bilo dogodilo. Giulio je bi tu za šankon jenu večer, i pi je. Moj brat mu niš ni reka. Bottin je traži vruga, pa si je invento da ga je Sandro rinu i proli mu vino." Gledao je naizmjenice dvojicu policajaca koji su se značajno pogledavali.

"Lipo vam govorim, niš ni bilo, i niko niš ni javil murji. Drugi su ih fermali da se ne potuku. Ja sam bi straga, i dela sam. Nisam se maka odonud sve dok zla krv ni pasala, ma niko nikemu ni niš stori."

"Siguran sam da govorite istinu," reče Vianello s osmijehom za koji se potrudio da izgleda što je moguće prijaznije.

"Ali to nije ono što su nam rekli da se dogodilo."

"Ča to? Ki vam je to reka?"

Vianello zatrese glavom vidno oklijevajući, kao da želi dati konobaru do znanja da bi mu rado odao ime svoga doušnika, ali kako za istim stolom, nasuprot, sjedi njegov nadređeni, nikako ne može pomoći svom prijatelju konobaru, koliko god on to žarko želio.

"Je to bi onaj baštardo od Giacominiya? Samo bin to tija znat? Je to bi on?"

I opet, kako se činilo, nemoćan prikriti svoje iznenađenje na spomen tog imena, Vianello kratkim pogledom prostrijeli konobara,

kao da ga želi upozoriti da zašuti. Ali, kao da ne mari za upozorenje, konobar nastavi,

"Giacomini ni njanke bi tu kad se to dogodilo. Samo bi ti ja da Sandro strada, baštardo jedan. A zna je da su se Sandro i Bottin na smrt zavadili zbog onega poli Chioggije. Ma, on laže; od vajka je laga." Konobar se odgurnuo od stola i ustao, kao da želi samog sebe spriječiti da kaže išta više. Odjednom sav služben, kao da je potpuno zaboravio na svog brata, on upita, "Bite stili još po jenu grappu?"

Brunetti je odmahnuo glavom, potom ustao, a narednik odmah za njim.

"Hvala Vam," reče Brunetti, ostavljajući nejasnim je li mislio na uslugu ili obavijest.

Na trenutak je zastao, jasno dajući do znanja da Vianello nema druge nego da izađe iz prostorije prije svog nadređenog.

Vani je Brunetti nekoliko minuta hodao, sve dok se nisu zaustavili na rubu vode, gdje su se nalazili na dovoljnoj udaljenosti od gostionice i ostalih kuća. Gledajući otprilike u pravcu Venecije, podigao je jednu nogu na zidić kako bi iščeprkao sićušan oblutak iz cipele.

"Dakle?" upita on.

"To mi je sve novo," reče Vianello s blagim osmijehom.

"Nitko mi nije htio reći ni riječ."

"Tako sam i pretpostavljao," reče Brunetti, pa nastavi, znajući da će Vianellu to biti drago čuti, "Dobro ste to odigrali."

"Nije bilo preteško, zar ne?" odgovori narednik pitanjem.

"Zanima me koliko su se gadno pohvatali, osobito zato jer nas je nastojao uvjeriti da nije bilo ništa strašno." Brunetti nastavi gledati u daljinu, prema nevidljivom gradu, ali bilo je jasno da su ove primjedbe namijenjene Vianellu.

"Baš je bio uporan, zar ne, gospodine?"

Brunetti je u tom trenutku tako mislio, ali sada se počeo pitati je li možda konobar pametniji nego se prikazuje, i nije li spomenuo Giacominija i priču o svađi s Bottinom kako bi skrenuo njihovu pozornost s nečeg drugog.

"Mislite li da nas je pokušao navesti na krivi trag, naredniče?"

"Ne, mislim da je bio iskreno zabrinut," odgovori Vianello, kao da je već bio razmotrio i odbacio takvu mogućnost. Potom, s prezirom

tipičnim za one rođene na glavnim venecijanskim otocima, on doda, "Pelestrinci ionako nisu dovoljno bistri za takvu igru."

"Više ne smijemo govoriti takve stvari, naredniče,"

Brunetti reče blago.

"Iako su istinite?" upita narednik.

"Upravo zato jer su istinite," odvrati Brunetti.

Vianello se na trenutak zamisli, a zatim upita,

"Što ćemo sad, gospodine?"

"Mislim da ćemo pokušati saznati još ponešto o svađi između Sandra Scarpe i Giulija Bottina." Brunetti okrene leđa laguni i uputi se natrag prema nizu niskih kuća.

Vianello ga je slijedio u stopu, govoreći,

"Iza gostionice ima nekakva prodavaonica. Na ulazu je pisalo da se otvara u tri sata, a netko mi je spomenuo da signora Follini uvijek otvara na vrijeme." Poveo je Brunettija lijevo od gostionice u pješčano dvorište s dviju strana obrubljeno vratima, a sprijeda otvoreno, odakle se pružao pogled prema lukobranu, i iza njega, prema Jadranu. Zbog visine udaljenog lukobrana nisu mogli vidjeti more s te strane otoka, ali je u zraku lebdio oštar miris joda i osjećala se sveprisutna vlaga, što je jasno govorilo o blizini mora.

Brunetti nije bio ovdje već godinama, možda čak i više od deset godina, još otkad su klinci bili mali, a on i Paola i njegov brat Sergio s obitelji bi se utrpali u Sergiov čamac nedjeljom poslijepodne, govoreći kako namjeravaju istražiti otoke, ali znajući da će cijelo vrijeme tragati za dobrim gostionicama i svježom ribom. Sjećao se suncem opečene, cendrave djece, koja su spavala na dnu čamca poput štenaca, opijena silnim suncem i beskrajnom dosadom razgovora odraslih. Sjećao se kako je Sergio iskakao iz vode i bacao se preko ograde čamca, kako mu je u tim bistrim vodama ogromna meduza oprljila svojim krakovima noge. I sjećao se, osjećajući bujanje veselja, kako je vodio ljubav s Paolom na dnu toga čamca jednog kolovoskog poslijepodneva, kada je Sergio svu djecu poveo u branje kupine na jednom od manjih otočića.

Zvonce se oglasilo kada je Vianello otvorio vrata te trgovinice. Ušli su unutra, prvo policajac u odori, kako bi najavio razlog njihova posjeta.

Iz susjedne prostorije začuo se ženski glas,

"Un momento," nakon čega je slijedio zvuk zatvaranja vrata, a zatim oštrije, tiši zvuk spuštanja nečeg na tvrdu površinu, Nakon toga, tišina. Brunetti se osvrnuo po trgovini primjećujući prašnjave nizove kutija riže, dvostruka pakovanja papira za hvatanje muha, predmet koji je izgledao poput stalka za kišobrane, ispunjen metlama i otiračima s drškom, i nisku policu na kojoj su ležala četiri primjerka jučerašnjega Gazzettina. Sve je mirisalo na stari papir i osušene mahunarke.

Nakon obećanog časka, pojavila se žena, odgurnuvši u stranu pamučni bijeli zastor koji je trgovinu odvajao od stražnjih prostorija. Bila je odjevena u kratku zelenu haljinu s dubokim, okruglim izrezom oko vrata i cipelama s petama neudobno visokima za ženu koja stoji iza pulta po čitav dan.

"Buon giorno," pozdravila ih je, zaustavivši se odmah ispred zastora. Jedan je trenutak stajala u tišini, a Brunetti primijeti kako je riječ o ženi u posljednjem cvatu mladosti, iako se njena cvatnja često ponavljala, nedvojbeno svaki put u sve kraćim vremenskim razmacima.

Njena je kosa bila plava, boje maslačka, iako se činila svjetlijom zbog njene tamno osunčane puti. Brunetti je jednom prilikom pohađao trodnevni seminar o naprednim načinima prepoznavanja osumnjičenika, gdje su dva sata bili posvetili načinima na koje se kriminalci nastoje prurušiti. Bio je, iskreno, a možda i zato što je proveo dobar dio života promatrajući žene, očaran raznolikošću plastičnih operacija kojima se lice može preoblikovati i tako prikriti nečiji identitet. Neke od tih načina upravo je gledao pred sobom, a palo mu je na pamet kako bi policija mogla lice ove žene upotrijebiti kao izložak, jer su tragovi posla obavljenog na njenom licu bili lako prepoznatljivi.

Njene oči su se doimale blago istočnjačkima, a bila je osuđena do vijeka na sve što joj život sa sobom donese odgovarati smiješkom koji je njene usne razdvajao u vječnom veselom iščekivanju. Na dugoj crti njene čeljusti mesar bi mogao naoštriti svoje noževe. Njen nos, prćast i uzdignut, bi na licu žene tridesetak godina mlađe od nje učinio čuda. Na njenom je naznačivao da nešto na licu ne štima, jer je stajao iznad širokih, punih usana.

Brunetti je procijenio da je žena nekoliko godina starija od njega samoga.

"Mogu li vam pomoći?" upita ona, krećući se iza niskog pulta.

"Da, signora Follini," odgovori Brunetti, iskoračivši naprijed. "Ja sam commissario Guido Brunetti. Istražujem nesretni slučaj koji se jutros zbio." Posegnuo je rukom prema novčaniku kako bi joj pokazao svoje isprave, ali ona je samo nestrpljivo odmahнула rukom.

Bacila je pogled prema Vianellu, a zatim svoju pozornost ponovno usmjerila prema Brunettiju.

"Nesretni slučaj?" upita ona neodređeno.

Brunetti je slegnuo ramenima.

"Sve dok nemamo razloga misliti da je riječ o nečem drugom, tako ćemo tretirati taj slučaj," odgovori joj on.

Ona kimne, i to je bila sva njena reakcija.

"Jeste li ih poznavali, signora?"

"Bottina i Marca?" upita ona nepotrebno.

"Da."

"Dolazili su ovamo," reče ona, kao da je to dovoljno.

"Mislite, kao kupci?" upita on, iako je u mjestu malenom poput Pellestrine na poslijetku svatko bio njen kupac.

"Da."

"A osim toga? Jeste li prijateljevali?"

Zastala je kako bi na trenutak razmislila.

"Možda bi se moglo reći da mi je Marco bio prijatelj."

Posebice je naglasila riječ 'prijatelj,' kao da želi naznačiti zanimljivu mogućnost da je među njima postojalo nešto više od toga, a potom dodala, "Ali njegov otac definitivno mi nije bio prijatelj."

"A zašto ne?" upita Brunetti.

Sada je bio njen red da slegne ramenima.

"Nismo se slagali."

"Oko nečeg određenog?"

"Oko ama baš svega," reče ona, nasmiješivši se brzini svog vlastitog odgovora. Njen osmijeh, kojim je otkrila savršene zube i dopustila pojavu tek dvije sićušne borice u kutovima usana, Brunettiju je dao naznake toga kako je mogla izgledati da nije odlučila svoje srednje godine posvetiti povratu vlastite mladosti.

"A zašto se niste slagali?" upita on.

"Naši su se očevi posvadili dok su još bili mladi, prije pedesetak godina," izgovori ona toliko bezizražajno da Brunetti nije imao pojma govori li ona to ozbiljno ili se izruguje tome kakav je poredak stvari u malim mjestima.

"Sumnjam da je to moglo imati značajnijeg utjecaja na Vas ili Giulija," reče Brunetti, a zatim nastavi, "U to doba još niste ni bili rođeni."

Izgovorio je to s pretjeranom iskrenošću laskanja. Njen je osmijeh ovoga puta stvorio parove borica, iako stvarno sićušnih.

Paola je prošle godine studentima predavala sonete i Brunetti se prisjetio jednoga - mislio je da je riječ o nekom engleskom sonetu - koji je govorio nešto o nijekanju godina, obliku zavaravanja koji se Brunettiju oduvijek činio osobito vrijednim sažaljenja.

"Ali, zar niste morali poslovati s njim, sa starijim Bottinom?" upita Brunetti. "Napokon, ovo je malo mjesto; ovdje se ljudi jamačno viđaju svaki dan."

Doista je stavila nadlanicu na čelo kad je odgovarala,

"Ne govorite mi ništa o tome. Znam, znam. Iz vlastitog, dugogodišnjeg iskustva, znam kakvi su ljudi u malim mjestima.

Dovoljna im je i najmanja sitnica da izmisle laži o kome god hoćete." Njena uvježbana izvedba žalopojke u Brunettijevu je umu izazvala stanovitu znatiželju glede toga gdje se nalazi, i postoji li uopće, signor Follini. Bacila je pogled prema Vianellu i otvorila usta kako bi nastavila.

"A signor Bottin?" presiječe je Brunetti pitanjem. "Jesu li i o njemu izmišljali laži?"

Naizgled ne obazrevši se na Brunettijevu upadicu, ona reče pomalo oporo,

"Istina bi bila dovoljna."

"Istina o čemu?"

Njen izraz lica mu je pokazivao koliko mu je to žudjela reći, ali onda je na istom licu točno vidio trenutak u kojem joj se suzdržanost, kakva se nauči životom u malom mjestu, vratila.

"Oh, o uobičajenim stvarima," reče ona lepršavo mahnuvši rukom po zraku, a Brunetti je znao da nema smisla pokušavati saznati išta više od nje.

Međutim, ipak je upitao,

"O kojim stvarima?"

Nakon duge stanke, koju je očito upotrijebila da odabere što besmislenije primjere, ona reče,

"O tome da je grub prema svojoj ženi i strog prema svojem sinu."

"Rekao bih da se takve stvari mogu kazati za većinu muškaraca."

"Sumnjam da takve stvari govore o Vama, gospodine policajče," reče ona, naginjući se znakovito naprijed preko pulta.

Vianello odluči u tom trenutku upasti u razgovor.

"Kormilar nam je rekao da bismo se trebali vratiti, gospodine," došapne mu on, iako dovoljno glasno da ga ona može čuti.

"Da, naravno, naredniče," odgovori mu Brunetti svojim najslužbenijim glasom. Ponovno se okrećući prema signori Follini i uputivši joj kratak osmijeh, on reče, "Bojim se da bi to bilo sve za sada, signora. Ako budemo imali ikakvih pitanja, netko će Vas ponovno posjetiti."

"Ali ne Vi?" upita ona, nastojeći zvučati razočarano.

"Možda," odgovori Brunetti, "ako bude neophodno."

Zahvalio joj je na vremenu koje im je posvetila i obojica su izašla iz trgovine, Vianello ispred Brunettija. Vianello je skrenuo lijevo, pa desno, već upoznat s tih nekoliko ulica koje su sačinjavale središte Pellestrine.

"Ni sekunde prerano, naredniče," reče Brunetti nasmijavši se.

"Mislio sam da bi bilo najbolje da nas lukavstvom izvučem odatle, gospodine."

"A da nije upalilo?"

"Upotrijebio bih pištolj," odgovori mu Vianello, tapšući rukom tok pištolja.

U daljini ispred njih se nejasno nazirao obalni zaštitni zid i, nagoniski, Brunetti je prešao preko uske ceste koja je vodila dolje do vrha poluotoka i počeo se uspinjati stubama uklesanima u zid.

Na vrhu, pomaknuo se u stranu kako bi napravio mjesta za Vianella na uskoj betonskoj stazi koja je vodila lijevo i desno od njih.

Pred njima su se prostirale tiho gibajuće vode Jadrana; u daljini, na pola puta, nalazile su se točkice tankera i teretnih brodova. A iza njih ležala je otvorena rana bivše Jugoslavije.

"Nije li čudno, gospodine, kako takve žene izgledaju smiješno ako se podvrgnu 'liftingu', ali ako su bogate ili slavne, onda nisu

smiješne?"

Brunetti je razmišljao o dvjema prijateljicama svoje supruge, poznatima po čestim odlascima u Rim i preobrazbama koje se ondje događaju. Budući da su bile imućne, posao je bio bolje obavljen nego na licu signore Follini, tako da je ishod bio manje uočljiv i time uspješniji. Međutim, po njegovu mišljenju, ista ih je želja tjerala da to čine, i time su zavrjeđivale jednako sažaljenje.

Proizveo je nekakav neodređen zvuk i upitao,

"Što su Vam rekli ljudi s kojima ste razgovarali? Jesu li spominjali nju?"

"Ne, gospodine. Znete kako je u ovako malim mjestima: nitko vam ne želi reći išta što bi moglo biti preneseno osobi o kojoj je izrečeno."

"Toliko o policijskoj tajnosti," reče Brunetti ironično odmahujući glavom.

"Ali Vi to možete shvatiti, gospodine, zar ne? Ako dođe do suđenja, moramo reći kako smo, najprije, došli do imena, ili kako smo počeli provoditi istragu o određenoj osobi. Suđenje krene, pa što bude, bude. Ali oni i dalje moraju živjeti ovdje, među ljudima koji u njima kasnije gledaju doušnike."

Brunetti je znao da Vianellu ne treba držati standardna predavanja o građanskoj dužnosti i odgovornosti građanina da pomogne organima vlasti u istrazi zločina. Činjenica da je ovdje riječ o umorstvu, dvostrukom umorstvu, nije ovdašnjem stanovništvu značila gotovo ništa: njihova najvažnija građanska dužnost bila je da žive u miru i da ih država ne gnjavi. Čovjek je sigurniji ako se pouzdaje u obitelj i susjede. Izvan tog kruga sigurnosti ležale su opasnosti birokracije i činovništva i neizbježne posljedice sukobljavanja s istima.

Prepustivši Vianella njegovim vlastitim mislima, Brunetti je još neko vrijeme promatrao more. Brodovi su se ploveći primakli malo bliže svojim odredištima. A njemu se činilo da su na tom putu sami.

6

Razmišljajući o tome kako njegova nesklonost prema onome što mu je Vianello upravo bio rekao nimalo ne mijenja istinitost rečenog, Brunetti je odlučio da više nema svrhe zadržavati se u Pellestrini, pa je predložio da krenu natrag za Veneciju. Vianello nije pokazao da je time iznenađen, pa su sišli stubama, prešli cestu i prošli kroz usko selo i ponovno se našli na obali okrenutoj prema Veneciji, gdje ih je čekao policijski čamac.

Dok su plovili preko lagune, Vianello mu je dao imena ljudi s kojima je bio razgovarao i brzi sažetak otrcanih fraza koje su mu bili izgovorili. Vianello je bio saznao da Bottinov brat živi u Muranu, gdje je bio zaposlen u tvornici stakla; jedini preostali rođaci koje je imao, obitelj njegove pokojne supruge, živjeli su također na tom otoku, iako mu, čini se, nitko nije znao reći čime su se bavili ondje.

Ljudi s kojima je Vianello bio razgovarao nisu bili nespremni na suradnju: bili su odgovorili na svako pitanje koje im je on postavio. Ali nitko mu nije pružio ni trunke obavijesti više no što se moglo odgovoriti kratko i jasno. Nije bilo nikakvih nebitnih potankosti, nije krenula plima tračeva u kojoj pliva sav društveni život. Bili su dovoljno lukavi da ne daju jednosložne odgovore i uspjeli su ga uvjeriti kako čine sve što je u njihovoj moći da se prisjete bilo čega što bi moglo biti od pomoći policiji. A cijelo je vrijeme Vianello znao što čine, a vrlo je vjerojatno i da su oni znali da on zna.

Policijski je čamac skrenuo lijevo u glavni kanal koji je vodio prema San Marcu upravo u trenutku kada je Vianello završavao sa svojim izlaganjem, i pred njima se prostro prizor koji je s dobrodošlicom dočekivao sve došljake još od slavni stoljeća Serenissime. Zvonici, veličanstvene palače, kupole - sve su se izlagale na radost očiju putnika i posada brodova u dolasku, svaka je naizgled gurala druge u stranu, kao što čine dječica, kako bi privukla pozornost prilazećih posjetitelja. Jedina razlika u onome što su dvojica policajaca vidjela i što je bilo vidljivo onima koji su stizali istim kanalom prije pet stotina godina bilo je jato građevinskih kranova što su se nadvili nad gradom i, na vrhu svakog zdanja, televizijske antene svake visine i oblika.

Gledajući te kranove, uglate i ukočene, Brunettiju je upalo u oči to koliko rijetko ih je vidio u pokretu. Dva su još uvijek nadvisivala šuplju školjku gradske opere, nepokretni koliko i svi pokušaji da

obnove operno zdanje. Sjetivši se ponosnog hvalisanja preko naslovnice El Gazzettina dan nakon požara, kako će opera biti opet izgrađena na istom mjestu, baš onakva kakva je bila i prije, i to u roku od dvije godine, Brunetti nije znao bi li se smijao ili rasplakao, jer je imao puno više od dvije godine da odluci što će. Urbani mitovi, koji se mogu zamijeniti s istinom, govorili su kako ti nepokretni kranovi stoje grad deset milijuna lira dnevno, a javnost je odavno bila odustala od ikakvog pokušaja da izračuna konačnu cijenu obnove. Godine su prolazile, novac se trošio, a kranovi su stajali nepokretni, u tišini se izdižući iznad beskrajnog prigovaranja i pravnih prepirki oko toga tko će dobiti posao obnove.

Obojica su prestala govoriti i promatrala kako im se grad približava. Nijedan grad nema toliko samopoštovanja koliko ga ima Venecija: jeftini i prostački autoportreti nizali su se uz nogostupe brojnih ulica; gotovo na svakom kiosku mogli ste kupiti kičaste plastične gondole; prevaranti s francuskim kapama na glavama hinili su da su umjetnici i prodavali užasne pastele na svakom uglu. Na svakom koraku Venecija je podilazila najgorem i u prvi plan gurala jeftin i lažan sjaj. Osim toga, bila je tu i užasna posljedica sušnih tjedana: uski calli vonjali su na mokraću, pseću i ljudsku; tanak sloj prašine uvijek se nalazio pod nogama, bez obzira koliko često pomeli ulice. Pa ipak je njena ljepota ostala neokrnjena, kao da je i dalje neograničena vladarica.

Kormilar je naglo skrenuo desno i zaustavio brod ispred questure. Brunetti mu je mahnuo u znak zahvalnosti i skočio na obalu, a Vianello ga je brzo slijedio.

"A što sada, gospodine?" upita narednik dok su prolazili kroz visoka staklena vrata.

"Nazovite bolnicu i provjerite kada će obaviti obdukciju.

Reći ću signorini Elettri neka se pozabavi Bottinima." I prije nego je Vianello dospio pitati, on nastavi, "I Sandrom Scarpom, a kad smo već kod toga, i signorotti Follini."

Na vrhu prvog stubišnog odmorišta, Brunetti je skrenuo prema Pattinom uredu, a Vianello je otišao dolje do uredskih prostorija policajaca u odorama.

"Još uvijek šibate po Veblenu?" upita Brunetti ulazeći u uredić signorine Elette.

Uzela je omotnicu i označila stranicu na kojoj je stala, a potom odložila knjigu. "Nije to lako štivo. Ali nisam mogla pronaći prijevod."

"Mogao sam Vam posuditi svoj primjerak," ponudi Brunetti.

"Hvala Vam, gospodine. Da sam znala da ga imate..."

zausti ona, a zatim ostavi rečenicu visjeti u zraku. Nikada ne bi zamolila svog nadređenog da joj donese knjigu koju će ona čitati tijekom radnog vremena.

"Je li vicequestore u međuvremenu stigao?"

"Bio je u uredu pola sata nakon ručka, a onda je rekao da mora otići na nekakav sastanak."

Jedna od stvari koja se Brunettiju sviđala kod signorine Elette bila je bespoštedna preciznost njenih riječi. Nije 'morao otići na nekakav sastanak,' nego točnije, 'rekao je da mora otići na nekakav sastanak.'

"Znači, slobodni ste?"

"Kao ptica, gospodine," reče ona, sklopivši ruke pred sobom poput poslušne učenice i uspravivši se na svojem stolcu.

"Ubijeni su Giulio Bottin i njegov sin, Marco. Obojica su iz Pellestrine i ribari. Želio bih da mi pronađete sve što možete o njima."

"Da pretražim sve podatke, gospodine?"

Pretpostavljajući da to znači sve podatke kojima ima pristup svojim računalom ili putem svoje mreže prijatelja i veza, on kimne. "Provjerite mi i Sandra Scarpu, također iz Pellestrine, vjerojatno je ribar. Vidite hoće li se ime Giacomini pojaviti u svezi s bilo čime s njima; nemam njegovo ime. I provjerite mi i signoru Follini, koja drži dućan ondje."

Pri spomenu ovog imena, signorina Elettra podigne obrve uvis otvoreno iskazujući zanimanje.

"Poznajete je?" upita Brunetti.

"Ne, zapravo i ne, samo se pozdravljamo."

Brunetti je pričekao da ona kaže još štogod o tome, ali kako više ništa nije govorila, on nastavi,

"Ne znam je li to prezime njenog supruga ili ne." Signorina Elettra zatrese glavom kako bi dala do znanja da ni ona nema pojma.

"Pretpostavljam da ima pedesetak godina," primijeti Brunetti, a zatim

ne odoli dodati, "Iako biste joj vjerojatno morali zabiti čavle pod nokte da od nje dobijete to priznanje."

Ona podigne pogled, zbunjena, i reče,

"To što ste rekli vrlo je nepristojno."

"Je li manje nepristojno ako je istina?" upita on.

Ona se na trenutak zamisli, pa odgovori,

"Ne, vjerojatno je tim nepristojnije od Vas."

U obranu svoje primjedbe, on reče,

"Očijukala je sa mnom," ironično naglasivši 'sa mnom'

kako bi naznačio koliko je ponašanje te žene bilo smiješno.

Signorina Elettra baci kratak pogled prema njemu.

"Ah," je bilo jedino što si je dopustila izgovoriti, a zatim brzo upitala, "Još neka imena, gospodine?"

"Ne, ali pokušajte mi provjeriti je li njihovo vlasništvo nad brodom bilo čisto, bez opterećenja." Jedan je trenutak razmišljao, istražujući mogućnosti. "I vidite je li ikada potraživana ikakva osigurnina za taj brod."

Svaki put kada je progovorio ona bi kimnula glavom, ali ništa od svega toga nije zapisala.

"Poznajete li ikoga ondje?" upita on iznenada.

"Imam rođakinju koja posjeduje kuću u selu," odgovori ona skromno, prikrivajući zadovoljstvo koje je možda osjećala što je napokon postavio to pitanje.

"U Pellestrini?" upita on sa zanimanjem.

"Zapravo, to je rođakinja moga oca. Prije mnogo godina cijelu je obitelj zaprepastila udavši se za ribara i odselivši u Pellestrinu. Njena se najstarija kći također udala za ribara."

"Posjećujete li ih?"

"Svakog ljeta," reče ona. "Obično provedem tjedan dana ondje, ponekad i dva."

"Koliko već dugo to radite?" upita on, dok mu je mozak trčao ispred pitanja.

Ona si dopusti osmijeh.

"Još od djetinjstva. A čak sam odlazila i u ribolov na brodu njenog zeta."

"Vi? U ribolov?" upita Brunetti, iznenađen kao da mu je upravo rekla da se počela baviti sumo-hrvanjem.

"Tada sam bila mlađa, gospodine," reče ona, a zatim, zaronivši u duboke vode sjećanja, ona nastavi, "Mislim da je to bila sezona kada je Armani promicao mornarsko-plavu boju."

Zamislio ju je u tom vremenu, u širokim ženskim hlačama, nedvojbeno od svile i kašmira, niskoga kroja na bokovima, poput mornarskih. Bez bijele kape, svakako bez nje, ali s kapetanskom kapom sa štitnikom za oči obrubljenim zlatnom pletenicom.

Napustio je tu sliku, vratio se u njen ured, i upitao,

"Još uvijek odlazite onamo?"

"Još nisam isplanirala hoću li ići onamo ovoga ljeta, gospodine, ali kad me već tako pitate, baš bih i mogla."

Brunetti uopće nije imao namjeru tražiti od nje da ode onamo i pitanje je postavio iz čiste znatiželje, pitajući se poznaje li ona nekoga tko bi bio voljan otvoreno razgovarati s njima.

"Ne, nisam to tako mislio, signorina," reče on. "Samo sam bio iznenađen zbog slučajnosti." Dok je govorio, međutim, razmatrao je ono što mu je upravo bila kazala: rođakinja u Pellestrini, rođakinja udana za ribara.

Prekinula ga je u razmišljanju rekavši,

"Znate, gospodine, nisam planirala nikakvo ljetovanje, ali tamo mi se doista sviđa."

"Molim Vas, signorina," reče on, sileći se da zvuči uvjeren i, nadao se, uvjerljivo, "ne možemo to tražiti od Vas."

"Nitko to ne traži od mene, gospodine. Jednostavno pokušavam odlučiti gdje ću provesti prvi dio svog godišnjeg odmora."

"Ali, mislio sam da ste se upravo vratili s..." zaustio je, ali ona ga je jednim pogledom ušutkala.

"Toliko rijetko uspijevam otići na odmor," reče ona skromno, i čuvši te riječi, on je u svojem pamćenju izbrisao razglednice koje su u questuru bile stigle iz Egipta, s Krete, iz Perua i s Novog Zelanda.

Prije nego je išta dospjela predložiti, on reče,

"Mislim da ništa od ovog nije u redu, signorina."

Uputila mu je pogled koji je u sebi spajao zgranutost i povrijeđenost.

"Mislim da se nikoga ne tiče gdje ja provodim svoj godišnji odmor, gospodine."

"Signorina," zaustio je želeći prosvjedovati, ali ona ga prekine vrlo odlučnim glasom.

"O ovome možemo raspravljati nekom drugom prilikom, gospodine, no prvo mi dopustite da pokušam pronaći podatke o ljudima koji Vas zanimaju." Okrenula je glavu na stranu, kao da osluškuje zvuk koji Brunetti ne može čuti. "Mislim da se sjećam nečega o Bottinovima, nečega od prije nekoliko godina. Ali moram razmisliti o tome." Uputila mu je širok osmijeh. "Ili mogu pitati svoju rođakinju."

"Naravno," složi se Brunetti, nimalo zadovoljan načinom na koji ga je bila nadmudrila. Uobičajeni oprez naložio mu je da je priupita, "Znaju li oni gdje radite?"

"Sumnjam," odgovori ona. "Većinu ljudi zapravo ne zanimaju ni drugi ljudi niti čime se oni bave, osim ako ih to smeta ili na neki način utječe na njih." Brunetti je bio zaključio otprilike isto to, zahvaljujući višegodišnjem iskustvu. Pitao se je li njeno uvjerenje teoretsko ili praktično; izgledala je tako mlada i tako žilava.

Podigla je pogled prema njemu i rekla,

"Moj otac nikada se nije pomirio s činjenicom da sam napustila banku, tako da sumnjam da je ikome rekao gdje sam se zaposlila. Pretpostavljam da većina mojih rođaka misli da još uvijek radim u banci. To jest, ako se uopće i zamaraju time."

Brunetti je postao svjestan toga na kakva razmišljanja ju je bio naveo njegov zanos i on je opet prosvjedovao.

"Signorina, to nije pametna zamisao. Ta dvojica muškaraca su ubijena." Njen je pogled bio hladnokrvan, ravnodušan. "I Vi zapravo i niste policajka, hoću reći, nemate ovlasti." I baš kao u bezbrojnim filmovima, ona je okrenula dlan prema sebi, povila prste i proučavala svoje nokte, kao da su oni najzanimljivija stvar u cijeloj prostoriji. Palcem je skinula nevidljivu mrlju s jednog od noktata, a zatim ga pogledala je li završio.

"Kao što sam rekla, gospodine, sljedeći tjedan idem na godišnji odmor. Vicequestorea neće biti, tako da mu moja odsutnost neće nedostajati."

"Signorina," reče Brunetti, mirnim glasom i službeno,

"postoji stanovita opasnost." Ona ne odgovori. "Ne vladate policijskim vještinama," reče on.

"Želite li radije poslati Alvisea i Riverrea?" upita ona suho, navodeći imena dvojice najgorih policajaca u policijskoj postaji.

Zatim ponovi, "Vještine?"

On zausti kako bi joj odgovorio, ali ga je opet presjekla.

"Što mislite, koje ću to vještine trebati, commissario: hoću li morati pucati iz pištolja ili savladati osumnjičenika i skočiti kroz prozor s trećeg kata?"

On je odbio odgovoriti, ne želeći je dalje izazivati, oklijevajući priznati da je on odgovoran za njenu suludu zamisao.

"Što mislite, kakve sam to vještine koristila ovdje otkako sam se zaposlila? Ne izlazim van i ne uhićujem ljude, ali Vas šaljem k ljudima koje biste trebali uhititi, i dajem Vam dokaze koji će pomoći sudu da ih kazni. A to činim, gospodine, postavljajući ljudima pitanja, a zatim razmišljajući o tome što su mi rekli, i koristeći to kako bih išla dalje i postavljala nova pitanja drugim ljudima." Zastala je, ali on ne reče ništa, tek kimne pokazujući da sluša što mu ima za reći.

"Hoću li to učiniti uz pomoć računala," reče ona, mahnuvši rukom na kojoj su nokti bili lakirani u crveno, iznad tipkovnice,

"ili ću otići na Pellestrinu gdje ću provesti vrijeme s ljudima koje poznajem godinama, stvarno je mala razlika."

Kada je vidio da je rekla što je imala za reći, on reče,

"Brinem se za Vašu sigurnost, signorina"

"Prava kavalirština," reče ona, zapanjivši ga svojim tonom.

"I nemam ovlasti poslati Vas onamo. To bi bilo potpuno protupropisno." Zapanjila ga je spoznaja da nema ovlasti čak ni da je spriječi u njezinoj nakani.

"Ali zato ja imam ovlasti odobriti samoj sebi tjedan dana godišnjeg, gospodine. U tome nema ništa protivno propisima."

"Ne možete to učiniti," usprotivi se Brunetti.

"Naša prva svađa," reče ona s glumljenim tragičnim izrazom lica, što ga je prisililo da se nasmiješi.

"Stvarno ne želim da to učinite, Elettra," reče on.

"I ovo je prvi put da ste me oslovili mojim imenom."

"Ne želim da to bude i posljednji," uzvрати on hitro.

"Prijetite li mi Vi to otkazom ili me upozoravate da bi me ondje netko mogao ubiti?"

Dugo je razmišljao o odgovoru prije nego što ga je dao.

"Ako mi obećate da nećete otići onamo, ja ću Vam obećati da Vam nikada neću dati otkaz."

"Commissario," reče ona, vrativši svoj uobičajeni službeni stav, "koliko god Vaša ponuda bila izazovna, morate shvatiti da Vam vicequestore Patta nikada ne bi dopustio da me otpustite, čak ni ako bi se ustanovilo da sam ja osoba koja je ubila tu dvojicu ribara. Ja njegov život činim previše udobnim." Brunetti je morao priznati, barem u sebi, da je to istina.

"A ako Vas službeno prijavim zbog neposluha?" upita on, iako je oboje znalo da nema srca to učiniti.

Kao da nije ništa rekao, ona nastavi,

"Morat ću pronaći načina da ostanem u vezi s Vama."

"Možemo Vam dati službeni telefonino," reče on, popustivši.

"Bit će mi jednostavnije da koristim vlastiti," reče ona. "Ali bih voljela kada biste poslali nekoga onamo, samo za slučaj da je to što kažete istina i da postoji opasnost."

"Poslat ćemo neke naše ljude da istraže slučaj. Možemo im reći da ste ondje."

Njen je odgovor stigao odmah.

"Ne. Ne vjerujem da mi se neće obratiti ako me vide ili, ako im kažete da se pretvaraju kao da me nema, da će me izbjegavati toliko napadno da će privući pozornost na mene. Ne želim da itko u questuri zna što radim. Ako je moguće, čak ne želim da itko zna da sam tamo. Osim Vas i narednika Vianella."

Pitao se je li njena neodlučnost posljedica nekog podatka o ljudima koji su radili u questuri, a koji on nije imao, ili sumnjičavosti u ljudsku ćud dublju od njegove vlastite?

"Ako odlučim sam voditi istragu, onda ću sam i otići razgovarati s ljudima, i povesti samo Vianella sa sobom."

"Tako bi bilo najbolje."

"Koliko dugo mislite ostati ondje?"

"Pretpostavljam da mogu ostati onoliko koliko obično ostajem: tjedan dana, možda par dana više. Naravno da me seljani, kad me ugledaju kako izlazim iz narančastog autobusa, neće odmah početi salijetati kako bi mi rekli ime osobe koja je to učinila, zar ne? Otići ću onamo, smjestiti se kod svoje rođakinje i vidjeti što ima nova i o čemu se priča. A u tome nema ništa neobično."

Nije im preostalo mnogo toga za dogovoriti.

"Hoće li Vam zvučati previše melodramatično ako Vas zamolim da sa sobom ponesete pištolj?" upita on.

"Mislim da bi daleko malo dramatičnije bilo kada bih na to pristala, gospodine," reče ona i okrene se. Bilo joj je jednako drago koliko i njemu što su završili sa svime time. "Prvo ću se raspitati o Bottinima, slažete li se?" upita ona, posegnuvši rukom prema zaslonu svoga računala kako bi ga okrenula prema sebi.

7

"I ti ćeš joj dopustiti da to učini?" pobunila se Paola istoga dana nakon večere, kad joj je bio ispričao sve o svojem putovanju do Pellestrine i razgovora koji je uslijedio nakon toga - želio je to nazvati sukobom, ali je pomislio kako bi to bilo pretjerano - sa signorinom Elettrom u uredu. "Dopustit ćeš joj da ode u Pellestrinu i izigrava istražitelja? Sama? Nenaoružana? Dok onuda šeće ubojica? Zar si sišao s uma, Guido?"

Još uvijek su sjedili za stolom, djeca su već otišla obaviti ono što vrijedna i poslušna djeca čine nakon večere kako bi izbjegla obaviti svoj dio kućanskih poslova. Spustila je svoju čašu, još napola punu calvadosa, na stol i zapiljila se u njega.

"Ponavljam: jesi li sišao s uma?"

"Nisam je nikako mogao spriječiti u tome," ustrajao je Brunetti, svjestan toga da zbog toga priznanja zvuči poput slabića.

U svojoj priči o tom događaju, bio je preskočio reći kako je izvorna zamisao bila njegova, a Paoli je bio ispričao preobličenu inačicu u kojoj je signorina Elettra samoinicijativno ponudila da preuzme djelatniju ulogu u istrazi. Brunetti je slušao samog sebe kako priča tu priču, i vidio se kao nesretnog šefa, kojeg je nadmudrila vlastita tajnica, i koji je previše popustljiv da bi ugrozio njenu karijeru namećući joj nužnu stegu.

Dugo iskustvo s muškim izmotavanjem na položajima moći naveo je Paolu na sumnju da ono što je čula nije u potpunosti sukladno istini. Međutim, nije vidjela nikakve koristi od preispitivanja njegove priče o sukobu, kad ju je zanimao jedino ishod.

"Dakle, pustit ćeš je da ide?" ponovi ona.

"Rekao sam ti, Paola," reče prije nego si je natočio još jedan calvados, misleći kako bi bolje bilo da je pričekao da sve ovo završi, "nije uopće stvar u tome hoću li je pustiti da ode onamo; stvar je u tome da je ne mogu spriječiti. Da nisam popustio, uzela bi tjedan dana godišnjeg i svejedno otišla onamo samoinicijativno se raspitivati."

"Je li onda ona sišla s uma?" ustrajala je Paola.

Iako su postojala mnoga pitanja o signorini Elettri na koja bi Brunetti volio dobiti odgovore, ovo nije bilo jedno od njih.

Umjesto da to izgovori, popustio je svojem najiskonskijem nagonu i natočio si još kap calvadosa.

"Što ona misli da će biti u stanju učiniti?" upita Paola.

On spusti čašu na stol ne otpivši ni gutljaja.

"Onako kako je ona to meni objasnila, nada se da će primijeniti neke od taktika i tehnika koje koristi u radu na računalu: postavljati pitanja, slušati odgovore, a zatim postavljati nova pitanja."

"A što ako, dok ona bude postavljala jedno od tih pitanja, netko odluči zabosti joj nož u trbuh onako kako ga je zabio ribarevu sinu?" upita ona.

"Upravo to sam je i ja pitao," reče Brunetti, što je, uistinu, bio kanio pitati, ali nije izgovorio.

"I?"

"Uvjerena je da je činjenica da onamo već godinama odlazi svakoga ljeta dovoljna zaštita."

"Od čega - zar misli da će je to učiniti nevidljivom?" Paola zakoluta očima i zatrese glavom sva u čudu.

"Ona nije glupa, Paola," reče Brunetti braneći signorinu Elettru.

"Znam, ali ona je samo žena."

Upravo se bio naginjao naprijed kako bi podigao svoju čašu kada je to izgovorila, tako da ga je njena primjedba skamenila.

"Zar ja to čujem iz usta Rose Luxemburg feminističkog pokreta?" upita on. "Ona je samo žena?"

"Oh, daj se bori pošteno, Guido," reče Paola ozbiljno se ljuteći. "Znaš što mislim. Otići će onamo s telefonom i vlastitom pameću, ali tamo se nalazi netko s nožem, a taj netko je već ubio dvojicu muškaraca. To baš i nije neka prednost kakvu bih dala nekome do koga mi je stalo."

Primijetio je njezinu posljednju primjedbu i u prvi tren nije reagirao na nju.

"Možda bi ti trebala razgovarati s njom, a ne ja."

"Ne," reče Paola, prešavši preko njegove zajedljivosti.

"Sumnjam da bih polučila ikakav uspjeh." Paola se bila susrela sa signorinom Elettrom tek dva puta, oba puta na službenim večerama koje je Patta bio upriličio za zaposlenike questure. Oba puta, iako su bile predstavljene jedna drugoj i čak razmijenile nekoliko rečenica, sjedile su za različitim stolovima, što je Brunetti oduvijek smatrao

Pattinom svjesnom odlukom kako bi spriječio te dvije žene da razgovaraju o njemu.

Praktična kao i uvijek, Paola je preskočila teoretiziranje i međusobno optuživanje i bacila se na zbiljsko stanje stvari.

"Možeš li se ikako pobrinuti za to da nekoga pošaljete onamo da pripazi na nju?"

"Ne bih rekao da je to u ovom trenutku neophodno."

"Kada i ako to postane neophodno, bit će prekasno," reče Paola, a on se s time morao složiti, iako joj to nije priznao.

"Dakle?" nije popuštala.

"Pitao sam Vianella imamo li ikoga u policiji tko živi ondje." Odmahnuo je glavom kako bi joj naznačio odgovor. "Osim toga, ustrajala je na tome da nitko, osim mene i Vianella, ne zna gdje se ona nalazi i što radi." Prije nego je Paola dospjela postaviti pitanje, on objasni. "Rekla je da nitko u njezinoj obitelji ne zna čime se bavi, iako mi je u to teško povjerovati. Složio bih se da njeni rođaci na Pellestrini vjerojatno to ne znaju, osobito ako je viđaju jednom godišnje, ali sam siguran da neki članovi njene obitelji jamačno pažljivo prate što radi."

"A što ako oni to znaju, ili ako je netko upita čime se bavi, ili pak netko otkrije da radi u questuri upita Paola."

"Oh," odgovori on odmah, "siguran sam da će već izmisliti nekakvo objašnjenje. Ona je odlična lažljivica; slušam je kako laže već godinama."

'Ali što ako se nađe u opasnosti?' upita Paola, prizemljujući ga.

"Iskreno se nadam da se to neće dogoditi."

"To nije odgovor, Guido, i to nije dovoljno."

"Ne možemo učiniti ništa. Ona je tako odlučila i mislim da je nitko ne može spriječiti u tome."

"Moram priznati da zvučiš vrlo kavalirski."

Brunetti nije bio siguran kakva bi bila reakcija njegove žene na razotkrivanje njegovih osjećaja prema nekoj drugoj ženi, pa se nije ni pokušao obraniti.

"Bilo bi grozno da joj se nešto dogodi," reče Paola.

Ugrizavši se za usnu kako joj ne bi priznao da bi mu to slomilo srce, Brunetti je posegnuo za svojom čašom Calvadosa.

Sljedećega jutra, Brunetti je u questuru stigao poslije devet, jer su ga zadržali telefonski pozivi trojici različitih doušnika, a koje je uvijek iz opreza nazivao s telefonskih govornica, i to samo na njihove telefone. Iako su svi bili čitali u novinama o tom zločinu, nijedan od njih trojice nije mu mogao dati nikakve obavijesti o Bottinima ili njihovu umorstvu. Svi su mu obećali da će ga nazvati ako što god saznaju, ali nijedan nije zvučao optimistično, jer se zločin dogodio tako daleko. Što se njegovih veza u Veneciji ticalo, taj se zločin mogao dogoditi i u Milanu, isto bi im bilo.

Predmet njegove rasprave s Paolom nije bio u svojem uredu kada je onamo stigao, tako da je otišao gore u svoj vlastiti ured i na brzinu prelistao novine. Veliki dnevni listovi, što je razumljivo, nisu se previše zamarali Bottinima, ali El Gazzettino im je posvetio pola prve stranice u drugom dijelu novina. U

zadihanom stilu kakav su mjesne novine koristile za nasilne zločine, članak je započeo pitanjem jesu li Bottinovi imali kakav čudan predosjećaj ili jesu li znali, kada su ustali prethodnoga jutra, da će to biti posljednji dan njihovih života. Budući da su se u tim novinama takva uvodna pitanja već poslovično koristila u svim izvješćima o nasilnim smrtima, Brunetti promrmlja, "Vjerojatno nisu."

Članak je ponavljao činjenice koje je Brunetti već bio saznao: otac je ubijen udarcem u glavu, sin izboden nožem.

Obojica su bila mrtva kada se brod zapalio i potonuo. Iz novinskoga izvješća nije saznao ništa novo, iako su objavili dvije fotografije dvojice ubijenih muškaraca. Stariji Bottin imao je grub izgled muškarca koji je previše vremena bio proveo na otvorenom. Njegov izraz lica odavao je mrgodno neprijateljstvo kakvo se viđa na fotografijama za službene isprave. Marco se, pak, smiješio, a u kutovima usana vidjele su mu se dvije duboke rupice.

Dok je otac bio tamnopus, kratka i snažna vrata, Marco je izgledao kao da je načinjen od finije, lakše građe. Finoća njegovih crta lica bi vjerojatno nestala, pomislio je Brunetti, nakon dva desetljeća na moru, ali u načinu na koji je Marco nakrivio glavu bilo je jednostavne gracioznosti, koja je Brunettija nagnala da počne razmišljati o njegovoj majci i o silama koje su dovele do toga da zajedno s ocem skonča na tako okrutan način

8

Signorina Elettra je u njegov ured stigla tek dva sata nakon njega. Kada ju je ugledao, Brunetti je ustanovio da ne može odoljeti porivu da joj priđe te je ustao sa svog stolca. Međutim, ograničila su ga pravila lijepog ponašanja.

"Dobro jutro," reče on ležerno, nadajući se da će ih običnost njegova pozdrava vratiti natrag u jednostavnija vremena, prije nego je smislila - ne, mora biti iskren - prije nego joj je on dao zamisao da ode na Pellestrinu.

"Dobro jutro, gospodine," reče ona potpuno normalno. U njenoj je ruci zapazio nekoliko listova papira. "O Bottinima?" upita on.

Ona ih podigne.

"Da. Ali, stvarno, malo je toga," reče ona ispričavajući se.

"Još uvijek radim na ostalima."

"Dajte da vidim," reče on, sjedajući, pazeći da održi glas smirenim.

Spustila je papire na plohu pred njim, pa se okrenula i pošla prema vratima. Brunetti ju je gledao kako odlazi, a vitkost njenih leđa bila je pretjerano naglašena svijetloplavim džemperom s uskim bijelim okomitim prugama. Tada se sjetio kako ju je, prije nekoliko godina, bio upitao kakve su njene namjere i očekivanja u novom tisućljeću. Namjeravala je, odgovorila je, vidjeti kako će joj dječje plava, najavljena boja novoga desetljeća, odgovarati, a očekivala je jedino to da će joj boja odgovarati. Pod pritiskom, ipak je priznala da se nada jednoj ili dvjema sitnicama, ali smatrala ih je nevrijednima spomena, i tu je bio kraj razgovora o tome. Pa, dječje plava joj je odgovarala, a Brunetti je uhvatio samoga sebe kako želi da joj se, kakva god ona očekivanja imala, ona i ostvare.

Kada je pregledao papire, ustanovio je da su Bottini bili prilično obični ljudi: obojica su bili suvlasnici kuće na Pellestrini i broda Squallusa, iako su imali zasebne bankovne račune. Obojica su posjedovala automobile, iako je Marco bio jedini vlasnik kuće na Muranu, koju je bio naslijedio od svoje majke.

Izvan imovinskoga područja, Giulio se počeo isticati: carabinieri na Lidu bio je poznat, kao predmet brojnih denuncia, od kojih su tri bile posljedicom svađa u kafiću, a jedna incidenta između dvaju brodova u laguni, iako onaj drugi nije bio Scarpin.

Međutim, što se policije tiče, do sada je Bottin, Čini se, živio začaranim životom, jer, koliko god ga dobro poznavali, protiv njega nikada nije bila podignuta niti jedna službena tužba, što je ukazivalo na pomanjkanje dokaza ili neodlučnost svjedoka da svjedoče. Marca nikada nitko nije bio prijavio policiji.

Brunetti je tragao za izvješćem o tom incidentu u laguni, ali nije bilo nikakvih pojedinosti o tom slučaju. Odustao je od toga da nazove signorinu Elettru i pita je tko bi mogao dati tu obavijest, nadajući se da će ona nekako zaboraviti otići onamo.

Umjesto toga, nazvao je odjel za redarstvenike i zamolio da mu Bonsuana pošalju gore u ured.

Kormilar je pokucao na vrata njegova ureda nekoliko minuta kasnije, ušao unutra ne mareći za službene pozdrave ili priznavanje Brunettijeva čina, i sjeo na stolac koji mu je Brunetti bio pokazao. Sjedio je sa stopalima čvrsto priljubljenima uz pod, uhvativši se grčevito za naslone za ruke na stolcu, gotovo kao da je dug boravak na moru utjecao na njega da vječno očekuje iznenađan plimni val ili morsku struju. Brunetti je vidio kratak batrljak Bonsuanova malog prsta, čija je dva članka izgubio u nekoj davno zaboravljenoj pomorskoj nesreći.

"Bonsuane," zausti Brunetti, "imate li prijatelja među ribarima?"

Bonsuan nije ničim pokazao da ga je ovo pitanje iznenadilo.

"Među ribarima, da. Među vongolarima, ne." Žar koji je osjetio u njegovu odgovoru iznenadila je Brunettija, kao i razlika koju je istaknuo.

"Što ne valja s vongolarima?" upita on.

"Oni su figli diputtane, svi do zadnjega."

Brunetti je, među ostalima, od Vianella bio čuo slično mišljenje o školjkarima, ali još nikada takvo mišljenje nije čuo iskazano s ovakvim prezirom.

"Zašto?"

"Zato jer su hijene," odgovori Bonsuan. "Ili strvinari. Sa svojim prokletim usisavačkim žlicama posišu sve živo, poharaju gnjezdišta, razaraju sva obitavališta školjaka." Bonsuan načini stanku, nagne se naprijed na svojem stolcu, pa nastavi. "Oni ne misle na budućnost. Legla školjaka hranila su nas stoljećima i mogla bi nas hraniti vječno. Oni samo ruju, ruju i ruju, kao divlje zvijeri, i sve razaraju."

Brunetti se sjetio svoga ručka na Pellestrini.

"Školjke. Vianello ih više ne jede."

"Ah, Vianello," reče Bonsuan razočarano. "On ih ne jede iz zdravstvenih razloga." Iz Bonsuanovih usta, to je zvučalo kao kakva bestidnost.

Ne baš siguran u to kako bi trebao odgovoriti, Brunetti upita,

"Pa, možemo li ih jesti bez straha?"

Bonsuan je slegnuo ramenima.

"U mojim godinama, bez straha se može jesti sve." Zastao je, pa nastavio, "Ne, mislim da je neke od njih opasno jesti. Ta kopilad ih vadi upravo ispred Porta Marghere, a sam Bog zna što je sve izliveno ili bačeno u te vode. Vidio sam te gnjusove kako se noću, bez signalnih svjetala, sidre ondje i dižu školjke, niti pedeset metara od znaka na kojem piše da su te vode zatrovane i da je ribolov zabranjen."

"Pa tko će ih onda jesti?" upita Brunetti, još uvijek misleći na školjke koje je bio pojeo na Pellestrini.

"Nitko tko ovo zna," odgovori mu kormilar. "Ali tko je upoznat s time? Tko danas uopće zna odakle dolazi roba koja se prodaje u trgovinama? Hrpica školjaka je hrpica školjaka."

Bonsuan tada podigne pogled prema njemu, nasmiješi se i nastavi,

"Nemaju ni putovnica, niti zdravstvenih iskaznica."

"Ali, zar ne postoji nekakav nadzor, zar ih nitko ne provjerava?"

Bonsuan se nasmiješio takvoj naivnosti čovjeka u zrelim godinama, ali nije se udostojio odgovoriti.

"Ne, recite mi, Bonsuane," ustrajao je Brunetti. "Zar ne postoje sanitarni inspektori?" I još dok je to izgovarao, Brunettiju je sinulo koliko malo on, zapravo, zna o tome. Lovio je ribu u laguni još kao dječak, ali nije imao pojma o tamošnjem ribarenju.

"Postoje svakojaki inspektori, dottore," odgovori mu Bonsuan. Podigavši desnu šaku uvis, nabrojao ih je na prste.

"Postoje inspektori koji bi trebali nasumce provjeravati ribu koja je već u prodaji na tržnici: je li riba doista svježja kao što tvrde prodavači? Postoje inspektori koji bi trebali provjeravati ima li u ribi ikakvih opasnih tvari: teških metala ili otrova ili kemikalija -

svega onoga što se iz tvornica slijeva u lagunu. Zatim postoje inspektori iz Magistrata alle Acque, koji su zaduženi da paze da

ribari ribare samo ondje gdje je to dopušteno." Stegnuo je prste u šaku i dodao, "To su oni za koje ja znam, ali sam siguran da biste, ako se raspitate, mogli pronaći svu silu drugih inspektora. Ali to ne znači da je sve podložno ispitivanju i nadzoru ili, ako već i jest, da njihovi nalazi ulaze u izvješća."

"Zašto ne?" upita Brunetti.

U Bonsuanovu se osmijehu moglo pročitati čisto sažaljenje.

Umjesto odgovora, međutim, Bonsuan se zadovoljio time da protrlja palac o vrhove prva tri prsta.

"Ali, tko plaća?" upita Brunetti.

"Dottore, upotrijebite svoju maštu. Plaća svatko tko čini nešto za što ne želi da ljudi saznaju, ili čini nešto što bi im ugrozilo posao kada bi ljudi saznali za to: netko s brodom ili kavezima za ribe kod Rialta, ili tvrtka koja izvozi zatrovane ribe listove u Japan ili neku drugu zemlju u kojoj vlada velika potražnja za ribom."

"Znate li to pouzdano, Bonsuane?"

"Znam li pouzdano da se to događa ili znam li imena ljudi koji se time bave?"

"Oboje."

Bonsuan je svojem nadređenom uputio dug, zamišljen pogled prije nego li mu je dao odgovor.

"Pretpostavljam, kada bih malo razmislio o tome, da bih se mogao prisjetiti imena ljudi, mojih prijatelja koji rade u laguni, a koji su, po mome mišljenju, možda tu i tamo podmitili pokojeg inspektora da zažmiri na jedno ili oba oka. I pretpostavljam, kada bih se malo raspitao, da bih mogao saznati imena ljudi koji su primili mito." Tu je zašutio.

"Ali?"

"Ali moja dva nećaka su ribari, i imaju vlastite brodove. A ja odlazim u mirovinu za dvije godine."

Kada je Brunetti uvidio da je to jedini odgovor koji mu je Bonsuan bio voljan dati, on ga upita,

"Što bi to trebalo značiti?"

"To znači da ja živim u laguni, a ne ovdje u questuri; barem će tako biti za dvije godine."

Brunetti je to smatrao prilično razumnim stavom. No ipak je pokušao.

"Ali, ako je ta riba zatrovana, zar nije opasno po zdravlje jesti je?"

"Znači li to ono što mislim da znači, gospodine?"

"Što?"

"Da se pozivate na moju građansku dužnost da Vam pomognem da uklonite opasnost po građanstvo? To mi zvuči kao da od mene tražite da postupim kao da sam pripadnik Greenpeacea, pa da Vam kažem tko su ti ljudi, a Vi ćete ih spriječiti da rade stvari koje škode ljudima i okolišu."

Iako u načinu na koji je govorio nije bilo ni traga zajedljivosti, Brunetti si nije mogao pomoći - osjećao je da je Bonsuan ovom primjedbom od njega napravio budalu.

"Da, rekao bih da je riječ o nečem sličnom tome," nevoljko je priznao.

Bonsuan se počeo gnjezditi na stolcu, uspravio se i spustio dlanove na koljena, iako su njegova stopala još uvijek bila priljubljena o pod u iščekivanju iznenadnog vala.

"Ja nisam školovan čovjek, gospodine," progovorio je,

"tako da sam siguran da moje razmišljanje o ovome nije bogzna kako bistro, ali ne vidim što se tu može promijeniti." Brunetti je odlučio ne prekidati ga, a kormilar je nastavio govoriti. "Sjećate se kada se pričalo o tome da će zatvoriti kemijske pogone zbog zagađenja koje su izazivali?" Bacio je pogled prema Brunettiju i pričekao njegov odgovor.

"Da." Naravno da se sjećao. Istražitelji su, prije nekoliko godina, pronašli svu silu otrovnih tvari koja je kapala, curila, slijevala se, poplavlivala lagunu iz raznih kemijskih i petrokemijskih tvornica na kopnu. Čak je u novinama bio objavljen i popis radnika koji su u posljednjih deset godina umrli od raka, a brojka je bila takva da je daleko nadmašivala sve moguće statističke vjerojatnosti. Sud je naložio da se tvornice zatvore, proglašivši ih opasnima po zdravlje ljudi koji su radili ondje, ostavljajući kao kamen smutnje pitanje štete što su je iste te tvornice počinile ljudima koji su živjeli u njihovoj blizini. Istoga dana održan je masovni prosvjed, gotovo je došlo do nasilja, a prosvjed su organizirali isti ti radnici koji su baratali, udisali, bivali poliveni otrovima za koje se ustanovilo da ih ubijaju. Zahtijevali su da tvornice nastave s radom, da ih ne zatvaraju, i ustrajali su u

tome da je mogućnost razvoja bolesti nakon dugotrajne izloženosti otrovima manje opasna od neposredne opasnosti od gubitka posla.

I tako te tvornice nisu zatvorili, ljudi su nastavili s radom, i gotovo ništa više nije rečeno ili napisano o onoj drugoj plimi koja utječe u lagunu.

Bonsuan je zanijemio, pa ga je zato Brunetti potaknuo.

"Što s time?"

"Clara ima pacijenta," zausti Bonsuan, spomenuvši svoju kći, liječnicu s ordinacijom u Castellu. "Ima nekakav rijedak oblik raka pluća. Nikada u životu nije popužio ni jednu jedinu cigaretu.

Ni žena mu ne puši." Mahnuo je desnicom nekamo u smjeru kopna. "Ali je tamo radio dvadeset godina."

Bonsuan je zastao; Brunetti upita, "I?"

"I iako je Clara imala statističke podatke koji su govorili da se ovakav oblik raka otkriva samo kod ljudi koji su dugo bili izloženi jednoj od kemikalija koje koriste ondje, on još uvijek odbija povjerovati da je njegov rak možda prouzročilo njegovo radno mjesto. Njegova žena kaže da je to Božja volja, a on kaže da je to jednostavno loša sreća. Clara je odustala od toga da razgovara s njim o tome, jer je uvidjela da je njima svejedno što će ih odvesti u grob. Ona kaže da nema načina da ga uvjeri kako njegov posao ima veze s bolešću."

Ovaj put Bonsuan se nije potrudio pričekati Brunettija da zatraži pojašnjenje.

"Dakle, zato mislim da se neće dogoditi ništa ako netko upozori ljude da su školjke ili škampi ili ribe opasne po zdravlje.

Oni će reći da su ih njihovi roditelji oduvijek jeli i da su doživjeli devedeset godina, ili će reći da ne možete brinuti o svemu. Ili će se naljutiti na Vas i optužiti Vas da pokušavate ljudima oduzeti njihova radna mjesta. Ali u jednome nećete uspjeti, nećete spriječiti ljude da čine ono što žele, bez obzira na to žele li pojesti ribu koja svjetluca u mraku ili platiti mito kako bi mogli otići u ribolov i prodati je."

Brunetti je spoznao da je ovo bio Bonsuanov najduži govor koji je ikada čuo otkad ga poznaje. Kako je kormilar taj govor bio započeo spominjanjem svojih nećaka i činjenice da mu se približava

umirovljenje, Brunetti je odbio povjerovati da je njegovo objašnjenje u potpunosti istinito.

"Kada odete u mirovinu," progovori Brunetti, "hoćete li raditi sa svojim nećacima?"

"Imam dozvolu za kormilarenje," odgovori mu Bonsuan.

"Ne mogu si priuštiti kupovinu vodenog taksija. Mislim da mi se ionako taj posao ne bi svidio. To je još jedna skupina pohlepkih kopilana."

"A Vi poznajete lagunu," dobaci mu Brunetti.

"A ja poznajem lagunu."

Razočarano, Brunetti upita,

"Možete li mi išta reći?"

Znao je da Bonsuan nije baš tako čvrst kakvim se doima.

Tijekom godina, Brunetti je povremeno viđao Bonsuana bez oklopa koji je nosio, bez maske okorjelog, starog morskog vuka kojeg nikada ne iznenađuju ljudski zločini.

"Moglo bi pomoći, znate," nastavio je Brunetti, trudeći se silno da to zvuči kao da on tek nešto predlaže, umjesto da moljaka.

Bonsuan ustane. Prije nego se okrenuo prema vratima, on reče,

"Nije stvar u tome koji ribari to čine, gospodine, prije će pitanje biti koji to ne čine." Nadlanicu desne ruke podigao je prema svome čelu, a u tom pokretu Brunetti je raspoznao pozdrav, pa zatim dodao, "Prekrupno je to za Vas, i prekrupno za nas."

Zaželio mu je ugodan dan i napustio ured.

Nakon ovoga, Brunetti je bio nešto pametniji nego prije razgovora s kormilarom. Sada mu je bilo jasno koliko je naivan bio kada se bio ponadao da bi pozivi na suradnju s policijom ili u ime općeg društvenog dobra mogli polučiti ikakav učinak u natjecanju s plemenom ili, još gore, obitelji. Valjda je to bio korak prema uljuđenosti, sposobnost stavljanja obitelji ispred pojedinca, no taj se korak doimao sićušnim. Kao i uvijek, kada bi uhvatio sama sebe u donošenju sveobuhvatnih, općenitih zaključaka o ljudskom ponašanju - a obično se to događalo kada mu je trebalo kakvo opravdanje za to što kritizira ponašanje nekoga koga poznaje - na koncu bi sam sebe pitao ne bi li, u istim okolnostima, i sam isto postupio. Uobičajeni zaključak, da vjerojatno ne bi, stavio bi točku na njegova razmišljanja, a osjećao bi se pomalo nelagodno u svojoj

vlastitoj koži, u koži čovjeka koji se neprestano preispituje. Na poslijetku, nije baš bilo mnogo dokaza da javne ustanove ili organi vlasti imalo zanima opće društveno dobro.

Razmišljao je o svojem kratkom razgovoru s Bonsuanom.

Naravno, tijekom godina bio je pročitao brojna izvješća o sukobima u tim vodama: o brodovima koji su se nasukavali ili se zalijetali jedni u druge; o ljudima koji su padali ili bivali bačeni s paluba u more, a zatim ili spašeni ili bi se utopili; o paljbi s brodova koji nisu viđeni, a strijelce nikada nitko nije prepoznao.

Međutim, lagunu su ljudi koji su živjeli okruženi njome uglavnom doživljavali kao mirno mjesto, a mnogi od njih su samo zahvaljujući laguni preživljavali ili stjecali bogatstva.

Uzevši u obzir znatiželju koja je bujala u njemu, odustao je od praznovjerne zamisli da bi mogao nekako utjecati na odluku signorine Elette te ju je nazvao kako bi je zamolio da provjeri članke iz Gazzettina objavljene u posljednje tri godine i da vidi može li pronaći štogod o laguni, ribarima i vongolarima, s posebnim naglaskom na bilo čemu što ima veze s međusobnim fizičkim razračunavanjem između ribara te između ribara i policije.

Znao je da je pročitao najmanje jedan članak o tome, ali kako su izvješća o nasilju na moru često sastavljali carabinieri ili lučka policija, bio im je pridavao malo pozornosti.

Dijete njenih voda, Brunetti je još uvijek idealizirao lagunu kao spokojno mjesto. Jesu li ljudi u Indiji, pitao se, doživljavali Majku Gangeš na ovaj način, kao tekući izvor sveg života, hraniteljicu i donositeljicu mira? Nedavno je bio pročitao neki članak u jednom od Paolinih engleskih časopisa o zagađenosti Gangesa i o tome kako je danas na mnogim mjestima nepopravljivo zagađen, kako donosi zarazne bolesti, pa i smrt, ljudima koji se u njemu kupaju ili piju njegovu vodu, dok se pospano troma vlada bavi samo izmišljanjem šupljih fraza.

Duboko je razmišljao o tome, ali prije nego se počeo uljuljkivati u osjećaj europske nadmoći, sjetio se Vianellova odbijanja da jede mekušce i Bonsuanova objašnjenja o silama koje im omogućuju da ih pooru s dna lagune.

Iz donje ladice na svojem pisaćem stolu izvadio je telefonski imenik. Osjećajući se prilično glupavo, otvorio je stranice na P, brzo listajući

stranice, i pronašao "policiju."

Pregledavanje imenika pod natuknicama San Polo, željeznica i granica nije bilo obećavajuće. Niti je mislio da će imati neki veliki izbor s poštanskom policijom ili prometnom policijom. Zatvorio je imenik, nazvao centralu u prizemlju i upitao telefonista kome se usmjeravaju pozivi koji se tiču nevolja u laguni. Djelatni telefonist objasnio mu je da to ovisi o tome o kakvoj se nevolje radi: nesreće se prijavljuju Capitaneriji di Porto, zločinima se bave carabinieri ili, ovdje se telefonistov glas malčice stegnuo, questura.

"Shvaćam," reče Brunetti. "Ali tko vodi istragu na terenu?"

"To ovisi, gospodine," reče telefonist, a glas mu je mogao poslužiti kao školski primjer suzdržanosti. "Ako nemamo slobodan brod, nazovemo carabinieri i oni odu."

Brunetti je jako dobro znao zašto karabinjerski ronionci nisu bili na raspolaganju za pregled olupine Squallusa, tako da je to tek pribilježio u pamćenju, vjerujući da je mudrije preskočiti komentar.

"A u posljednjih nekoliko godina..." zausti Brunetti, potom se zaustavi i reče, "Ne, zaboravite da sam išta pitao. Pričekat ću signorina Elettru."

Dok je spuštao slušalicu, učinilo mu se da je čuo telefonistov glas, bestjelesan zbog udaljenosti, koji je govorio, "Svi je mi čekamo," ali nije mogao biti siguran.

Kao i svi Talijani, Brunetti je odrastao uz viceve o carabinieriima: zašto u istragu uvijek šalju dva carabinieri? Zato što jedan zna čitati, a drugi pisati. Znao je da Amerikanci iste te viceve pričaju o Poljacima, a da ih Englezi pričaju na račun Iraca.

Tijekom radnoga vijeka, Brunetti je vidio mnogo dokaza da je ovaj djelić pučke mudrosti istinit, ali tek posljednjih godina nešto je oslabjelo njegovu vjeru u drugu legendu: možda su carabinieri i glupi i tupi, ali njihovo je poštenje postojano poput stijene.

Opustivši se, nije mogao smisliti ništa čime bi se zabavio, pa je zato k sebi privukao snop nepročitanih spisa i izvješća te ih počeo letimično pregledavati, površno iščitavajući tekstove, posvećujući im malo pozornosti, tek toliko koliko je potrebno da pronađe mjesto na dnu stranice gdje je imao staviti svoj potpis prije nego ih prosljedi sljedećem čitatelju. Kada su klinci bili manji, rekli su mu da sve njihove domaće zadaće treba prikupiti njihova škola, spremi ih u

pismohranu i ;uvati deset godina. Nije se mogao sjetiti tko mu je to bio rekao, iako se sjećao kako je, u tom trenutku, pokušao zamisliti divovsku pismohranu, veliku poput grada, gdje se čuvaju svi službeni spisi. Rimski su povjesničari, koje je toliko volio, često talijanski poluotok opisivali kao šumovit, mjestimice neprohodan: bijahu tu guste hrastove, bukova i kestenove šume; a danas ih, naravno, više nema, jer su ih posjekli kako bi iskrčili zemlju i zasijali njive ili izgradili brodove.

Ili, s tugom je pomislio, kako bi ih preradili u papir koji će dodati već spremljenim spisima koji bi, ako ih netko ne provjeri, jednoga dana mogli opet prekriti cijeli poluotok. U svoje je vrijeme popriličan broj svojih spisa poslao u tu pismohranu, pomislio je, stavljajući svoj potpis na još jedan list i odlažući ga na stranu.

Bacio je pogled na svoj sat na ruci i, ne želeći da ga signorina Elettra doživi kao gnjavatora zbog podataka koje je zatražio, odlučio otići kući na ručak.

9

Došavši kući, Paolu je zatekao za kuhinjskim stolom, glave pognute iznad primjerka Panorame ili Espressa, jednoga od dvaju tjednika na koje je bila pretplaćena. Običavala je pustiti da se tijekom barem šest mjeseci skupi gomila nepročitanih primjeraka, tvrdeći da je to dovoljno vremena da se stvari stave na svoje mjesto i da trenutna pop zvjezdica umre od predoziranja i potone u zasluženi zaborav; bilo je to dovoljno dugo razdoblje da Gina Lollobrigida započne i napusti svoju novu karijeru, da se zaboravi na sve razgovore o planiranju tekuće političke reforme i da ista bude zamijenjena potpuno novom.

Bacivši pogled na časopis, ugledao je fotografiju dvojice muškaraca u prepoznatljivim bijelim kuharskim odorama s djedamrazovskim, crvenim kamicama s bijelim rubom. Na stranici lijevo od fotografije nalazio se bogato postavljen blagdanski stol: borove grančice i crvene svijeće govorile su mu da Paola svoje časopise nije čitala još od kraja prošle godine.

"Oh, dobro," reče on saginjući se kako bi je poljubio u tjeme. "Znači li to da za ručak imamo gusku?" Kada uopće nije reagirala na njegovu primjedbu, on nastavi, "Malo je pretoplo za gusku, zar ne? Ali štogod bilo za ručak, predivno miriše."

Podigla je pogled i nasmiješila se.

"Da su bar predložili gusku za božićnu večeru," reče ona, prijekornim je kažiprstom tupkala po jednoj od stranica, "Ti su ljudi nevjerojatni."

Kako je to bila njena česta reakcija na članke koje je pročitala u tim časopisima, Brunetti posveti svoju pozornost boci sivog pinota koju je izvadio iz hladnjaka. Uzevši dvije čaše iz ormarića iznad hladnjaka, napunio ih je do pola. Spustivši jednu pokraj Paole, upitno se nakašljao.

Odlučila je to protumačiti kao znak zanimanja te odgovorila,

"Kažu da bismo trebali odustati od svih novih zamisli o prehrani i vratiti se jelima koja su jeli naši roditelji i praroditelji."

Brunetti, kojem je više bila puna kapa nouvelle cousine, i više je nego podupirao tu zamisao. Znajući da se Paola, mnogo pustolovniji jelac, razlikuje u tom pogledu od njega, zadržao je svoje mišljenje za sebe.

"Slušaj samo što predlažu za početak božićne večere u stilu naših baka i djedova." Podignula je časopis i ljutito ga protresla, kao da će taj njen pokret učiniti članak razboritijim. "Guščja jetra s piticama od krušaka al Taurasi - što god ili tko god to bio - s ananasom i kapljicom limoncella." Pogledala je Brunettija, koji je bio toliko priseban da u tom trenutku zatrese glavom nadajući se da će ona taj pokret protumačiti kao njegovu najoštriju osudu.

Ohrabrena, nastavila je,

"Slušaj sad ovo. 'Sartu - što god to bilo - od riže s kriškama patlidžana s jajima i mesnim okruglicama di annecchia u umaku od rajčica iz San Marsana.'" U potpunosti zgađena ovom zadnjom kulinarskom umotvorinom, bacila je časopis na stol, pri čemu se zatvorio, nudeći Brunettiju pogled na bujne ženske grudi koje su oba časopisa koristila kao obavezan inventar naslovnica. "Što oni misle, gdje su naši djedovi i bake živjeli - na dvoru Louisa XIV?"

Brunetti, koji je znao da je najmanje jedan od Paolinih pra-pra-pradjedova bio služio na dvoru prvoga kralja Italije, još jednom je zaključio da je šutnja najbolji odgovor.

Odgurnuvši časopis još dalje od sebe, ona ga upita,

"Zašto im je toliko teško prisjetiti se koliko je Italija bila siromašna, i to ne tako davno?"

Ovo je zvučalo više kao retoričko pitanje, pa Brunetti tako i odgovori,

"Mislim da se ljudi više vole sjećati sretnih vremena - no, dobro - sretnijih vremena, a ako ih se ne mogu sjetiti, onda promijene sjećanja i učine ih sretnijima."

"Čini se da stari ljudi tako rade," složi se Paola. "Ako poslušаш stare gospođe kod Rialta, sve što ćeš od njih čuti je to da je nekad bilo bolje, da su bolje živjele, čak i s manje novca."

"Ili je to možda zato što su novinari većinom mlađi ljudi, koji se doista ne sjećaju kako se nekad živjelo."

Ona kimne.

"A mi svakako nemamo žicu za povijesno sjećanje, barem ne kao društvo. Prelistala sam Chiarin udžbenik iz povijesti prošloga tjedna i on me užasnua. U poglavljima o dvadesetom stoljeću udžbenik je jednostavno preletio preko Drugog svjetskog rata. Mussolini se na trenutak spominje dvadesetih godina dvadesetog stoljeća, zatim su

ga zaveli zločesti Nijemci, i onda je svemu došao kraj i Rim je opet bio slobodan. Ali prije toga su se naši neustrašivi vojnici borili poput lavova i umirali kao junaci."

"Nas u školi nisu o tome ništa poučavali, barem se ja toga ne sjećam," reče Brunetti, natačući si još pola čaše vina.

"Dakle," reče Paola nakon što je gucnula malo vina, "kad smo mi išli u školu, na vlasti je bila desnica, tako da im na kraj pameti nije bila poštena rasprava o fašizmu. A jednom kad su ušli u savez s ljevicom, bilo im je nezgodno razgovarati o komunizmu." Još jedan gutljaj. "A budući da smo promijenili stranu tijekom rata, valjda moraju biti oprezni pri imenovanju dobrih i loših momaka."

"Tko su to 'oni'?" upita Brunetti.

"Ljudi koji pišu povijesne udžbenike. Ili je prije riječ o političarima koji odlučuju o tome tko će pisati udžbenike iz povijesti, barem one koji se koriste u školama."

"A zamisao o jednostavnoj povijesnoj istini?"

"Guido, ti provodiš većinu vremena čitajući povijesne romane: valjda su ti oni dovoljan dokaz da ne postoji povijesna istina."

Bilo je dovoljno da se prisjeti razlike između protestantske i katoličke povijesti papinstva da se uvjeri koliko je ona bila u pravu. Ali to je bila religija, gdje se od svih očekuje da lažu; ovdje se govorilo o živućem sjećanju: još uvijek su bili živi ljudi koji su sudjelovali u događajima o kojima je njih dvoje razgovaralo; očevi većine njihovih prijatelja sudjelovali su u tom ratu.

"Možda je teže razaznati istinu kada je znaš iz svog vlastitog iskustva," predloži on, a zatim, vidjevši njezinu zbunjenost, on nastavi, "Ako su to tek zapisi ljudi koje nikada nisi upoznao, zabilježeni prije nekoliko stoljeća, onda možeš biti iskren, ili je barem veća vjerojatnost da ćeš biti iskren."

"Kao stav Crkve o inkviziciji?" upita ona.

Nacerio se svome porazu i upitao je,

"Ako već nije guska za ručak, što je onda?"

Milostiva u svojoj pobjedi, ona reče,

"Mislila sam da bismo mogli jesti hranu naših predaka."

"A to je?"

"Involtini koje toliko voliš, punjeni pršutom i srcima artičoka."

"Čisto sumnjam da je ijedan od mojih predaka ikada jeo išta slično," priznao je.

"Uz njih ide i palenta. Kako bismo sačuvali povijesnu istinu."

Oba djeteta bila su prisutna za ručkom, ali su bila neobično tiha, obuzeta posljednjim tjednima škole i zadnjim ispitima te godine. Raffi, koji se nadao da će početi studirati na jesen, ponašao se posljednjih mjeseci poput fantoma, izlazeći iz svoje sobe samo kako bi objedovao ili zamolio majku da mu pomogne oko nekog teškog prijevoda s grčkoga. Njegova veza sa Sarom Paganuzzi bila je održavana u životu, činilo se, samo zahvaljujući kasnonoćnim telefonskim razgovorima i povremenim kasnoposlijepodnevnim susretima na Campu San Bortolo. Chiara, na kojoj se iz mjeseca u mjesec sve jasnije vidjelo da je ljepotu naslijedila od svoje majke, još uvijek je bila toliko zaokupljena tajnama matematike i plovidbe nebom da uopće nije bila svjesna moći koju će joj jednoga dana dati njena ljepota.

Kada su poručali, Paola se preselila na terasu, iznoseći van njihove šalice s kavom i mameći svoga supruga da joj se pridruži.

U rano poslijepodne sunce je toliko grijalo da je Brunetti razvezao kravatu prije nego joj se pridružio, a to je bio prvi siguran znak da se ljeto približava.

Sjedili su u opuštenoj tišini. Do njih su dopirali glasovi s terase njima s lijeva; povremeno bi jedna od plahti koje su se sušile na konopcu pod prozorom stana ispod njih zalepetala pod naletom svježeg povjetarca koji, šteta, nije obećavao kišu.

"Vjerojatno ću dosta vremena provoditi u Pellestrini," reče Brunetti.

"Kada?"

"Od ovoga tjedna, možda čak već od sutra."

"Kako bi pazio na nju?" upita Paola, ne prigovarajući zbog odluke signorine Elette da ode na Pellestrinu.

"Djelomice, iako nisam siguran kada namjerava poći onamo."

"A drugo?"

"Kako bih razgovarao s ljudima i čuo što kažu."

"Hoće li htjeti razgovarati s tobom ako znaju da si policajac?"

"Pa, zapravo oni ne mogu odbiti razgovarati sa mnom, iako mogu odbiti reći mi istinu, ili mogu reći da se ne mogu sjetiti ničega o Bottinima. To je uobičajena tehnika."

"Zašto onda treba razgovarati s njima?" upita Paola.

"Zbog onoga što mi ne kažu ili o čemu mi lažu." Sklopio je oči i zavalio se u stolcu na suncu, puštajući da ga udara u lice, prvi put te godine. Nakon duge šutnje, reče, "Valjda zbog toga sličim jednome od onih povjesničara ili me to tjera da se ponašam poput njih." Pričekao je da ga Paola zamoli da joj objasni, a kada ona to nije učinila, bacio je pogled prema njoj da vidi nije li zaspala. Ali nije. Sjedila je pokraj njega, pozorna, čekajući da nastavi.

"Moram čuti sve različite priče, procijeniti dokaze, prilagoditi svoj odgovor u skladu s time tko ima koristi od različitih inačica."

"Imajući na umu da ti svi lažu?"

"Ili da mi vjerojatno lažu," složi se on.

"A zatim?"

"Zatim ću vidjeti što je saznala signorina Elettra."

"A zatim?" ponovila je.

"Nemam pojma."

"I vraćat ćeš se navečer?"

"Trebao bih. Zašto?"

Uputila mu je dug pogled, iznenađena njegovim pitanjem.

"U slučaju da konačno odlučim pobjeći s poštaram. Voljela bih znati hoćeš li biti ovdje kako bi dao djeci jesti."

Kasno poslijepodne, signorina Elettra nazvala je Brunettija i rekla mu da ga vicequestore Patta želi vidjeti u svojem uredu.

Brunetti je rijetko takve pozive dočekivao sa zadovoljstvom, ali čitanje i potpisivanje izvješća bilo je toliko dosadno da je jedva dočekao, pa makar i ovakvu, priliku da pobjegne od toga posla.

Brzo se spustio kat niže i ušao u ured signorine Elette.

Pozdravila ga je osmijehom.

"Želi Vam reći tko će biti glavni dok njega nema."

"Nadam se da to nisam ja," reče Brunetti; to bi poremetilo njegove planove da provede neko vrijeme u Pellestrini.

"Ne, već je razgovarao s Marottom," reče ona navodeći ime commissarija iz Torina, koji je bio dodijeljen venecijanskoj questuri ranije ove godine.

"Zar bih se trebao uvrijediti na to?" upita Brunetti. Marotta je bio daleko mlađi od njega i nije bio rodnom iz Venecije, tako da je jedina svrha njegova imenovanja mogla biti namjerna uvreda.

"Vjerojatno. Ili se barem meni čini da bi on volio da jest."

"Onda ću učiniti sve što je u mojoj moći da tako izgledam," reče Brunetti. "Bilo bi mi žao razočarati ga prije njegova godišnjeg odmora."

"Nije riječ o godišnjem odmoru, gospodine," reče ona glasom punim prijekora. "Riječ je o konferenciji o novim načinima sprječavanja zločina," reče ona, ne spominjući pojedinosti poziva.

"U Londonu," doda Brunetti.

"U Londonu," ponovi ona.

"Na engleskom," reče Brunetti.

"Yes," složi se ona na engleskom.

"Kojim se vicequestore Patta služi jednako dobro kao i finskim."

"Vjerojatno je bolji od finskoga. On zna reći "Bond Street,"

"Oxford Street," i "The Dorchester".

"I "The Ritz,"" doda Brunetti. "Nemojte preskočiti 'The Ritz'."

"Jeste li to raspravili s njim?" upita ona.

"Što - konferenciju ili njegov engleski?"

"I konferenciju i tko bi trebao otići na nju."

"Nisam htio tratiti vrijeme. Prije nekoliko tjedana rekao mi je da on ide, a prije nego sam uspio postaviti pitanje o poznavanju jezika, rekao mi je da je njegova žena pristala poći s njim kao prevoditeljica."

"To mi nije rekao," reče signorina Elettra, jedva skrivajući svoje iznenađenje i, pomisli on, razdraženost. "Govori li ona engleski?"

"Kao i on," reče Brunetti i okrene se kako bi pokucao na Pattina vrata.

Vicequestore, kao i uvijek kada bi zlostavljao Brunettija - na koga je poziv bio naslovljen - uživio se u ulogu povrijeđene stranke. Kako bi stvorio odgovarajuću scenografiju za tu ulogu, odlučio je ostati sjediti za svojim radnim stolom, smjestivši se niže od Brunettija.

"Pa gdje ste Vi posljednjih nekoliko dana?" upitao je čim je ugledao Brunettija, koji je odmah prepoznao njegovu taktiku preventivnog napada. Sam Patta, u sivom odijelu u kojem ga Brunetti nikada prije nije vidio, izgledao je kao da je posljednjih nekoliko dana proveo u pripremama za putovanje u London.

Njegova prosijeda kosa bila je svježije ošišana, a put mu je imala ranoljetni sjaj kakav se postiže pažljivim izlaganjem umjetnoj sunčevoj svjetlosti pod solarijem. Kao i uvijek, Brunettija je zapanjilo kako Patta izgleda apsolutno kao stvoren za posao višeg policijskog dužnosnika; višeg bilo čega, kad smo već kod toga.

"Dobili smo poziv iz Pellestrine, gospodine. Dvojica muškaraca ubijena su na svojem brodu." Brunetti je dao sve od sebe kako bi zvučao nezainteresirano. "Primili smo poziv, tako da nisam imao izbora nego otići onamo i pogledati što se zbiva."

"To je izvan naše nadležnosti," reče Patta, iako su obojica dobro znala da to nije istina.

"Pozvali su i carabinieri," reče Brunetti, s blagim osmijehom na licu, koji je imao pokazivati i olakšanje i slaganje s Pattinom primjedbom. "Tako da je prilično vjerojatno da će oni dobiti taj slučaj."

Nešto u načinu na koji je Brunetti govorio izazvalo je sumnjičavost kod Patte, onakvu kakvu kod psa izazove nepoznat ton u poznatom glasu.

"Što mislite, hoće li biti jednostavno riješiti taj slučaj?"

"Nemam pojma, gospodine. Obično se na kraju ispostavi da je motiv za takva ubojstva ljubomora ili pohlepa."

"Ako je o tome riječ, onda će ga možda biti jednostavno riješiti. Možda bismo ga mogli zadržati za sebe."

"Oh, uopće ne sumnjam da će slučaj biti jednostavan, gospodine. U stvari, neki od domaćih ljudi već su nam dali ime čovjeka koji je bio u sukobu s jednom od žrtava."

"I?" upita Patta sa zanimanjem, sada kada je čuo da je slučaj lako rješiv. Brzo rješenje slučaja umorstva predstavljalo bi veliki plus za venecijansku questuru. Brunetti gotovo da je mogao zamisliti Pattu kako piše naslov za novine: 'VICEQUESTORE

BRZOM AKCIJOM RJEŠAVA SLUČAJ UMORSTVA.'

"Pa, gospodine, kako sljedećeg tjedna niste ovdje, mislio sam kako bi bilo bolje da ga preuzmu carabinieri." Brunetti napravi stanku, čekajući da vidi hoće li se Patta upecati na njegov komentar i porazgovarati o zapovjednoj hijerarhiji tijekom njegove izočnosti.

"I preuzmu sve zasluge?" upita Patta, ne trudeći se sakriti svoje zgražanje, pritom ne dajući ničime do znanja da je čuo primjebu o

sljedećem tjednu. "Ako je slučaj tako jednostavan kako kažete," zausti on, podižući ruku kako bi zaustavio Brunettijev prosvjed, "onda mi taj slučaj jednostavno moramo preuzeti. Carabinieri će samo napraviti zbrku."

"Ali, gospodine," slabašno se pobunio Brunetti, "Nisam siguran da možemo izdvojiti ikoga tko bi mogao otići onamo."

Jedan od Brunettijevih omiljenih likova oduvijek je bio Jago, čijoj se vještini odavno divio i često nastojao oponašati. Prigrlivši Jagov lik, tako reći, na grudi, Brunetti nastavi, "Možda bi ga Marotta mogao preuzeti. Bilo bi dobro poslati onamo nekoga tko nema apsolutno nikakve veze s ljudima koji žive ondje. On je iz Torina, zar ne, gospodine?" Kada mu je Patta kimnuo, Brunetti nastavi:

"Dobro, onda nema nikakvih izgleda da bih poznavao ili bio u rodbinskim vezama ni s kim u Pellestrini."

Patti je svega bilo dosta.

"Oh, za boga miloga, mućnite glavom, Brunetti. Ako pošaljemo jednog Torinesea onamo, nitko mu neće reći ni riječ.

Moramo poslati nekog domaćeg." Kao da mu se javila kakva primisao, Patta nastavi, "Osim toga, Marotta će preuzeti moje mjesto dok budem odsutan i neće moći trčati s kraja na kraj lagune kako bi razgovarao s ljudima koji znaju govoriti samo narječjem."

Pa da su ti ljudi čak vjerovali da je Zemlja ravna ploha i da je središte svemira, Pattin prezir prema njima ne bi se toliko jasno čuo u njegovu glasu.

Ne obazirući se na Pattinu primjedbu i ne baš siguran da bi trebao riskirati, Brunetti svejedno upita,

"Ali, koga onda da pošaljemo onamo, gospodine?"

"Commissario, Vi ste ponekad nevjerojatno slijepi," reče Patta s visoka takvim tonom da se Brunetti jedino mogao diviti snazi svojeg pretpostavljenog da obuzda sama sebe i suzdrži se od uporabe riječi 'glupi.' "Vi ste Venecijanac. Već ste bili ondje."

Na isti način obuzdajući samog sebe, Brunetti je samog sebe spriječio da digne ruke u vis i time iskaže zgranutost i zapanjenost.

Bila je to kretnja kakvu je često viđao u nijemim filmovima iz dvadesetih godina 20. stoljeća, i oduvijek ju je želio primijeniti.

Umjesto toga, duboko ozbiljnim glasom, reče,

"Nisam siguran u to, gospodine." Sitan poticaj, često je to primjećivao, kod Patta je bio daleko učinkovitiji nego snažan stimulans.

"Ali zato ja jesam. To je jednostavan slučaj, a treba nam sav pozitivan publicitet koji možemo dobiti, osobito nakon što su one budale u magistraturi pustili sve mafioze iz zatvora."

Posljednjih nekoliko dana u novinama gotovo da se nije pisalo ni o čemu drugom. Petnaest mafijaških šefova, svi osuđeni na doživotni zatvor, pušteni su iz zatvora kada je u obradi njihovih žalbi pronađena nebitna pravna nepravilnost. Kako su izvještavale novine, jedan od puštenih mafijaša bio je priznao umorstva pedeset i devetoro ljudi. A sada su svi bili pušteni na slobodu. Brunetti se prisjetio riječi signorine Elette, "*Slobodna kao ptica.*"

"Nisam siguran da ta dva slučaja imaju međusobno ikakve veze, gospodine," prigovori Brunetti.

"Naravno da imaju veze," reče Patta, ljutito podižući glas.

"Loš publicitet odražava se na svima nama."

Je li to bilo sve što je to značilo Patti, pitao se Brunetti, loš publicitet? Ta nasmijana čudovišta puštena su na slobodu kako bi se vratila izjedanju trupala svojih neprijatelja, a sve što Patta vidi je loš publicitet?

Prije nego što je vlastita privrženost načelima Brunettija nagnala da prosvjeduje, Patta je nastavio,

"Želim da odete onamo i sredite to. Ako već imate nečije ime, pokušajte doći do što više podataka o toj osobi. Obavite to brzo." Patta je uzeo korice sa svoga stola, otvorio ih, izvadio svoje Mont Blanc nalivpero iz džepa na prsima i počeo čitati. Dobro raspoloženje spriječilo je Brunettija da prigovori Pattinim odsječnim zapovijedima ili grubosti kojom je otpušten. Bio je dobio ono po što je i došao: slučaj je bio njegov. Ali nije bilo prvi put da iz Pattina ureda izlazi s osjećajem jeftinoće zbog toga što je tako lako izmanipulirao drugog čovjeka, tako što je na glavu stavio kapu i praporce dvorske lude kako bi postigao ono što je smatrao svojim pravom. Marottinu privremenu dužnost nisu ni raspravili, što je značilo da je Patta lišen prilike da uživa u onome što bi on poimao kao pobjedu. Ali barem je Brunetti bio pošteđen nužde da glumi kako je uvrijeđen tom odlukom. Zapovjedništvo je bilo zadnje što mu je trebalo, ali odlučio

je taj podatak nikada ne otkriti svome pretpostavljenome, ni riječju, niti djelom. Kako nije imao ni takvu ćud, niti sklonosti da se klanja na žrtveniku bogakopilana -

Uspjeha, Brunettijeve su želje bile skromnije. On je bio čovjek koji nije gledao preko obzora, zanimalo ga je ovdje i sada, opipljive stvari. Veće ciljeve i želje ostavljao je drugima, zadovoljavajući se manjima: sretnom obitelji, pristojnim životom, pokušavao je svoj posao obavljati što je bolje mogao. Njemu se činilo da ne traži puno od života, i time je bio zadovoljan.

10

Sljedećeg jutra, Brunetti i Vianello zaplovili su prema Pellestrini nešto poslije devet sati. Iako su obojica znali da su uključeni u istragu dva divljačka umorstva, veličanstveno lijep dan ispunio ih je dobrim raspoloženjem i dječaćkim osjećajem pustolovine i zabave. Nisu morali čamiti u uredu, na vidiku nije bilo Patte koji bi ih svako malo zivkao i zahtijevao trenutno razrješenje slučaja i nisu imali nikakve čvrsto zadane rokove niti su ondje morali biti u neko određeno vrijeme; čak ni Bonsuan, koji je za kormilom gundao kako će ih usporiti sudar plime i oseke, nije im mogao pokvariti raspoloženje. Jutro ih nije razočaralo. Stabla na Giardinima olistala su novim lišćem, i povremeno bi iznenadan povjetarac natjerao krošnje da zadrhte, a naličja listova bi zasvjetlucala pod odsjajem svjetlosti u vodi.

Dok su se približavali otoku San Servolu, Bonsuan je brodom u širokom luku zaokružio udesno, pokraj otoka Santa Maria della Grazie i San Clemente. Čak ni pomisao da su te otoke stoljećima koristili kao mjesto gdje su bolesne duhom i tijelom izolirali od ostatka stanovništva Venecije nije mogla poremetiti Brunettijevo izvrsno raspoloženje.

Vianello ga je iznenadio rekavši,

"Uskoro više nećemo moći brati kupine."

Zbunjen, pomislivši kako ga možda od šuma vjetra nije dobro razumio, Brunetti se nagne k njemu i upita,

"Molim?"

"Gledajte," reče Vianello, pokazujući rukom desno, prema većem otoku koji je ležao iza ovog pokraj kojeg su plovili. "Sacca Sessola. Kao klinci odlazili smo onamo brati kupine. Već onda je otok bio napušten, tako da su kupine ondje rasle kao lude. U

jednom bismo danu nabrali kile i kile kupina, i jeli bismo ih sve dok nam ne bi pozlilo." Vianello podigne ruku kako bi dlanom zaklonio oči od sunca. "Ali netko mi je rekao da je otok prodan na dražbi nekom sveučilištu ili tvrtki, i na njemu će sagraditi kongresno središte ili štogod slično." Brunetti je čuo njegov uzdah.

"Nema više kupina."

"Ali bit će više turista, pretpostavljam," reče Brunetti, aludirajući na božanstvo koje su trenutno obožavali gradski poglavari.

"Ja bih radije kupine."

Obojica su šutjela sve dok nisu ugledali jedan jedini zvonik u Povegliji sa svoje desne strane, kada je Vianello upitao,

"Kako ćemo to obaviti, gospodine?"

"Mislim da bismo trebali pokušati propitati se o konobarovoj priči, o njegovu bratu i o svemu što se dogodilo kao posljedica te prepirke. Pokušajte pronaći brata i poslušati što ima za reći, a ja idem ponovno porazgovarati sa signorom Follini."

"Vi ste odvažan čovjek, commissario" reče Vianello mrtvo-hladno.

"Žena mi je obećala da će obavijestiti policiju ako se ne vratim kući do ručka."

"Sumnjam da bismo se čak i mi mogli suočiti sa signorom Follini."

"Bojim se da biste mogli biti u pravu, naredniče, ali ipak, čovjek mora obaviti svoju dužnost."

"Kao John Wayne."

"Upravo tako. Nakon što popričam s njom, otići ću u neki drugi kafić: mislim da ima jedan nešto dalje niz ulicu, na suprotnoj strani."

Vianello kimne. Bio ga je primijetio, ali bio je zatvoren onoga dana kada su bili ondje.

"A ručak?" upita on.

"Na istom mjestu," odgovori Brunetti. "Ako Vam ne smeta što ćete preskočiti školjke i ribe."

"Vjerujte mi, gospodine, to me nimalo ne smeta."

"Ali to je hrana na kojoj smo odrasli," Brunetti sam sebe iznenadi svojom ustrajnošću. "Sigurno Vam smeta što je više ne jedete."

"Rekoh Vam, gospodine," reče Vianello, okrećući se kako bi ga pogledao ravno u oči dok je govorio, jednom rukom držeći svoju kapu čvrsto na glavi kako mu je iznenadan nalet vjetrova ne bi odnio, "sve što čitam govori mi da je ne jedem."

"Ali jamačno Vam nedostaje, želite je jesti," i dalje je Brunetti ustrajao.

"Naravno da mi nedostaje. Ne bih bio čovjekom kada mi ne bi nedostajala. Ljudima koji prestanu pušiti cigarete uvijek nedostaju. Ali mislim da će me ta hrana ubiti, doista tako mislim."

Prije nego je Brunetti mogao postaviti pitanje ili se narugati, on nastavi, "Ne, ne jedan, ili pedeset, tanjura ribe i školjaka. Ali i ribe i školjke pune su kemikalija i teških metala. Bog zna kako one uopće

žive. Ja ih jednostavno ne želim jesti; pri samoj pomisli osjetim blagu mučninu."

"Pa kako Vam onda mogu nedostajati?"

"Nedostaju mi zato jer sam Venecijanac, i odrastao sam na toj hrani, baš kako ste Vi rekli. Ali u to doba nisu bile otrovne.

Volio sam ih, volio sam ih jesti, volio sam špagete sa školjkama koje je kuhala moja majka, volio sam njenu riblju juhu. Ali danas znam što je u njima, i jednostavno ih ne mogu staviti u usta."

Svjestan toga da još uvijek nije zadovoljio Brunettijevu znatiželju, on reče, "Možda takav osjećaj imaju Indijci pri pomisli da bi jeli govedinu." Razmislio je malo o tome, a zatim se ispravio. "Ne, kao prvo, oni uopće ne jedu govedinu, pa tako je niti ne mogu prestati jesti, zar ne?" Još je neko vrijeme razmišljao o tome, i na posljetku odustao. "Ne mogu Vam objasniti čemu je to slično, gospodine.

Mislim da bih mogao jesti ribu i školjke kad bih to želio; ali ja ih jednostavno ne želim jesti."

Brunetti je baš htio nešto reći, ali Vianello ga upita,

"Zašto Vas to toliko zbunjuje? Ne biste tako reagirali kada bi netko prestao pušiti, zar ne?"

Brunetti razmisli o tome.

"Valjda ne bih." Nasmijao se. "Vjerojatno tako reagiram zato jer je riječ o hrani, i teško mi je povjerovati da bi netko mogao prestati jesti nešto tako ukusno kao što su školjke, bez obzira na posljedice."

Time je stvar, čini se, bila riješena, barem na tren. Bonsuan je dao gas i buka motora onemogućila je njihov daljnji razgovor.

Povremeno bi se slijeva i zdesna mimoilazili s usidrenim brodovima, na kojima su sjedili besposleni ljudi sa ribičkim štapovima u rukama, više zaokupljenima vlastitim mislima nego li pecanjem. Čuvši brujanje približavajućeg broda, većina bi podigla pogled, ali, kada bi vidjeli da je riječ o policijskom čamcu, opet bi svrnuli pogled prema vodi.

Prebrzo, barem što se Brunettija ticalo, ugledali su dugi dok Pellestrine. Usko je ispražnjeno mjesto ukazivalo na mjesto gdje je Squallus još uvijek ležao na dnu, a njegovi su jarboli još uvijek stršili iz vode pod istim suludim kutom. Bonsuan je brod priveo kraju mola, ubacio u ler te u tišini doklizao na manje od metra udaljenosti od rive, kada je iznenada ubacio u rikverc na nekoliko sekunda, a onda

isto tako naglo ugasio motor. Brod je u tišini plutao prema doku. Vianello je prebacio konopac za vezanje broda oko željezne bitve, s lakoćom privukavši brod na sidrište. Brzo i precizno vezao je konopac u čvor i ispustio ga na palubu.

Bonsuan je provirio iz svoje kabine i rekao,
"Pričekat ću vas."

"U redu je, Bonsuane," reče Brunetti. "Nemam pojma kada ćemo biti gotovi; možemo autobusom natrag do Lida, pa odatle brodom do Venecije."

"Pričekat ću vas," Bonsuan ponovi kao da mu Brunetti nije ništa rekao ili kao da nije čuo što mu je njegov nadređeni rekao.

Budući da je Bonsuanova jedina dužnost bila da upravlja brodom, Brunetti ga nije nikako mogao zamoliti da se prošeta Pellestrinom i raspita među ljudima o umorstvu Bottinovich. Niti mu je želio zapovjediti da se vrati u questuru, iako su možda tamo trebali taj brod. Odlučio se na kompromis upitavši,

"Što ćete raditi cijeloga dana?"

Bonsuan se okrenuo i otvorio poklopac ormarića s njegove lijeve strane. Sagnuo se i izvukao tri ribička štapa i plastičnom folijom pokriveno vjedro.

"Bit ću tamo," reče on, pokazujući prema vodi njima zdesna. Pogledao je Brunettija ravno u oči i rekao, "Ako želite, mogu otići na kavu u kafić nakon što završim s pecanjem."

"To bi mogla biti dobra zamisao," složi se Brunetti i stupi na mol.

On i Vianello hodali su prema hrpici kuća toga seoceta.

Brunetti pogleda na svoj sat.

"Prošlo je jedanaest. Naći ćemo se u gostionici."

Stigavši do mjesta koje su smatrali središtem Pellestrine, Brunetti je skrenuo lijevo prema trgovini signore Follini, a Vianello je produžio ravno, namjeravajući svratiti do gostionice, kako bi konobara upitao gdje može pronaći njegova brata.

Signora Follini je stajala iza pulta i razgovarala s nekom staricom. Signora Follini letimice je podigla pogled kada je ušao unutra i počela se smiješiti. Ali, praćena Brunettijevim pogledom, iznenada se sjetila da je tu još jedna žena te je osmijeh promijenila u ukočenu potvrdu dolaska stranca, koji ne zaslužuje ništa više do li uljudnog pozdrava.

"Buon giorno," pozdravi Brunetti.

Signora Follini, koja je danas bila odjevena u narančastu haljinu s velikim čipkastim ovratnikom i pojasom od čipke boje bjelokosti, uzvratila mu je pozdravom, ali je odmah pozornost vratila onoj starici, koja je promatrala Brunettija. Gledala ga je očima zamagljenim sivilom starosti, ali vrlo prodorno. Ako je i imala zubalo, toga dana ga nije bila ponijela sa sobom. Bila je niska, barem za glavu niža od signore Follini, i odjevena u crno od glave do pete. Gledajući je, Brunetti je pomislio kako bi, umjesto odjevena,' možda bolji izraz bio 'ovijena,' jer je bilo teško razaznati što to nosi. Duga je haljina dopirala nisko ispod koljena, a preko te haljine bio je zakopčan do grla nekakav vuneni ogrtač. Oko ramena i glave bio je omotan iskačkani vuneni šal čiji su krajevi visjeli joj gotovo do struka.

Njena je odjeća jasno govorila o njezinom udovištvu, jednako nepobitno kako bi to govorio i komad papira u njenoj ruci ili veliko slovo pribadačom pričvršćeno na njenim prsima. Jug je bio prepun ovakvih žena, zaogrnutih u crno, osuđenih da poput oblaka prožive ostatak svojih života, prema strogo određenim pravilima ponašanja, kao kod seljanki u Bengalima ili Peruu. Ali ono je bio Jug, a ovo je bila Venecija, gdje su udovice nosile vedre boje, odlazile na ples s kim ih volja, i preudavale se ako su tako htjele.

Osjećao je njene oči na sebi, kimnuo joj i rekao,

"Dobro jutro, signora."

Ona se na njega niti ne obazre te se vrati razgovoru sa signorom Follini.

"I jedan paket svijeća i pola kile brašna," mislio je Brunetti da je rekla, iako je njeno narječje bilo toliko jako, da nije bio siguran. Bio je tamo, manje od dvadeset kilometara od vlastitog doma, a toliko mu je bilo teško shvatiti starosjedioce.

Pošao je prema kraju prodavaonice i počeo proučavati robu na policama. Uzeo je limenku Cirio rajčica i, iz čiste znatiželje, je prevrnuo kako bi vidio rok trajnosti. Bio je istekao dvije godine ranije. Limenku je oprezno spustio u krug prašine koji ju je okruživao i krenuo prema prašku za pranje rublja.

Bacio je pogled prema pultu, ali udovica je još bila ondje.

Čuo ju je kako razgovara sa signorom Follini, ali njen je glas bio pretih da bi mogao čuti što je govorila, iako nije bio čak ni siguran da

bi je razumio i kada bi dovoljno glasno govorila. Tanak je sloj prašine prekrivao vrh nepravilno složenih kutija deterdženta, jedna je bila izgrižena i otvorena na kutu, a hrpica sićušnih bijelih i plavih kuglica prosula se po polici.

Pogledavši svoj sat, vidio je da je u toj prodavaonici proveo više od pet minuta. Signora Follini nije ništa više dodala brašnu i svijećama koje su ležale na pultu ispred stare žene, ali njih dvije su stajale ondje i pričale.

Još se više povukao u pozadinu prostorije i svoju pozornost usmjerio ka nizu staklenki s maslinama i ukiseljenim krastavcima, koje su stajale u visini njegovih prsa. Jedna staklenka nečega što je podsjećalo na gljive privukla mu je pažnju zbog ovalnog otočića bijele plijesni koja se uhvatila ispod poklopca i počela se polako spuštati niz stjenku staklenke. Pokraj nje je stajala jedna limenka bez etikete. Stajala je ondje i izgledala izgubljeno i beskorisno, a opet pomalo prijeteće.

Brunetti je začuo zvonce i okrenuo se prema pultu. Starica je otišla, a s njom i svijeće i brašno. Krenuo je prema prednjem kraju prodavaonice i opet rekao,

"Buon giorno."

Nasmiješila mu se umjesto odgovora, ali njen osmijeh nije bio jako srdačan; možda je ona starica sa sobom odnijela nešto srdačnosti ili je za sobom bila ostavila hladno upozorenje o tome kako se žene bez vidljivih muževa moraju ponašati u nazočnosti nepoznatih muškaraca.

"Kako ste danas, signora?"

"Hvala na pitanju, dobro," odgovori ona pomalo ukočeno.

"Kako Vam mogu pomoći?" Prilikom njegova prethodnog posjeta, ovo bi pitanje bila postavila s jasnom naznakom da bi mu bila spremna pružiti uslugu u kojoj bi se naziralo barem obećanje senzualnosti. Međutim, ovaj put u njenom se glasu osjećalo to da bi na popisu usluga našli tek sušeni grašak, sol i staklenka s usoljenim inćunima.

Brunetti joj se osmijehne najsrdačnije što je znao.

"Vratio sam se porazgovarati s Vama, signora," započne on, pitajući se hoće je to izazvati njen odgovor. Kako odgovora nije dobio, on nastavi, "Htio sam Vas pitati jeste li se sjetili ičega drugog o

Bottinima što bi nam moglo biti od koristi." Njeno je lice ostalo bezizražajno. "Dali ste nam do znanja, kada smo prošli put razgovarali, da barem sina poznajete vrlo dobro, a ja sam se pitao je li Vam palo na pamet što god drugo što bi moglo biti važno."

Zatresla je glavom, ali nije progovorila.

"Pretpostavljam da sada već svi znaju da su njih dvojica ubijena," reče on i pričeka.

"Znam," konačno je progovorila.

"Ali ono što ljudi ne znaju jest to da je riječ o izrazito okrutnom zločinu, pogotovo što se tiče Marca."

Ona kimne na to, kako bi potvrdila da je ili bila čula što je rekao, ili da ta pojedinost nije bila poznata stanovnicima Pellestrine.

"I zato moramo saznati što je moguće više o njima, kako bismo mogli dokučiti tko bi želio počinuti takvo što." Kada od nje nije dobio nikakav odgovor, on upita, "Shvaćate li me, signora?"

Podigla je pogled i pogledala ga u oči. Na usnama joj je ostao zamrznut osmijeh koji su joj podarili plastični kirurzi, ali Brunettiju nije mogla promaknuti tuga u njezinim očima.

"Nitko ne bi povrijedio Marca. On je bio dobar dečko."

Tu je zašutjela i skrenula pogled s Brunettija prema praznom stražnjem dijelu prodavaonice.

"A njegov otac?" upita Brunetti.

"Ništa Vam ne mogu kazati," reče ona kroza stisnuto grlo.

"Baš ništa."

Nešto u Brunettiju odgovorilo je na nervozu u njezinu glasu.

"Sve što mi ispričate, signora, ostaje između nas dvoje."

Zbog nepomičnosti njenog lica bilo je nemoguće pročitati ga, ali mu se učinilo da je osjetio njeno opuštanje.

"Nije moguće da su željeli ubiti Marca," reče ona.

"Tko su to: oni?" upita on.

Ponovo ju je preplavio val nervoze, "Tkogod već bili," reče ona.

"Kakav je čovjek bio Giulio?" upita Brunetti.

Njena lijepo oblikovana brada gibala se naprijed-natrag apsolutno odbijajući dati bilo kakve daljnje obavijesti.

"Ali, signora..." Brunetti zausti, ali ga prekine zvuk zvonca s ulaznih vrata. Vidio je kako su joj oči sjevnule u pravcu vrata.

Koraknula je unatrag od pulta i rekla,

"Kako sam Vam i rekla, signore, šibice ćete morati kupiti u trafici. Ja ih ne prodajem."

"Oprostite signora, kada sam vidio svijeće koje ste prodali onoj staroj gospođi, pomislio sam da možda prodajete i šibice,"

odgovori on tečno, ne pridajući pozornost topotu koraka za svojim leđima.

Brunetti se okrenuo od pulta i pošao prema vratima. Kakav je već običaj u seocetima, kimnuo je na pozdrav dvojici muškaraca koji su ušli u prodavaonicu i stajali ondje i, iako mu nisu pridavali nikakvu osobitu pozornost, zabilježili svaku pojedinost na njemu.

Dok se približavao vratima, njih dvojica su se razdvojili, svaki na svoju stranu, što je Brunettija ispunilo nejasnim osjećajem prijeteće, iako su muškarci jasno pokazivali da ih on ne zanima, upravo onako kako ni njega nisu zanimala njih dvojica.

Zvonce je ciliknulo kada je otvorio vrata, a kada je stupio na osunčanu ulicu, na leđima je osjetio srse kada je začuo kako se vrata nježno zatvaraju za njim.

Okrenuo se nadesno, dok mu je um upijao lica i stas te dvojice muškaraca. Iako nije prepoznao nijednoga od njih dvojice, Brunetti je jako dobro poznao takav tip ljudi. Možda su bili i rođaci, toliko su slične bile crvene, ogrubjele puti njihovih lica, a slična su bila i njihova teška, očvrsnula tijela. Ali i jedno i drugo možda su posljedica teškoga rada na otvorenom. Mlađi je muškarac imao usko lice i tamnu kosu zalizanu nekakvom kremom unatrag. Stariji je imao istu takvu frizuru, ali kako mu je kosa bila daleko tanja, činilo se da su mu lasi nacrtane na glavi, iako mu je nekoliko masnih uvojaka uspjelo opušteno poleći na ovratnik njegove košulje. Obojica su nosila traperice na kojima su se vidjeli tragovi habanja i duboke čizme koje nose ljudi koji obavljaju teške poslove.

Muškarci su Brunettija bili proučavali očima uokvirenima mnoštvom sićušnih borica, borica koje su se pojavljivale s godinama rada pod suncem, i obojica su mu posvetila svoju pozornost, kakva se obično posvećuje plijenu: bili su nepokretni, oprezni, spremni u svakom trenutku skočiti. Taj je osjećaj zatopljen agresije u Brunettijevu tijelu uključio sirene za uzbunu, bez obzira na činjenicu da je signora ondje bila kao svjedok, bez obzira na činjenicu da su ljudi vjerojatno znali da je policajac.

Spustio se niz usku ulicu i ušao u trafiku. Bila je zamračena i prljava baš kao prodavaonica signore Follini, još jedno mjesto na kojem se bio ugnijezdio neuspjeh.

Čovjek za pultom podigao je pogled s časopisa koji je čitao i pogledao ga kroza svoje naočale s debelim staklima.

"Da?" upita on.

"Trebao bih šibice," reče Brunetti, igrajući i dalje igru signore Follini.

Muškarac otvori ladicu ispod pulta i reče:

"Korice ili kutijicu?"

"Kutijicu, molim," reče Brunetti, sežući rukom u džep po sitniš.

Muškarac spusti kutijicu sa šibicama ispred Brunettija i zatraži dvije stotine lira. Kada je Brunetti na pult položio kovanice, muškarac upita,

"Cigarete?"

"Ne," odgovori Brunetti. "Pokušavam prestati. Ali volim imati šibice sa sobom, u slučaju da ne mogu izdržati, pa zamolim nekoga da mi da cigaretu."

Muškarac se na to nasmiješio.

"Mnogi ljudi pokušavaju prestati," reče on. "Zapravo, većina njih ni ne želi prestati, ali misle da je to dobro za njih, pa pokušavaju."

"A uspijevaju li?"

"Bah," otpuhne sgnušanjem čovjek. "Uspiju na tjedan-dva, ili mjesec dana, ali prije ili kasnije opet dođu ovamo i kupe cigarete."

"Što dokazuje da snaga volje ljudima i nije jača strana, zar ne?" upita Brunetti.

Muškarac pokupi kovanice i ubaci ih jednu po jednu u drvenu ladicu za novac.

"Ljudi će učiniti ono što žele učiniti, bez obzira na to što im kažete i bez obzira na to ako im kažete da im to škodi. Ništa ih ne može zaustaviti; ni strah niti zakon niti obećanja." Vidio je Brunettijev izraz lica, pa nastavio, "To naučite kad cijeli život provedete prodajući cigarete. Ništa ih ne može zaustaviti ako nešto silno žele."

11

Trafikantove riječi prolazile su Brunettijevom glavom dok je hodao prema gostionici: pitao se hoće li ih jednoga dana moći primijeniti na Vianella i školjke ili će se ispostaviti da je narednik jedan od onih rijetkih ljudi koji imaju takvu snagu volje da sami sebe spriječe da čine ono što žele. Što se njega samoga ticalo, Brunetti je vjerovao da nema osobito snažnu volju i da često manipulira situacijama tako da izbjegne donošenje odluke da učini nešto što ne želi učiniti.

Prije dvije godine, kada ga je Paola konačno uspjela nagovoriti da obavi sveobuhvatan liječnički pregled, rekao je liječniku neka se ne zamara pretragama za kolesterol i dijabetes, prepuštajući liječniku da sam zaključi kako te pretrage nisu nužne jer ih je bio nedavno obavio. U stvari, Brunetti nije želio saznati rezultate pretraga, jer nije želio napraviti ono što bi morao napraviti kada bi nalazi bili loši. Kad god bi pomislio na svoju prijevaru i moguće posljedice koje bi snosila njegova obitelj, rekao bi sam sebi da se nikada u životu nije osjećao zdravijim i neka prestane brinuti o tome.

A prije tri godine, kada su uhitili jednog Albanca pod sumnjom da je pretukao dvije jedanaestogodišnje prostitutke kojima je bio svodnik, Brunetti nije učinio ništa da spriječi da njegovo saslušanje bude dodijeljeno istražitelju koji je imao kćer istih godina i drugom istražitelju čiju je petnaestogodišnju kći napastovao jedan drugi Albanac. Niti se ikada raspitao o tome što se dogodilo tijekom saslušanja, iako je osumnjičenik bio brzo priznao sve zločine.

Prije nego li je dospio dalje preispitati svoju savjest, stigao je do gostionice i ušao unutra. Za točionikom je stajao vlasnik gostionice i pripremao kavu za nekolicinu ljudi u kafiću, i kimnuo mu na pozdrav.

"Vaš policajac je otraga," reče on. Svi ljudi za točionikom okrenuli su se kako bi pogledali Brunettija i on je osjetio kako ga gledaju na isti način kao i ona dvojica u prodavaonici. Ne obazirući se na njih, pošao je prema prolazu sa zavjesom, odmaknuo u stranu plastične niti i ušao u blagovaonicu.

Vianello je sjedio za istim stolom, a pred njim su stajale boca kiseline i politreni bokal bijelog vina. Kada je Brunetti izvukao stolac nasuprot njemu, Vianello se nagne naprijed i natoči vode, a zatim i malo vina, u čaše ispred Brunettija.

Brunetti iskapi čašu s vodom, iznenađen time koliko je bio žedan, pitajući se je li to možda zakašnjela reakcija na strah -

priznao je samome sebi da je riječ o strahu - koji je osjetio kada je okrenuo leđa onoj dvojici muškaraca. Pogledavši Vianella koji je sjedio nasuprot, on upita,

"Dakle?"

"Konobar, Lorenzo Scarpa, nije dolazio na posao otkad smo mi bili ovdje. Gazda kaže da je bio nazvao i rekao kako mora obići prijatelja, ali nije rekao gdje taj njegov prijatelj živi, niti je rekao koliko ga dugo neće biti." Brunetti nije postavio nikakvo pitanje o ovome, pa Vianello nastavi. "Otišao sam do njegove kuće

- gazda mi je dao adresu - ali njegovi susjedi kažu da ga nisu vidjeli nekoliko dana i da nemaju pojma gdje bi mogao biti."

"A brat, Sandro?"

"Ne biste vjerovali, ali on je još uvijek tu. Dobro, bio je tu.

Njegov brod nije u luci, isplovio je prije zore i još se nije vratio."

"Što bi to moglo značiti?"

"Doista, moglo bi značiti svašta," reče Vianello. "Da je naišao na dobru poštu i da ne želi stati ili da mu se pokvario motor.

Gazda misli da nije riječ ni o čemu drugom nego o tome da ima sreće, da je naletio na mnogo ribe."

Vianello gucne malo vina, pa nastavi.

"Signora Bottin umrla je od raka prije pet godina. Njezini rođaci nemaju nikakve veze s Giulijem ili Marcom još od njezine smrti."

"Zašto?" upita Brunetti.

"Zbog kuće na Muranu. Oспорili su njezinu oporuku, ali kako su joj kuću ostavili njeni roditelji, a Bottin se složio da cijela kuća pripadne sinu, stvarno nisu imali na čemu graditi parnicu."

"A od tada?"

"Čini se da među njima nije bilo kontakata."

"Gdje ste to saznali?"

"Rekao mi je vlasnik kafića. Čini mi se da je mislio kako nikome neće naškoditi ako mi barem to ispriča."

Brunetti se pitao kakav je novi spor sada mogao izbiti oko vlasništva, ali je umjesto toga upitao,

"A onaj Giacomini o kojem nam je pričao konobar?"

Vianello izvuče iz džepa bilježnicu i otvori je jednim pokretom.

"Paolo Giacomini, još jedan ribar. Vlasnik kaže da živi u Malamoccu, ali iz nekog razloga svoj brod sidri ovdje. Znaju ga kao problematičnu osobu, kao nekoga tko voli izazivati zlu krv među ljudima."

"A svađa između Scarpe i Bottina?"

"Nitko mi o tome nije htio ništa reći, osim da je između njih dvojice zbio nekakav sukob prije otprilike godinu i nešto.

Sudarili su se brodovima, ili su se gotovo sudarili, pa su im se zapetljale mreže. Štogod da se zbilo, od toga događaja su njihovi odnosi zahladnjeli."

"Možemo pokušati raspitati se kod policije u Chioggiji," predloži Brunetti.

"Vjerojatno bi to bilo najpametnije, ako se to dogodilo ondje," složi se Vianello. 'Ako je tamo stigla denuncija, možda bi nam oni mogli nešto reći o tome. Imam dojam da ovi ljudi stvari sređuju na svoj način. I da su svi prisegnuli da će šutjeti o svemu što se tiče Bottina. Nitko se ne sjeća ničega u svezi s njim; a svakako nitko ne želi reći ništa loše o njemu."

"Pa ipak, signora Follini mi je rekla da, štogod da se dogodilo, dogodilo se zbog njega, a ne zbog sina."

"I što ćemo sad?" upita Vianello.

"Prvo ćemo ručati," odgovori Brunetti, "a zatim ćemo potražiti tog Giacominija."

Objed je protekao prilično ugodno, djelomice zato jer Brunetti nije komentirao Vianellov izbor jela, a djelomice zato jer se suzdržao da ne naruči školjke, iako je pojeo ogroman obrok code di rospo, za koju ga je vlasnik uvjeravao da je ulovljena toga jutra. Vlasnik nije uspio zamijeniti Lorenza Scarpu i morao je sam posluživati, tako da su dugo čekali na naručena jela, a stanje je pogoršao dolazak velikog broja japanskih turista upravo u trenutku kada su Brunetti i Vianello predali svoju narudžbu.

Njihov ih je vodič posjeo za dva duga stola pokraj zidova, gdje su izgledali prilično sretni što čekaju na svoja jela, dok su se smiješili i klanjali jedni drugima, vodič, Brunetti i Vianello, i vlasnik. Njihovo je ponašanje bilo toliko profinjeno suzdržano i uljudno, da se Brunetti čudio zašto ljudi govore loše o njima. Kada su on i Vianello dovršili ručak, platili su svoj ručak, ponovno gotovinom, i to bez računa, i

ustali. Automatski, Brunetti se naklonio u smjeru Japanaca, pričekao da Vianello učini isto to, a Japanci da mu odgovore, a zatim poveo svoga narednika u kafić, gdje su popili kavu i odbili grappu.

Dok su oni još bili unutra, vani je još ugrijalo, tako da su se obradovali dnevnoj vrućini koja ih je dočekala. Probudila im je sjećanje na dječачku slobodu koju su iskusili kada su se jutros otisnuli na put. Vrativši se do policijskog čamca, ustanovili su da Bonsuanu nema ni traga, iako je konopac s uhvaćenim ribama visio u vodi, vezan za jednu od bitava s druge strane broda.

Obojici nije smetalo što će morati čekati, i veselilo ih je već i to što mogu sjediti na drvenoj klupi okrenutoj prema moru, otprilike u pravcu Venecije, iako je sve što su odatle mogli vidjeti bila voda u laguni, nekoliko brodova koji su plovili njome i beskrajno nebo nad sobom.

"Što mislite, gdje je nestao?" upita Brunetti.

"Bonsuan ili Scarpa?"

"Bonsuan."

"Vjerojatno je u nekom kafiću, gdje je u pet minuta saznao više nego mi u dva dana."

"Ne bi me ni najmanje iznenadilo," reče Brunetti, svlačeći svoj sako i okrećući lice prema suncu. Vianello nije mogao učiniti to isto samo zbog činjenice da je u policijskoj odori.

Nakon desetak minuta, Brunettija iz poludrijemeža prene Vianellov glas,

"Evo ga, dolazi."

Otvorio je oči, pogledao nadesno, i ugledao Bonsuana, u tamnim hlačama odore i u bijeloj košulji s velikom crnom mrljom na ramenu, kako korača prema njima. Kada je kormilar stigao do broda, Brunetti se pomakne ulijevo, oslobađajući jedno mjesto na klupi između njih dvojice.

"I?" upita on kada je Bonsuan sjeo. "Odlučio sam imati kvar na motoru," odgovori kormilar.

"Odlučio si?" upita Vianello.

"Tako sam morao zamoliti nekoga za pomoć."

"Što si učinio?"

"Prepilio sam turpijom jednu od žica razvodnika i ostavio je visjeti, a zatim pokušao upaliti motor. Nisam uspio. Pa sam opet otvorio

poklopac motora, vidio u čemu je kvar te se otputio u selo da pronađem nekoga tko će mi dati komad žice."

"I?" upita Brunetti.

"I pronašao sam čovjeka koga poznajem iz vojske, kada sam služio vojni rok. Njegov sin ima ovdje brod, a taj moj prijatelj mu održava motore. Došao je sa mnom, vidio žicu, vratio se u svoju radionicu i pronašao komad žice za mene, a onda se vratio i pomogao mi da je zamijenim."

"Je li shvatio što si bio učinio?" upita Vianello.

"Vjerojatno. Nadao sam se da ću naletjeti na nekoga tko ne zna mnogo o strojevima, to jest, barem ne toliko koliko ja znam.

Ali Fidele je vjerojatno shvatio što sam bio napravio. Nema veze.

Odveo sam ga u kafić kako bih mu zahvalio i on je rado porazgovarao sa mnom o njima."

"O Bottinovima?" upita Brunetti.

"Da."

"Što je rekao?"

Brunettiju se učinio zanimljivim način na koji se Bonsuan distancirao od obavijesti koju je uspio pribaviti. Bilo je to ono što je Brunetti želio ili ono što je Vianello želio. Bio je to vjerojatno tek Bonsuanov način kako da ostane odan drugom ribaru, plemenu kojem će se vrlo skoro ponovno priključiti.

"Ako za ičime tragate, onda to ima veze s ocem," napokon objasni Bonsuan.

"Tko ti je to rekao?" upita Vianello.

Istodobno, Brunetti je upitao,

"Što je učinio?"

Bonsuan je na oba pitanja odgovorio istim slijeganjem ramenima, a zatim izjavio,

"Nitko mi nije rekao ništa određeno, ali bilo je jasno da ga nitko nije volio. Obično se pretvaraju da im je bio drag, barem kada razgovaraju sa strancima poput mene. Ali ne i što se Bottina tiče. Nagadam da je riječ o nečemu što je učinio, ali to je tek moj predosjećaj. Nemam pojma što bi to moglo biti, ali učinilo mi se da ga više nisu smatrali jednim od svojih."

"Zbog načina na koji se odnosio prema svojoj ženi?" upita Brunetti.

"Ne," reče Bonsuan naglo odmahnuvši glavom. "Ona je bila s Murana, dakle nije se računala," i tim riječima on prekriži njezinu ljudskost kao da nije postojala.

Zavladao je dug muk. Tri kormorana prohujala su pokraj njih i uz pljusak sletjela na površinu mora na dobroj udaljenosti od obale. Neko su vrijeme plivali u krugovima, kao da se dogovaraju o tome gdje bi mogla biti riba, a zatim, tako vješto da gotovo nisu načinili ni valić na površini mora, nestali pod vodom, bez traga.

Automatski, znatiželjan, Brunetti je zadržao dah kada ih je ugledao kako nestaju pod vodom, ali je morao odustati i triput duboko udahnuti prije nego li je prvi od njih izronio uz mukli prasak, poput čepa, nakon čega su izronila i preostala dva kormorana.

"Hajdemo do Malamocca," reče on ustajući.

Motor policijskoga čamca istoga je trena upalio. Vianello odgurne brod od obale, a Bonsuan ih odvoji u luku od mola, i u širokom luku vratili su se na smjer kojim su bili došli. Zaplovivši oko uskog poluotoka s desne strane, usmjerio je brod prema Malamoccu. Dok su se približavali kanalu koji je vodio van, prema Jadranu, Brunetti se nagnuo naprijed kako bi potapšao Bonsuana po ramenu. Kormilar se okrenuo, a Brunetti mu pokaza rukom lijevo, u daljinu, gdje je ugledao dim kako suklja prema nebu.

"Što je to?" upita.

Zaklonivši oči lijevom rukom, Bonsuan mahne rukom u tom pravcu i odgovori,

"Marghera."

Ne vidjevši ondje ništa zanimljivo, Bonsuan se opet posveti vodama pred sobom. Iznenada, ubaci brzinu u ler, a zatim jednako brzo unatrag, prisilivši brod da se klizeći zaustavi. Brunetti, koji je bio pokušavao pogledom razaznati izvor dima, okrenuo se kada je osjetio naglu promjenu u ritmu rada motora.

"Maria Vergine," pobjegne mu s usana kada je ugledao ogroman brod, beskrajno visok, beskrajno prijeteći, njima zdesna.

"Što je to?" upita on Bonsuana. Iako su bili nekoliko stotina metara udaljeni od njega, on se još uvijek nadvijao nad njima, tako da je vidio tek bok korita broda, Plimsollovu crtu i lijevu stranu ostakljenog zapovjednog mosta, koji se u daljini uzdizao visoko poput crkvenog zvonika.

"Tanker," odgovori Bonsuan. "Mogao je isto tako reći, 'silovatelj' ili 'palikuća,' toliko je to žestoko izgovorio.

Kako je njihov motor bio utišan, zaogrnilo ih je urlanje koje je dopiralo od tankera. Sve što ih je okruživalo pretvorilo se u buku, silu koja ih je udarala jednakom žestinom kao udarni valovi eksplozije. Ne svojom voljom, sva trojica su pokrila uši dlanovima i držala ih ondje sve dok ih tanker nije mimoišao i produžio uzvodno Canaleom dei Petroli prema tvornicama na kopnu. Zatim su ih pogodili valovi iz njegove brazde, tako da su se morali uhvatiti za ogradu kako ne bi izgubili ravnotežu na brodu koji se ljuljao naprijed-natrag, gore-dolje, a oni na njegovoj palubi plesali kao budale.

Čvrsto se držeći objema rukama za ogradu pred sobom, Brunetti se nagnuo naprijed i duboko udahnuo. Pogled mu je pao dolje, na vodu, a ondje je ugledao sićušne mjehuriće veličine gumba na površini. Bilo ih je tek nekoliko, a nije se mogao kladiti da ih nije bilo ondje prije nego su ugledali tanker.

Bonsuan opet upali motor. U tišini, nastavili su ploviti prema Malamoccu.

12

To putovanje pokazalo se beskorisnim, jer na adresi koju im je bio dao vlasnik gostionice nije bilo ni traga Giacominiju.

Bilo je prekasno da istoga dana nastave do Chioggije, pa je Brunetti odlučio stupiti telefonski u vezu s policijom te rekao Bonsuanu neka ih vrati natrag u questura.

Bilo zbog susreta s tankerom ili zbog tamnih mjhurića koje su vidjeli na površini vode, nešto im je pokvarilo raspoloženje, tako da gotovo da i nisu razgovarali na povratku.

Svjetlost je i dalje naglašavala mirijade ljepota grada, osobito onima koji su mu se približavali, onako kako je i trebalo, s mora.

Bilo je kasno poslijepodne, a sunce ih je i dalje pržilo odozgo; Vianello je spomenuo nešto o tome kako je zaboravio namazati se uljem za sunčanje. Brunetti se pravio kao da to nije čuo.

Pristajući kod questure, ugledavši Pucettija, mladog policajca koji je toga poslijepodneva bio na straži, Brunetti se dosjetio nečeg. Pucetti je salutirao kad su se iskricali s broda.

Brunetti je rekao Vianellu neka nazove policiju u Chioggiji i provjeri imaju li ikakvih pojedinosti o sukobu između Scarpe i Bottina, i rekao mu da će ga pričekati u svojem uredu, ali da će prvo porazgovarati s Pucettijem.

"Pucetti," obrati mu se Brunetti, "koliko dugo ćete biti na straži?"

"Cijeli tjedan, gospodine. A onda sam sljedeći tjedan u noćnoj ophodnji."

"Bi li Vas zanimao poseban zadatak?"

Lice mladog policajca se ozarilo.

"Oh, svakako, gospodine."

Brunettiju se sviđalo to što se nije žalio na stražarsku dužnost: morao je stajati cijeli dan vani i ništa ne raditi, osim što bi otvarao vrata ili bi prekidao uobičajene prepirke između ljudi koji su čekali u dugim redovima ispred različitih ureda.

"Dobro, sada idem provjeriti raspored," reče Brunetti i krene se udaljavati. Načinio je samo dva koraka, kada se okrenuo prema Pucettiju. "Jeste li ikada radili kao konobar?"

"Jesam, gospodine," odgovori on. "Moj šogor ima pizzeriju u Castellu, pa kod njega ponekad radim vikendom." I opet je od

Pucettija dobio zadovoljavajući odgovor, jer nije postavljao nikakva pitanja.

"Dobro. Vratit ću se."

Odmah je otišao u ured signorine Elette, gdje ju je pronašao kako slaže buketić forzicija u bijeloj veninijevskoj vazii.

"Je li to Vaše?" upita on, pokazujući prstom vazuu.

"Ne, gospodine. Pripada questuri. Ona druga, koju sam nekad koristila, ukradena je prošlog tjedna, pa sam je morala zamijeniti."

"Ukradena?" upita on. "Iz questure?"

"S ovom ću biti pažljivija," reče ona, ubacivši zakrivljenu grančicu na njeno mjesto. Brunetti je imao prijatelja koji je radio u Veniniju tako da je znao cijenu jedne takve vaze: stajala je najmanje tri milijuna lira.

"Kako to da je questura odlučila kupiti tu vazuu?" upita on, birajući riječi.

"Uredska oprema," odgovori ona. Stavila je i posljednju grančicu u vazuu i koraknula u stranu kako bi mu napravila mjesta da priđe i podigne je umjesto nje. Mlitavom je rukom mahnula prema mjestu na prozorskoj klupici, a Brunetti spusti vazuu točno na mjesto koje je pokazala.

"Što mislite, je li Pucetti dovoljno pametan?" upita.

"Onaj slatki mladić s brkovima?" upita ona glasom u kojem se osjećalo da se ne obazire na činjenicu da je Pucetti vjerojatno bio manje od pet godina mlađi od nje. "Onaj koji ima djevojku Ruskinju?" nastavi ona.

"Da, taj. Je li dovoljno bistar, po Vašem mišljenju?"

"Dovoljno bistar za što?" upita ona.

"Da ode na Pellestrinu."

"I što da radi ondje?"

"Da se zaposli u gostionici, ali da Vas drži na oku."

"Smijem li pitati kako to mislite postići?"

"Konobar koji nam je dao početnu obavijest o Bottinu je nestao. Nazvao je svoga gazdu i prodao mu priču o tome kako mora otputovati u pomoć svojem bolesnom prijatelju, i otad o njemu nema ni traga ni glasa. I zato im treba konobar."

"A što Pucetti kaže na to?" upita ona, sjedajući za svoj pisaćii stol.

"Još ga nisam pitao. Želio sam Vas pitati prvu."

"To je vrlo ljubazno od Vas, gospodine."

"On bi Vas trebao ondje zaštititi, pa sam želio biti siguran da ga smatrate sposobnim za taj zadatak."

Ona se na trenutak zamislila nad njegovim riječima, pa rekla, "Da, mislim da bi on bio dobar izbor." Ona baci pogled na forzicije, a zatim ga vrati na Brunettija. "Da se pobrinem za njegov raspored?"

"Da," odgovori Brunetti, ali nije mogao odoljeti kušnji, pa upita, "Kako ćete to izvesti?"

"Stavit ću ga na nešto što mislim da se zove 'pomoćna dužnost'."

"Što to znači?"

"To znači bilo što što ja poželim da znači."

"Shvaćam," reče Brunetti, pa upita, "što je s Marottom? Zar nije on na dužnosti sljedećeg tjedna? Zar nije tako sam odlučio?"

"Ah, Marotta," reče ona s jedva skrivenim prezirom.

"Nikada na poslu ne nosi kravatu." Toliko, pomisli Brunetti, o Marottinim izgledima da dobije trajno promaknuće u venecijanskoj questuri.

"Dok ste još ovdje, gospodine," reče ona otvarajući ladicu i vadeći iz nje nekoliko listova papira, "imam nešto za Vas. Tu je sve što sam uspjela pronaći o tim ljudima. Kao i obdukcijско izvješće."

Uzeo je papire i vratio se u svoj ured. Izvješće o obdukciji, koje je obavio patolog u bolnici čije ime Brunetti nije prepoznao, govorilo je o tome da je Giulio Bottin bio umro od posljedica bilo kojeg od tri udaraca u čelo i po glavi, s time da je obrazac lomljenja kostiju odgovarao udarcu valjkastim predmetom, željeznom cijevi ili motkom, možda. Njegov je sin iskrvario na smrt, jer je oštrica prodrla toliko duboko da je zahvatila trbušnu aortu. Nepostojanje vode u njihovim plućima i činjenica da Giulio Bottin nije umro istoga trena ukazivali su na to da nije vjerojatno da su ubijeni neposredno prije potapanja broda.

Brunetti je upravo bio stigao do kraja obdukcijскоg izvješća, kada mu je na vrata pokucao Vianello i ušao u ured.

"Nazvao sam Chioggiju, gospodine," reče narednik, ne tražeći stolac, "ali ni oni nisu imali nikakvih pojedinosti o tome."

Brunetti odloži papire na stranu.

"Kako ste rekli, ne doimaju se poput ljudi koji očekuju da će im policija rješavati probleme."

Napola je očekivao da će Vianello upitati očekuje li to danas itko, ali narednik nije odgovorio. Brunetti iskoristi priliku da ispriča Vianello svoj plan da pošalje Pucettija u Pellestrinu.

"A preporuke?" upita Vianello.

"Pucetti kaže da je radio kod svog šogora u pizzeriji. Šogor može nazvati Pellestrinu i reći da je čuo da traže konobara, a zatim preporučiti Pucettija. Sve ostaje u obitelji."

"A što ako ga netko prepozna?" upita Vianello, uobličujući u riječi Brunettijevu vlastitu bojazan.

"Što i nije baš vjerojatno, zar ne?" Brunetti mu pitanjem odgovori, istodobno svjestan da jamačno zvuči poput signorine Elette.

Čitajući znakove Brunettijeva oklijevanja, Vianello nije prigovarao; ispričavši se, ne tražeći nove zapovijedi, on se uputi niz stubište.

Brunetti se vratio papirima koje mu je bila dala signorina Elettra. Ako je Alessandro Scarpa, za koga se zanimao Brunetti, bio muškarac tridesetih godina - po čemu se razlikovao od drugog Alessandra Scarpe, koji je živio na Pellestrini i imao osamdeset i sedam godina - tada je on bio uhićen prije tri godine zbog prijetnje hladnim oružjem nekom čovjeku. Napadnuti je čovjek, sutradan, promijenio svoju priču i povukao tužbu, tako da u policijskim spisima nije bilo ničega što bi govorilo protiv Scarpe, iako je karabinjerski maršal na Lidu izjavio kako je Scarpa bio poznat po tome da izaziva nevolje kad pije.

O čovjeku po imenu Giacomini nije se moglo pronaći ama baš ništa.

Signora Follini je, ispostavilo se, bila posve drukčija priča.

Follini nije bilo prezime njezina muža, jer iako je signora Follini često uživala u društvu muškaraca, to još nije obavila uz crkveni blagoslov. Njeno kršteno ime bilo je Luisa, a rođena je na Pellestrini prije pedeset i dvije godine.

Njeno poznanstvo s policijom, ili bi bilo točnije reći, policijsko s njom, započelo je u njenoj devetnaestoj godini, kada je bila uhićena zbog prostituiranja. Budući da joj je to bio prvi prekršaj, ukorena je i oslobođena, a već sljedeće godine tri puta je bila privođena zbog istog prekršaja. Zatim je uslijedila duga stanka, iz čega se dalo zaključiti da je Luisa Folini, ili bila sklopila primirje s mjesnom policijom, ili odselila iz toga područja. U

Pellestrini se opet pojavila tek prije dvanaest godina, kada je bila uhićena zbog, tada još uvijek vrlo strogih, zakona o posjedovanju opojnih sredstava, zloporabe i pokušaja prodaje heroina, kao i prostitucije.

Srećom po nju, bili su je prihvatili u jednom središtu za odvikavanje od droge u blizini Bologne, gdje je provela tri godine, a zatim se vratila u Pellestrinu, čini se, izliječena i od ovisnosti i od svog protuzakonitog zanimanja. Njeni su roditelji umrli tijekom njenog izbivanja, tako da je po povratku preuzela njihovu malu prodavaonicu u selu, gdje je ostala do dana današnjeg.

Čitajući izvješće, Brunetti se prisjetio da je njena haljina imala duge rukave, a on se pitao odakle joj novac za plastične operacije, i kada im se bila podvrgla. Tko ih je bio platio?

Trgovinica koju je bio vidio nikako nije mogla zaraditi novac potreban za posao vidljiv na njenom licu; a tu svotu nije mogla zaraditi ni povremenim prostituiranjem niti prodajom heroina u takvom mjestu kao što je Pellestrina.

Razmislio je o dvjema prigodama kada je bio razgovarao s njom. Prvi put, ona je očijukala s njim i zajedljivo dramila o ograničenjima života u mjestu kakvo je Pellestrina. S poviješću koju je vukla za sobom, jamačno je znala koliko to stoji, razmišljao je. Ali nije ničim odavala nervoznu energiju jednog ovisnika. Niti se sljedeći put pokazalo da njezina nervoza ima veze s drogom: bila je to nervoza zbog straha, koja je svoj vrhunac doživjela u trenutku kada su u trgovinu ušla ona dva muškarca.

Nije imao pojma koliko je dugo trgovina bila otvorena.

Izvukao je telefonski imenik i provjerio brojeve za Pellestrinu.

Follini, Luisa, bila je na popisu. Okrenuo je njen broj, a na treće zvono netko je podigao slušalicu. Javila se, predstavivši se.

"Signora," započne on, "ovdje commissario Brunetti.

Ranije sam razgovarao s Vama." Začuo je mekano klik u trenutku kada mu je spustila slušalicu.

Vratio je telefonski imenik natrag u ladicu, smjestio korice slučaja na lijevu stranu stola i sišao dolje kako bi porazgovarao s Pucettijem.

13

Pucetti jedva da je uspijevaob uzdati svoje ushićenje što mu je dodijeljen taj zadatak. Pri spomenu imena signorine Elette, on se nasmiješio, a kad mu je Brunetti objasnio da će njegova glavna dužnost biti da je štiti, učinilo se kao da se zarumenio u licu. Kada je mladi policajac upitao čija je zamisao bila da nju pošalju onamo, Brunetti se počeo izmotavati i odgovorio mu da se nada kako Pucettijeva djevojka neće imati nikakvih prigovora glede njegovoga posebnog zadatka, to jest, njegovih dodatnih zaduženja.

Te noći, nakon večere, ispričao je Paoli o Pucettiju, nadajući se kako će se ona složiti s time da će taj potez, ako već ne jamčiti, a onda barem povećati sigurnost signorine Elette.

"Baš neobičan par, njih dvoje," reče Paola.

"Tko to?"

"Signorina Elettra i Pucetti."

"Pa oni baš i nisu par," usprotivi se Brunetti.

"Ne, znam da nisu par. Ali, hoću reći, kao osobe; baš čudno da takvi ljudi, tako bistri, rade u policiji."

Nemalo ogorčen, Brunetti reče,

"I ja radim u policiji. Nadam se da to nisi zaboravila."

"Oh, daj ne budi takav cmizdravac, Guido," reče ona, položivši dlan na njegovu ruku. "Znaš dobro na što mislim. Ti si profesionalac, s diplomom iz prava, i priključio si se policiji u vrijeme kada su stvari bile drukčije, kada je to bilo cijenjeno zanimanje."

"Znači li to da više nije?"

"Ne, pretpostavljam da je još uvijek cijenjeno," zausti ona, a zatim, vidjevši njegov izraz lica, požuri reći, "Hoću reći, pa naravno da je cijenjeno; znaš da tako mislim. Ali, stvar je u tome da se najbolji ljudi, ljudi poput tebe, više ne zapošljavaju u policiji."

Za deset godina, policija će biti prepuna Patta i Alvisea, mahnitima od častohleplja i beznadno glupima."

"Koji je koji?" upita Brunetti.

Nasmijala se na to.

"Čovjek bi se upitao." Pili su čaj od sporiša na terasi, a djeca su se sretno vratila svojim knjigama. Četiri vrlo bucmasta oblaka, ružičasta od večernjeg crvenila koje se odražavalo na njima, oblikovala su

udaljenu kulisu zvoniku San Pola; ostatak neba bio je vedar i najavljuvao da će i sutra biti veličanstven dan.

Vratila se na temu. "Što misliš, zašto su danas rijetki kvalitetni ljudi koji traže posao u policiji?"

Umjesto odgovora, on uzvratil pitanjem.

"Ista je stvar i kod tebe, zar ne? Kakve nove predavače dobivate na sveučilištu?"

"Bože, zvučimo kao Plinije Stariji, zar ne, sjedimo i gundamo o tome kako je mladež bezobrazna i kako sve odlazi k vragu?"

"Ljudi su to oduvijek govorili. To je jedna od rijetkih stalnica u pripovijetkama koje čitam: svako povijesno razdoblje vidi ono prije sebe kao zlatno doba u kojem su muškarci bili puni vrlina, žene čiste, a djeca poslušna."

"Ne zaboravi 'i puna poštovanja,'" podsjeti ga Paola.

"Djeca ili žene?"

"Pretpostavljam, i jedni i drugi."

Oboje su dugo šutjeli, sve dok oblaci nisu bili otplutali na jug i namjestili se kao okvir zvonika San Marca.

Brunetti prekine šutnju, rekavši,

"Tko će se sada priključivati policiji?" Pustio je neka pitanje lebdi u zraku, a kako Paola nije htjela odgovoriti na njega, on nastavi, "Prečesto se to događa: radimo na tome da ih uhitimo, a kada ih uhitimo, njihovi odvjetnici uhvate se slučaja, ili sudaca, i na kraju ih oslobode. Vidio sam to na desetine puta, a vidim da se to sve češće i češće događa. Prošlog tjedna jedna se žena udala u Bologni. Dvije godine ranije nožem je na smrt izbola svoga muža.

Osuđena na devet godina. Ali nakon tri mjeseca u zatvoru, žalila se, i evo, sada je opet udana."

Obično bi Paola izgovorila kakav ironičan osvrt na muževu hrabrost, ali je pričekala da vidi je li gotov s pričom. Ali kada je nastavio, ono što je izgovorio ju je zgranulo.

"Mogao bih otići u mirovinu, znaš." Još uvijek nije rekla niti riječ. "Imam dovoljno godina službe. Pa, gotovo da imam.

Zapravo, želim reći kako bih mogao otići u mirovinu za dvije godine."

Paola upita,

"Želiš li to učiniti?"

Progutao je gutljaj svog čaja i ustanovio da se ohladio. Izlio je svoj ohlađeni čaj u ogromnu teglu u kojoj je rastao oleandar, napunio šalicu svježim čajem, dodao med, te rekao,

"Vjerojatno ne. Zapravo, ne. Ali ponekad previše stoji promatrati što se događa, a ne moći učiniti ništa da se to spriječi."

Brunetti se zavalio na svojem stolcu i ispruži noge pred sobom, držeći šalicu objema rukama. "Pretjerujem, znam, s ovom ženom koja se udaje, ali često pročitam štogod ili se nešto dogodi, i ja to jednostavno ne mogu podnijeti."

"Zar nije u novinama pisalo da ju je mlatio?" upita Paola. ,

"Imam poznanika u Bologni. On je obavio prvo saslušanje.

O tome nije rekla ni riječ, sve dok nije razgovarala s odvjetnikom.

U to vrijeme održavala je izvanbračnu vezu s tipom za koga se prije tjedan dana udala."

"O tome nije ništa pisalo u novinama, zato pretpostavljam da ništa od toga nije spominjano na suđenju," reče Paola.

"Ne, nije bilo dokaza da je bila u izvanbračnoj vezi.

Ali ubila je supruga, možda tijekom žučne rasprave, kako je rekla, i sada je udana za drugog tipa, i ništa joj se neće dogoditi."

"I živjeli su sretno do kraja života?" dometne Paola.

"To je samo jedan nevažan slučaj," zausti on, ali se odmah ispravi, "Ne, ničija smrt nije nevažna. Hoću reći, to je bio tek jedan od slučajeva, i možda je došlo do svađe, Ali to se cijelo vrijeme događa: ljudi pobiju desetoro, dvadesetoro ljudi, a zatim ih nekakav pametan odvjetnik ili, češće, nesposoban sudac, oslobodi.

A čim se nađu na slobodi, ne čase časa i odmah se prihvaćaju onoga u čemu su najbolji, ubijanja ljudi."

Paola, koja je imala dugogodišnje iskustvo u slušanju Guida u tim trenucima, nikada ranije nije bila čula Brunettija toliko uznemirenog ili ljutitog zbog uvjeta u kojima radi.

"Čime bi se bavio ako bi otišao u mirovinu?"

"U tome je kvaka: nemam pojma. Prekasno je da pokušam polagati pravosudni ispit; vjerojatno bih se morao vratiti natrag na fakultet i krenuti ispočetka."

"Ako ti mogu preporučiti jednu jedinu stvar koju ne bi trebao činiti," upadne mu ona u riječ, "to je da razmišljaš o povratku na fakultet."

Srsi jeze koji su joj se spustili niz leđa pri pomisli na to nisu bili lažni, iako su bili stvoreni svjesno.

Razmišljali su o tom pitanju neko vrijeme, ali ni njemu ni njoj ništa nije padalo na pamet. Naposljetku, Paola reče,

"Zar se plemeniti Rimljani nisu uvijek vraćali na svoje zemljoposjede i posvećivali se napretku zemlje i pisanju pisama prijateljima u gradu, jadikujući nad stanjem u kojem se nalazi Carstvo?"

"Umm," složi se Brunetti. "Ali bojim se da ja nisam plemenit."

"I hvala Bogu što nisi Rimljanin," doda Paola.

"Niti imamo zemlje."

"Pretpostavljam da to znači da možeš u mirovinu," zaključila ona i zamoli ga još čaja.

Vikend je protekao u miru. Brunetti nije imao jasnu sliku o tome kada je signorina Elettra kanila poći na Pellestrinu.

Premišljao se da li da je nazove doma, čak je potražio i njen broj u telefonskom imeniku, što nikada prije ne bi učinio. Pronašao ga je u Castellu, a prema broju je zaključio da se njen dom nalazi negdje blizu Sante Marije Formose. Držeći stranicu otvorenom, provjerio je ima li drugih Zorzija te ustanovio da postoje još najmanje dva koja žive nekoliko kućnih brojeva dalje: obitelj?

Ona mu je bila dala broj svog telefona, ali ga je bio ostavio u uredu, a kako je nije bio nazvao doma, nije mogao ni znati što radi do ponedjeljka ujutro, kada će je, ili neće, ugledati za njenim pisacim stolom u questuri.

U subotu navečer, Pucetti je nazvao kako bi mu javio da se već nalazi na Pellestrini i da već radi, iako nigdje nije vidio ni traga signorini Elettri. Njegov šogor, objasnio je Pucetti, kada su ustanovili da on i vlasnik gostionice u Pellestrini imaju mnoštvo zajedničkih prijatelja, bio je osigurao Pucettiju posao, barem dok vlasnik ne ustanovi kada se Scarpa vraća.

Jednog nedjeljnog poslijepodneva Brunetti je ušao u prostoriju koja je, tijekom godina, bila preobražena iz pričuvne spavaonice u sobu za starine. Na vrhu ormara u jednom kutu pronasao je rukom obojenu škrinju koja je u njegove ruke nekako dospjela od njegovog strica Claudija, onog koji je oduvijek želio postati slikarom. Dovoljno velika da u nju stane njemački ovčar, škrinja je bila u potpunosti

prekrivena najfantastičnijim cvijećem, posloženim na promiskuitetan, napadno kićen način. Iz nekog su razloga u njoj stajali razni zemljovidi, nabacani unutra na isti zbrkani način kakav je prevladavao na poklopcu i bokovima škrinje.

Brunetti ih je počeo premještati s jedne strane na drugu u lovu na zemljovid koji je tražio. Konačno, kada se to pokazalo uzaludnim, počeo je sa sporim, neizbježnim postupkom vađenja jednog po jednog zemljovida. I što je više tražio, to se više činilo da tog zemljovida nema. Napokon, kada je bio izvadio i ispremetao većinu država i kontinenata na svijetu, pronašao je zemljovid lagune koji je bio koristio, prije mnogo godina, kada je sa svojim prijateljima iz škole provodio vikende i praznike istražujući isprepletene kanale koji su okruživali grad.

Ubacio je izvađene zemljovide natrag u škrinju i zemljovid lagune ponio sa sobom van na terasu. Pazeći na odavno osušenu ljepljivu vrpcu koja je njene dijelove držala na okupu, polako ju je rastvorio na stolu. Kako su otoci samo izgledali sićušni, okruženi prostranstvom paludea. Kilometrima u svakom pravcu, kapilare i vene kanala širile su se, i usisavale i isisavale vodu dvaput dnevno, redovno poput samoga mjeseca. Tisuću godina, tih nekoliko kanala kod Chioggiije, Malamocca i San Nicoloa bili su služili kao aorte, održavajući vode čistima, čak i na vrhuncu moći Serenissime, kada su stotine tisuća ljudi bile živjele ondje, i svoj otpad ispuštale u te vode svakoga dana.

Brunetti je samog sebe zaustavio prije nego su mu misli dospjele krenuti poznatim smjerom. Prisjetio se Paolinih riječi koje je bila izgovorila prije dvije noći, o nezadovoljnom Rimljaninu, o životu upropaštenom nezadovoljstvom zbog sadašnjice, o čežnji za boljom prošlošću za koju je znao da je izgubljena, pa je odvuкао svoje misli od povijesti i okrenuo ih zemljopisu.

Golemost prostora nacrtanog na zemljovidu podsjetila ga je kako je bio izgubljen na tom zemljovidu i kako nije imao pojma kako su stvari ustrojene na vodi, čak i što se tiče nadležnosti za zločine. Ako su se slučajevi dijelili, i to u obliku stranačkih usluga, onome tko prvi dođe, kako onda očekivati da će pronaći dosljedne zapise o tome što se ondje dogodilo?

Pretpostavio je da su velike ribe lovili u Jadranu; odakle su onda stizale školjke i škampi? Nije imao pojma koja se mjesta u laguni

smiju zakonski koristiti za ribolov, iako je pretpostavljao da plitkim vodama ispred obale Marghere ribari nemaju pristupa. Pa ipak, ako je ono što je Bonsuan rekao, a Vianello vjerovao, istina, onda se u tim vodama još uvijek ribari.

Ponekad je odlazio s Paolom do Rialta, kako bi ondje kupio ribu, pa se prisjetio natpisa koji često stavljaju na svjetlucave krljušti riba na tezgama: 'Nostrani,' kao da tvrdnja da je riba 'naša,'

tu ribu ispunjava zdravljem i dobrotom te ispire čak i samu pomisao da bi riba mogla biti zagađena. Viđao je slične natpise i na trešnjama, breskvama, šljivama, i opet je, zaključio je on, trebala djelovati ista čarolija: činjenica da je voće talijansko bila je dovoljna da s ribe skine sve kemijske okuženosti ili pesticida te je učini čistom poput majčina mlijeka.

Jednom je pročitao knjigu koja je govorila o tome što su sve ljudi jeli u različitim povijesnim razdobljima, pa je zato znao da su njegovi preci, umjesto da su uživali u hrani iz rajskoga vrta, zdravoj i sigurnoj, u sebe svakim zalogajom, i što je još gore, sa svakim gutljajem mlijeka, unosili ogromne količine kemikalija i otrova, izlažući se opasnosti od sušice.

Nezadovoljan svojim vlastitim nezadovoljstvom, sklopio je zemljovid i ponio ga sa sobom. Pri izlasku iz 'ostave,' viknuo je

"Paola," prema stražnjem dijelu stana, "hajdemo popiti piće."

Prva stvar koju je saznao tog ponedjeljnog jutra je bila da je, usprkos svojim planovima, on mijenja Pattu u odsutnosti.

Ispostavilo se da je Marotta dobio službeni poziv da dođe u Torino na tjedan dana, kako bi svjedočio u nekom slučaju. Nije imao izravne veze s tim, bio je tek zadužen za odred istražitelja, kada su dvojica od njih uhitila šest osumnjičenika za šverc oružjem. Bilo je gotovo nevjerojatno da će njega pozvati da svjedoči, vjerojatno je mogao i odbiti poći, ali kako je to značilo put do kuće na državni račun, kao i dnevnice za vrijeme boravka ondje, on je poziv prihvatio, ostavivši poruku Brunettiju u kojoj je objašnjavao Brunettiju kako je njegova nazočnost od ključne važnosti za uspjeh suđenja te kako bi vicequestore Patta odobrio ovakvu odluku da odredi Brunettija kao svog v. d. zapovjednika.

Tijekom jutra nekoliko je puta telefonom pokušavao dobiti ured signorine Elette, ali kako je običavala ne opterećivati questuru

svojom nazočnošću kada njenog nadređenog nije bilo, nije bio siguran je li odlučila spavati do podneva ili oputovati na Pellestrinu. U jedanaest sati zazvonio je njegov telefon, a njemu je pao kamen sa srca kada je začuo njen glas.

"Gdje ste, signorina upita on, ali ne strogo.

"Na pelestrijskoj plaži, gospodine, na obali okrenutoj prema moru. Jeste li znali da su uklonili onaj brod izvučen na kopno?" Kada joj nije odgovorio, ona je nastavila, "Iznenadila sam se kada ga nisam ugledala ondje. Rođakinja mi je rekla da su ga odvezli prošle godine. Nedostaje mi."

"Kada ste stigli onamo, signorina?

"Prije ručka u subotu, jer sam htjela provesti ovdje što je moguće više vremena."

"Što ste rekli svojoj rođakinja?"

Začuo je prodoran krik galeba.

"Da mi je žao što je tako dugo nisam bila posjetila, ali da sam htjela na neko vrijeme pobjeći iz grada," reče ona, zatim zastane, a i galeb je imao nešto za reći. Kada se utišao, ona nastavi,

"Rekla sam Bruni da me zaokupila 'una storia,' koja je loše završila, i da sam se željela maknuti od svega što bi me moglo podsjetiti na njega." Tišim glasom je dodala, "Hm, to i nije daleko od istine," a Brunettija je odmah zainteresiralo tko bi to mogao biti i zašto je priča završila.

"Što ste joj rekli, koliko ćete dugo ostati tamo?"

"Oh, nisam bila konkretna; najmanje tjedan dana, možda dulje, ovisno o tome kako ću se osjećati. Ali već se osjećam bolje; sunce je prekrasno, a zrak je potpuno drukčiji od gradskog. Mogla bih ovdje ostati zauvijek."

Birokrat u njemu progovorio je prije nego ga je uspio spriječiti.

"Iskreno se nadam da to ne mislite ozbiljno."

"To se samo tako kaže."

"Što ćete sada?"

"Prošetat ću plažom, možda sretnem nekoga. Otići ću na kavu u kafić i vidjeti što ima nova. Razgovarati s ljudima. Otići na pecanje."

"Znači, uobičajen posjet Pellestrini?"

"Upravo tako," reče ona, na što galeb nije imao nikakvih primjedaba. Obećavši da će ga ponovno nazvati, ona prekine vezu.

14

Ubacivši telefon natrag u lijevi džep svoje vjetrovke, Elettri Zorzi bilo je drago što se sjetila ponijeti kožnu antilop vjetrovku umjesto vunene. Džepovi su bili dublji, pa je tako sićušna Nokia, nešto veća od kutije cigareta, bila na sigurnijem mjestu. Osim toga, kožna se vjetrovka bolje slagala s mornarski plavim hlačama, iako nije bila stvarno sretna zbog toga kako je sve to skupa išlo uz Topsider mokasine koje je obukla za plažu. Nikada nije voljela spoj glatke i antilop kože, bilo bi joj draže da je kupila onaj par žućkastosmedih mokasina od antilop kože koje je bila vidjela na rasprodaji u kod Fratelli Rossettija.

Galeb je opet kliknuo, ali ona na to nije obratila pozornost.

Kad je nastavio kriještati na nju, ona se okrenula i pošla ravno prema njemu, sve dok nije zamahnuo krilima i odletio niz plažu u pravcu Riserve Ca' Romana. Kao i većina Venecijanaca, podnosila je galebove, ali su joj se golubovi gadili, jer ih je vidjela kao izvore neprestanih nevolja: njihova su gnijezda začepljivala oluke, a njihov je izmet mramor pretvarao u šupljikavu spužvu..

Razmišljala je o turistima koje je često viđala na trgu San Marco, kojima su golubovi slijetali na glave i ispružene ruke, i zadrhtala cijelim tijelom: leteći štakori.

Nastavila je hodati niz plažu, udaljavajući se od sela, uživajući u suncu koje joj je grijalo leđa. Namjeravala je stići do San Pietra in Volte i popiti ondje kavu prije nego se vrati u Pellestrinu. Produžila je korak, svakim korakom svjesna koliko dugo sjedi za radnim stolom i koliko joj se tijelo veseli ovoj jednostavnoj šetnji osunčanom plažom.

Njena rođakinja Bruna, kada ju je bila nazvala prošloga tjedna, nije zvučala nimalo iznenađeno kad joj je natuknula da bi došla k njoj na tjedan ili dva. Kada je Elettru upitala kako to da je tako odjednom slobodna, ona joj je odlučila ispričati barem djelić istine i objasnila kako su njen dečko i ona mjesecima planirali otići u Francusku na dva tjedna, ali njihov je neočekivani raskid poremetio te planove, a ona nije mogla promijeniti unaprijed zatraženi datum početka godišnjeg odmora. Bruna ničim nije pokazala da je uvrijeđena time što predstavlja drugu opciju i ustrajala je u tome da Elettra odmah dođe k njoj, i da sve misli o tom tipu ostavi za sobom u gradu.

Iako je na Pellestrini bila provela tek dva dana, njen je savjet već počeo djelovati. Njen bivši dečko bio je liječnik, jedan od prijatelja njene sestre, i ona je vjerojatno mjesecima znala da nije onaj pravi: bio je previše ozbiljan, previše častohlepan i, čak je i to morala sama sebi priznati, previše pohlepan. Bila se bojala da će joj povratak u samoću teško pasti; umjesto toga, bila je počela shvaćati da se osjećala kao onaj galeb: njemu se nije svidio način na koji se ona odnosi prema njemu, pa je raširio krila i odletio.

Prišla je rubu vode i sagnula se kako bi izula cipele i zasukala nogavice svojih hlača. U vodi je izdržala svega nekoliko sekunda, a onda je otcupkala natrag na pijesak, sjela i protrljala prvo jedno, zatim drugo stopalo. Kada je opet vratila osjet u njima, na prste je okačila svoje cipele i krenula dalje, bosa, slobodna, prisjećajući se kakav je osjećaj biti sretan.

Uskoro je pod nogama nestalo pijeska i morala se popeti stubama na vrh obalnoga zaštitnog zida. Morem su brodovi plovili za svojim brodskim poslovima njoj zdesna, a uskoro se seoce San Pietro in Volta pojavilo njoj s lijeve strane.

U kafiću, koji se smjestio u prizemlju nečije privatne kuće, zamolila je kiselicu i kavu, pohlepno iskapila vodu i polako pijuckala svoju kavu. Čovjek za točionikom, šezdesetih godina, sjetio se da ju je već ranije viđao ondje, pa je upitao kada je došla.

Počeli su ćakulati i, nije prošlo dugo, već je pričao o nedavnim ubojstvima, o događajima koji je, naoko, nisu osobito zanimali.

"Dopra ga je nožem, izvadija mu drop kako ribi," reče on.

"Škoda. Mali je bi drag. Ča je, defato, pravi mirakul ko se pensa na njegovoga oca." Postalo joj je jasno da nije prošlo dovoljno vremena da se ljudi odvaže govoriti o punoj istini o Bottinu: tek je nedavno umro, pa su ljudi zbog toga bili oprezni prilikom davanja ikakvih izjava o njemu.

"Nisam ih poznavala," reče ona i besposleno baci pogled na naslovnicu El Gazzettina koji je ležao presavijen na točioniku.

"Marco je ša va školu z mojon unukon," reče on.

Elettra je platila svoju kavu i vodu, rekla kako je predivno ponovno biti ovdje, i otišla. Obalnim je zidom prešla cijeli put do Pellestrine, a kada je stigla onamo, opet je ožednjela, pa je ušla u prednju prostoriju gostionice i naručila čašu prosecca. A poslužio ju je nitko

drugi do li Pucetti, koji joj je posvetio onoliko pozornosti koliko bi posvetio bilo kojoj privlačnoj ženi nekoliko godina starijoj od sebe.

Pijuckajući prosecco, osluškivala je razgovor muškaraca okupljenih za točionikom. Nisu obraćali pozornost na nju, dodijelivši joj naslov Brunine nećakinje, one koja dolazi svakog ljeta, tako da je već postala svojevrsnom počasnom starosjedilicom.

Ubojstva su spominjali, ali samo u prolazu, tek kao još jedan primjer loše sreće koja prati sve ribare. Što je još važnije, raspravljali su o tome što učiniti s tom kopiladi iz Chioggije koja ulazi u njihove vode noću i hara po njihovim gnjezdima školjaka. Netko je predložio da to prijave policiji; nitko nije želio trošiti energiju da uopće odgovori na toliko jedinstveno glup prijedlog.

Otišla je do blagajne i platila. I vlasnik se sjetio da je ona Brunina rođakinja i zaželio joj dobrodošlicu. Neko su vrijeme nevezano ćakulali, a kada je on spomenuo nedavna ubojstva, rekla mu je kako je na odmoru i da ne želi slušati o takvim stvarima, svojim tonom mu dajući do znanja kako ljude iz velegrada zapravo ne zanima ono što čine provincijalci, koliko god njihova djela bila krvava.

Ostatak dana, kao i sljedeći dan, protekao je prilično mirno.

Nije saznala ništa nova, ali je ipak bila dovoljno brižna da opet nazove Brunettija i ispriča mu sve, odnosno, ono malo što je znala.

Nepopustljivo odbijajući razgovor o nedavnim umorstvima, brzo se prilagodila ritmu Pellestrine, sela koje je živjelo svojim sporim životom. Većina je stanovništva isplivjavala na posao po mraku i vraćala se kasno prijepodne ili u rano poslijepodne. Mnogi su odlazili u postelje nedugo nakon sumraka. Uskoro je uhvatila njihov ritam. Bruna je čuvala svoju unučad svakoga dana, dok im je majka predavala u mjesnoj osnovnoj školi. Kako bi izbjegla zbrku koju je u kući stvaralo dvoje male djece, Elettra je provodila većinu vremena vani, hodajući plažom, povremeno brodom odlazeći na nekoliko sati u Chioggiju. Ali bi uvijek završila na kavi u kafiću u gostionici upravo u trenutku kada bi ribari počeli jedan po jedan pristizati.

Za nekoliko dana, postala je privlačnim inventarom gostionice, a na svako spominjanje Bottinovih ili njihovog umorstva odgovarala bi šutnjom. Od samog početka bilo joj je jasno da nitko među njima nije volio Giulija; tek je s vremenom počela osjećati da je povod njihove antipatije bilo nešto daleko ozbiljnije od njegove sklonosti nasilju. Na

posljedku, bili su to ljudi koji su za život zarađivali ubijanjem, i iako su od njihove ruke stradavale tek ribe, njihovo ih je zanimanje učinilo neosjetljivima na krv i oduzimanje života. Okrutnost kojom je Giulio bio lišen života nije ih ni najmanje uznemiravala; naprotiv, ako bi je itko i spomenuo, u glasu bi se osjetilo nešto nalik na divljenje pomiješano sa zavišću. Ono što ih je, čini se, smetalo bilo je njegovo odbijanje da dobrobit pelestinskoga lovačkoga čopora stavi ispred svega ostaloga. Svaki čin napada ili izdaje, sve dok je usmjeren protiv ribara iz Chioggije, bio je u potpunosti opravdan, čak i hvalevrijedan. Činilo se, međutim, da je Giulio Bottin mogao, ako bi od toga imao koristi, na isti se način odnositi i prema svojim suseljanima, a to je bilo nešto što oni nisu opraštali, čak niti nakon smrti, pa makar njegova smrt bila toliko jeziva.

U srijedu poslijepodne, dok je sjedila za stolom u prednjem dijelu kafića, prelistavajući El Gazzettino i uopće ne obraćajući pozornost na razgovore oko sebe, osjetila je da je u kafić ušao netko nov. Nije podigla pogled sve dok nije pročitala još nekoliko stranica, a kada je to učinila, ugledala je muškarca nekoliko godina starijeg od sebe, koji se svojom sportskom elegancijom isticao među ribarima za točionikom. Nosio je široke tamnosive hlače i blijedožuti džemper s v-izrezom preko košulje savršeno usklađene s hlačama. Odmah ju je zaintrigirala boja njegova džempera i činjenica da je izgledao posve opušten u društvu tih ljudi, a da ga oni prihvaćaju. Bila je sigurna da bi ih većina prije umrla nego li bi na sebe stavili išta žuto, izuzevši gumiranu kišnu kabanicu.

Imao je tamnu kosu i, koliko je mogla vidjeti iz profila, tamne oči i obrve. Put mu je bila umjetno osunčana ili prirodno brončana; nije znala. Bio je viši od većine ribara, a takav je dojam pojačavalo njegovo ponosito držanje. Tradicionalno poimanje muževnosti, osobito u društvu ovih ribara, ogrubjelih na vjetru, ugrozio bi, ako ne džemper, a onda način na koji je naginjao glavu kada bi slušao ljude oko sebe. Svojom je pojavom, međutim, odavao tako snažnu muževnost, da ga jamačno nisu smetale takve sitnice poput odjeće ili ponašanja.

Elettra je svjesno svrnula svoj pogled na novine, a svoju pozornost na tog muškarca. Ispostavilo se da je on nekakav rođak jednoga od prisutnih ribara. Nizale su se runde pića, a tada je Elettra ustanovila

da se približava sportskim stranicama, no, čak ni odanost vlastitoj službi nije ju mogla prisiliti da ih pročita.

Presavila je novine i ustala. Približavajući se blagajni, jedan od muškaraca, neki rođak Bruninog muža - nije imala pojma po kojoj liniji - pozvao ju je da se upozna s pridošlicom.

"Elettra, ovo je Carlo: peškador, naš čovik." Dvama debelim prstima cupkao je vunu Carlova džempera i upitao je, "Ne somilja na ribara, je l' da?" Opći grohot kojim su pozdravili njegove riječi bio je opušten i ugodan, a Carlo se, dobro raspoložen, smijehom pridružio gomili.

Carlo se okrenuo prema njoj i nasmiješio, pružajući ruku i prihvaćajući njezinu.

"Još jedan stranac?" upita on.

Nasmiješila se začuvši njegove riječi.

"Ako niste rođeni ovdje, pretpostavljam da zauvijek ostajete strancem," odgovori mu ona.

Brada mu se nakrivi na jednu stranu, a on je pažljivije promotri.

"Znamo li se nas dvoje otprije?" upita.

"Ne bih rekla," odgovori, na trenutak se zbunivši, misleći kako i ona možda njega zna od ranije. Ali bila je sigurna da bi ga upamtila da su se ranije sreli.

"Ne, nisam Vas upoznao ranije," reče on s osmijehom koji je bio još srdačniji od onog koji joj je uputio kada su se rukovali.

"Bio bih Vas zapamtio."

Ovaj odjek njene vlastite misli ju je uznemirio. Kimnula mu je na pozdrav, zatim i ostalim muškarcima za točionikom, promrmljala nešto o tome kako ide natrag kući, k svojoj rođakinji, platila svoju kavu i pobjegla van, na sunce.

Njen je liječnik bio zgodan; hodajući kući priznala je samoj sebi kako je slaba na mušku ljepotu. Ovaj Carlo nije bio samo zgodan, nego i simpatičan, koliko je mogla zaključiti iz njihova kratkog susreta. Sama je sebi strogo pripomenula da se ovdje nalazi po zadatku. Iako nije živio u Pellestrini, Carla ništa nije isključivalo kao mogućeg osumnjičenika za umorstvo Giulija i Marca Bottina. Osmjehnula se na tu pomisao; uskoro će biti poput običnih policajaca, u svakome i svagdje će vidjeti moguće sumnjivce, čak i prije nego što se pojavi ijedan dokaz da je počinjen ikakav zločin.

Prestala je razmišljati o zgodnom Carlu i nastavila hodati prema Bruninoj kući. Usput je telefonom nazvala commissarija Brunettija u questuru i rekla mu kako nema što prijaviti osim da među ribarima vlada opće uvjerenje kako će, u sljedećoj mjesečevoj fazi, krenuti jata srdjela.

15

Brunetti, koji je samovao dok se signorina Elettra zabavljala na suncu i šetala plažom i nije doznavala ama baš ništa o umorstvima, je bio podjednako neuspješan kao i ona. Opet je bio nazvao Luisu Follini, ali se na telefon javio neki muškarac, a ovaj put je Brunetti bio taj koji je spustio slušalicu ne progovorivši ni riječ. Nagonski ju je nazvao, osjetio je nekakav atavistički odgovor na prijetnju koja je isijavala iz dvojice muškaraca koji su bili ušli u prodavaonicu, i taj isti nagon ga je nagnao da odluči poslati Vianella da svrati i popriča s njom nakon što je još jednom pokušao pronaći Giacominiya.

Slijedeći Brunettijeve zapovijedi, Vianello je opet otišao do Malomocca, gdje je bez imalo muke uspio pronaći Enrica Giacominiya. Taj ribar se prisjetio svađe između Scarpe i Bottina te izjavio kako je svađu izazvao Scarpa, rekavši Bottinu da je lajav.

Vianello je pritisnuo Giacominiya i upitao ga zna li o čemu je Scarpa govorio, ali mu je ribar rekao da se ne sjeća, ali je to izgovorio tako da je narednik, koji jamačno nije bio najspretniji u procjeni situacije, onako trom kakav je bio, stekao dojam da načinje nekakvu pelestrinsku tajnu. Čak i kada je upitao ribara je li siguran da ne zna kakve su bile Scarpine nakane, Vianella je zapljusnuo osjećaj apsurdnosti njegova pokušaja da od jednog ribara iskopa obavijesti o nekom drugom ribaru. Njihova definicija odanosti nije obuhvaćala policiju; u stvari, vjerojatno nije obuhvaćala cijelo čovječanstvo, već samo onaj djelić koji se bavio ribarenjem u vodama lagune i Jadrana.

Kako su obojica bili razdraženi Giacominijevim očiglednim izbjegavanjem konkretnih odgovora, a željni saznati više o tome što se dogodilo između Bottina i Scarpe, Vianello je zamolio Bonsuana da ga odveze do Pellestrine. Ostavivši Bonsuana kod čamca, prvo se otputio do prodavaonice signore Follini - ali bilo je vrijeme ručka i prodavaonica je bila zatvorena. Brunetti mu je bio naglasio da ne svraća pažnju stanovništva na signoru Follini, pa je zato Vianello samo produžio pokraj trgovine ne obraćajući na nju vidljivu pozornost.

Skrenuo je lijevo, prema adresi na kojoj su mu bili rekli da živi Sandro Scarpa, čija je izjava bila potaknula Bottinov bijes. Ali je Scarpa, koji nije bio nimalo sretan zbog toga što ga policija odvlači

od ručka, izjavio da je svađu s Bottinom izazvao pokojnik, i da svatko tko tvrdi drugačije laže. Ne, nije se mogao sjetiti što je točno bio rekao Bottin, niti se mogao prisjetiti što ga je bilo toliko rasrdilo. Osim toga, dodao je, to i nije bila neka silna svađa. Takve svađe se zgode, dao je do znanja, kasno navečer, kad ljudi malo popiju: nitko te svađe ne uzima za ozbiljno i brzo se zaboravljaju.

Bez najave, Vianello ga je upitao zna li gdje mu se nalazi brat; Scarpa je rekao kako misli da je otišao u Vicenzu posjetiti nekog svog prijatelja. Nije zamolio Vianella da ode, nego mu je rekao da mu se jelo hladi u kuhinji i da o Bottinu više nema što reći. Vianello nije vidio razlog za nastavak razgovora, pa je otišao u gostionicu kako bi popio čašu vina u kafiću.

Kada je ušao u kafić, na trenutak se zbunio i upitao se nije li se nekim čudom opet našao u questuri, jer je za točionikom ugledao Pucettija, a za stolom lijevo sjedila je signorina Elettra i zadubljeno čitala El Gazzettino, onako pozorno kako je znao da čita samo Vogue.

Oboje su podigli pogled kada je ušao. Oboje je reagiralo na njegovu odoru, a on se ponadao da su ljudi za točionikom to zamijetili: čak i na licima ljudi koje je često uhićivao rijetko se mogla pročitati takva sumnjičavost i odbojnost.

Nakon duge stanke, Pucetti je došetao do njega i upitao ga što želi, a zatim mu je trebala čitava vječnost da donese naručenu čašu prosecca. A kada je piće stiglo, bilo je kiselo i toplo. Vianello je iskupio čašu, hitro je spustio na točionik, platio i izašao.

Nekoliko minuta kasnije, vidjevši da se opet približava sportskim stranicama, signorina Elettra presavila je novine, platila svoju kavu, kimnula nekolicini muškaraca za točionikom i izašla na sunce. Prešla je svega nekoliko metara kada je začula, za svojim leđima, glas koji je istoga trena prepoznala. "Vraćate se kući svoje rođakinje?" upitao je.

Okrenula se i ugledala njega, na trenutak oklijevala, a zatim uzvratila osmijeh koji joj je uputio.

"Da, mislim da da." Vidjevši da ga je zbunila, objasni,

"Odvela je klince do Lida da si kupe ljetnu obuću, a vratit će se tek poslije ručka."

"Tako da možete ručati na miru, za razliku od inače?" upita on, sada joj uputivši još širi osmijeh.

"Ne, djeca su stvarno jako dobra. Osim toga, ona prva polažu pravo na kuću i Brunu."

"Dakle, slobodni ste," upita on, koga je više zanimalo to nego razgovor o ponašanju djece.

"Mislim da da," odgovori ona, a potom, svjesna koliko je to zvučalo hladno, promijeni svoj odgovor u, "Da, jesam."

"Dobro. Nadao sam se da ću Vas uspjeti nagovoriti da sa mnom pođete na piknik na plaži. Ima jedno mjesto na lukobranu gdje su plima i oseka odvuče neke stijene, tako da ondje nema vjetra."

"Piknik?" upita ona, gledajući njegove prazne ruke.

Podigao ih je i palčeve zavukao u nešto što joj se učinilo nalik na omče remenčića. "Ovdje je," reče on, okrećući gornji dio trupa u poluprofil i pokazujući malu crnu naprtnjaču, veliku upravo toliko da u nju stane ručak za dvoje.

Nehotice se nasmiješila.

"Dobro," reče ona. "A što ste spremili u naprtnjaču?"

"Iznenadjenja," odgovori on, a ovaj put ona primijeti kako mu osmijeh svaki put započne na usnama i klizne u oči.

"Dobro. Samo se nadam da je među iznenadjenjima i mortadela."

"Mortadela?" upita on. "Kako ste znali? Obožavam mortadelu, ali mislim kako je nitko drugi ne voli, pa je nikad ne nosim sa sobom. To je seljačka hrana: ne mogu zamisliti da netko poput Vas voli jesti mortadelu."

"Oh, ja je volim," reče ona istinski oduševljena, barem na trenutak prečuvši njegov kompliment. "Istina je, zar ne? Danas više nitko ne uživa u mortadeli. Svi bi htjeli, ne znam, kavijar i jastoga, ili..."

"A ono za čime doista žude," upadne joj on u riječ, "je panino s mortadelom i toliko majoneze da curi iz sendviča i niz bradu." Opušteno, kao da njih dvoje ima običaj ići na piknik zajedno, primio ju je pod ruku i poveo je prema lukobranu i plaži.

Stigavši do lukobrana, Carlo je naskočio na prvu od divovskih stijena, a zatim se okrenuo i pružio joj ruku kako bi joj pomogao da se popne za njim. Kada se našla pokraj njega, primio ju je za ruku, a njoj je bilo drago primijetiti da ne pokazuje na svaku neravnu stijenu ili površinu kao da ih ona sama nije u stanju uočiti. Kad su prešli više

od pola puta, zastao je, sagnuo se i počeo proučavati stijene s druge strane lukobrana. Rekao joj je neka priče, zatim skočio na jednu od ogromnih stijena koja je stršila pod opasnim kutom. Pružio joj je ruku, pa je doskočila do njega.

Na boku lukobrana nalazila se ogromna rupa, na mjestu gdje je neka oluja iščupala neke od stijena: pećina koja je tako nastala bila je dovoljno velika da se njih dvoje smjeste unutra. Ondje nije bilo opušaka niti ikakvih otpadaka hrane, što je bilo dokazom da je dobro skrivena od pogleda Pelestrinaca.

Tlo u toj pećini bilo je prekriveno tepihom bijelog pijeska, a nekakvim hrom plime i oseke ili tektonskih sila iz stražnje stijene izbijao je plosnat komad kamena. I kao takav je mogao savršeno poslužiti kao stol; Carlo ga je učas pokrio stvarima koje je vadio iz svoje naprtnjače. Sjeli su kao Indijanci, prekriživši noge, na pješčani pod pećine kako bi jeli, sunce je ukoso prodiralo u pećinu, a valovi su pljuskali o stijene ispod njih.

Čak i bez mortadele, piknik je bio savršen, procijeni Elettra. Ne samo zbog bogatih sendviča s pršutom, u kojima je svaka kriška kruha bila debelo namazana maslacem, i ohlađene boce chardonnaya, i ne samo zbog jagoda koje su slijedile nakon toga, i koje su umakali u mascarpone otvoreno prkoseći diktatu zdrave prehrane. Elettra je prosudila da je piknik savršen zbog društva u kojem ga je provela: Carlo ju je slušao kao da su stari prijatelji i razgovarao s njom kao da je poznaje već godinama, i kao da su sve te godine bile sretno.

Pitao ju je čime se bavi u životu, a ona mu je odgovorila da radi u banci: posao je bio užasno dosadan, ali u današnje vrijeme, s visokom stopom nezaposlenosti, barem je bio siguran. Kada je ona postavilo ista pitanje njemu, on joj je rekao da je ribar i to je bilo sve što je rekao. Tek ga je opreznim ispitivanjem uspjela navući na to da joj kaže kako je, kada mu je otac umro prije dvije godine, napustio studij i vratio se u Burano da bude s majkom. Svidio joj se način kako je pričao o tome, kao da je potpuno nesvjestan na kako je prirodan način bio preuzeo odgovornost za svoju majku.

Dok su razgovarali o svojim obiteljima i svojim očekivanjima, Elettra je polako postajala svjesna kako nevidljiva struja uzbuđenja u njoj postaje sve jačom, iako se nije moglo reći da je išta što su jedno ili

drugo rekli ili učinili utjecalo na to. Što ga je duže slušala, to je više osjećala da je to glas koji je bila čula ranije i, bivalo joj je sve jasnije, da bi ga rado voljela ponovno slušati.

Kada su dokrajčili sendviče, ispili vino, s pohlepnihih prstiju polizali sav mascarpone, primijetila je da je pažljivo pokupio prazne ovitke i ubruse koje su koristili umjesto tanjura i sve stavio u svoju praznu naprtnjaču. Opazio je da ona promatra što čini i rekao, uz širok osmijeh,

"Mrzim kada su plaže prekrivene otpacima." Smeteno slegnuvši ramenima, podigao je jedan kraj usana u grimasu koju je već bila počela prepoznavati i koja joj se sviđala. "Pretpostavljam da je glupo gnjaviti se s time, ali ne zahtijeva puno truda."

Nagnula se naprijed i svoj ubrus metnula u naprtnjaču povrh njegovog. Dok je to činila, očešala se dojkom o njegovu ruku, i bila zgranuta silinom vlastite reakcije, reakcije koja nije imala nikakve veze s pamćenim užicima, već ju je omamila obećanjem budućih. Prostrijelio ju je pogledom punim iznenađenja, gotovo glupavim, ali kako se pretvarala da nije bila svjesna tog dodira, on je pozornost usmjerio na svoju naprtnjaču i čvrsto zategao remenčiće.

Nakon ovoga, iako se pretvarala da je zanima veliki brod na obzoru, a koji se vidio kroz otvor između stijena, bila je svjesna njegova pogleda. Osjetila je, prije nego vidjela, njegovu samokritičnu grimasu, a zatim začula njegovo pitanje,

"Jesi li za kavu?"

Nasmiješila se i kimnula, ali nikada neće znati je li ju njegovo pitanje ispunilo olakšanjem ili razočaranjem.

16

Brunetti, daleko od toga da sjedi pokraj mora i umače svježe jagode u mascarpone, nalazio se uhvaćen u klopki vlastitog ureda i zatrpan valovima dokumenata i obrazaca koje su proizvodili državni organi. Bio je mislio kako će, tijekom Pattina odsustva i Marottina povlačenja, njega zapasti dužnost da odlučuje o tome kako će se provoditi red i zakon u Veneciji. Iako ne bi mogao raditi ništa više osim zaduživati nesposobne redarstvenike da rade na nevažnim slučajevima kao što su pritužbe zbog preglasnog gledanja televizije, čime bi oslobodio one sposobnije i omogućio im da se posvete ozbiljnijim zločinima, barem bi radio za opće dobro. Ali nije imao vremena čak ni za takve, najjednostavnije stvari.

Kako nije bilo, a to mu je sada bilo posve jasno, dnevnog pročišćavanja koje je obavljala signorina Elettra, papiri su preplavili njegov ured i natopili cijelo njegovo radno vrijeme.

Izgledalo je kao da je Ministarstvo unutarnjih poslova bilo u stanju proizvoditi sveske i sveske pravila i objava svakoga dana, donoseći odluke o najrazličitijim temama kao što su, primjerice, nužnost unajmljivanja prevoditelja prilikom saslušanja stranih

osumnjčenika ili visina potpetica na cipelama redarstvenica.

Očima je prelazio preko svih tih papira; ne bi bila istina reći da ih je pročitao, jer takav čin zahtijeva barem minimum razumijevanja, a Brunetti je brzo prešao iz takvoga stanja u omamljeno stanje u kojem je čitao riječi i riječi i odlagao papire na stranu nemajući pojma o tome što su te riječi označavale.

Nije mogao spriječiti svoju maštu da ne otplovi do Pellestrine. Pronašao je vremena da popriča s Vianellom, ali je bio razočaran kada je čuo koliko je malo toga Vianello bio saznao.

Međutim, njegovo je zanimanje bilo probuđeno kada je Vianello spomenuo snažan osjećaj koji je bio stekao razgovarajući s Pelestrincima, da svi oni Bottina ne smatraju jednim od svojih, jer je to potvrđivalo sumnju koju je Brunetti bio razvio, a više se nije sjećao zašto. Kada je Brunetti malo dublje razmislio o onome što mu je

Vianello rekao, to mu se učinilo još čudnijim. Prema njegovom iskustvu, bilo je neobično da pripadnici jednoga društva, tako čvrsto zatvorenog poput pelestrinskoga, tako jednoglasno izražavaju osudu jednoga od svojih. Tajna njihova preživljavanja oduvijek je bila ležala u zadržavanju jedinstvene crte bojišnice prema strancima, a nijedan organ vlasti nije bio toliko omražen poput policije.

Opet ga je iznenađivala oprečnost između onoga što su govorili o Giuliju i onoga što su govorili o Marcu. Svi su oplakivali mladićevu smrt, ali činilo se da nitko na Pellestrini nije pustio ni suzu za Giulijem Bottinom. Još je začudnije bilo to što su to tako bezbrižno davali do znanja.

U sljedeća dva dana plima obrazaca odnijela je te misli iz Brunettijeva uma. U petak je primio poziv od Marotte, koji mu je rekao da se iz Torina vraća u ponedjeljak. Brunetti ga nije pitao je li bio svjedočio na suđenju; jedino što ga je zanimalo bilo je to da taj drugi commissario preuzme svoj dio posla oko papirologije.

On i Paola bili su pozvani na večeru kod prijatelja u subotu navečer, tako da se, kad je telefon zazvonio netom prije osam sati, upravo u trenutku kada je vezivao kravatu, našao u iskušenju da ne podigne slušalicu.

Paola je doviknula niz hodnik,

"Da se ja javim?"

"Ne, ja ću," reče on, ali oklijevajući, želeći da je tamo jedno od njihove djece, da se javi umjesto njega, da laže, da kaže da su upravo izašli. Ili da kaže da je njihov otac odlučio odseliti u Ognjenu zemlju i uzgajati ovce.

"Brunetti," izgovori on u slušalicu.

"Ovdje Pucetti, gospodine," reče mladi redarstvenik.

"Zovem Vas iz telefonske govornice pokraj mola. Upravo je pristao jedan brod. Upecali su jedno truplo."

"Čije?"

"Nemam pojma, gospodine."

"Je li to leš muškarca ili žene?" upita on, a srce mu je okovao led pri pomisli na signorinu Elettru.

"Ni to ne znam, gospodine. Jedan od ribara je došao u kafić prije par minuta i ispričao svima što se dogodilo, tako da smo svi izašli

van da vidimo truplo." Brunetti je čuo buku u pozadini, a zatim se veza prekinula.

Spustio je slušalicu na njeno ležište i pošao natrag prema spavaćoj sobi. Paola je, podigavši pogled, odmah prepoznala izraz na njegovu licu. Bila je odjevena u crnu haljinu, usku na bokovima, s niskim izrezom straga; pomislio je da tu haljinu vidi prvi put u životu. Upravo je bila stavljala naušnicu na drugo uho, ali su joj ruke beživotno pale niz tijelo kada ga je ugledala.

"Pa, ionako mi se baš i nije naročito išlo na tu večeru," reče ona, bacivši naušnicu natrag u gornju ladicu na svojem toaletnom stoliću, onu u kojoj je držala nakit i, što mu nikada nije bilo jasno, bočice s vitaminima koje je uzimala. Ležerno, kao netko tko u trgovini traži jaja, rekla je: "Ja ću nazvati Mariellu."

Poznavao je muševke koji su imali tajne pred svojim suprugama. Poznavao je jednog oženjenog muškarca koji je imao dvije ljubavnice i bio u tajnosti održavao vezu s njima dulje od desetljeća. Poznavao je muševke koji su bili ostali i bez svojih tvrtki i bez kuća prije nego što su njihove supruge uopće posumnjale da kockaju. Na trenutak mu je na pamet pala pomisao da je Paola možda bila prodala dušu vragu u zamjenu za mističnu moć čitanja njegovih misli. Ne, bila je i prepametna da bi sklopila tako loš posao.

"Ili ćeš ti prvo nazvati questura?" upita ona.

Zaustio je da objasni o čemu je riječ, ali se zaustavio, kao da bi njegova šutnja mogla spasiti signorinu Elettru.

"Nazvat ću s telefonino," reče on i uzme mobitel s toaletnog stolića gdje ga je bio ostavio očekujući mirnu večer s prijateljima. Paola ode u dnevnu sobu kako bi nazvala prijateljicu, a on otipka poznati broj questure na mobitelu. Zatražio je da ga policijski čamac pokupi i odveze do Pellestrine. Pritisnuo je plavu tipku, otipkao Vianellov broj i, revno upamtivši upute koje je bio dobio prilikom primitka mobitela, opet pritisnuo plavu tipku.

Javila se Vianellova supruga. Kada je čula tko zove, nije gubila vrijeme na razmjenu ljubaznosti s commissarijem, već je rekla kako ide po Lorenza. Radar koji posjeduju žene policajaca odmah zna kada je večer pokvarena: neke su bile ljubazne, a neke ne.

"Da, gospodine?" javio se narednik.

"Pucetti je maloprije nazvao. S telefonske govornice.

Upecali su neko truplo."

"Bit ću na postaji kod Giardina," reče Vianello i prekine vezu.

Bio je ondje petnaest minuta kasnije, ali nije nosio odoru, i samo je mahnuo rukom na pozdrav Brunettiju kada je brod usporio, ne zaustavljajući se, kako bi koraknuo na palubu. Vianello je pretpostavljao da mu je Brunetti rekao sve što su i njemu javili, pa nije gubio vrijeme na pitanja, niti je spominjao signorinu Elettru.

"Nadia?" Brunetti upita stenografski, što je bilo moguće zbog njihova dugogodišnjeg poznanstva.

"Njeni su nas roditelji vodili na večeru."

"Neka poseban prigoda?"

"Naša godišnjica," odgovori Vianello.

Umjesto isprike, Brunetti upita,

"Koliko?"

"Petnaest.

Motorni čamac zavio je udesno, noseći ih prema Malamoccu i Pellestrini.

"Nazvao sam ekipu za očevid," reče Brunetti. "Ali brod će morati ići od jedne do druge adrese i skupljati ih, tako da sumnjam da će uskoro stići onamo."

"A kako ćemo mi objasniti kako smo se ondje našli tako brzo?" upita Vianello.

"Reći ću da nas je netko nazvao."

"Nadam se da nitko nije vidio Pucettija u telefonskoj govornici."

Brunetti, koji je gotovo uvijek zaboravljao sa sobom ponijeti svoj, upita, "Zašto mu nisu dali telefon?"

"Većina mladih redarstvenika ima svoje mobitele, gospodine."

"Ima li ga on?"

"Ne znam. Ali pretpostavljam da ga nema, kad je nazvao iz govornice."

"Napravio je glupost," reče Brunetti, u istom trenutku svjestan činjenice da strah koju je osjećao za signorina Elettru pretvara u ljutnju na mladog redarstvenika, upravo zbog toga što je u njemu i izazvao taj strah.

Brunettijev telefon je zazvonio. Kada se javio, telefonist iz questure mu je rekao da su upravo primili poziv od nekog muškarca koji im je

javio da je truplo žene bilo izvučeno iz mora u ribarskoj mreži i da su truplo dopremili do pristaništa u Pellestrini.

"Je li vam se taj muškarac predstavio?" upita Brunetti.

"Ne, gospodine."

"Je li rekao da je on bio pronašao to truplo?"

"Ne, gospodine. Rekao je samo da je upravo doplovio brod s mrtvacom, ali nije rekao da ima išta s tim."

Brunetti zahvali telefonistu i prekine vezu. Okrenuo se prema Vianellu.

"Riječ je o ženi." Narednik nije rekao ništa, pa Brunetti upita, "Ako svi ti ribarski brodovi imaju radio-stanice i telefone, zašto nas nitko nije nazvao?"

"Većina ljudi ne želi se petljati s policijom."

"Ako u svojoj mreži iz mora izvade truplo žene, ne vidim kako se neće spetljati s nama," reče Brunetti, prebacujući djelić svoje ljutnje na Vianella.

"Bojim se da ljudi ne misle o takvim stvarima. Većina njih ne misli o tome kad u svojoj mreži ugledaju ženski leš."

Znajući da je narednik u pravu i žaleći što je tako oštro nastupio, Brunetti reče,

"Naravno, naravno."

Pokraj njih su promicala svjetla Malamocca, zatim Alberonija, a zatim je uslijedio dug i ravan niz svjetala do Pellestrine. Uskoro su pred sobom ugledali razbacana svjetla kuća i ravan niz svjetala na pristaništu, uzduž kojeg je gradić bio izgrađen. Začudo, nije bilo nikakvih naznaka da se išta neuobičajeno dogodilo, jer na rivi se moglo vidjeti tek nekoliko ljudi. Svakako, čak ni Pelestrinci se nisu mogli tako brzo priviknuti na smrt.

Kormilar, koji još tijekom ove istrage nije plovio do Pellestrine, počeo je upravljati brod prema ispražnjenom mjestu u nizu ribarskih brodova. Brunetti je preskočio nekoliko stuba i spustio mu ruku na rame, govoreći, "Ne, ne tamo. Dolje na kraju."

Istoga trena kormilar je prebacio motore na vožnju unatrag, brod je usporio, a zatim se počeo udaljavati od rive. "Onamo, desno," rekao mu je Brunetti, a kormilar je brod nježno doveo do pristaništa. Vianello dobaci užu za vezanje broda nekom čovjeku koji je pristupio

brodu, i čim ga je vezao za čeličnu bitvu, Brunetti i Vianello skočili su s broda na obalu.

"Gdje je truplo?" upita Brunetti, puštajući oznake na brodu same kažu tko su i što su.

"Ovamo," reče čovjek, okrećući se prema skupinici ljudi koji su stajali pod prigušenim svjetlom što su ga bacale ulične svjetiljke. Kada su im Brunetti i Vianello pristupili, skupina se razdvojila, tvoreći tako prolaz prema trupu koje je ležalo na pločniku.

Stopala su joj ležala u krugu svjetlosti, a glava u mraku, ali kada je Brunetti ugledao plavu kosu, znao je tko je to. Susprežući navalu olakšanja, prišao je bliže. Prvo mu se učinilo da su joj oči sklopljene, da joj je neka dobra duša zatvorila oči, ali onda je vidio da očiju nema. Sjetio se da je jedan od policajaca bio objasnio odluku da trupla Bottinovih izvade iz mora zato jer na dnu ima rakova. Bio je čitao knjige u kojima je pisalo da se želuci ljudi u stanjima poput ovoga navodno napuhuju, ali ono što je Brunetti osjetio zabilježilo je njegovo srce, koje je nekoliko sekunda divljački udaralo i nije se smirilo sve dok nije skrenuo pogled sa ženina lica na mirne vode lagune.

Vianello je bio dovoljno pribran da upita,

"Tko ju je pronašao?"

Nizak, zdepast muškarac istupio je iz sjene.

"Ja san," reče on, pazeći da pogled zadrži na Vianellu, a ne na nijemoj ženi iznad koje su razmjenjivali te riječi.

"Gdje ste je pronašli? I kada?" upita Vianello.

Muškarac je pokazao nekamo prema kopnu, prema sjeveru.

"Tamo, na dvisto metar od obale, na ušće od Canale di Ca' Roman."

Ne dobivši od njega odgovor na Vianellovo drugo pitanje, Brunetti ga ponovi.

"Kada?"

Čovjek baci pogled na svoj ručni sat.

"Pred jenu uru. Sam je vine od mora u mojoj mreži, ma mi je trebalo vremena da je prehitim preko prove." Pogledom je šarao od Brunettija do Vianella i natrag, kao da pokušava dokučiti koji bi od njih dvojice prije povjerovao u ovo što govori.

"Sam bi sam u svojem sandolu, i ima sam straha da se ne prehitim ako je izvučem preko prove." Zašutio je.

"I, što ste učinili onda?"

"Sam je poteza za sobom," reče on, očito posramljen što to mora priznati. "To je bi jedini put da je dopeljan vamo."

"Jeste li je prepoznali?" upita Brunetti. On kimnu glavom.

Sretan što ne mora gledati signoru Follini, Brunetti je pogledom skakutao po licima ljudi okupljenih oko trupla, ali signorina Elettra nije bila među njima. Da su gledali dolje, u truplo, njihova bi lica nestala u sjeni pod svjetlošću uličnih svjetiljaka iznad njihovih glava, ali većini je bilo draže ne gledati je.

"Tko i kada ju je posljednji vidio?" upita on. Nitko nije odgovorio.

Uhvatio je pogled jedine žene u skupini.

"Vi, gospođo," reče on mekim glasom, jedva ispitivačkim, bez ijednog tračka autoriteta u njemu. "Sjećate li se Vi kada ste posljednji put vidjeli signoru Follini?"

Žena se u njega zapiljila prestrašenim pogledom, a zatim pogledala kratko lijevo i desno. Napokon progovori, sve se žureći,

"Pred jeno šetimano. Forsi pred pet dan. San šla va njenu butigu po hartu za kandot." Iznenada svjesna toga što je izgovorila pred svim tim muškarcima, prekrila je dlanom usta, spustila pogled, a zatim ga brzo podigla.

"Možda bismo se mogli maknuti odavde," predloži Brunetti, krećući prema osvijetljenim prozorima kuća. Neki se muškarac približavao iz smjera sela noseći pokrivač. Kada je prišao truplu, Brunetti se prisili reći mu, "Bolje da to ne činite.

Truplo se ne smije dirati."

"Moramo imat rigvarda prema mrtvoj," ustrajao je muškarac, iako nije gledao dolje. "Ne moremo je lašat tako."

Pokrivač mu je bio prebačen preko jedne podlaktice, i njegovo se držanje doimalo neobično službenim.

"Žalim, ali mislim da je ovako bolje," reče Brunetti, ničim ne pokazujući koliko duboko suosjeća s tim muškarcem. Svojim odbijanjem da tom čovjeku dopusti da prekrije signoru Follini izgubio je ono malo simpatija koje je možda bio osvojio odmičući gomilu od trupla.

Osjetivši to, Vianello je krenuo prema selu, nježno svojom rukom primivši ruku te žene, govoreći joj,

"Je li ovdje Vaš muž, signora. Možda bi Vas mogao povesti kući."

Žena odmahne glavom, svoju ruku oslobodi od njegove, ali polako, ne dajući nikakve naznake da je uvrijeđena ili da želi uvrijediti, i uputi se pješice prema kućama, ostavljajući muškarcima da se bave tim problemom.

Vianello priđe muškarcu koji je bio stajao tik do te žene.

"Sjećate li se Vi, signore, kada ste posljednji put vidjeli signoru Follini?"

"Ove šetimane, forsi sredu. Žena mi je rekla da gren zet gaziranu vodu."

"Sjećate li se tko je još bio u trgovini kada ste vi došli onamo?"

Muškarac je na trenutak oklijevao, prije nego li je odgovorio. I Brunetti i Vianello su to primijetili; ni jedan niti drugi nisu to ničime odali.

"Ne."

Vianello nije tražio objašnjenje. Umjesto toga, okrenuo se opet prema gomili.

"Može li mi još tkogod reći kada ju je posljednji put vidio?"

Jedan je muškarac rekao,

"Vatorek. Rano jutre. Otpirala je butigu. San šal prema kafiću."

Drugi se javio,

"Moja žena je kupila đornal va sredu."

Kada nitko drugi nije progovorio, Vianello upita,

"Sjeća li se itko je li je vidio nakon srijede?" Nitko mu ne odgovori. Vianello izvadi svoju bilježnicu iz stražnjeg džepa, otvori je i reče, "Mogu li vas zamoliti da mi date svoja imena?"

"Ča vam rabe naša imena?" zapitao je čovjek s pokrivačem.

"Morat ćemo razgovarati sa svim seljanima," krene Vianello objašnjavati, kao da nije primijetio pitanje, ili način na koji je isto bilo postavljeno, "pa ako biste bili ljubazni i rekli mi svoja imena, nećemo vas kasnije morati više gnjaviti."

Iako ne potpuno uvjereni, ljudi su mu ipak dali svoja imena, a kada ih je zamolio, i adrese. A potom su se jedan po jedan razišli, ulazeći pod krugove svjetlosti i izlazeći iz njih, ostavivši na pločniku dvojicu

policajaca i, u daljini, ženu koja je ležala u tišini, prazna pogleda uperena prema zvijezdama.

17

Prije nego je progovorio, Brunetti se odmaknuo još dalje od tijela mrtve žene.

"Kada sam bio kod nje u prodavaonici prošli tjedan, dva su muškarca ušla za mnom. Bilo je očito da je čine živčanom. Kada sam je nazvao, mislim da je bio ponedjeljak, spustila mi je slušalicu čim je čula moje ime. Kada sam opet nazvao, kasnije tijekom tjedna, javio mi se neki muškarac i ja sam prekinuo vezu ne rekavši ni riječ. Što je vjerojatno bilo glupo od mene."

Razmišljao je o onome što je bio saznao o njoj, o tome kako je dugo godina bila ovisnicom i skinula se s droga, vratila kući i počela raditi u prodavaonici svojih roditelja. "Sviđala mi se. Imala je smisla za humor. I bila je čvrsta." Predmet ovih primjedaba ležao je njima za leđima i nije mogao čuti njihovo mišljenje.

"Zvuči kao da joj želite dati kompliment," reče Vianello.

Bez oklijevanja, Brunetti mu odgovori,

"Svakako."

Nakon stanke, Vianello upita,

"Ona nije imala nikakvih zabluda o životu u Pellestrini, zar ne?"

Brunetti se zagledao prema niskim seoskim kućama.

Svjetlo se ugasilo u prizemlju jedne od kuća, a zatim u još jednoj.

Je li to bilo zato što su se stanovnici Pellestrine nadali da će uhvatiti koji sat sna prije nego ribarska flota prije zore krene ili zato da zamrače svoje prostorije, kako bi bolje vidjeli što se događa vani?

"Mislim da nitko od njih nema nikakvih zabluda o životu ovdje."

Ako je ijedan od njih dvojice i pomislio na to da odu na piće u kafić dok čekaju da stigne ekipa za očevid, nitko nije iznio takav prijedlog. Brunetti se kratko osvrnuo prema policijskom čamcu i vidio kako kormilar, okupan svjetlošću ulične svjetiljke, sjedi na gljivolikoj bitvi na pristaništu i puši, ali nije krenuo u tom smjeru. Činilo se dovoljnim da ostanu uz tijelo signore Follini do dolaska ostalih, koji će je pretvoriti u žrtvu zločina, statistiku.

Drugim policijskim čamcem stigla su ne samo četvorica članova ekipe za očevid, već i mladi liječnik iz bolnice koji je uskakao kao zamjena kada ni Rizzardi niti Gueriero nisu bili slobodni. Brunetti je bio na dva mjesta zločina kada su njega bili poslali da žrtvu proglasi mrtvom, i oba se puta mladićevo ponašanje nije svidjelo Brunettiju,

jer nije bilo sukladno ozbiljnosti trenutka. Samo pet godina nakon diplome na medicinskom fakultetu, doktor Venturi je očigledno potrošio vrijeme na usvajanje bahatog i oholog stava pripadnika njegove struke, umjesto sućuti. Također je i pažljivo preslikavao pretjerano pedantan stil odijevanja svog nadređenog, Rizzardija, iako je ishod uvijek izgledao pomalo smiješno na njegovom niskom, zdepastom tijelu.

Čamac je doplovio do obale i usidrio se pokraj njihova čamca; liječnik je uz tresak doskočio na obalu i krenuo prema likovima za koje je znao da su Brunetti i Vianello, ali ničime nije pokazao da je svjestan njihove nazočnosti. Bio je odjeven u odijelo tamnosive, ugljenaste boje s gotovo nevidljivim tamnim, okomitim prugicama, a taj je uzorak naglašavao njegovu zaobljenost, umjesto da je prikrije.

Jedan je časak promatrao truplo signore Follini, zatim izvadio rupčić iz džepa na gornjoj strani sakoa i ispustio ga iz ruke na mokri pločnik prije nego je oprezno kleknuo na njega. Primio ju je za ruku, ne pogledavši njeno lice ni na trenutak, opipao joj bilo, pa joj ruku ispustio natrag na pločnik tako da je mlohavo šljapnula.

"Mrtva je," rekao je ne obraćajući se nikome određenome.

Pogledom je okrznuo Brunettija i Vianella kako bi vidio njihovu reakciju.

Kada ni jedan niti drugi nisu progovorili, Venturi ponovi,

"Rekoh, mrtva je."

Brunetti je u tom trenutku gledao nekamo preko obzora lagune, pa je mladom liječniku uputio brz pogled. Želio je saznati uzrok smrti, ali nije želio promatrati ovog mladića kako je opet dodiruje, pa je samo kimnuo glavom u znak potvrde i vratio se svojem razmišljanju o udaljenim svjetlima koje su se vidjela na vodi.

Vianello je dao znak ljudima koji su se bili postrojili iza liječnika dok je klečao nad truplom. Venturi se počeo uspravljati, ali su mu se prsti desnog stopala okliznuli na mokrom pločniku i bio bi se potrbuške prostro koliko je dug i širok da se nije, na jedvite jade, uspio dočekati na dlanove obje ruke. Hitro se uskoprcao na noge. Odmaknuo se od trupla, pazeći pritom da zaprljane ruke drži podalje od tijela, okrenuo se prema jednome od fotografa te rekao,

"Možete li mi dodati moj rupčić?"

Fotograf, čovjek Brunettijevih godina, bio je zaokupljen postavljanjem svog tronošca. Izvukao je jednu od nogu, pričvrstivši je vijkom na njeno mjesto, odmjerio liječnika od glave do pete i rekao,

"Nisam ga ja bacio na tlo," i posvetio se drugoj nozi.

Venturi je zaustio kako bi prekorio tehničara, malo razmislio o tome, i uputio se u pravcu motornoga čamca, ostavivši svoj rupčić na tlu pokraj trupla. Brunetti ga je promatrao dok se udaljavao, držeći ruke vodoravno, i to ga je silno podsjetilo na pingvina. Prazni se čamac ljuljuškao na vodi, najmanje metar udaljen od ruba mola. Kormilara nije bilo na vidiku. Umjesto da privuče brod vukući sidreni konopac, ili da pokuša skočiti s mola na palubu, Venturi se odšetao niz mol do jedne drvene klupe.

Brunetti je u tom trenutku iznenada primijetio da se spustila gusta večernja magla, i bilo mu je drago zbog toga.

Vratio se do signore Follini i kleknuo do nje, obradovavši se vlazi koja mu je u tom trenutku odvukla pozornost počevši mu probijati kroz nogavice na koljenima. Bila je odjevena u džemper od angore s dubokim izrezom, koji je voda u kojoj je plutala bila pretvorila u kaotičnu zbrku neravnina i vrtloga. Iako nije bio patolog, Brunettiju su bili poznati znaci nasilne smrti, ali ih na njoj nije vidio. Koža na njenom grlu bila je netaknuta, kao i tkanje džempera. Prstima desne ruke zadigao je donji kraj njenog džempera, razotkrivši joj trbuh. Ne primijetivši ništa drugo osim strija koje stižu s godinama, odvratio je pogled i pokrio je.

Razni su tehničari užurbano radili oko nje dok su Vianello i Brunetti čekali. Dok su tako besposleni stajali ondje, Brunetti opazi čovjeka s pokrivačem kako se opet približava. Prišao je Vianellu i rekao, glavom kimajući prema tehničarima,

"Kad budu finili, ča je morete koprit s tim tu?"

Vianello se složio i uzeo pokrivač koji mu je čovjek pružio.

"Ne rabi mi to tornat, tako da ne rabite na to pensat," reče muškarac te ode s mola i ispari u mraku na ulazu u uličicu koja je vodila između kuća. Vrijeme je protjecalo. Povremeno bi tamu ispresijecali bljeskovi kamera. Vianello je čekao da ekipa za očevid bude gotova i počne pakirati svoju opremu, a onda je prišao signori

Follini, raskrilio pokrivač u zraku iznad nje i pustio da se rasprostire preko nje, nastojeći da joj prekrije lice i oči.

"Rizzardi bi nam rekao barem nešto," reče Vianello kad je stao uz Brunettija.

"Rizzardi bi sam podigao svoj rupčić," odgovori Brunetti.

"Je li bitno to što nećemo znati što ju je ubilo sve dok ne dobijemo obdukcijско izvješće?" upita Vianello.

Brunetti nakrivi bradu u smjeru pelestrinskih kuća, u većini kojih su sada već sva svjetla bila pogašena.

"Mislite li da će nam itko od njih pomoći, čak i kada to saznamo?"

"Čini se da je nekima od njih bila draga," reče Vianello s opreznim optimizmom.

"Bio im je drag i Marco Bottin," glasio je Brunettijev protuodgovor.

Zbog nazočnosti signorine Elette i Pucettija u selu, Brunetti je procijenio da je bolje do sutra odgoditi ispitivanje, koje je valjalo provesti. To je njima dvoma, jer su se među domaćima kretali opušteno, moglo pružiti priliku da čuju stvari koje bi ljudi mogli zaboraviti ili prešućivati do trenutka kada policija započne sa službenom istragom u svezi sa smrću signore Follini.

Brunetti da rukom znak tehničarima i oni razmotaju nosila.

Pokrivač jedva da se i pomaknuo kada su podigli signoru Follini i odnijeli je na motorni čamac.

Pri povratku u Veneciju, Brunetti je stajao na palubi razmišljajući o pošalicama koje su on i Vianello bili zbijali sa signorom Follini, iako u to doba ni jedan ni drugi nisu imali pojma koliko je njezina zavodljivost bila uvježbana. Pomalo ga je tješila pomisao da bi je njihove šale, da ih je kojim slučajem čula, razonodile, ali spoznaja da ona sada više nema nikakve mogućnosti osjetiti njegovo žaljenje samo je pojačala njegovo grizodušje.

Ponoć je već davno prošla kada se vratio kući, ali ga je Paola, kako se bio nadao, čekala budna. Sjedila je u postelji i čitala, ali je sklopila knjigu i odložila je na noćni ormarić, a zatim skinula naočale s nosa prije nego je progovorila.

"Što se dogodilo?"

Brunetti je objesio svoj sako u ormar, razvezao kravatu i prebacio je preko naslona stolca.

"Signora Follini. Izvukli su njeno truplo iz lagune," reče on otkopčavajući košulju. Sjeo je, umorniji nego što je mislio da jest, na stolac pokraj postelje i sagnuo se kako bi razvezao cipele.

"Mislim da ju je netko bacio u more i ostavio neka se utopi."

"Zbog onih drugih umorstava?" upita ona.

"Vjerojatno."

"Je li još uvijek tamo?" upita Paola. Na trenutak je Brunetti pomislio kako jamačno misli na Luisu Follini, čije truplo je sada ležalo u ohlađenom društvu ostalih mrtvaca u Ospedale Civile, ali onda mu je sinulo da sigurno misli na signorinu Elettru.

"Reći ću joj neka se vrati ovamo," reče on. Prije nego je Paola dospjela prokomentirati, otklipsao je do kupaonice, gdje je izbjegavao pogledati samog sebe u zrcalu dok je prao zube.

Nešto kasnije, kada se uvukao pod pokrivače do nje, Paola je nastavila na istom mjestu gdje je razgovor prekinut.

"Hoće li te poslušati?"

"Uvijek me sluša."

"I Chiara te uvijek sluša," reče Paola, ali to je bilo sve.

Okrenuo se prema njoj i prebacio ruku preko njena trbuha.

Osjetio je njen pokret i svjetlo u sobi se ugasilo. Okrenula se i podvukla ruku pod njega tako mu se glava našla udobno smještena u udubini odmah ispod njena ramena. Ležao je u naručju svoje supruge i razmišljao o drugoj ženi, ali kako je sam sebi rekao da razmišlja o njenoj sigurnosti, nije se nimalo trudio oduprijeti se toj misli.

Prošlo je dosta vremena, toliko da su oboje već trebali spavati dubokim snom, kada je Paola izgovorila,

"Moraš nešto učiniti u svezi s tim."

Uzdahnuo je, prošlo je još neko vrijeme, a zatim su oboje zaspali.

Sljedećega jutra, čak i prije nego je krenuo na posao, nazvao je mrtvačnicu i zamolio dežurnog da mu kaže kojem je patologu dodijeljena obdukcija žene koju su prethodne noći dovezli s Pellestrine.

"Doktoru Rizzardiju."

"Dobro. Kada?"

Zavladao je muk, a Brunetti je u slušalici čuo listanje stranica.

"Dva čovjeka su umrla u Castellu. Vjerojatno ih je ugušio neispravnii plinski kotao. Ali mogu nju staviti na vrh popisa.

Trebaobiti gotov s njom do jedanaest."

"Hvala," reče Brunetti. "Recite mu, molim Vas, da ću ga nazvati."

"Naravno, commissario," reče dežurni i spusti slušalicu.

Brunettija je silno zanimalo kada je umrla signora Follini, a samo Rizzardi mu je to mogao reći. Dogodilo se to nakon srijede, osim ako ne pronađu nekoga tko tvrdi da ju je vidio kasnije.

I gdje? Pronašao je zemljovid lagune i proučio uski pelestriinski poluotok. Na južnom kraju nalazio se ulaz u kanal gdje je pronađena, oko tri kilometra od sela, odmah izvan zaštićenog područja Riserve Ca' Romana. Složio je mapu i ubacio je u unutarnji džep sakoa. Samo jedan od kormilara mogao mu je reći ono što ga je zanimalo o plimi i oseci i o strujama, i o tome kako stvari plutaju u vodi.

U questuri, najprije je otišao u prostoriju koju su koristili redarstvenici i ondje pronašao Bonsuana, koji se često javljao za dežurstva u mirnijoj nedjeljnoj smjeni. Kormilar je sjedio u neobično praznoj redarstveničkoj sobi, besposleno prelistavajući otrcani primjerak Gazzette dello Sport, i to tako da je jasno davao do znanja da bi ga jednako zanimalo buljenje u zid. Brunetti je raširio zemljovid povrhnovina, ponovio ono što mu je bio rekao ribar o mjestu gdje je pronašao signora Follini, te zamolio kormilara da mu objasni kako se moglo dogoditi da ona završi na tom mjestu.

Nakon nekoliko minuta proučavanja zemljovida, Bonsuan upita, "U koliko lošem stanju se nalazila?"

Bila je mrtva, pomisli Brunetti. Što može biti gore od toga po nju?

"Ne razumijem."

"Vidjeli ste njeno truplo, zar ne?" upita kormilar smireno.

"Jesam."

"Koliko je bila oštećena?"

"Nije imala očiju."

Bonsuan kimne, kao da je očekivao takav odgovor.

"A ruke i noge? Je li Vam se učinilo kao da ju je netko vukao po dnu mora?"

Brunetti, pomalo oklijevajući, pokušao se prisjetiti svog posljednjeg susreta sa signorom Follini.

"Nosila je džemper i široke hlače, tako da njene ruke i noge nisam mogao vidjeti. Ali na šakama i licu nisam uočio nikakva oštećenja. Osim očiju."

Bonsuan zagunđa i zadubi se u misli nad zemljovidom.

"Dovezli su je oko osam, zar ne?"

"Tada sam primio poziv." Brunetti se iznenadio kada je shvatio da, čak ni u razgovoru s kormilarom, nije spomenuo da je Pucetti bio taj koji ga je bio nazvao. Možda je ovo bio početak prave paranoje.

"Nemate pojma kada je stigla?"

"Ne."

Bonsuan naglo ustane od stola i ode do vitrine s knjigama, što je bio ostatak iz starih vremena. Otvorio je vrata širom i izvadio tanku knjižicu u mekom uvezu, jednim je potezom otvorio, kliznuo prstom niz stranicu, okrenuo je, učinio isto sa sljedećom, pa s još jednom. Pronašao je ono što je tražio, pročitao to, a zatim zatvorio knjižicu i vratio je natrag na policu.

Kada se vratio za svoj radni stol, rekao je,

"Moram saznati koliko je dugo bila u vodi. Mogla je onamo doplutati odasvud: od Chioggije, s Pellestrine, čak i iz nekog drugog kanala ako su je bacili s broda." Zastao je, pa nastavio,

"Sinoć je plima bila visoka zbog punog mjeseca, a kada su je pronašli oseka je već bila počela, tako da ju je odvlačila na pučinu.

A da se to dogodilo vjerojatno je nitko ne bi nikada pronašao."

"Vrijeme smrti saznat ću tek kasnije prijepodne, nakon što porazgovaram s Rizzardijem," reče Brunetti.

Bonsuan mu je dao do znanja da je čuo.

"Ako je u vodi bila dugo, to znači da ju je, tko god to bio učinio, samo bacio u vodu, ne planirajući ništa. Ali, ako nije dugo bila mrtva, onda je bačena u more negdje gdje su znali da će je oseka odvući u Jadran. Da su je izvukli s dna kanala, ne bi mnogo od nje ostalo do trenutka kada bi se našla ondje: struje su jake i brzo bi nosile truplo. Tamošnje hridi bi je rastrgale."

Bonsuan je primijetio pogled koji mu je njegov nadređeni uputio.

"Ne pretjerujem, gospodine. Jednostavno, ondje su takve struje."

Brunetti mu je zahvalio na obavijesti, ne osvrćući se na Bonsuanovu usputnu pretpostavku da je riječ o umorstvu, te se

vratio gore u svoj ured, gdje je naumio pričekati trenutak da nazove Rizzardija.

Međutim, liječnik je nazvao njega kako bi mu rekao da je uzrok smrti jednostavan: utapanje u slanoj vodi.

"Je li moguće da ju je netko utopio?" upita on.

Rizzardijev nije odmah odgovorio.

"Moguće je. Mogli su joj s čamca zagnjuriti glavu pod vodu, ili je baciti u vodu i ne dopustiti joj da izroni. Nema tragova nedavnog vezivanja."

Prije nego je Brunetti stigao reagirati i pitati o tome, patolog nastavi, "Bila je zanimljiva, s ginekološkog gledišta."

"Zašto?"

"Postoje znakovi da je, u neko doba, bila bolovala od većine poznatijih spolnih bolesti, a ima i tragova najmanje jednog pobačaja."

"Godinama je bila ovisnicom," reče Brunetti. Rizzardijev zagundā, kao da je ta činjenica bila toliko očita da gotovo da i nije zavrjeđivala spominjanje. "I, čini se, prostitutkom."

"To bih i ja rekao," primijeti Rizzardijev s nepristranošću koja je Brunetti podsjetila na to koliko mu se taj liječnik sviđao, i zašto.

Brunetti se vratio na pitanje koje nije stigao postaviti.

"Rekao si da nije bilo tragova nedavnog vezivanja. Što to znači?"

Patolog je dugo oklijevao, no konačno je odgovorio,

"Postoje tragovi vezivanja na nadlakticama i gležnjevima.

Stoga bih rekao da je, s kim god da je nedavno bila, ako je imala nekog s kim se redovito viđala, taj tip volio grubu igru."

"Kako to misliš, 'grubu igru?' Silovanje?"

"Ne," Rizzardijev odgovor bio je brz.

"Što onda? Što bi drugo moglo biti?"

"Ako je seks grub, to ne znači nužno da je riječ o silovanju," reče Rizzardijev s dovoljno oporosti u glasu da je Brunetti čekao da čuje kratko 'commissario' na kraju te rečenice.

"Pa što je onda silovanje?" upita Brunetti. "Ako bilo koji od partnera odbija seks, tada je riječ o silovanju."

"Bilo koji?"

Rizzardijev se glas smekšao,

"Živimo u drukčijim vremenima, Guido. Prošli su dani kada su samo nasilni muškarci silovali nevine žene."

Brunettija, oca kćeri petnaestogodišnjakinje, zanimalo je što dottor Rizzardi ima reći o tom predmetu, ali nije vidio kako bi to moglo pomoći njegovoj istrazi, pa je zato odlučio preskočiti tu temu te upitao,

"Kada se to dogodilo?"

"Pretpostavljam prije dva dana, u petak u noći."

"Zašto?"

"Jednostavno, vjeruj mi, Guido. Ovo nije televizija, gdje moram pričati o sadržaju njezina želuca ili količini kisika u krvi.

Prije dva dana," ponovi on, "vjerojatno navečer, poslije deset, ili negdje u to doba. Jednostavno, vjeruj mi, i vjeruj da će to proći na sudu.

"Ako slučaj ikada i dođe do suda," reče Brunetti odsutno, iako ta primjedba nije nužno bila namijenjena patologu.

"Pa, to nam je posao. Samo ti govorim ono što meni govore tjelesni dokazi. Na tebi je da otkriješ zašto i kako i tko."

"Kad bi to bilo tako lako," reče Brunetti.

Rizzardi je odlučio ne raspravljati zahtjeve njihovih različitih zanimanja i završi razgovor, pustivši Brunettija da ode na Pellestrinu kako bi počeo tražiti odgovore na ta pitanja.

18

Iako je bila nedjelja, Brunetti nije vidio razloga zašto on i Vianello ne bi otišli na Pellestrinu u nadi da će pronaći nešto što bi moglo doprinijeti razumijevanju pogibije signore Follini. Bonsuan uopće nije bio neraspoložen da ih odveze onamo, tvrdeći kako su mu vijesti u novinama užasno dosadne; kako baš i nije bio ljubitelj nogometa, nije mu se dalo tratiti vrijeme na iščitavanje članaka o današnjim nogometnim utakmicama.

Dok su stajali na palubi motornoga čamca kod postaje Giardini, a motor je brundao u praznom hodu čekajući da se pojavi Vianello, Brunetti se vrati na Bonsuanovu primjedbu i upita ga,

"A koje sportove onda volite?"

"Ja?" upita Bonsuan, što je bila taktika odgađanja koju je Brunetti prepoznao zahvaljujući dugogodišnjem iskustvu sa svjedocima kojima bi postavio nezgodno pitanje.

"Da, Vi."

"Kojim se sportovima volim baviti ili koje volim gledati, gospodine?" upita Bonsuan izbjegavajući odgovor.

Brunetti, koga je sada više zanimalo doznati zašto Bonsuan oklijeva odgovoriti nego čuti odgovor na svoje pitanje, reče,

"I jedno i drugo."

"Pa, u ovim godinama, ne bavim se sportom," reče Bonsuan na način koji je davao do znanja da više od toga neće saznati.

"A koje sportove gledate?" upita Brunetti.

Bonsuan se zagleda niz dugu vialu s drvoredom, koja je vodila do Corsa Garibaldi, pogledom žustro tražeći Vianella.

Brunetti je promatrao prolaznike. Prošlo je dosta vremena, kad Bonsuan odgovori, "Pa, gospodine, nije da nešto znam o tome, ili da pratim TV program samo zbog toga, ali sviđaju mi se natjecanja pasa ovčara, na televiziji. Iz Škotske, znate." Kako Brunetti na to nije rekao ništa, Bonsuan nastavi, "I s Novog Zelanda."

"Pretpostavljam da o tome u El Gazzettinu ne objavljuju opširna izvješća," primijeti Brunetti.

"Ne," odgovori kormilar, a zatim, gledajući prema slavloluku na kraju vialu, reče,

"Eno Vianella," s osjetnim olakšanjem u glasu.

Narednik, koji je danas bio u odori, mahnuo je prilazeći brodu, a zatim skočio na palubu. Bonsuan odvoji brod od rive i uputi se prema sada već dobro poznatom kanalu koji je vodio prema mirnom danu Gospodnjemu na Pellestrini.

Činjenica da je religija stvar prošlosti i da više nema istinskoga utjecaja na ponašanje ljudi u Italiji ni na koji način nije utjecala na običaj odlaska u crkvu, osobito u manjim mjestima.

Zapravo, nekakva bi se algebarska jednadžba dala smisliti koja bi izražavala obrnuti razmjer veličine mjesta i broja ljudi koji odlaze na misu. To su ti gadni pogani, Rimljani i Milanezi, koji ne odlaze na misu, a samo ih milijuni drugih građana među kojima žive skrivaju od očiju i komentara lokalne zajednice. Pelestrinci, međutim, savjesno stižu na svaku misu, a redovito pohađanje mise omogućuje im da pažljivo prate sve što rade njihovi susjedi, a da pritom ne izgleda kao da guraju nos u tuđe stvari, jer što god se dogodilo, a naročito ako se dogodi išta što bi u sumnju dovelo vrline ili poštenje, jamačno će biti raspravljeno na stubama crkve u nedjelju ujutro. Ondje su ih Brunetti i Vianello čekali, ali su također čekali i na događanja, nešto prije dvanaest sati, jer misa u jedanaest se bližila koncu, a seljanima Pellestrine po posljednji je put naloženo "neka idu u miru."

Religija, razmišljao je Brunetti dok je stajao na stubama, iako to nikada nije bio uviđao sve dok mu Paola nije bila to napomenula, je u njemu oduvijek izazivala nelagodu. Paola je imala, po njegovu mišljenju, silnu sreću što je bila odgojena, višemanje, bez religije, jer ni njen otac niti majka nisu nikad odlazili na crkvena slavlja, barem ne na ona na kojima je vjersko bogoslužje bilo razlogom dolaska. Zbog svog društvenog položaja, od njih se često očekivalo da prisustvuju svečanostima kao što su ustoličenja biskupa i kardinala, čak i krunidbi, ako je to prava riječ, sadašnjega Pape. Ali to su bile svečanosti koje nisu imale veze s vjerom, već s moći, a Paola je oduvijek ustrajala u tome da je jedini posao kojim se Crkva od pamtivijeka bavila bila tek kakvoća moći.

Kako je bila lišena vjere upravo onoliko koliko nije običavala odlaziti na misu, nije imala ništa protiv religije, ama baš ništa, i čudne načine na koje su ljudi poštivali njena pravila razmatrala je s antropološkoga gledišta. Brunettija je, s druge pak strane, odgojila majka koja je bila vjernicom, i iako je on bio prestao vjerovati davno prije ulaska u

pubertet, ipak je u sebi nosio sjećanje na vjeru, iako je vjera dovela u zabludu. Znao je da je njegov stav prema religiji protivnički, ako ne i neprijateljski; koliko se god trudio oprijeti tomu, nije mu mogao pobjeći, kao ni osjećaju krivnje koji je u njemu budio. A Paola ga nikada nije prestala podsjećati, " *Radije bih bila poganin zadojen zastarjelim vjerovanjem...* "

Sve te misli rojile su mu se glavom dok je stajao na stubama crkve, čekajući da vidi tko će se pojaviti i kakve će mu nove podatke donijeti. Zabrujale su orgulje, a čistoća njihova zvuka više je govorila o kakvoći razglasnog sustava u crkvi nego o orguljaševoj glazbenoj nadarenosti. Vrata su se širom raskrilila, glazba je bujala i u valovima se obrušila niza stube, uslijedivši nakon prvih članova pastve. Ugledavši ih, Brunettija je iznenadilo, i to ne prvi put, kako samo sablasno izgledaju lica ljudi koji izlaze iz crkve.

Da je to bilo krdo životinja, stado ovaca koje preskaču nisku ogradu i prelaze na novi pašnjak, njihov iznenadni strah zbog nazočnosti stranaca, kao ni val nelagode koji se proširio s kraja na kraj skupine kako je svaki novi član postajao svjesnim moguće prijetnje koja je vrebala na stubama, nije mogao biti očigledniji. Da Vianello nije bio u odori, Brunetti nije ni sumnjao da bi se mnogi od njih pretvarali da ne vide tu dvojicu muškaraca. Kako bilo da bilo, neki među njima potrudili su se da ih ne primijete, iako je Vianellova bijela policijska kapa bila zasljepljujuće vidljiva poput aureole bilo kojeg od svetaca koje su ostavili za sobom u crkvi.

Brunetti, trudeći se da izgleda kao da ne promatra lica, proučavao je lica ljudi koji su prolazili pokraj njega. Isprva mu se činilo kako primjećuje učinak njihovih svjesnih napora da izgledaju istovremeno i nevino i kao da ništa ne znaju, ali zatim je shvatio da je ono što gleda učinak ograničavajućeg zemljopisa: mnogi od njih izgledali su slično. Svi muškarci bili su niski, okruglih glava, usko smještenih očiju. Njihovu općenito mišićavu građu tijela pripisivao je poslu kojim se većina njih bavila, što je jamačno slučaj s njihovim suncem opaljenim i duboko izbrazdanim licima, čak i onih najmlađih među njima. Žene su iskazivale više različitosti među sobom, iako je debljina, čini se, bila zajednička osobina svih žena iznad trideset godina.

Toga jutra nitko nije zastao na stubama crkve kako bi popričao sa susjedima. Umjesto toga, cijelo je crkveno stado odgovorilo nekim zajedničkim, žurnim pozivima da se vrati svojim domovima. Bilo bi pretjerano reći da su pobjegli kućama. Ali nije pretjerano reći da su otišli brzim i nervoznim korakom.

Kada se i posljednji vjernik udaljio od crkve, Brunetti se okrenuo prema Vianellu, nadajući se da će olakšati svoj osjećaj pomućenosti ako ga upita jesu li pogriješili zbog narednikove odore. Međutim, prije nego li je uspio progovoriti, ugledao je signorinu Elettru kako izlazi iz kafića koji se nalazio lijevo od crkve. To jest, vidio ju je kako izlazi iz kafića i zatim kao da se vratila pola koraka unatrag. Opet je izašla, ovaj put sporije, i dok se udaljavala od ulaza u kafić, ugledao je razlog njena zastanka: neki mladić ju je držao za ruku, stojeći u okviru vrata, dozivajući nekoga unutar kafića. Što god da je rekao, to je izazvalo grohot više glasova, pri čemu ga je signorina Elettra trgnula za ruku, konačno ga odvlačeći od vrata.

Mladić je kročio prema njoj i s lakoćom svojstvenom dugom poznanstvu obgrlio je rukom oko ramena i privukao je k sebi. U načinu na koji mu je odgovorila nije postojalo ni najmanje koketnosti, jer ga je svojom lijevom rukom zagrlila oko struka i uhvatila korak s njim, idući prema dvojici policajaca koje još nisu zapazili. Znatno viši od nje, muškarac je nagnuo glavu dolje prema njoj i rekao joj nešto; Elettra je bacila pogled prema njegovom licu i uputila mu osmijeh kakav Brunetti nikada do tada nije vidio na njenom licu. Muškarac je pognuo glavu i poljubio je u tjeme, pri čemu su na tren zastali. Kada je podigao glavu, ugledao je Brunettija i Vianella na stubama crkve i naglo se zaustavio.

Signorina Elettra, iznenađena, pogledala je mladićevo lice, a zatim slijedila njegov pogled. Usklik koji joj se oteo s usana utopio se u prvom udarcu crkvenih zvona iznad njihovih glava.

Vratila je prisebnost daleko prije dvanaestog udarca zvona i do tada je već bila preusmjerila svoju pozornost, na trenutak zbunjena neočekivanim prizorom policajca na crkvenim stubama, na ozbiljan posao dogovaranja ručka sa svojim novim dečkom.

Nakon sat vremena pokušavanja da razgovara sa stanovnicima Pellestrine, Brunetti je zaključio da će njegovi pokušaji biti uzaludni sve dok svi ne završe svoje nedjeljne ručkove. Zato su se on i

Vianello povukli u gostionicu, gdje su pojeli obrok u kojem ni jedan ni drugi nisu uživali, unatoč svježini hrane i jedrosti vina. Odlučili su razdvojiti se, nadajući se da je sklonost kakvu je Vianello stekao razgovarajući s ljudima biti dovoljna da prevlada neizbježnu reakciju na njegovu odoru.

U prve dvije kuće, Brunettiju su rekli kako uopće nisu dobro poznavali signoru Follini, a jedan je muškarac otišao tako daleko da je izjavio kako je jednom tjedno autom vozio svoju suprugu u Lido: u mjesnoj trgovini cijene su bile previše paprene i mnogim proizvodima na policama istekao je rok trajnosti. Čovjek je bio sramotno loš lažac, a tu je činjenicu njegova žena pokušala zanemariti pažljivo namještajući i razmještajući četiri porculanske figurice koje su uz mnogo mašte podsjećale na jazavčare. Brunetti im je oboma zahvalio i otišao.

Nitko mu nije otvorio vrata u sljedeće dvije kuće; moglo je to biti zato što mu nisu htjeli otvoriti ili zato što nikoga nije bilo kod kuće. Treća su se vrata, međutim, otvorila gotovo prije nego što je prestao kucati na njih, a na vratima se Brunettiju ukazao san svakog policajca: budna susjeda. Odmah je znao s kim ima posla samo okrznuvši pogledom njene tanke, stisnute usne, prepoznao je njen pozoran pogled i blagu nagnutost naprijed. Činjenica da nije trljala dlanove jedan o drugi nije odudarala od općeg dojma zadovoljstva što mu je odavao njen lakomi osmijeh: napokon je naišao na nekoga tko će s njim podijeliti svoju zgroženost i užasnutost tim jezivim zločinima, djelima i nedjelima za koje su njeni susjedi bili krivi.

Kosa joj je bila namotana u tanku punđu na zatiljku, a neposlušni pramenovi slijepljeni namirisanom masnom pomadom.

Iako joj je lice bilo usko, tijelo joj je bilo zaobljeno, bez vidljiva struka. Preko crne haljine koja je polako postajala zelenom s godinama i čestim pranjem, nosila je zaprljanu pregaču koja je, jednom davno, možda bila ukrašena cvjetićima.

"Dobar dan, signora," zausti on, ali prije nego se uspio predstaviti, ona ga prekine.

"Znam tko ste i zašto ste ovdje. Bilo Vam je krajnje vrijeme da dođete razgovarati sa mnom." Pokušala je iskazati svoje negodovanje, ali joj je bilo nemoguće suzbiti zadovoljstvo njegovim dolaskom.

"Oprostite, signora," zausti on, "ali želio sam čuti što drugi imaju za reći prije nego dođem do Vas."

"Uđite, uđite," reče ona, okrećući se i vodeći ga prema stražnjem dijelu kuće. Slijedio ju je kroz dugačak, vlažan hodnik, čiji kraj je bio osvjetljen svjetlošću koja je dopirala kroz otvorena vrata kuhinje. Ovdje nije bilo promjene temperature, nije bilo utješne topline koja bi ublažila morsku vlagu hodnika, i nije bilo ugodnih mirisa kuhinje koji bi nadvladali težak vonj plijesni, vune i nečeg životinjskog i zvjerskog, što nije mogao raspoznati.

Uputila ga je neka sjedne za stol i, ne ponudivši mu nikakvo piće, sjela nasuprot.

Brunetti izvadi malu bilježnicu iz džepa na boku sakoa, otvori je i skine poklopac s penkale.

"Vaše ime, signora." upita on, pazeći da govori talijanski, a ne venecijanskim narječjem, znajući da, što službenije i ozbiljnije ovaj razgovor bude izgledao, to će veće biti njezino zadovoljstvo i osjećaj užitka što je predstavnik vlasti napokon upoznala s mnogim stvarima koje su joj tištale grudi svih ovih nezahvalnih godina.

"Boscarini," reče ona. "Clemenza." Nije rekao ni riječ, već je sve šutke zapisao.

"I koliko dugo ovdje živite, signora Boscarini?"

"Cijeloga života," odgovori mu ona, jednako pazeći da govori talijanski, što joj uopće nije bilo lako. "Šezdeset i tri godine."

Osjećaji ili životni tijek koji nije mogao ni zamisliti činio ju je izgledom barem deset godina starijom, ali Brunetti na to nije rekao ništa, nego je samo pribilježio podatak.

"A Vaš suprug, signora?" upita Brunetti, znajući da će ona njegovu pretpostavku da jamačno ima muža smatrati komplimentom, ili se uvrijediti ako je upita je li udana.

"Umro. Prije trideset i četiri godine. U oluji." Brunetti zapiše ovu činjenicu, smatrajući je važnom. Opet je podigao pogled i odlučio ne pitati je za djecu.

"Jeste li sve ove godine imali iste susjede, signora?"

"Jesam. Osim Rugoletta tri kuće dalje," reče ona, ljutito bradom pokazavši ulijevo. "Doselili su se prije trinaest godina, iz Burana, kad joj je umro djed i ostavio im kuću. Prijava je, ta žena,"

reče ona s krajnjim prezirom, a zatim, kako bi bila sigurna da je shvatio zašto, ona doda, "Buranesi."

Brunetti zagunđa u znak odobravanja, a zatim, ne gubeći vrijeme, upita,

"Jeste li poznavali signoru Follini?"

Na njegov se upit nasmiješila, s teškom mukom skrivajući svoje zadovoljstvo, a zatim zatomi izraz svoga lica. Brunetti začu neki čudan, tih zvuk i baci pogled prema njoj. Trebala mu je sekunda da shvati kako ona neprestano oblizuje usne, kao da ih konačno oslobađa kako bi izgovorila strašnu istinu.

"Da," napokon izgovori. "Poznavala sam je, i poznavala sam i njene roditelje. Dobri ljudi, vrijedni. Ubila ih je. Ubila ih je baš kao da je uzela nož i zabila ga u srce svojoj brižnoj majci."

Brunetti, ne skidajući pogleda sa svoje bilježnice kako bi prikrio izraz na svom licu, ohrabrujuće se nakašlja i nastavi pisati.

Opet je zastala, oblizala usne, pa nastavila.

"Bila je kurva i narkomanka i donijela bolest i osramotila svoju obitelj. Ne iznenađuje me njena smrt niti način na koji je umrla. Iznenađuje me samo to koliko je vremena trebalo da se to dogodi." Na trenutak je zašutjela, a zatim dodala, glasom toliko licemjernim da je Brunetti zažmirio. "Dragi Bog nek' se smiluje njenoj duši."

Davši božanstvu dovoljno vremena da pribilježi ovaj zahtjev, Brunetti zatim upita,

"Rekli ste da se bavila prostitucijom, signora? Dok je bila ovdje? Cijelo vrijeme?"

"Bila je kurva još u djetinjstvu i mladosti. Kad se jednom žena oda takvom poroku, okaljana je i nikada se toga više ne može riješiti." U njenom se glasu zrcalilo i uvjerenje i gnušanje. "Tako da se jamačno time bavila do kraja. To je očito."

Brunetti okrene list, ovlada svojim licem i podigne pogled ohrabrujući je osmijehom.

"Poznajete li ikoga tko je možda bio njezinim klijentom?"

Vidio je kako je zaustila da mu odgovori, ali je zastala i razmislila o posljedicama lažne optužbe te zatvorila usta.

"Ili možda sumnjate na nekoga, signora?" Kako je još uvijek oklijevala, on zatvori bilježnicu, odloži je na stol, poklopi penkalu i stavi je na bilježnicu. "Često nam je vrlo važno, signora, steći dojam

o tome što se zbiva, čak i kada nemamo nikakvih dokaza. Ponekad je dovoljno da nas netko uputi na pravi put, da spoznamo odakle treba krenuti s istragom." Šutjela je, zato on nastavi, "I mogu nam pomoći samo najhrabriji i najpošteniji građani, signora, osobito u dobi kada je većina ljudi sklona zažmiriti pred nemoralom i ponašanjem koje kvari društvo razarajući jedinstvo obitelji." Gotovo je došao u iskušenje da kaže

'sveto jedinstvo,' ali je pomislio kako bi to bilo pretjerano, pa se zadovoljio manjom besmislicom. Međutim, to je signori Boscarini bilo dovoljno.

"Stefano Silvestri." Ime je palucnulo s njenih usana: čovjek koji je detaljno objasnio kako vozi svoju suprugu u veće trgovine na Lidu jednom tjedno. "Uvijek je bio u trgovini, poput psa koji je namirisao kuju i provjerava je li spremna za njega."

Brunetti je primio ovaj podatak nakašljavši se s prihvatanjem, ali nije posegnuo za bilježnicom. Kao da ju je ohrabrio ovaj čin diskrecije, ona nastavi:

"Pokušavala je hiniti kao da je on ne zanima, ismijavala ga je uvijek kada bi se našao u prodavaonici, ali znala sam ja što joj se motalo po glavi. Svi smo to znali. Zavodila ga je." Brunetti ju je mirno slušao, pokušavajući se prisjetiti je li ova žena bila na stubama crkve i pitajući se što odlazak na misu može značiti osobi poput nje.

"Možete li se sjetiti bilo kojeg drugog muškarca, ili muškaraca, koji su bili u vezi s njom?" upita on.

"Pričalo se," zausti ona, žudeći za time da mu sve ispriča.

"O još jednom oženjenom muškarcu," reče ona, usana vlažnih i nestrpljivih. "Ribaru." Na trenutak, pomislio je kako će navesti njegovo ime, ali se na njoj vidjelo da razmišlja o posljedicama, pa je samo rekla, "Sigurna sam da ih je bilo puno više." Kako je Brunetti ostao nijem čuvši ovu objedu, ona reče, "To je zato što ih je izazivala."

"Naravno," dopustio si je izgovoriti. Što bi bilo gore, pitao se: pogibija na olujnom moru ili još trideset i tri godine s ovom ženom? Osjetio je kako mu nije voljna reći ništa više, i pretpostavivši da je to što mu je dala obavijest, a ne puka pakost i ljubomora, on ustane i spremi bilježnicu i olovku. Stavivši ih u džep, reče: "Hvala Vam na pomoći, signora. Uvjeravam Vas da sve što ste izjavili ostaje u

strogoj tajnosti. I, govoreći u svoje osobno ime, dopustite mi da primijetim kako su rijetki svjedoci koji su toliko voljni pružiti nam ovakve obavijesti." Bio je to mlaki hitac, i činilo se da je promašio, ali je ipak bio hitac i zbog njega se osjećao bolje. S izrazima pristojnosti, on se oprostio od nje, sretan što bježi iz njene kuće, od njenih riječi i od palucanja njenog zmijskoga jezika.

Kako su se dogovorili, on i Vianello sastali su se u kafiću u pet sati. Obojica su naručila kavu, a kada se konobar udaljio spustivši prethodno šalice za kavu pred njih, Brunetti upita,

"Dakle?"

"Postoji netko. Jedan muškarac," reče Vianello.

Brunetti podere dvije vrećice šećera i istrese ih u svoju kavu, promiješa je i ispije u jednom dugom gutljaju.

"Tko?" Vianello je, primijetio je, još uvijek pio kavu bez šećera, što je bila navika za koju je njegova vlastita baka vjerovala da 'stanjuje krv,' što god to značilo.

"Nemam pojma. Pronašao sam samo jednog čovjeka koji je bio voljan reći išta, nešto o tome kako je signora Follini uvijek ustajala prije svitanja, iako prodavaonicu nije otvarala prije osam.

Zapravo, nije stvar u tome što je rekao, već u načinu na koji je to rekao, i u pogledu koji mu je supruga uputila kad je to izgovorio."

To je bilo sve što je Vianello saznao, i nije se činilo osobitim postignućem. Možda je to bio Stefano Silvestri, iako Brunetti nije vjerovao da je njegova žena bila jedna od onih koje bi dopustile svojem mužu da prije svitanju bude igdje drugdje osim pokraj nje u postelji ili s iglom u ruci nad ribarskom mrežom.

"Vidio sam signorinu Elettru," doda Vianello.

Brunetti se prisilio zastati prije nego je upitao,

"Gdje?"

"Išla je prema plaži."

Brunetti se suzdržao od pitanja, a nakon, činilo se, duge tišine, Vianello doda,

"Bila je s istim muškarcem."

"Znate li tko je on?"

Vianello zatrese glavom.

"Pretpostavljam da bismo to najlakše doznali kada bismo zamolili Bonsuana da pita svojeg prijatelja."

Brunettiju se ta zamisao nije sviđala, nije mu se sviđala mogućnost da učini išta što bi moglo privući pozornost na signorinu Elettru.

"Ne, bolje da pitamo Pucettija."

"Ako se ikada vrati ovamo na posao," reče Vianello, bacajući pogled prema suprotnom kraju kafića, gdje je vlasnik bio zauzet razgovorom s dvojicom muškaraca.

"Gdje živi?"

"U jednoj od kuća. Kod vlasnikova rođaka ili nekog sličnog."

"Možemo li doći do njega?"

"Ne. Nije htio ponijeti svoj telefon; rekao je da se boji da ga netko ne nazove i ostavi mu poruku koja bi ga mogla razotkriti."

"Mogli smo mu dati jedan mobitel, pa onda nitko od njegovih prijatelja ne bi znao broj," reče Brunetti ne skrivajući svoju razdraženost.

"Ni to nije htio. Rekao je da se nikad ne zna."

"Nikad se ne zna - što?" ljutio se Brunetti.

"Nije rekao. Ali pretpostavljam kako misli da bi netko u questuri mogao spomenuti kako je zadužio službeni mobitel za nekakav poseban zadatak, ili bi ga netko mogao nazvati, ili bi netko mogao prisluškiivati sve naše razgovore."

"Nije li to pomalo paranoično?" upita Brunetti, iako je i sam, i to ne jednom, razmišljao o trećoj mogućnosti.

"Mislim da je uvijek sigurnije pretpostaviti da sve što kažete netko prisluškuje."

"Tako se ne može živjeti," zažareno reče Brunetti, vjerujući u ono što govori.

Vianello slegne ramenima.

"Pa što ćemo onda?"

Brunetti se prisjetio Rizzardijevih komentara o 'grubom seksu.'

"Htio bih saznati s kim se viđala." Uhvatio je Vianellov pogled i dodao, "Govorim o signori Follini."

"Još uvijek mislim kako bi najbolje bilo zamoliti Bonsuana da pita svojeg prijatelja. Ovi nam ljudi neće reći ništa, barem ne izravno."

"Jedna mi je žena ispričala kako je signora Follini navodila mjesne muškarce na grijeh," reče Brunetti, s pomiješanim osjećajem gnušanja i rasonode.

"Bit će da je jedan od tih koje je navodila na grijeh bio njen suprug ili prvi susjed."

"Ne baš prvi, ali dvije kuće dalje."

"Ista stvar."

Brunetti je odlučio vratiti se do broda i zamoliti Bonsuana da popriča sa svojim prijateljem. Ispostavilo se da to nije potrebno, jer je kormilara, na koga su naletjeli čim su izašli iz kafića, upravo taj čovjek pozvao doma na ručak, pa su zajedno proveli ostatak poslijepodneva pijuckajući grappu i razgovarajući o mladosti i služenju vojske. Nakon što su evocirali uspomene na rat u Albaniji i nazdravili trojici Venecijanaca koji se nisu vratili kući iz toga rata, razgovor je skrenuo na njihov današnji život. Bonsuan je jasno dao do znanja kome bi bio odan, objavljujući svoju namjeru da ode iz policijske službe u mirovinu što je moguće prije.

Dok su trojica policajaca s noge na nogu koračala prema policijskom čamcu, Bonsuan je ispričao kako se razgovor pokazao prilično otvorenim, pa mu je čovjek, kada su gotovo ispraznili bocu grappe, odao ime ljubavnika Luise Follini.

"Vittorio Spadini," reče on, ne bez ponosa zbog svojeg postignuća. "On je iz Burana. Ribar. Oženjen, troje djece, sinovi su ribari, a i kći je udana za ribara."

"I?" upita Brunetti.

Možda pod utjecajem grappe ili nedavnog razgovora o umirovljenju, Bonsuan odgovori,

"I to je vjerojatno više od onoga što biste Vi i Vianello saznali da ovdje ostanete i tjedan dana." Iznenadivši samog sebe ovim riječima, on doda, "Gospodine," ali vrijeme koje je proteklo između njegova odgovora i titule bilo se oteglo.

Zavladao je muk, koji je prekinuo tek Bonsuan rekavši,

"Ali više baš i ne ide u ribolov. Izgubio je brod prije dvije godine."

Brunetti pomisli na muža signore Boscarini i upita,

"U oluji?"

Bonsuan zaniijeka tu pomisao brzo zatresavši glavom.

"Ne, još gore. Porezi." Prije nego ga je Brunetti stigao upitati kako porezi mogu biti gori od oluje, Bonsuan objasni.

"Guardia di Finanza ga je pritisnula s računom za tri godine lažnih prijava poreza na dohodak. Godinu dana se pokušavao boriti s

njima, ali na kraju je izgubio. Ne možeš ih nadmudriti. Uzeli su mu brod."

Vianello upadne u riječ kako bi upitao,

"A zašto je to gore od oluje?"

"Zbog osiguranja," odgovori Bonsuan. "A protiv te kopiladi iz Guardije di Finanza ne možeš se osigurati."

"Koliko je vrijedio njegov brod?" upita Brunetti, svjestan da mu je opet dano do znanja koliko malo zna o ovom svijetu brodova i ljudi koji na njima plove morem.

"Htjeli su mu uzeti petsto milijuna lira. Tu su zbrojene novčane kazne i ono što su mu obračunali kao porezni dug, ali nitko nema toliko gotovine, tako da je morao prodati brod."

"Moj Bože, pa zar ti brodovi toliko vrijede?" upita Brunetti.

Bonsuan mu uputi zbunjen pogled.

"Brodovi veliki poput njegova vrijede i više; cijena im ide i do milijarde lira."

Vianello se ubaci.

"Ako su tražili petsto milijuna za tri godine, to vjerojatno znači da ih je prevario za dvostruko ili trostruko više."

"Lako moguće," složi se Bonsuan, ne bez tračka ponosa na domišljatost ljudi koji su ribarili u laguni. "Ezio mi je rekao da je Spadini mislio kako će ih nadmudriti. Njegov odvjetnik mu je rekao neka se bori, ali to mu je vjerojatno rekao kako bi podebljao vlastiti račun. Na kraju, Spadini nije imao izbora: došli su i uzeli ga. Da je bio skupio dovoljno novca da plati kaznu, bili bi mu počeli postavljati previše pitanja," reče on, puštajući njih dvojicu da pretpostave kako je novac postojao, skriven u tajnim ulaganjima ili na tajnim računima, onako kako je bio skriven dobar dio bogatstava u Italiji. Pogledom je okrznuo Vianella i dodao, "Netko mi je rekao da je sudac bio jedan od Zelenih."

Vianello ga prostrijeli pogledom, ali ne reče ništa.

Bonsuan nastavi,

"I da je zamjerao svim vongolarima zbog onog što čine laguni."

Na ovo Vianello konačno odgovori, opasno procijeviši kroz zube,

"Danilo, ovakvi slučajevi, porezne prijekave, ne završavaju pred sucima." Prije nego li je Bonsuan stigao odgovoriti, nastavi,

"Bez obzira na to jesu li članovi Zelenih ili ne." Zatim, okrećući se prema Brunettiju, ali očito upućujući svoje primjedbe Bonsuanu, Vianello nastavi, "Zatim će nam vjerojatno pričati o tomo kako Zeleni helikopterima odvoze zmijske otrovnice iznad planina i ondje ih bacaju kako bi obnovili njihovu populaciju." A onda je kazao Bonsuanu, glasom mnogo ratobornijim no što ga je Brunetti ikada bio čuo, "Daj, Danilo, zar nam nećeš ispričati kako su tvoji prijatelji pronašli mrtve zmijske u bocama gore u planinama ili kako su vidjeli da ih neki ljudi izbacuju iz helikoptera?"

Bonsuan je gledao u narednika, ali nije se potrudio odgovoriti, a u njegovoj šutnji odjekivalo je uvjerenje kako je uzaludno pokušavati urazumiti fanatike. Brunetti je, tijekom godina, bio čuo mnoge ljude kako govore o tim tajanstvenim, zlokobnim helikopterima, kojima upravljaju ljudi ekolozi usredotočeni na obnovu nekakve izopačene zamisli o 'prirodi,' ali mu nikada nije palo na pamet da bi itko doista mogao povjerovati u te priče.

I tako su stigli, ne samo do kraja slijepe ulice, već i do broda. Bonsuan se odvojio od njih i primio se posla oko sidrenih konopaca. Vianello je, možda pokušavajući ublažiti učinak svojih primjedaba, otišao do krme i počeo odvezivati drugi konopac.

Brunetti ih je prepustio tom poslu i posvetio se izračunavanju zapanjujućih svota koje je upravo bio čuo. Kada je Bonsuan smotao konopac, Brunetti ga je slijedio na palubu i dozvao ga dok se kormilar penjao stubama do kormila,

"Čovjek mora uloviti puno riba da bi si mogao priuštiti takav brod."

"Školjaka," odmah ga ispravi Bonsuan. "Školjke donose novac. Nitko vas neće naciljati zbog ribe, ali ako vas uhvate da vadite njihove školjke i uništavate njihova gnjezdišta, ne moram Vam reći što su u stanju učiniti."

"Je li on to učinio, uništavao gnjezdišta?" upita Brunetti.

"Rekao sam Vam da svi oni to rade," odgovori Bonsuan.

"Svugdje ih vade i svake je godine sve manje školjaka. A cijena raste." Pogledom je šetao od Brunettija do Vianella, koji je stajao na pristaništu, slušajući. Osornim pokretom, kormilar mahne prema naredniku i reče, "Idemo, Lorenzo." Vianello prebaci svoj kraj konopca preko jedne od bitvi na boku broda i skoči na palubu.

"Ali, ako je izgubio brod," reče Brunetti, hineći kako se ne obazire na uspješno zaključenje mirovnih pregovora i vraćajući razgovor s općenitog na određeno, "čime se sada bavi?"

"Fidele je rekao kako radi za jednog od svojih sinova, zapovijeda jednim od njegovih brodova umjesto njega," reče Bonsuan, namještajući brojčanike na upravljačkoj ploči pred sobom. "To je mnogo manji brod i samo su dva člana posade na njemu."

"Sigurno mu teško pada," ubaci se u razgovor Vianello, "to što više nije vlasnik broda."

Bonsuan slegne ramenima.

"Pretpostavljam da ovisi o sinu."

"A signora Follini?" upita Brunetti, opet vraćajući razgovor na ono što ga je toga trena zanimalo.

"To je trajalo već oko dvije godine," reče Bonsuan. "Otkad je izgubio brod." Osjećajući da to nije dovoljno objašnjenje, Bonsuan nastavi. "Više ne mora isplovljavati na pučinu rano u zoru, samo onda kada to želi."

"A supruga?" upita Vianello.

U slijeganje ramenima, kojim je Bonsuan odbacio ovo pitanje, stali su i cijela Italija i njena povijest i kultura.

"Ona ima dom, a on plaća račune. Imaju troje djece, sva su poudavana i poženjena i žive odvojeno od njih. Čime bi ona trebala biti nezadovoljna?" Sve ostalo što je možda rekao izgubilo se u brujanju motora, koji se upalio na Bonsuanovu zapovijed.

Ne želeći raspravljati o tome, Brunetti je bio zadovoljan što se vraćaju u grad, svojim vlastitim domovima i svojoj vlastitoj djeci.

19

Brunetti je sljedećega jutra u svojem uredu bio manje od sat vremena kada je zazvonio telefon, a s druge strane žice začuo se glas signorine Elette.

"Gdje ste?" osorno je upitao, a zatim ublažio svoj ton i dodao, "Hoću reći, kako ste?"

Duga šutnja koja je uslijedila davala mu je do znanja kako se ona osjeća u svezi s njegovim načinom ispitivanja. Kada je, međutim, odgovorila, u njenu se glasu nije osjećala povrijeđenost.

"Na plaži sam. I dobro sam."

Karanje galebova u pozadini potvrđivalo je prvi dio njene tvrdnje, a lepršavost njena glasa drugi.

"Signorina," reče nakon kratke pripreme i još kraćeg razmišljanja, "ondje ste već više od tjedan dana. Mislim da je vrijeme da počnete razmišljati o povratku."

"Oh, ne, gospodine. Mislim da to uopće nije dobra zamisao."

"Ali zato ja tako mislim," ustrajao je on. "Mislim da biste se trebali pozdraviti sa svojim rođacima i sutra se pojaviti na poslu u uredu."

"Tek je početak tjedna, gospodine. Isplanirala sam da ću ostati najmanje do iza vikenda."

"Pa, ja mislim da bi bilo bolje da se vratite. Otkad ste otišli, nakupilo se dosta posla."

"Molim Vas, gospodine. Sigurna sam da nema posla koji neka od tajnica ne bi mogla obaviti."

"Trebaju mi neke obavijesti," reče Brunetti, shvativši koliko blizu moljakanju je njegov glas došao. "Stvari za koje ne želim da ih tajnice znaju."

"Vianello zna dovoljno dobro raditi na računalu da učini sve što želite."

"Riječ je o Guardiji di Finanza," reče Brunetti, poigravajući se onime što bi on nazvao adutom. "Trebam obavijesti od njih, a sumnjam da bi Vianello bio u stanju doći do njih."

"Kakve obavijesti, gospodine?" Čuo je zvukove u pozadini: galebove, nekakvu sirenu, paljenje automobilskog motora, pa se sjetio koliko je pelestrinska plaža uska i blizu ceste.

"Trebam podatak o izbjegavanju poreza."

"Čitajte novine, gospodine," reče ona, smijući se vlastitoj šali. Kako s druge strane nije stigao odgovarajući odgovor, ona reče, glasom iznenada osiromašenim gubitkom smijeha, "Možete nazvati njihov središnji ured i pitati ih. Ima jedan maresciallo ondje, Resto, koji Vam može reći sve što Vas zanima. Samo se pozovite na mene."

Dovoljno ju je dugo poznavao da zna prepoznati uljudnu krutost s kojom se susreo.

"Mislim da bi bilo bolje kada biste se Vi pobrinuli za to, signorina."

Sva je toplina isparila iz njenoga glasa kada je rekla,

"Ako ovako nastavite, gospodine, bit ću prisiljena uzeti tjedan dana pravog godišnjeg odmora, a to radije ne bih učinila jer bi trebalo mnogo vremena da uskladimo rasporede."

Želio je jednostavno presjeći ovaj razgovor i jasno i glasno je upitati tko je muškarac s kojim su je vidjeli jučer, ali njihov trenutni odnos bio je loša podloga za takvo pitanje, osobito zato što je znao da ne može ne upotrijebiti ton kojim bi to pitanje postavio.

Bio je njen nadređeni, ali to mu nije davalo pravo da postupa u loco parentisu. Kako je razlika u njihovim položajima isključivala prisnost prijateljstva, nije od nje mogao zatražiti da mu kaže što se događa između nje i tog zgodnog mladića u čijem društvu ju je bio vidio. Nije mu padalo na pamet kako iskazati zabrinutost koja ne bi zvučala poput ljubomore, a ni sam sebi nije mogao objasniti što zapravo osjeća.

"Onda mi recite što ste saznali," reče on, natjeravši se da zvuči manje strogo, pokušavajući u tome vidjeti kompromis, a ne poraz, što je očito bio.

"Saznala sam po čemu se un sandolo razlikuje od un puparina, i prepoznati jato riba na zaslonu sonara," reče ona.

Izbjegao je njen zajedljivi mamac i upitao neutralnim glasom,

"A o umorstvima?"

"Ništa," prizna ona. "Nisam domaća, tako da preda mnom nitko ne govori o tome, barem ne nešto više od onoga što ljudi obično govore." Zvučala je sjetno kada je priznala da je Pelestrinci ne doživljavaju kao domaću, a on se zapitao što li je toliko zamamno u tom mjestu, ili ljudima, da može izazvati takvu reakciju kod nje. Pa ipak, nije je to pitao.

"A što je s Pucettijem? Je li on štogod saznao?"

"Ne bih znala, gospodine. Viđam ga u kafiću kad mi pripravlja kavu, ali nije mi dao nikakav znak da mi ima išta za reći.

Ne vidim smisla u tome da ga više držimo ovdje."

Nije bila usamljena u takvom mišljenju: Brunettija je poručnik Scarpa, Pattin pomoćnik, koji je primijetio da imena mladoga redarstvenika nema na rasporedu dežurstava, već triput pitao za Pucettija. S lakoćom dugogodišnje navike, Brunetti se Scarpi slagao kako je mladog redarstvenika poslao neka istraži navodne pošiljke droge u zračnoj luci, Nije bilo razloga da laže osim nagonske sumnjičavosti prema poručniku i želje da nitko ne sazna za Pucettijev, i Elettrin, boravak na Pellestrini.

"Isto vrijedi i za Vas, signorina," reče on, pokušavajući to izgovoriti lepršavo i dobro raspoloženo. "Kada se vraćate?"

"Rekla sam Vam, gospodine. Želim ostati još malo."

Između krikova galebova do slušalice se probio muški glas koji je povikao,

"Elettra." Čuo je kako naglo uzima dah, a zatim je rekla u slušalicu,

"Ti chiamero. Ciao Silvia," a zatim se veza prekinula, a Brunetti je ostao neobično uznemiren činjenicom da ga je, sada kada je konačno prešla na prijateljsko ti u razgovoru s njim, morala nazvati Silvijom.

Signorina Elettra nije imala nikakvih poteškoća u obraćanju Carlu s ti. U stvari, ponekad je mislila kako gramatička intimnost nije dovoljna za opis opuštenosti i prisnosti koje osjeća kada je s njim. Ne samo da joj se nešto u svezi s njim činilo poznatim od ranije, kada ga je prvi put srela, nego je taj osjećaj nastavio rasti dok ga je slušala kako priča i upoznavala ga. Oboje su voljeli mortadelu, ali su također voljeli, među ostalim nevjerojatnim stvarima, Asterixa i rušenje ruku, kavu bez šećera i Bambija, i oboje su priznali kako su plakali kada su saznali da je Moana Pozzi umrla, i izjavili kako nikad nisu bili toliko ponosni što su Talijani kao onda kada su doživjeli spontani javni izljev tuge zbog smrti porno zvijezde.

Proveli su sate i sate zajedno tijekom toga tjedna, i nju je silno boljelo što njemu, onako otvorenom i jednostavnom, mora lagati da radi u banci. On je ispričao opsežniju priču o svome životu, o tome kako je bio studirao ekonomiju u Milanu, ali je morao ostaviti studij prije dvije godine kada mu je umro otac. Za čovjeka koji ima samo

dva ispita do diplome ekonomista, oboje su to jako dobro znali, nema pravog posla. Divila se njegovoj iskrenosti kad joj je rekao da nije imao drugog izbora nego to da postane ribarom, a uživala je slušajući s kakvim je ponosom govorio o svojoj zahvalnosti ujaku što mu je bio ponudio taj posao.

Ribarski je posao bio toliko naporan i iscrpljujući da je dvaput bio zaspao u njenom društvu, jednom dok su sjedili u pećini na plaži, a drugi put dok je sjedio pokraj nje u kafiću. Nije mu zamjerila, jer joj je to pružilo priliku da prouči udubinicu odmah do njegova uha i vidi kako se njegovo lice opušta i pomlađuje dok spava. Često mu je govorila kako je premršav, a on joj je odgovarao da je to zbog posla kojim se bavi. Iako je jeo kao vuk, a tome bi svjedočila pri svakom obroku, na njegovom tijelu nije mogla pronaći ni trunčice sala. Kada se kretao, činilo se kao da mu se tijelo sastoji od samih žila i mišića; jednom se gotovo rasplakala pri pogledu na njegovu brončanu podlakticu, toliko joj je bila lijepa.

Kad je malo promislila, podsjetila je samu sebe kako je na Pellestrini zato da osluškuje što ljudi imaju za reći o umorstvu, a ne da oblijeće oko nekog mladića, bez obzira na to koliko on bio lijep. Bila je tamo s ciljem da pokupi kakav podatak koji bi mogao biti koristan policiji, a ne da je u mrežu uhvati muškarac koji, ako nikako drugačije, a onda prirodnom svoga posla, može biti jedan od ljudi o kojima bi trebala prikupljati podatke.

Sve je ovo isparilo iz njezina uma kada se Carlova ruka našla na svojem već poznatom mjestu na njenom ramenu, a lijevu je savio iza leđa i nježno je uhvatio za podlakticu. Već se bila priviknula na način na koji je njegova ruka odražavala njegove osjećaje, a prsti čvršće joj stiskali ruku kada je želio naglasiti nešto o čemu je govorio, ili kada bi brzo zatrupkao prstima kad god se spremao našaliti se. Iako su mnogi muškarci dodirivali njenu ruku, rijetki su uspjeli dodirnuti njeno srce onako kako je to on činio.

Jedne noći, kada je s njim i njegovim ujakom isplovila u ribolov, vidjela mu je ruke kako se presijavaju pod svjetlošću punoga mjeseca, prekrivene ribljim utrobama, krljuštima i krvlju, a na licu mu se vidjela odsutnost i napor dok je ribe lopatom prebacivao iz mreža u hladnjaču u potpalublju. Bio je podigao pogled i opazio da ga ona promatra, i istoga se trena preobrazio u Frankensteinovo čudovište,

podigavši ruke pred sebe, prijeteći mičući prstima pred sobom dok se, ukočenih koljena, trapavo kretao prema njoj.

Vrisnula je. To se ne može opisati blažom riječju: vrisnula je u razdraganoj stravi i počela se povlačiti prema ogradi broda.

Čudovište se približavalo, a kada joj je došlo sasvim blizu, njegove su ruke prošle pokraj njezine glave, pazeći da joj ne dodirne kosu, a Carlova nasmijana usta meko su se spustila na njena, i ostala ondje sve dok mu ujak s kormila nije doviknuo,

"Ona ni riba, Carlo. Tornaj se na delo."

Ali danas, tu na plaži, posao nije bio u mislima. Njegova ruka stegnula joj je ruku; galeb je kliknuo i poletio u trenutku kada ju je privukao k sebi, ne grubo, ali ne i nježno. Njihov je poljubac bio dug, a tijela su im, ako je to uopće bilo moguće, još više prionula jedno uz drugo. Odgurnuo se od nje, a dlanom je krenuo gore i nježno ga položio na njen zatiljak, čvrsto je zagrlivši tako da joj se glava našla na njegovom ramenu. Njegova ruka se pokrenula i počela je nježno milovati po leđima, gore-dolje, a zatim se zaustavila, raširenih prstiju, na njenom pojasu.

Elettra je ispustila glas, napola uzdah, kao sopranistica koja upravo kani zapjevati neku važnu ariju. Vrhovi, samo vrhovi, prstenjaka i malog prsta potonuli su ispod njena pojasa. Usne su joj se rastvorile i ona ih je čvrsto priljubila o njegovu ključnu kost, a onda ga iznenada ugrizla kroz debelu vunu njegova džempera.

Zatim se odvojila od njega, bez razmišljanja ga zgrabila za ruku i potrčala, hitro, vodeći ga niz plažu, prema ulazu u pećinu u lukobranu.

20

Brunetti, koga su njegovi osjećaji sada manje morili, ali ga je još uvijek zbunjivalo to što ga je prozvala Silvijom, razmišljao je o lažima koje je upravo bio izgovorio signorini Elettri. Nisu postojali nikakvi podaci koji su ga zanimali, a koje bi mogao dobiti od Guardije di Finanza, a bila je istina da je Vianello doista dosegao takvu razinu znanja o računalima da je mogao prikupiti pristojnu količinu obavijesti uz pomoć tih naprava. Ime Guardije di Finanza mu se motalo po glavi, međutim, podsjećajući ga na nešto drugo o čemu je čitao ili su mu pričali; kao i uvijek, bilo je to nešto neugodno.

Ustao je i prišao prozoru, a pozornost mu je privuklo događanje na Campu San Lorenzo, gdje je netko - možda starci koji su živjeli u staračkom domu smještenom ondje - izgradio višekatna skloništa za mačke litalice, koje su se okupljale na tom campu već godinama. Pitao se koji naraštaj mačaka danas gleda, kako su te mačke potomci onih koje su se onuda kretale u vrijeme kada je tek stigao u questuru, prije više od deset godina.

Jedno je ime upuzalo u njegove misli graciozno i gipko poput jedne od tih mačaka: Vittorio Spadini, navodni ljubavnik signore Follini. Njegov je brod zaplijenila Finanza, kad je to bilo, prije dvije godine? Spadini je živio na Buranu; bio je lijep proljetni dan, savršen dan za odlazak na Burano na ručak. Brunetti je rekao stražaru na vratima da, ako itko pita za njega, kaže da je commissario otišao zubaru i da će se vratiti nakon ručka.

S trajekta je sišao u Mazzorbu i skrenuo lijevo, htijući se prošetati do središta Burana, jedva čekajući da ruča kod Da Romana, gdje nije bio već godinama. Sunce ga je grijalo, a korak mu se produžio, i tijelo mu je cvalo od sreće što je na suncu i udiše zrak prepun joda. Psi su razuzdano skakali po mladoj travi, a stare gospođe sjedile na suncu, razdragane što im proljeće daje dodatnu šansu za produljenje života. Ogromni crni pas pojavio se iza svoga gazde koji je opušteno sjedio i čitao Gazzettino, a zatim se nezgrapno zaputio prema Brunettiju. On se sagnuo i ponudio mu da pomiriše nadlanicu njegove ruke, koju je pas veselo oblizao. A onda je, kad mu je Brunetti dosadio, otklipsao natrag do svoga vlasnika i legao na tlo pokraj njega.

Čak i prije nego je stigao do pristaništa brodova za Burano, Brunetti je bio počeo zapažati mnoštvo ljudi, kojih je bilo mnogo više no što je izgledalo normalno za prijepodne radnoga dana u rano proljeće. Kada je stigao do prve tezge na kojoj se prodavala

"izvorna buranska čipka," za glavninu koje je oduvijek vjerovao da se uvozi iz Indonezije, ustanovio je da dalje ne može, jer su mu put prepriječila u pastelne boje obojena tijela. Počeo ih je zaobilaziti, zbunjen činjenicom da su se doimali kao da nisu svjesni da ostali ljudi žele stići pješice do svojih odredišta, umjesto da puze uokolo i lijeno se pregrupiraju nasred pločnika.

S piazze je skrenuo u Via Galuppi i uputio se prema Da Romanu; bio je siguran da će moći rezervirati stol za jedan sat: gost-pojedinac oduvijek je bio dobrodošao u restoranu. U

najgorem slučaju, možda će morati pričekati četvrt sata, ali na ovako lijep dan bio bi užitak sjediti za stolom u jednom od kafića što su se protezali s obje strane ulice, pijuckati prosecco i možda prelistati novine.

Svi stolici na terasi ispred restorana bili su zauzeti; za mnogim stolovima, predviđenima za dvije osobe, sjedilo je po troje ljudi. Ušao je u restoran, ali prije nego li je uspio progovoriti, jedan od konobara, jureći pokraj s tanjurom antipasta od morskih plodova, doviknuo mu je, "Siamo ai completo."

Na trenutak, Brunettiju je palo na pamet da se krene prepirati i pokuša pronaći slobodan stolac, ali kada je bacio pogled na unutrašnjost restorana odustao je i izašao. I sljedeća su dva restorana bila jednako puna, iako je bilo tek prošlo podne, tako da je jednoj civiliziranoj osobi bilo prerano jesti.

Brunetti je poručao u jednom kafiću, stojeći za točionikom i žvačući sendvič od dvije kriške tosta između kojih se našla mlitava i masna šunka i kriška sira koji je imao okus kao da je čitav život proveo u plastici. Proseceo je bio gorak i gotovo bezukusan; čak je i kava bila grozna. Zgađen svojim ručkom i ljut zbog toga što su mu se izjalovila očekivanja, razočarano je odšetao do parkića, nakanivši naći mjesto gdje će sjesti i uživati u suncu, kako bi se malo oraspoločio. Sjeo je na prvu klupu na koju je naišao, zabacio glavu unatrag i okrenuo lice suncu. Nakon nekoliko minuta pozornost mu je privuklo razdraženo

lajanje, a kada je otvorio oči ugledao je onog istog ogromnog crnog psa, sjetivši se da ih zovu njufaundlanderima.

Pas je sumanuto jurio preko travnjaka prema plavokosoj djevojčici koja je stajala u podnožju ljestava koje su vodile na vrh dugog tobogana. Vidjevši kako joj se približava pas, djevojčica je zgrabila rukohvate ljestava i počela se nespretno penjati. Vlasnik psa stajao je na drugoj strani parka i u ruci nemoćno držao povodac, dozivajući psa.

Divljački lajući, pas je dotrčao do tobogana. Djevojčica, na vrhu tobogana, užasnuta je vrištala, a glas joj je bio visok i probijao uši. Iznenada se pas odrazio od tla i počeo penjati ljestvama, što je zapanjilo Brunettija, koji je bespomoćno promatrao kako pas stiže na vrh.

Djevojčica je kliznula niz metalni tobogan, a pas se bacio za njom, ukočenih prednjih nogu.

Djevojčica se ispružila koliko je duga i široka u pijesku u podnožju tobogana, a Brunetti je skočio na noge i zatrčao se u njenom pravcu, posegnuvši za pištoljem - u prazno, jer ga je opet zaboravio ponijeti sa sobom. Stegnuo je prste u šaku i nastavio trčati.

Niz tobogan se pas spustio lijevo od djevojčice, koja je raširila ručice i zagrlila njegovu ogromnu glavu. Njegov se lavež potpuno utopio u njenom vriskavom smijehu, a zatim je sve utihnulo jer je pas odlučio oblizati joj cijelo lice.

Brunetti je stao kao ukopan, gotovo se spotaknuvši, tako da je zamalo završio s nosom u travi. Gledao je prema vlasniku psa, koji mu je mahnuo rukom i krenuo prema njemu. Djevojčica je ustala i potrčala prema ljestvama, a pas veselo za njom. I opet ju je slijedio do vrha, pa niz tobogan, a u podnožju su opet izveli isti igrokaz s ružičastim jezikom. Prije nego je vlasnik stigao do njega, Brunetti se okrenuo i udaljio, uputivši se prema Campu Vigneru, gdje je, prema adresi koju je pronašao u telefonskom imeniku, živio Vittorio Spadini.

Kuća desno od Spadinijeve bila je žarko crvene boje, a ona lijevo svijetloplave. Međutim, Spadinijeva je kuća bila blijedo-ružičasta, pročelja godinama pranog kišom i prženog suncem.

Brunetti je primijetio i druge znakove propadanja: na jednom prozoru zastor koji je spao s prečke, a desna strana jednog prozorskog zaklopca bila je gotovo izjedena od truleži. Buranesi su

bili, u najmanju ruku, ljudi koji su se ponosili svojim kućama, tako da je bio iznenađen ovako očitim znacima zapuštenosti.

Pozvonio je, pričekao trenutak, pa pozvonio još jednom.

Nitko mu nije odgovorio, pa je nakon nekog vremena otišao do crvene kuće i ondje pozvonio. Otvorila mu je okrugla žena, odnosno, barem je na prvi pogled stekao dojam da je okrugla.

Niska, čak niža i od Chiare, jamačno je težila više od stotinu kilograma, a većina tih kilograma je bila smještena između dojki i koljena. Glava joj je bila okrugla, kao i njeno lice; čak i njene sitne oči, stisnute mesom koje ih je okruživalo, bile su okrugle.

"Dobar dan želim, signora," reče on. "Tražim signora Spadinija."

"Niste jedini," reče ona nasmijavši se, od čega joj se gotovo cijelo tijelo zatreslo.

"Oprostite?"

"Traži ga njegova žena, i njegovi sinovi, a da moj muž vjeruje kako postoji ikakva šansa da mu taj tip vrati novac koji mu je bio posudio, i on bi ga tražio." I opet se nasmijala i opet se cijela zatresla.

Brunetti, uznemiren čudnim neskladom između onoga što je rekla i načina na koji je to rekla, upita,

"Kada je posljednji put viđen ovdje?"

"Oh, u neko doba prošlog tjedna." Zatim, objašnjavajući opuštenost s kojom je to rekla, ona reče, "Stalno to radi; nestane i ne vraća se doma sve dok ne potroši sav novac koji ima, a zatim mora ponovno na posao."

"Kao ribar?"

"Naravno," reče ona, ovaj put se ne nasmijavši; zapravo, na njenom se licu odražavala zbunjenost što je ovaj stranac pred njenim vratima uopće mogao pomisliti da bi čovjek iz Burana mogao ikako drukčije zaraditi za život.

"A njegova žena?"

"Ona radi," objasni žena. Zatim, vidjevši da će Brunetti tražiti objašnjenje, nastavi, "kao čistačica u osnovnoj školi."

Kao da joj je iznenada palo na pamet da joj ovaj muškarac, koji očito nije bio Buranese, ali je govorio venecijanskim narječjem, nije objasnio razlog svoje radoznalosti, ona upita,

"Zašto ga trebate?"

Brunetti se nasmijao lako i, ponadao se, lukavo.

"Pretpostavljam da sam u istoj situaciji kao i Vaš suprug, signora. Posudio sam mu nekakav novac." On uzdahne, zatrese glavom i raširi ruke iskazujući pomiješano razočaranje i beznađe.

"Imate li pojma gdje bih ga mogao pronaći?"

Opet se nasmijala, ovaj put na besmislenost njegova upita.

"Nemam pojma, sve dok ne odluči vratiti se doma. Vittorio Vam je poput ptice: dolazi i odlazi kad hoće i ne možete ga uhvatiti, bez obzira na to koliko Vi to željeli."

Na trenutak, Brunetti se poigravao s mišlju da joj da svoj kućni telefonski broj i zamoli je da mu javi ako se Spadini vrati, ali je malo bolje promislio o tome, zahvalio joj za pomoć, i dodao,

"Nadam se da će Vaš suprug biti bolje sreće."

Ponovno se sva zatresla smijući se činjenici koliko je to nevjerojatno; nasmiješila mu se i zatvorila vrata, ostavivši Brunettija da se probije kroz gomilu prema vaporetu i vrati u Veneciju.

U questuri je, na svoje iznenađenje, pronašao Pucettija, u odori, kako stoji ispred Ufficija Straniero, držeći na oku ljude iz reda, a koji su čekali da im službenici obrade papire.

"Što Vi radite ovdje?" upita jednako iznenađenog redarstvenika.

"Javio sam se jutros i tražio Vas, gospodine," reče Pucetti, ne obazirući se na ljude koji su stajali iza njega. "Ali su me spojili s poručnikom Scarpom. Mislim da je ostavio nalog da me spoje izravno s njim čim nazovem. Rekao mi je da je od vicequestorea dobio izričitu zapovijed da mu se odmah javim na prijavak, u odori. Pokušao sam mu objasniti kako sam na posebnom zadatku, ali mi je pripremio otkazom ako odbijem izvršiti njegovu zapovijed." Pucetti je imao hrabrosti ne poniknuti pogledom i gledao je ravno u Brunettija i obraćao mu se. "Nisam mogao odbiti izravnu zapovijed, gospodine. I zato sam se vratio."

"Jeste li ga vidjeli?" upita Brunetti, na kratkom lancu držeći svoj bijes.

"Scarpu?"

"Da," odgovori Brunetti, odbijajući ispraviti Pucettija što je preskočio poručnikov čin. "Što je rekao?"

"Pitao me gdje sam bio, a ja sam mu odgovorio da mi je rečeno da nikome ne smijem govoriti o tome."

"Je li Vas pitao tko Vam je to zapovjedio?"

"Da, gospodine." Pucettijev je glas bio smiren. "Rekao sam mu da ste to bili Vi, a on je rekao da će porazgovarati s Vama o tome."

"Još nešto?"

"Ne, gospodine. To je bilo sve što je rekao."

Iako je Brunetti razmišljao o tome da opozove Pucettija i vrati ga u Veneciju, nije mogao podnijeti činjenicu da mu Scarpa radi o glavi.

"Žao mi je, gospodine," reče Pucetti, a zatim se okrenuo kako bi se na trenutak zagledao u bradatog muškarca koji je počeo dizati glas, prosvjedujući protiv čovjeka koji je iza njega stajao u redu. Bio je dovoljan Pucettijev pogled da ih obojicu ušutka, pa se zatim ponovno okrenuo prema Brunettiju.

"Jeste li imali prilike popričati sa signorinom Elettrom?"

upita neobavezno Brunetti.

"Jednom ili dvaput, gospodine, kada je došla na kavu, ali uvijek je u kafiću bilo ljudi, tako da smo samo igrali svoje uloge i razgovarali o vremenu ili ribarenju."

"Taj mladić," zausti Brunetti. "Imate li pojma tko je on?"

Brunetti se nije sjetio da je Pucettiju ostavio da nagađa na kojeg mladića je mislio, a nije niti razmislio o znakovitosti činjenice da je Pucetti točno znao na koga misli.

"On je nećak jednoga od ribara ondje."

"Kako se zove?"

"Tko, mladić ili njegov ujak?"

"Mladić. Kako se zove?" Brunetti je shvatio koliko gorljivo zvuči, pa je zato jednu šaku ubacio u džep od sakoa i premještao težinu s noge na nogu, kako bi pronašao što opušteniji položaj.

"Naravno, ako znate," reče on mlitavo.

"Targhetta," odgovori Pucetti ničime ne pokazujući da smatra Brunettijevo zanimanje za tog tipa neuobičajenim. "Carlo."

Brunetti je kanio postaviti još mnoga pitanja o tom mladiću i o tome što radi na Pellestrini, kada je osjetio kako raste Pucettijeva znatiželja o njegovom zanimanju za osobni život signorine Elette.

"Dobro, hvala Vam, Pucetti. Možete se vratiti na uobičajeni dnevni raspored dužnosti," reče on, potpuno zaboravivši da isti raspored koriste već dva tjedna, zbog odsutnosti signorine Elette, a kako bi održali razmjenu osoblja na dužnosti.

Vrativši se u ured, uzeo je u obzir njenu odsutnost i sam nazvao ured Guardije di Finanza, tražeći da razgovara s maresciallom Restom.

Maresciallo, rečeno mu je, trenutno nije bio u uredu, pa, ako želi, može razgovarati s nekim drugim. Odmah i automatski je odbio, a kada je spustio slušalicu spopalo ga je puno značenje njegova odgovora. Čak i u ovakvom slučaju, običnom telefonskom pozivu jedne državne ustanove upućenom drugoj, nije bio voljan ikome otkriti razlog svog poziva, bez obzira na čin ili položaj, ako za tu osobu nije jamčio netko koga poznaje i kome vjeruje. Nije ga toliko rastužila činjenica da su ljudi s kojima ima posla možda na platnom popisu mafije ili nepouzdana iz nekog drugog razloga, koliko činjenica da je njegovo nepovjerenje bilo nagonsko, toliko snažno da je a priori isključivalo bilo kakve izgleda suradnje između rascjepkanih snaga javnoga reda i mira. A maresciallo Resto, shvatio je, zavrjeđivao je njegovo povjerenje isključivo zato što je uživao povjerenje signorine Elette. Ovakve misli odvele su ga natrag na Pellestrinu, sada identificiranom mladiću i razmišljanju o signorini Elettri. Četvrt sata bavio se takvim mislima, a zatim opet nazvao Finanzu.

"Resto," začuo se raspoloženi glas s druge strane žice.

"Maresciallo" reče Brunetti, "ovdje commissario Guido Brunetti, iz questure. Trebao bih neke obavijesti od Vas."

"Jeste li Vi Elettrin šef?" upita muškarac, iznenadivši Brunettija, ne tim pitanjem, već time što je upotrijebio njeno ime, a ne prezime.

"Da."

"Dobro. Onda me možete pitati sve što Vas zanima."

Brunetti je čekao, iako uzalud, da čuje uobičajene hvalospjeve o brojnim vrlinama signorine Elette.

"Zanima me jedan slučaj koji ste obrađivali prije dvije godine. Zaplijenili ste jedan ribarski brod, u vlasništvu jednog ribara s Burana, Vittorija Spadinija." Pričekao je Restov komentar, ali ovaj je šutio, pa Brunetti nastavi. "Htio bih da mi kažete sve što znate o tom slučaju, ili o tom čovjeku."

"Ima li to veze s umorstvima?" upita Resto, iznenadivši ga tim pitanjem.

"Zašto pitate?"

Resto se kratko nasmijao.

"U posljednjih deset dana dogodila su se tri smrtna slučaja na Pellestrini. Poginula su dva ribara, a sada me zove policija i postavlja pitanja o nekom ribaru. Da sam carabinieri, ne bih skopčao gdje je tu veza, ali ovako..."

Zvučalo je to kao šala, ali to nije bila šala.

"Navodno je bio u vezi s jednom od žrtava," Brunetti ponudi objašnjenje.

"Jeste li ga ispitali?"

"Nema mu ni traga. Susjeda kaže da ga nema doma."

Resto je neko vrijeme šutio, pa rekao,

"Pričekajte trenutak da uzmem dosje." Nije ga bilo nekoliko minuta, zatim se vratio, podigao slušalicu i rekao, "Dosje je dolje u pismohrani. Nazvat ću Vas," i spustio slušalicu.

Dakle, Resto je također htio biti siguran u to s kim razgovara, pomisli Brunetti, sumnjajući kako maresciallo u ruci drži dosje, ali da vjerojatno misli kako je najpametnije nazvati questura i zatražiti Brunettija.

Kada je trenutak kasnije zazvonio telefon, javio se izgovorivši svoje ime i, kako nije imao nikakve koristi od toga da podbada čovjeka, odolio je napasti da upita Resta je li sada siguran s kim ima posla.

Brunetti je čuo kako lista stranice dosjea, a onda je Resto rekao,

"Istragu smo započeli u lipnju, prije dvije godine. Počeli smo nadzirati njegov račun u banci i prislušivati njegov telefon i telefon i faks njegova računovođe. Pratili smo koliko je ulova prodavao u ribarnici, a zatim to uspoređivali s prijavljenim količinama."

"I što još?" potakne ga Brunetti.

"I proveli smo uobičajene postupke provjere nad njim."

"A to su?" upita Brunetti.

"Ne bih o tome," odgovori mu Resto. "Ali smo na poslijetku shvatili da prodaje školjaka i riba u vrijednosti od gotovo milijardu lira godišnje, a prijavljuje prihod od manje od sto milijuna."

"I?" upita Brunetti time prekidajući sljedeći val šutnje.

"I pratili smo ga nekoliko mjeseci. A onda smo ga izbacili na suho."

"Kao ribu?"

"Upravo tako. Kao ribu. Ali kad smo ga uhvatili, pretvorio se u školjku. Ničeg nije bilo. Ni novca, niti smo imali pojma odakle mu.

Ako ga je uopće imao."

"Što mislite, koliko je dugo tako dobro zarađivao?"

"Ne možemo to nikako ustanoviti. Možda pet godina. Ili više."

"I nemate pojma gdje ga je sakrio?"

"Možda ga je potrošio."

Brunetti, koji je vidio u kakvom se stanju nalazi njegova kuća, je sumnjao u to, ali nije mu rekao ono što je znao. Razmislio je o onome što je bio čuo, a zatim upitao,

"Što vas je uputilo na njega?"

"Jedan-jedan-sedam."

"Molim?" reče Brunetti.

"Telefonski broj za neimenovane denuncije."

Brunetti je godinama slušao o tom broju, 117, koji je bio otvoren za građane koji žele neimenovano prijaviti moguće izbjegavanje poreza, lako je bio čuo tu priču, nikad nije uistinu povjerovao u nju i ustrajao je u svojem uvjerenju da je telefonski broj 117 samo još jedna urbana legenda. Ali upravo mu je maresciallo iz Finanze glavom i bradom potvrđivao kako je to istina: taj broj je postojao i zahvaljujući njemu je pokrenuta istraga o Vittoriju Spadiniju, istraga zahvaljujući kojoj je ostao bez svoga ribarskoga broda.

"Vodite li kakvu evidenciju tih poziva?"

"Bojim se da ne mogu razgovarati o tome s Vama, commissario" reče Resto, a u glasu mu se nije moglo čuti ni žaljenje, niti neodlučnost.

"Shvaćam," odgovori Brunetti. "Je li protiv njega tada podignuta optužnica?"

"Ne. Procijenili smo da je bolje globiti ga novčano."

"I koliko je morao platiti?"

"Petsto milijuna lira," reče Resto. "To jest, to je konačna svota. Na početku je svota bila veća, ali je kasnije srezana."

"Zašto?"

"Proučili smo njegovu imovinu, i sve što je posjedovao bio je taj brod i dva bankovna računa s malo novca."

"Pa ipak, znali ste da zarađuje pola milijarde lira godišnje?"

"Imali smo razloga vjerovati u to, da. Ali smo odlučili da, budući da nije bio u stanju platiti, pristanemo i na manji iznos."

"A taj manji iznos je bio?"

"Vrijednost njegova broda i novac s oba računa u banci."

"A kuća?"

"Kuća pripada njegovoj ženi. Donijela ju je sa sobom u brak, tako da nismo imali prava na ovrhu."

"Imate li ikakvih naznaka kamo je mogao nestati novac?"

"Nikakvih. Ali kruže glasine da kocka."

"I to s gubitkom, čini se," primijeti Brunetti. "Svatko tko kocka, kocka s gubitkom." Brunetti se ovdje nasmije, s pravom, a zatim upita, "A od tada?"

"Nemam pojma," odgovori Resto. "Od tada ga nitko nije prijavio, tako da Vam nemam što više reći o njemu."

Brunetti upita,

"Jeste li ga upoznali?"

"Jesam."

"I?"

Bez oklijevanja, Resto reče,

"I on je vrlo neugodan čovjek. Ne zbog onog što je učinio.

Svi varaju državu. To i očekujemo. Ali u otporu koji nam je pružao bilo je svojevrzne mahovitosti kakvu sam do tada rijetko viđao.

Mislim da to nije imalo nikakve veze s novcem koji je izgubio, iako se možda varam."

"Ako nije u pitanju novac, što je onda?"

"Gubitak. Ili poraz," predloži Resto. "U životu nisam vidio čovjeka koji se toliko ražestio zbog toga što je uhvaćen, iako nije bilo šanse da ga ne uhvatimo, jer je bio glup." Zvučao je kao da Spadiniju zamjera što je bio nemaran, a ne njegovom nepoštenju.

"Biste li rekli da je nasilan?" upita Brunetti.

"Pitate me mislim li bi li on mogao ubiti čovjeka?"

"Tako je."

"Ne znam. Pretpostavljam da mnogi ljudi to mogu, iako nisu toga svjesni sve dok se ne nađu u pravoj situaciji. Ili krivoj,"

Resto žurno doda. "Možda. A možda i ne." Kako je Brunetti šutio, Resto reče, "Žao mi je što ne mogu odgovoriti na to pitanje umjesto Vas, ali jednostavno ne znam."

"U redu je," reče Brunetti. "Hvala Vam na svemu što ste mi mogli reći."

"Javite mi što se dogodilo, hoćete li?" zamoli ga Resto, iznenadivši Brunettija tom molbom.

"Naravno. Zašto?"

"Oh, samo sam znatiželjan," reče Resto, skrivajući nešto, iako Brunetti nije mogao dokučiti što. Međusobno razmijenivši uljudne fraze, dvojica su se muškaraca pozdravila i spustila slušalice.

21

Kada je Brunetti stigao kući, pronašao je svoju obitelj za stolom, a pred njima su bili gotovo ispražnjeni tanjuri s lasagnama.

Chiara je ustala i poljubila ga, Raffi je rekao, "Ciao, Papa" te se posvetio ostatku tjestenine, a Paola mu je uputila osmijeh. Otišla je do štednjaka, sagnula se i otvorila vratašca pećnice, izvadila iz nje veliki pravokutnik s lasagnama u sredini i stavila ga na njegovo mjesto za stolom.

Otišao je u kupaonicu, oprao ruke i vratio se, svjestan svoje silne gladi i veselja što je doma sa svojom obitelji.

"Izgledaš kao da si se sunčao danas," reče Paola, točeći u njegovu čašu caberneta.

Potegnuo je gutljaj vina.

"Je li to ono vino koje proizvodi jedan od tvojih studenata?" upita on, podižući čašu i proučavajući boju vina.

"Da. Sviđa ti se?"

"Da. Koliko smo ga kupili?"

"Dva sanduka."

"Dobro," reče on i baci se na svoju tjesteninu.

"Izgledaš kao da si se sunčao danas," ponovi Paola.

Prožvakao je i progutao zalogaj te rekao, "Bio sam na Buranu."

"Papa, je li mogu drugi put ja s tobom na Burano?" upadne im u riječ Chiara.

"Chiara, razgovaram s tvojim ocem," reče Paola.

"Zar ja ne mogu razgovarati s njim kad i ti?" upita ona dajući jasno do znanja kako joj je ponos povrijeđen.

"Kad ja okončam razgovor."

"Ali razgovaramo o istoj stvari, zar ne?" upita Chiara, dovoljno pametna da ukloni i najmanji tračak ogorčenosti iz svoga glasa.

Paola se zagleda u svoj tanjur, a zatim vrlo oprezno odloži svoju vilicu pokraj svojih nepojedenih lasagna.

"Pitala sam tvoga oca," zausti ona, a Brunetti je bio svjestan toga da je njega oslovila kao 'njezinoga oca.' Sumnjao je da ispod te jezikoslovne udaljenosti leži još nešto.

Chiara je zaustila da nešto kaže, ali ju je Raffi snažno ritnuo ispod stola, tako da se naglo okrenula prema njemu. Stisnuo je usne i pogledao je stisnutim očima, i ona se zaustavila.

Tišina se spustila i ostala tako ležati na stolu.

"Da," reče Brunetti, nakašljavajući se, te nastavi. "Otišao sam na Burano kako bih popričao s jednom osobom, ali te osobe nije bilo, pa sam pokušao ručati u Da Romanu, ali ondje nije bilo mjesta." On dovrši jesti svoje lasagne i pogleda prema Paoli. "Ima li još? Odlično je," doda.

"Što još ima unutra, mamma" upita Chiara, jer joj je tek bio snažniji od Raffijeva upozorenja.

"Govedi gulaš s paprikom," reče Paola.

"I s krumpirom?" upita Raffi, glasom punim glumljena oduševljenja.

"Da," reče Paola ustavši i počevši skupljati tanjure.

Lasagne su se, na Brunettijevo razočaranje, pokazale vrlo slične Mesiji: drugi put se nisu pojavile.

Kako je Paola bila zaposlena oko pećnice, Chiara je mahnula rukom kako bi privukla Brunettijevo pozornost, a zatim nakrivila glavu na jednu stranu, zinula i isplazila jezik. Pogledala je u križ i nakrivila glavu na drugu stranu, a zatim je pretvorila u metronom, tresući je brzo lijevo-desno, dok joj je jezik opušteno visio iz usta.

Kod štednjaka, gdje je bila zaokupljena serviranjem gulaša, Paola reče,

"Ako misliš da ćeš od gulaša oboljeti od kravljeg ludila, Chiara, možda je bolje da ga uopće ne jedeš."

Istog trena, Chiarina se glava zaustavila, a ruke je pristojno prekrížila na prsima.

"Oh, ne, mamma," reče ona s ulizivačkim žaljenjem,

"Jaaako sam gladna, a znaš da ja jaaako volim gulaš."

"Ti sve jaaako voliš," reče Raffi.

Isplazila mu je jezik, no ovaj put glavu nije pomakla ni za milimetar.

Paola je prišla stolu spustivši jedan tanjur pred Chiaru, a zatim i drugi pred Raffija. Sljedeći je tanjur stavila ispred Brunettija, a onda poslužila i sebe. Sjela je.

"Što ste danas radili u školi?" upita oboje djece Brunetti, nadajući se da će mu barem jedno odgovoriti. Dok je jeo, pozornost mu je klizila s komadića govedine na kockice mrkve i tanko narezan luk. Raffi je pričao nešto o svom instrukturu iz grčkog. Kada je napravio stanku, Brunetti pogleda prema Paoli i upita je, "Stavila si malo barbere?"

Ona kimne, a on se nasmiješi, zadovoljan što je pogodilo.

"Prekrasno," reče on, nabadajući još jedan komadić govedine. Raffi zaključi svoju priču o učitelju grčkoga, a Chiara krene pospremati stol.

"Mali tanjuri," reče joj Paola kada je bila gotova s pospremanjem.

Paola ode do kuhinjske radne plohe i skine okrugli poklopac s porculanskog stalka za tortu što ga je bila naslijedila od svoje pratete Ugoline iz Parme. A pod poklopcem je, što se Brunetti gotovo nije usudio ni nadati, bio njen kolač od jabuka, onaj koji je radila s narančinim i limunovim sokom i dovoljno Grand Marniera da prožme cijeli kolač i da njegov okus duugo ostane na jeziku.

"Vaša majka je svetica," reče on djeci.

"Svetica," ponovi Raffi.

"Svetica," intonirala je Chiara nadajući se dvostrukoj porciji.

Nakon večere, Brunetti je izvadio bocu calvadosa, u nakani da nastavi s jabučnom temom koju je načio jabučni kolač, i izašao na terasu. Odložio je bocu, a zatim se vratio natrag u kuhinju po dvije čaše i, nadao se, svoju suprugu. Kada je Chiari predložio da opere suđe, nije se usprotivila.

"Dođi," reče on Paoli i vrati se na terasu.

On natoči dvije čaše, sjedne, podigne noge na ogradu i zagleda se u oblake koji su lijeno plutali u daljini. Kad je Paola sjela do njega na drugi stolac, on kimne glavom u pravcu tih oblaka i upita je,

"Što misliš, hoće li biti kiše?"

"Nadam se. Čitala sam danas u novinama kako su u planinama iznad Belluna izbili požari."

"Podmetnuti?" upita on.

"Vjerojatno," odgovori ona. "Kako bi inače ondje mogli graditi?" Postojala je rupa u zakonu prema kojoj su šumovite površine, na kojima je gradnja kuća bila zabranjena, gubila status zaštićenog područja čim bi šuma na njima prestala postojati. A kako učinkovito ukloniti stabla, nego vatrom?

Ni on ni ona nisu bili pretjerano voljni raspravljati o toj temi, pa Brunetti upita,

"Što ne valja?"

Jedna od stvari koje je Brunetti oduvijek volio kod Paole bilo je to da je ustrajao, unatoč svim njenim prigovorima tom izrazu, u

uvjerenju kako ona posjeduje muški um, tako da se nije trudila glumiti smetenost. Umjesto toga, reče,

"Čudno mi je tvoje zanimanje za Elettru. I mislim da bih, kada bih o tome malo dublje razmislila, to vjerojatno smatrala uvredljivim."

Brunetti je poput jeke, nevino ponovio,

"Uvredljivim?"

"Jedino u slučaju kada bih posvetila više vremena razmišljanju o tome. U ovom trenutku, smatram to samo čudnim, vrijednim osvrtu, neobičnim."

"Zašto?" upita on, spuštajući svoju čašu na stol i natačući još calvadosa"

Okrenula se i pogledala ga, a njeno je lice predstavljalo pravu studiju zbunjenosti. Ali nije ponovila njegovo pitanje; pokušala je odgovoriti na njega.

"Zato jer gotovo da i nisi mislio ni na što drugo osim na nju proteklih tjedan dana, i zato jer mislim da je tvoj današnji izlet na Burano imao veze s njom."

Osim njena izvanredna uma, Brunetti se oduvijek divio još dvjema Paolinim vrlinama: nije bila njuškalo i nije ju krasila ljubomora.

"Jesi li ljubomorna?" upita on ne dajući si vremena da razmisli.

Zinula je sva u čudu i zapiljila se u njega razrogačivši oči, toliko je nevjerojatno bilo njegovo pitanje. Okrenula mu je leđa i rekla, obraćajući se zvoniku San Pola,

"On želi znati jesam li ja ljubomorna." A kako joj campanile nije odgovorio, pogled je svrnula u smjeru San Marca.

Sjedili su tako, a tišina se razlijevala između njih dvoje, a napetost tog prizora se rasplinula kao da je puko spominjanje riječi

'ljubomora' bilo dovoljno da je rastjera.

Zvonik je odbio pola sata, a Brunetti napokon reče,

"Znaš, nema potrebe za time, Paola. Ja od nje ne želim ništa."

"Želiš da joj se ništa ne dogodi."

"To je što želim njoj, ne od nje," ustraje on.

Tada se okrenula prema njemu i upitala, bez tračka njene uobičajene žestine,

"Ti doista vjeruješ u to, zar ne, da ne želiš ništa od nje?"

"Naravno," bio je uporan.

Ona mu opet okrene leđa, posvetivši se proučavanju oblaka, koji su sada bili na većoj visini i udaljavali se prema unutrašnjosti zemlje.

"Što nije u redu?" napokon upita, upavši u njenu duboku šutnju.

"Zapravo, ništa nije krivo. Samo smo dosegнули jednu od onih točaka na kojima postaje očigledna razlika između muškaraca i žena."

"Kakva razlika?" upita on.

"Sposobnost samoobmane," reče ona, ali se ispravi i reče,

"Ili još točnije, stvari oko kojih odlučujemo obmanjivati same sebe."

"Kao na primjer?" upita on, nastojeći ostati ravnodušan.

"Muškarci se samoobmanjuju oko onoga što sami čine, a žene odlučuju obmanjivati same sebe oko onoga što drugi ljudi čine."

"Muškarci, kažeš?" upita on.

"Da."

U tom je trenutku zvučala sigurnije od kemičara koji čita periodni sustav elemenata.

On je iskapio svoj calvados, ali više nije punio čašu. Prošlo je dugo vrijeme u tišini, tijekom kojeg je razmišljao o onome što mu je bila rekla.

"Zvuči kao da su muškarci bolje prošli," napokon odgovori on.

"Pa kada nisu?"

Do sljedećega jutra, Brunetti je bio preoblikovao Paolinu primjedbu o tome kako posljednjih tjedan dana nije razmišljao gotovo ni o čemu drugom osim o signorini Elettri, što je bila istina, u tvrdnju kako ona ima razloga za ljubomoru, što je bilo malo vjerojatno. Potpuno uvjeren da Paola nema razloga za ljubomoru, njegova zabrinutost za signorinu Elettru ostala je i dalje najvažnijom u njegovom umu, otupljujući njegov uobičajeni nagon da bude sumnjičav prema i znatiželjan o svakome tko ima ikakve veze s tim slučajem. Neobično golicanje, ako ga tako možemo nazvati, tako nije dobilo svoje objašnjenje, a neke od finijih niti koje su vodile izvan istrage nitko nije slijedio.

Marotta se vratio i preuzeo upravljanje questurom. Kako je umorstvo bilo prilično rijetka pojava u Veneciji, a Marotta je bio častohlepan čovjek, zatražio je dosjee o umorstvu dvojice Bottina: kada ih je pročitao, izjavio je kako on, glavom i bradom, preuzima nadležnost nad tim slučajem.

Kako nije uspijevao pronaći broj telefonina signorine Elette, Brunetti je proveo pola sata za računalom, pokušavajući ući u arhivu TELECOM-a, a zatim je odustao i zamolio Vianella da mu pronađe taj broj. 10 i je dobio taj broj, zahvalio je naredniku i otišao u svoj ured, obaviti taj poziv. S druge je strane zazvonilo osam puta, zatim se začuo nečiji glas, koji ga je obavijestio da je korisnik isključio svoj mobitel, ali da, ako želi, može ostaviti glasovnu poruku. Upravo se kanio predstaviti, kada se sjetio pogleda kojim je gledala tog mladića, kojem sada zna i ime, te umjesto da joj se obrati imenom, Elettra, i upotrijebi prijateljsko ti, on se predstavi kao Guido i zamoli je neka ga nazove na posao.

Nazvao je Vianella dolje u redarstveničkim prostorijama i zamolio ga da ponovno sjedne za računalo i ovaj put neka pokuša pronaći podatke o izvjesnom Carlu Targhetti, koji možda živi na Pellestrini. Vianellov je glas bio prava slika i prilika neutralnosti dok je ponavljao traženo ime, što je Brunettiju bio jasan pokazatelj da je narednik bio razgovarao s Pucettijem i da jako dobro zna tko je taj mladić.

Uzeo je čist list papira iz svoje ladice i napisao ime Bottin u sredinu, zatim ime Follini lijevo od toga. Spadinijevo je ime bilo sljedeće, na dnu. Crtom je spojio Spadinija i Follinicu. Desno od Spadinijeva imena napisao je ime Sandra Scarpe, konobareva brata, koji se navodno sukobio s Bottinom, čije je ime spojio sa Scarpinim. Ispod je napisao ime nestaloga konobara. A zatim je sjeo i zagledao se u ta imena, kao da čeka da se počnu kretati na tom papiru ili da se pojave nove crte koje će ukazivati na zanimljive veze među njima. Ništa se nije dogodilo. Opet je primio olovku i napisao ime Carla Targhette, smjestivši ga u neupadljiv kut i svjestan toga da je ime ispisao sitnijim slovima nego ostala.

I opet se ništa nije dogodilo. Otvorio je ladicu u sredini svog pisaćeg stola, ubacio taj list unutra te se spustio kat niže da vidi je li Vianello štogod saznao.

U međuvremenu, Vianello je bio lutao po dosjeima raznih vladinih agencija pokušavajući pronaći podatak o tome je li Carlo Targhetta odslužio vojni rok i je li ikada imao ikakvih problema s policijom. Bilo je upravo suprotno, tako se barem činilo, ili je tako rekao Brunettiju kada je ovaj došao u ured signorine Elette, gdje je narednik sjedio za računalom.

"Radio je u Guardiji di Finanza," reče Vianello, iznenađen tom novošću.

"A sada je ribar," doda Brunetti.

"I vjerojatno sada zarađuje sto puta više," primijeti Vianello.

Iako to jedva da je bilo upitno, ipak se činilo neobičnom promjenom zanimanja, a obojica su se pitala što li je moglo izazvati takvu promjenu.

"Kada je prestao raditi u Guardiji?" upita Brunetti.

Vianello pritisne nekoliko tipki, prouči zaslon, pritisne još nekoliko, a zatim reče,

"Prije otprilike dvije godine."

Obojica se zamisliše nad ovime, ali Brunetti je bio prvi koji je spomenuo slučajnost.

"Dogodilo se to otprilike u isto vrijeme kada je onaj Spadini izgubio svoj brod."

"A-ha," složiše Vianello i pritisne tipku koja je izbrisala cijeli zaslon. "Pokušat ću saznati zašto je otišao," reče on i otvori novu sliku, prepun zaslon podataka. Nekoliko sekunda nova slova i brojke prelijetale su munjevito preko zaslona, jureći jedna za drugom, pojavljujući se i nestajući. Nakon naizgled neumjereno dugog vremena, Vianello reče, "Ne žele reći, gospodine."

Brunetti se nagnuo iznad zaslona i počeo čitati. Dobar dio su bile brojke i nerazumljivi simboli, ali pri dnu je pisalo, "Za internu uporabu, vidi relevantni dosje," nakon čega je slijedio dug lanac brojki i slova, vjerojatno broj dosjea u kojem se može pronaći razlog Targhettina odlaska iz Guardije.

Vianello prstom kucne po konačnoj frazi i upita,

"Mislite da ovo nešto znači, gospodine?"

"Sve mora nešto značiti, zar ne?" odluči Brunetti odgovoriti pitanjem, iako ga je zanimalo što bi to trebalo značiti. "Znate li ikoga?" upita on Vianella, koristeći stoljećima staru venecijansku stenografiju. Prijatelj? Rođak? Stari školski drug? Netko kome duguje uslugu?"

"Nadijina kuma, gospodine," reče Vianello nakon trenutka razmišljanja. "Udana je za čovjeka koji je nekad bio pukovnik."

"Oni nisu bili pozvani na Vašu obljetničku večeru, zar ne?"

upita Brunetti.

Vianello se nasmiješio zbog podsjetnika na uslugu koju mu je sada Brunetti dugovao.

"Ne, nisu. Otišao je u mirovinu prije otprilike tri godine, ali još uvijek bi trebao imati pristupa svemu što ga zanima."

"Je li Nadia vrlo bliska s njima?" upita Brunetti.

Vianellov osmijeh podsjetio ga je na morskoga psa.

"Poput kćeri, gospodine." On posegne za telefonskom slušalicom.
"Vidjet ću što on može saznati."

Brunetti je iz kratkoće Vianellova uvodna plotuna shvatio da je ovaj dobio na telefon umirovljenog pukovnika glavom i bradom. Čuo ga je kako objašnjava svoj zahtjev. Kada je Vianello, nakon kratke stanke, samo rekao

"Lipanj, prije dvije godine," Brunetti je pretpostavio da pukovnik nije pitao zašto naredniku treba ta obavijest. Kada je Brunetti čuo Vianella kako govori,

"Dobro, onda ću te nazvati sutra ujutro," izašao je i vratio se u svoj vlastiti ured.

22

Sljedećeg jutra, Brunetti je na posao otišao prije nego se Paola probudila i tako izbjegao potrebu da odgovara na ikakva pitanja o napredovanju istrage. Kako signorina Elettra nije bila odgovorila na njegov poziv niti ga je dan ranije nazvala u questuru, mogao si je dopustiti da pomisli kako ga je bila poslušala i vratila se s Pellestrine. I zato se, idući na posao, poigravao mišlju da će je možda, kad stigne u questuru, zateći za njenim stolom, odjevenu u proljetno ruho, veselu što se vratila i još veseliju što ga vidi.

Međutim, njegova se nadanja nisu ostvarila i u njenom uredu joj nije bilo ni traga. Njeno je računalo bilo ugašeno, zaslon crn, ali on se zaputio gore prije nego li je pomislio kako bi to mogao protumačiti kao nekakvo zlokobno pretkazanje.

Na putu gore svratio je do redarstveničke sobe, gdje je naišao na Vianella za njegovim stolom, na kojem su se, razbacani, nalazili dijelovi rastavljenog pištolja. Metalni su dijelovi ležali raštrkani na rastvorenom primjerku Gazzette dello Sport, a njihova je nejasna prijetnja bila snažno suprotstavljena ružičastom papiru, poput balerine s mjedenim bokserom na šaci. "Što se događa?"

upita Brunetti. Narednik je podigao pogled i nasmiješio se.

"Alviseov je, gospodine. Počeo ga je rastavljati jutros kako bi ga očistio, ali se nije mogao sjetiti kako se sastavlja."

"Gdje je on sada?" upita Brunetti osvrćući se po prostoriji.

"Otišao je po kavu,"

"I ostavio ga ovdje?"

"Da."

"A što Vi radite?"

"Odlučio sam sastaviti ga za njega, gospodine, i samo ga ostaviti na njegovom stolu."

Brunetti malo promisli o ovome i reče,

"Da, mislim da je tako najbolje."

Ne obazirući se na pištolj, Vianello reče,

"Pukovnik me nazvao."

"I?"

"Ne kaže."

"Što znači?"

"Vjerojatno znači da bi rekao bi mu rekli, ali ne žele mu reći."

"Zašto to kažete?"

Vianello je razmišljao o tome kako je najbolje početi, i napokon izgovori,

"Bio je pukovnikom, dakle navikao je na to da ga gotovo svi slušaju. Mislim da su mu odbili reći zašto je Targhetta otišao, ali ga je sram to priznati, tako da kaže da mu nije dopušteno odati taj podatak." Zastao je, pa dodao, "Na taj način pokušava sačuvati obraz, tako da zvuči kao da je to njegova odluka."

"Jeste li sigurni?"

"Ne," odgovori narednik, "Ali to mi zvuči kao najsmislenije objašnjenje." Uslijedila je još jedna duga stanka, zatim je dodao,

"Osim toga, duguje mi silne usluge. Da može, učinio bi mi to."

Brunetti je neko vrijeme razmišljao o ovome, a zatim, shvaćajući kako je Vianello o tome bio razmišljao čak i dulje, upita,

"Što Vi mislite?"

"Pretpostavljam da su Targhettu uhvatili u kvaru, ali to nisu mogli dokazati ili nisu htjeli izlagati opasnosti od uhićenja ili podizanja optužnice protiv njega. Pa su ga tako u tišini pustili da ode."

"I to zabilježili u njegovom dosjeu?"

"A-ha," složi se Vianello, ponovno se posvetivši pištolju.

Hitro je, prstima stručnjaka, počeo uzimati razbacane dijelove i slagati ih na njihova mjesta. Za nekoliko sekunda, pištolj je bio sastavljen, i ponovno ledeno smrtonosan.

Odloživši ga na stranu, Vianello reče,

"Volio bih da je ona ovdje."

"Tko?"

"Signorina Elettra," odgovori Vianello. Iz nekog razloga, Brunettija je oraspoločilo to što o njoj nije govorio prisno.

"Da, to bi nam bilo korisno, zar ne?"

Doveden u nezgodan položaj, iznenada bolno svjestan koliko je bio postao praktično ovisan o njoj posljednjih godina, Brunetti upita,

"Imamo li koga drugog?"

"Razmišljam o tome otkad je nazvao," reče Vianello. "Pada mi na pamet samo jedna osoba koja bi to bila u stanju učiniti."

"Tko?"

"Neće Vam se svidjeti, gospodine," upozori ga narednik.

Brunettiju je to moglo značiti samo jedno; to jest, samo jednu osobu.

"Rekao sam Vam da ne želim imati ništa s Galardijem,"

reče Brunetti. Stefano Galardi, vlasnik i predsjednik uprave jedne programerske tvrtke, išao je u školu s Vianellom, ali već je odavno bio zaboravio svako sjećanje o odrastanju u Castellu, u kući bez grijanja i bez tople vode, i uzletio u nebeske visine informatičkog bogatstva. Bio se popeo društvenom i novčanom ljestvicom i bio prihvaćen, uistinu s dobrodošlicom, za svakim stolom u gradu, osim možda za stolom Guida Brunettija, gdje je, prije šest godina, vrlo očito i vrlo pijano nasrtao na Paolu sve dok mu njen vrlo ljutiti i vrlo trijezni suprug nije rekao neka ode.

Kako je Galardi bio uvjeren da ga je Vianello, prije gotovo dvadeset godina, bio spasio od utapljanja nakon jedne osobito razuzdane zabave, bio je služio, prije dolaska signorine Elette, kao pomoć pri dobivanju pojedinih elektroničkih podataka. Jedno od velikih zadovoljstava koje mu je dolazak signorine Elette priuštio bila je činjenica da ga je ona oslobodila bilo kakve obveze prema Galardiju.

Obojica su dugo šutjela, sve dok Brunetti nije progovorio,

"U redu. Nazovite ga." Napustio je prostoriju, ne želeći biti nazočan razgovoru.

Njegova je znatiželja bila zadovoljena dva sata kasnije, kada je u njegov ured ušao Vianello i, nepozvan, sjeo na stolac nasuprot svojem nadređenom.

"Ovoliko mu je trebalo da prodre unutra," reče on.

"I?"

"Dobro sam pogodio. Uхватili su ga kako petlja s dokaznim materijalom u jednom slučaju i izbacili ga van."

"Kakvim dokaznim materijalom? U kakvom slučaju?"

Vianello je krenuo odgovoriti na prvo pitanje.

"Jedino što mi je mogao dati bio je prijevod koda." Vidio je na Brunettiju da je zbunjen, pa reče, "Sjećate se niza brojki i slova na dnu izvješća?"

"Da."

"Otkrio je što to znači." Vianello nastavi dalje, ne tjerajući Brunettija da ga pita. "Koriste ga, rekao mi je, u svakom slučaju kada član

Finanze previdi ili sakrije dokaze ili na neki način pokuša utjecati na ishod istrage."

"Čineći što?" upita Brunetti.

"Isto ono što i mi činimo," odgovori besramno Vianello.

"Pogledamo na drugu stranu kada vidimo našeg piljara kako ne izdaje ricevutufiscale. Ne sjećamo se tko je započeo tučnjavu između redarstvenika i građanina. Takve stvari."

Zanemarivši Vianellov drugi primjer, Brunetti upita,

"U njegovu slučaju, što je učinio? Što točno?"

"To nije mogao pronaći. Nije u dosjeu." Vianello dopusti Brunettiju trenutak da probavi značaj ovoga, a zatim doda, "Ali bio je to Spadinijev slučaj. Ime nije navedeno, ali kod jednoga od slučajeva na kojima je tada radio Targhetta je isti kao i onaj pod kojim je zaveden Spadini."

Brunetti je dobro razmislio o ovome. Život ga je bio naučio da bude strogo sumnjičav prema slučajnim podudarnostima, kao i to da proučava svaku naizgled slučajnu vezu između događaja ili osoba kao podudarnost, i samim time sumnjičavu.

"Pucetti?" upita Brunetti.

Vianello zatrese glavom.

"Pitao sam ga, gospodine, ali on doista ne zna ništa o Targhetti, tek toliko da ga je nekoliko puta vidio u kafiću.

"S Elettrom?"

"Nije rekao, gospodine." Brunetti nije primijetio koliko je Vianello izbjegavao dati iskren odgovor.

Brunetti je razmatrao raznovrsne mogućnosti, uključujući i tu da sam ode na Pellestrinu. Nakon nekog vremena upitao je Vianella:

"Što mislite, bi li Bonsuanu njegov prijatelj išta rekao kada bi ga ovaj nazvao?"

"Jedini način da to saznamo jest da pitamo Bonsuana," reče Vianello s osmijehom. "Danas ne radi. Možete ga nazvati doma."

I to je brzo obavljeno, a Bonsuan je pristao razgovarati sa svojim prijateljem. Nazvao je deset minuta kasnije kako bi javio da njegova prijatelja nije bilo doma i da se neće vratiti sve do večeri.

Nakon ovog razgovora, Brunettiju i Vianellu nije preostalo ništa drugo nego da se kuhaju na tihoj vatri i brinu. Narednik, koji je više volio brinuti u svojem vlastitom uredu, spustio se kat niže.

Brunetti je razmišljao o uslugama koje duguje i onima koje su mu drugi dugovali kao o snopu igračih karata koje su se od silne upotrebe zamastile i iskrzale. Ti mi reci ovo, ja ću ti reći ono; ti mi daj ovo, a ja ću ti to platiti onime. Napišeš li pismo preporuke za moga rođaka, ja ću se pobrinuti da tvoj zahtjev za iznajmljivanje sidrišta za tvoj brod bude na hrpi zahtjeva o kojima će se odlučivati ovoga tjedna. Sjedeći za svojim stolom, zureći u prazno, u mislima je izvukao taj snop karata i počeo ga miješati. Pronašao je jednu kartu, stavio je na stranu i nastavio. Još malo ih je miješao, gotovo odabrao još jednu kartu, ali ju je vratio u snop i nastavio ih miješati. Onda se vratio na prvu kartu i zadubio se u razmišljanje o njoj, pokušavajući se prisjetiti kada li ju je bio posljednji put dotakao. On nije, ali Paola jest, posvetivši nekoliko dana instrukcijama njegovoj kćeri prije njenih završnih ispita iz književnosti na sveučilištu. Ta je djevojka prošla, s odličnim ocjenama, što je Brunettiju više nego dovoljan razlog da odigra tu kartu.

Njen otac, Aurelio Costantini, u tišini je umirovljen iz Guardije di Finanza deset godina ranije nakon što su ga oslobodili optužbe za povezanost s mafjom. Optužnica je bila ispravna, ali su dokazi bili nedostadni, tako da je general bio poslan u punu mirovinu, gdje može u miru božjem ubirati plodove dugogodišnje vjerne - i dvostruke - službe.

Brunetti ga je nazvao doma i objasnio mu stanje stvari. Na elegantan, ali i izravan način, dodao je da to nema nikakve veze s mafijom. General, imajući možda na umu to da je njegova kći podnijela molbu za posao predavača na Ca Foscari, bio je silno voljan pomoći te je rekao Brunettiju da će ga nazvati prije ručka.

Čovjek od riječi, general je nazvao puno prije podneva, rekavši kako je upravo na putu do prijatelja koji još uvijek radi u Finanzi, ako je Brunetti za sat vremena slobodan, da bi ga rado vidio i predao mu presliku Targhettina cijelog internog dosjea.

Brunetti je na brojčaniku otipkao svoj kućni broj i, osjetivši olakšanje što može razgovarati s telefonskom tajnicom, ostavio poruku da neće stići doma na ručak, ali da će se navečer, u uobičajeno vrijeme, vratiti kući. General je bio ugladen, sjedokos muškarac uspravna držanja konjičkog časnika, koji je u govoru ispuštao glas R, što je bilo vrlo svojstveno višim staležima i onima koji su stremili k istima.

Pijuckao je prosecco, dok je Brunetti, koji je zapazio debljinu korica koje je general stavio na točionik ispred njih dvojice, na brzinu pojeo dva sendviča umjesto ručka.

Raspravili su, onako kako su to činili stanovnici toga grada u posljednja tri mjeseca, vrijeme, i obojica izrazila nadu da će pasti kiša; ništa drugo ne bi moglo očistiti Augijeve štale u koje su se najuže calle bile pretvorile.

Vraćajući se u questuru, Brunetti se zamislio nad neobičnošću vlastita ponašanja prema dvojici muškaraca koji su ga bili opskrbili dokazima koje je nosio pod pazuhom: Galardi nije učinio ništa osim što se ponašao onako kako se obično ponašaju pijandure, a Brunetti nije htio imati nikakva posla s njim; general Costantini, o čijoj krivnji nije postojala ni najmanja dvojba, bio je ugrozio državu prodajući njene tajne mafiji, pa ipak se Brunetti sastao s njim u javnosti, smiješio se, od njega zatražio uslugu i nije ni pomislio da ga upita za veze koje on možda još uvijek održava s Guardijom di Finanza.

Čim je stigao u svoj ured i otvorio korice dosjea, sve takove isusovačke misli nestale su iz njegova uma i potpuno se posvetio pregledavanju

osobnog

dosjea

Carla

Targhette.

Tridesetdvo godišnji Targhetta bio je deset godina zaposlen u Finanzi prije nego je "odlučio napustiti službu," kako je stajalo u dosjeu. Rođeni Venecijanac, bio je radio u Cataniji, Bariju i Genovi prije premještanja u Veneciju, prije tri godine, godinu dana prije ispada koji je doveo do njegova odlaska. Njegov je dosje bio prepun pohvala svih njegovih nadređenih, koji su govorili o njegovoj 'posvećenosti službi' i 'nepokolebljivoj odanosti.'

Iz onoga što je Brunetti mogao zaključiti iz eufemističkog jezika u dosjeu, u vrijeme svojega otkaza, Targhetta je bio radio kao službenik zadužen za neimenovane telefonske pozive kojima su prijavljivani slučajevi utaje poreza. Napravio je pogrešku u prijavi jednog od poziva: Finanza je držala da je riječ o njegovoj namjernoj pogrješci, dok je Targhetta ustrajao u tome da je riječ o propustu. Guardia di Finanza je isključila nužnost odlučivanja o tome o kakvoj

je pogreški riječ tako što je Targhetti ponudila mogućnost da napusti službu, i tu je ponudu on bio prihvatio, iako je otišao bez mirovine.

U dosjeu se nalazila priložena i audio kazeta, obilježena nadnevkom za koji je Brunetti pretpostavio da označava dan kada je primljen telefonski poziv koji je pokrenuo lavinu događaja. S

unutarnje strane korica spajalicom je bila pričvršćena gomila papira s istim nadnevkom u zaglavlju: jedan je pogled bio dovoljan da prepozna prijepis tih poziva. Odnio je kazetu dolje, u jednu od prostorija u kojima su snimana saslušanja. Ubacio je kazetu u jedan kazetofon i pritisnuo PLAY. Otvorio je dosje.

Usljedio je dug telefonski razgovor, prepisan na prvoj stranici, u kojem neka žena govori kako želi prijaviti svoga supruga, mesara, zato što ne prijavljuje sav svoj prihod. Govorila je s čistim naglaskom iz Giudecce, a način na koji je govorila o svojem suprugu ukazivao je na desetljeća ogorčenosti. Svaka dvojba o njenoj motivaciji nestala je kada je izgubila nadzor nad sobom i počela vrištati da će tako srediti njega i "quella puttana di Lucia Mazotti." Neke od njenih nepristojnijih optužbi bile su zabilježene u prijepisu samo skromnim nizom zvjezdica.

Sljedeći su pozivi bili od starica koje su tvrdile da nisu dobile ricevute fiscali od svojih prodavača novina, a Targhetta im je, a to je Brunetti morac priznati, s velikim strpljenjem, objasnio kako prodavači novina ne moraju izdavati račune. Targhetta je pristojno zahvalio objema ženama na njihovoj građanskoj svijesti, iako se u njegovu glasu jasno osjećao umor, barem ga je kao takvog prepoznao Brunetti.

"Guardia di Finanza" Brunetti je slušao sada već poznati Targhettin glas.

"San zvo pravi broj?" upitno je muški glas s teškim venecijanskim naglaskom.

Brunetti je bio zamijetio, u prethodnim razgovorima, da Targhetta uvijek odgovara na talijanskom, ali ako sugovornik govori venecijanskim, odmah bi skliznuo u narječje kako bi mu se sugovornik bolje osjećao. Učinio je to i sada, pitajući, "Ča vam mi rabimo, šjor?"

"Zoven sporad jenog čovika ki ne plaća takse."

"Da, zvali ste pravi broj."

"Dobro, onda ja bin Vas moli da si zapišete njegovo ime."

"Da, šjor?" Targhetta upita i pričeka odgovor.

"Spadini, Vittorio Spadini. Iz Burana."

Tu je uslijedila duža stanka, a zatim je Targhetta rekao, a u glasu mu se nije osjećao niti tračak venecijanskog naglaska, i zvučao je daleko ozbiljnije i službenije, "Možete li mi dati ikakve pojedinosti o tome, gospodine?"

"Onaj baštardo od Spadinija svakega dana peška milijuni,"

rekao je čovjek, glasa stegnutog zlobom ili srdžbom. "I nikad ni da niš za takse. Se dela na crno, kako ne bi mora platiti takse. Se ča inkasa, inkasa na crno."

Ranije je Targhetta bio postavljao mnogo pitanja o osobi koju netko optužuje za utaju poreza: gdje živi, čime se bavi. Ovaj put je, umjesto toga, upitao, "Možete li mi reći svoje ime, gospodine?" Nikada prije to nije bio učinio.

"San pensa da je ovo broj za one ki neće reć svoje ime?"

rekao je njegov sugovornik, odjednom sumnjičav.

"Obično jest, gospodine, ali u ovakvom slučaju - spomenuli ste milijune, zar ne? - volimo biti malčice sigurniji u to od koga nam stiže denuncia."

"Tako vam njanke ja neću reć svoje ime," rekao je muškarac ljutito. "Ma za vas bi bilo dobro da si zapišete ime od onega bastarda. Samo vam rabi poč videt skladište od rib va Chioggije, kamo prinesiva ono ča je peška, pa ćete onda videt koliko je tega ulovi, i ki to kupuje."

"Bojim se da to ne možemo učiniti ukoliko mi ne date svoje ime, gospodine."

"Ti ne rabi moje ime, šencivac jedan. Spadinija rabi ćapat, a ne mene." Izgovorivši to, muškarac je uz tresak spustio slušalicu i prekinuo vezu.

Zavladao je kratak muk, a zatim se začuo Targhettin glas,

"Guardia di Finanza."

Brunetti isključi kasetofon i spusti pogled na prijepis.

Ondje, jasno otipkano kao u filmskom scenariju, stajali su svi pozivi, a imena likova bila su navedena kao "Finanziere Targhetta"

i "Cittadino."

Prelistao je preostale stranice i vidio da su bila još tri telefonska poziva. Ponovno je uključio kazetofon i, slijedeći prijepis, sve ih preslušao, do kraja prijepisa i vrpce.

Ponovno je pročitao posljednju stranicu i okrenuo je, očekujući da će naići na praznu unutrašnju stranu korica dosjea.

Umjesto toga, ondje se, ispisano rukom, nalazilo nekoliko zasebnih listova papira pričvršćenih spajalicom. Na svakom je listu na vrhu bilo predviđeno mjesto za nadnevak, vrijeme i ime optuženog, a na dnu se nalazilo mjesto za paraf službenika koji je preuzeo poziv.

Prebrojao ih je i pronašao samo šestoro. Pročitao je ime mesara, dvojice prodavača novina i imena koja su izgovorena u tri posljednja poziva, ali nije bilo zabilješke o pozivu koji se ticao Spadinija. Sedam poziva na kazeti i sedam poziva u prijepisu, ali samo šest poziva navedeno je na zasebnim fakturama, a svaka od njih bila je uredno parafirana s "C.T." na dnu.

Pritisnuo je tipku "REWIND" i, prematajući prema početku vrpce i povremeno prekidajući prematanje, na poslijetku pronašao početak poziva čijeg prijepisa, čini se, nije bilo. Preslušao je cijeli razgovor, pažljivo slušajući glas pozivatelja. Njegova bi majka naglasak odmah prepoznala; ako je naglasak bio s bilo kojeg kraja glavnoga otoka, ona bi mu vjerojatno mogla reći čak i iz kojeg sestierea dotični dolazi. Najviše što je Brunetti mogao zaključiti bilo je to da taj netko potječe s jednoga od otoka, možda s Pellestrine. Ponovno je premotao kazetu i pustio je, preslušavši iznenađenje u Targhettinom glasu u trenutku kada je čuo Spadinijevo ime. Nije ga mogao prikriti, i u tom je trenutku počeo obeshrabrivati pozivatelja: nikako se drukčije nije mogao opisati njegov ton na vrpci. Što je više pozivatelj nastojao pružiti obavijesti, to ga je Targhetta usrdnije uvjeravao da mora obvezno dati svoje ime, čime bi, jamačno, otjerao svakog svjedoka, osobito onog koji ima posla s Guardijom di Finanza.

Postalo mu je jasno koliko je mudar bio potez Finanze da snima sve pozive. Dakle tako su nadzirani nadzornici. Targhetta, koji nije znao da pozive snimaju, trebao je samo zaboraviti ispuniti obrazac, i živio bi u uvjerenju da je uklonio sve tragove tog poziva.

Kada su ga suočili sa snimkom propuštenog poziva, ako je tako Finanza rješavala svoje probleme, sve što je imao za reći jest da je

obrazac zagubljen. Očigledno, nisu mu bili povjerovali, jer kako inače objasniti njegov iznenadni odlazak iz službe nakon deset godina?

Ali, je li netko tko je čitavo desetljeće radio za Finanzu mogao biti toliko glup da ne zna da su svi pozivi snimani? Brunetti je iz dugogodišnjeg iskustva znao da čak i ako se pozivi snimaju, to ne znači da ih nužno netko i preslušava. Targhetta se mogao uzdati u birokratsku nesposobnost i nadati se da će njegov grijeh proći nezapaženo, ili, iz tona njegova glasa, možda je bio toliko iznenađen da je reagirao nagoni i pokušao ušutkati pozivatelja ne razmišljajući o posljedicama.

Preostao je još samo jedan djelić slagalice ili, mislio je Brunetti dok je izvlačio papir na kojem je iscrtao crte između upetljenih ljudi, još samo jedna crta koju treba povući: onu koja povezuje Targhettu i Spadinija. To je bilo lako: geometrija ga je davno poučila da ravna crta predstavlja najkraću udaljenost između dviju točaka. Ali to ga nije dovelo bliže razumijevanju te veze: to će ovisiti o tome hoće li uspjeti probiti zid šutnje Pelestrinaca.

23

Čim je odlučio da mora razgovarati s Targhettom, Brunetti je proveo neko vrijeme dvojeći da li da nazove Paolu i kaže joj da odlazi na Pellestrinu. Nije htio da ona počne propitivati njegove motive, niti ih je imao volje sam propitivati. Dakle, najbolje bi bilo da ga jednostavno Bonsuan odveze onamo i da obavi to.

Nije želio sa sobom voditi Vianella, iako se nije zamario razlučivanjem vlastitih razloga takove odluke. Međutim, premotao je vrpca, stavio je u džep i svratio do redarstveničke prostorije gdje je posudio jedan kazetofončić na baterije, nadajući se da bi slučajno mogao naletjeti na nekog Pelestrinca koji bi bio voljan poslušati je i možda prepoznati glas pozivatelja.

Dan je postao svježijim, a na sjeveru su plutali tamni oblaci, što mu je davalo nade da će kiša možda napokon pasti.

Ostao je u potpalublju u kabini, prelistavajući jučerašnje novine i jedriličarski časopis koji je ondje zaboravio jedan od kormilara. Do dolaska u Pellestrinu, bio je naučio tonu stvari o brodskim motorima od 55 konjskih snaga, ali ništa novo o Carlu Targhetti ili Vittoriju Spadiniju.

Dok su pristajali, popeo se gore i pridružio Bonsuanu u kabini.

Bacajući pogled prema gradu, Bonsuan reče,

"Ne sviđa mi se ovo."

"Što, to što dolazimo ovamo?" upita Brunetti.

"Ne, kako miriše danas."

"Što to znači?" upita Brunetti, jer su ga odjednom počeli živcirati mornari i njihove priče.

"Miris zraka. I vjetar. Miriše na buru."

Novine su predviđale lijepo vrijeme i porast temperature.

Brunetti mu je to rekao, ali Bonsuan je puhnuo kroz nos s gnušanjem.

"Pomirišite," ustraje on. "To je bura. Nismo trebali isploviti."

Brunetti je pogledao naprijed i vidio blještavo sunce kako se ljeska na mirnoj površini mora. Izašao je iz kabine dok je brod prilazio pristaništu. Nije bilo vjetra, a kada je Bonsuan ugasio motor, nikakav zvuk nije narušavao spokojnu tišinu toga dana.

Brunetti skoči s broda na obalu i priveže brod, osjećajući ponos što to zna učiniti. Ostavio je Bonsuana da potraži druge stare morske

vukove s kojima će raspravljati o vremenu i otišao u selo i gostionicu odakle je njegova istraga bila krenula.

Kada je ušao unutra, na trenutak je zavladao muk, zamrli su svi razgovori, ali su isto tako naglo, kako su i prestali, oživjeli, jer je svatko pokušao ispuniti tišinu koja je nastala pojavom policijskog commissarija. Brunetti je otišao do točionika i zatražio čašu bijelog vina, osvrćući se oko sebe dok je čekao da ga posluže, ne smiješeći se niti izgledajući kao da ima neki određeni razlog za svoj dolazak onamo.

Kimnuo je točioničaru kada mu je ovaj donio vino i podigao ruku kako bi ga spriječio da se okrene i ode.

"Poznajete li Carla Targhettu?" upitao je, odlučivši da više ne trati vrijeme na jalove pokušaje da nadmudri Pelestrince.

Točioničar je nakrivio bradu u stranu kako bi jasno pokazao da razmatra njegovo pitanje, a zatim rekao,

"Ne, šjor. Nikad ću za takega."

Prije nego se Brunetti stigao okrenuti prema starcu koji je stajao tik do njega za točionikom, točioničar je glasno, da ga može čuti svatko u prostoriji, objavio,

"Zna li itko ovdje nekoga tko se zove Carlo Targhetta?"

Svi su jednoglasno ponovili isti odgovor,

"Ne, šjor. Nikad čuli za takega." Potom se nastavio uobičajen žagor, iako je Brunetti zamijetio brzu razmjenu suučesničkih osmijeha.

Svoju je pozornost usmjerio prema svojoj čaši s vinom i posegnuo lijeno za Gazzettinom od toga dana, koji je ležao presavijen na točioniku. Pogledao je naslovnicu i počeo čitati naslove. Postupno je osjetio kako se pozornost domaćih u prostoriji polako udaljava od njega, a osobito pozornost muškarca mesnata lica koji je ušao u gostionicu objavljujući da je počelo kišiti.

Raširio je novine po točioniku. Lijevom rukom je izvukao kazetofon iz džepa i podmetnuo ga ispod novina. Premotao je vrpču do mjesta gdje je pozivatelj bio izravno optužio Spadinija za zločin i gdje mu je glas bio postao usijan i bučan. Podigao je kut novina kako bi pogledao kazetofon. Palcem je okrenuo kotačić VOLUME do kraja i pojačao glasnoću, položio kažiprst na tipku PLAY i spustio kut novina. Držeći prst na tipki, drugom rukom podigao je čašu i

potegnulo gutljaj, tako da je izgledalo kako se posvetio čitanju novina.

Trojica muškaraca izašla su van kako bi se uvjerila da kiša doista pada, a ostali u kafiću su se stišali, čekajući da se ovi vrata i podnesu prijavak.

Brunetti pritisne tipku PLAY.

" Onaj bastardo od Spadinija svakega dana peška milijuni. I nikad ni da niš za takse. Se dela na crno, kako ne bi mora platiti takse. Se ča inkasa, inkasa na crno."

Čaša s vinom ispala je iz ruke starcu koji je stajao do njega i razbila se na podu. "Maria Santissima," usklikne on. "To je Bottin. Ni mrt."

Njegov glas prekrilo je sljedeću rečenicu snimljenu na vrpci, ali su svi okupljeni čuli Targhetu kako govori, *"... volimo biti malčice sigurniji u to od koga nam stiže denuncia."*

"Oh, Dio," reče starac, drhtavom rukom posežući za točionikom i oslanjajući se o njega. "To je Carlo."

Brunetti klizne rukom pod novine i pritisne tipku STOP.

Glasanje škljocaja odjeknuo je u tišini, nagrízavši je, ali je ne prekinuvši. Starac je šutio, iako su mu se usne nastavile micati u nečujnoj molitvi ili kletvi.

Vrata su se otvorila i trojica su muškaraca ušla unutra, ramena tamnih i glava mokrih od kiše. Radosno, poput djece koju pustite ranije s nastave, povikali su,

"Daždi, daždi," a zatim zašutjeli kada su osjetili naelektrizirano ozračje u prostoriji.

"Ča je bilo?" upita jedan od njih, ne upućujući pitanje nikome određenom.

Brunetti reče, potpuno normalnim glasom,

"Ispričali su mi što je bilo s Bottinom i Spadinijem."

Muškarac kojem se obratio osvrnuo se po kafiću tražeći potvrdu njegovih riječi i pronašao je u pogledima skrenutima u stranu i potpunom muku. Stresao je rukama, prskajući vodu oko sebe, a zatim prišao točioniku i rekao,

"Daj mi jenu grappu, Piero."

Točioničar mu je natočio grappu i stavio čašicu pred njega bez ijedne riječi.

Razgovor se postupno nastavio, ali tiho. Brunetti je dao znak konobaru i pokazao rukom starca do sebe. Konobar je starcu donio čašu bijelog vina, i ovaj ju je uzeo i iskapio, bučno spustivši čašu na točionik. Brunetti kimne, a konobar ponovno napuni čašu.

Okrenuvši se sučelice njemu, Brunetti upita,
"Targhetta?"

"Mu je nećak," reče starac i u jednom gutljaju isprazni čašu.

"Spadinijev?"

Čovjek je pogledao Brunettija i čašu pružio konobaru, koji ju je ponovno napunio. Umjesto da je ispije, starac ju je stavio na točionik i zapiljio se u nju. Imao je reumatične oči kroničnog alkosa, čovjeka koji se budi uz vino i odlazi na spavanje s njegovim okusom u ustima.

"Gdje je Targhetta sada?" upita Brunetti, presavijajući novine, kao da je to najnezanimljivije pitanje koje mu je moglo pasti na pamet.

"Bit će da je partija peškati sa svojim ujakom. Vidi san ih va porte ni pasalo po ure." Usne su mu se napućile onako kako ribari iskazuju neodobravanje, a Brunetti je čekao da ovaj, kao Bonsuan, kaže nešto o buri i o tome kako mu se ne sviđa miris zraka, no umjesto toga ovaj reče, "Bit će da su jopet sa sobom popeljali onu žensku. Ženska na barke ni dobra foruma."

Brunetti čvrsto zgrabi novine.

"Koja ženska?" prisilio se da to izgovori ravnodušnim glasom.

"Ona ku jebe. Onu ča je rivala z Venecije."

"Ah," dahne Brunetti, natjeravši se da pusti novine i uzme čašu s vinom. Potegnuo je gutljaj, s odobravanjem kimnuo starcu, a zatim i konobaru. Natjerao se da se ponovno zagleda u novine, kao da ga nimalo ne zanima ta ženska iz Venecije i to što Carlo radi s njom, kao da ga silno zanimaju isključivo jučerašnji ishodi nogometnih utakmica.

Svjetlo je bljesnulo na prozorima, a trenutak kasnije je zagrmjelo, tako glasno da su boce na policama iza točionika zazveckale. Vrata su se otvorila i neki je čovjek kliznuo unutra, moker kao miš. Kada je zastao na otvorenim vratima, svi zvukovi u kafiću utopili su se u zvuku bubnjanja kiše i šikljanja kišnice iz žljebova. Još jednom je bljesnulo i svi u kafiću su se ukočili očekujući prasak koji je trebao uslijediti. Kada je zagrmjelo, trajalo je to nekoliko dugih sekunda i

kada se grmljavina počela udaljavati zamijenio ju je žestoki huk bure koja je zapuhala sa sjevera. Svi u kafiću znali su da se temperatura iznenada snizila.

"Gdje bi sada mogli biti?" Brunetti upita starca.

Ispio je svoje vino i Brunettiju uputio ispitivački pogled.

Brunetti kimne konobaru i čaša je ponovno bila puna. Prije nego ju je dotaknuo, starac reče,

"Ni dugo da su partili s porta. Sigurno će bižat pred neverom."

Bradom je pokazao prema vratima i, iza njih, munjama, vjetru i kiši koji su dan pretvorili u kaos.

"Kako?" upita Brunetti, zauzdavajući svoj rastući strah i vodeći računa da zvuči kao da ga, onako, pomalo i zanimaju čudi lagune i ljudi koji ribare u njenim vodama.

Starac posveti svoju pozornost muškarcu koji je stajao njemu zdesna, prvome koji je ušao u kafić otkad je počelo kišiti.

"Marco," upita ga, "kamo je moga poć Vittorio?"

Brunetti je bio svjestan napete tišine, jer su svi ribari čekali da vide tko će sljedeći slijediti starčev primjer i razbiti njihovo jedinstvo razgovarajući s policajcem.

Upitani čovjek pogledao je u dno čaše i nekakav je nagon spriječio Brunettija da da znak konobaru da je napuni. Umjesto toga, stajao je nijemo i čekao odgovor.

Čovjek imenom Marco gledao je starca. Na posljetku, on je bio taj koji mu je postavio pitanje. Ako policajac čuje odgovor, neće biti njegova grješka.

"Pensan da bi moga provat rivat va Chioggiju."

Muškarac koji je sjedio za jednim stolom u suprotnom kutu prostorije reče, prilično običnim glasom,

"Neće rivat, almeno dok je buri i šeke. Blizu Porta di Chioggije će ga prenest na velo more." Nitko nije prigovorio, nitko nije progovorio; jedino su se čuli kiša i vjetar, sada sjedinjeni u jedan zvuk koji je nadjačavao svaki drugi.

S drugog stola začuo se muški glas,

"Vittorio je baštardo, ma zna ča je delo."

Jedan se polupridigao na noge i rukom mahnuo prema vratima.

"Niki ne more znat ča mu je delo po takove nevere." Na njegov srdit ton odmah je stigao odgovor u obliku munje, koja je sijevnula još

bliže, a nakon čega je uslijedila kanonada gromova.

Kada se buka stišala na puko bubnjanje kiše, čovjek koji je sjedio do ulaznih vrata reče,

"Ko bude gore, bit će da će provat nasukat barku doli poli Riserve." Brunetti je bio proveo dosta vremena proučavajući kartu, i tražio je da mu Bonsuan pokaže ta mjesta, tako da je znao da je to jamačno Riserva di Ca Roman, goli pravokutnik pjeskovita tla koji je visio poput privjeska u obliku kaplje s južnog kraja dugog i tankog pelestrinskog prsta.

"Nasukati se?" upita ga Brunetti.

Čovjek je zaustio da mu odgovori, ali mu se glas izgubio u silovitom prasku grmljavine koji kao da je zatresao čitavu zgradu.

Kada se ponovno vratila tišina, pokušao je opet odgovoriti.

"Nima kamo prić blizu obali, ko ne prova z barkon zač na plažu."

"A zašto se ne vrati ovamo?"

Starac umorno zatrese glavom, bilo zbog nemogućnosti takva pothvata po ovakvom nevremenu ili zbog neznanja osobe koja bi takvo pitanje postavila.

"Nima teorije. Ko bi se prova obrnut sred kanala, vitar i šeka bi ga mogli prehitit. Jedino ča bi moga storit je provat nasukat barku na Ca Roman. Točno tako isto je bilo dvajsetisedmega let z Elijem Magrinijem," počeo je pripovijedati, kao da je on glavom i bradom vidio tu oluju, "Prevrni ga je ka tartarugu. Nisu ga nikad našli, a ono ča je ostalo od barke ni rabilo njanke salvivat."

Podigao je čašu kao da nazdravlja, možda u znak sjećanja na Elija Magrinija, i ispraznio je u jednom dugom gutljaju.

Cijelo je to vrijeme Brunetti bio razmatrao mogućnosti: s vjetrom koji puše sa sjeveroistoka i s osekom koja ide s vjetrom, usku su zemljanu prevlaku koja je vodila do Ca Romana jamačno već bili oplakivali valovi, a možda je već bila potpuno pod vodom.

Onamo su on i Bonsuan mogli stići jedino brodom, a ako je ono što je starac rekao istina, to bi značilo da će nasukati policijski motorni čamac.

"Stvarno mislite da je otišla na more s njim? Po ovakvom nevremenu?" upita Brunetti glasom najčovječnijeg čovjeka na svijetu.

Dah koji je starac ispustio između svojih stisnutih usana izražavao je prezir, ne samo prema budalastoj signorini Elettri, nego i prema svim ženama. Ne rekavši ništa, starac se odgurne od točionika i ode sjesti za jedan od stolova.

Brunetti spusti nekoliko tisuća lira na točionik, spremi kazetofon u džep i krene prema vratima. Netom prije nego je stigao do njih, uz tresak su se otvorila izvana, ali nitko nije ušao: samo vjetar i kiša treskali su njima o zid. Brunetti iskorači na kišu, pažljivo zatvorivši vrata za sobom.

Istoga je trena bio mokar od glave do pete; smočio se tako brzo da nije imao vremena brinuti o tome ili misliti na to kako da se zaštiti od kiše. Jedne sekunde bio je suh, a već u sljedećoj mokar do kože, cipele su mu bile pune vode, kao da je zakoračio u jezero.

Uputio se prema molu i, možda, Bonsuanu. Nakon nekoliko sekunda morao je podići ruku i zakloniti oči kako bi ih zaštitio od snažnoga vjetra koji mu je nosio kišu u oči i tako ga zasljepljivao.

Njegovo napredovanje usporavala je dodatna težina vode koja ga je vukla prema tlu, povlačeći ga za cipele i sako.

Onoga trenutka kada je iskoračio iz zaklona kuća uz cestu okrenutih prema laguni, osjetio je nalet vjetra i učinilo mu se kao da ga vjetar udarcima pokušava baciti na tlo. Srećom, niz uličnih svjetiljaka protezao se niz mol, tako da se, pod prigušenim svjetlom koje se uspijevalo probiti kroz iznenadnu tamu usred dana, nekako kretao prema policijskom brodu. Sporo je napredovao, tako da se nije spotakao na željeznu bitvu za koju je brod bio privezan.

Objema se rukama uhvatio za gljivoliku bitvu, nagnuo se naprijed prema nejasnom obrisu za koji je držao da je brod i zazvao Bonsuana. Kada nije dobio odgovora, sagnuo se pipajući za sidrenim konopcem, ali kada ga je pronašao, nije bio napet, jer je vjetar odgurno brod tako da se naslonio na bok mola. Zakoračio je na brod i, zasljepljen iznenadnim naletom kiše, zateturao prema vratima kabine i tresnuo o njih.

Bonsuan je otvorio vrata, provirio van i, vidjevši da je to Brunetti, povukao ga unutra. Ondje, zaklonjen od kiše, Brunetti je shvatio da ga je buka koju je stvarala kiša, bubnjanje o pločnik i površinu mora, potpuno zaglušilo i da ne čuje ništa drugo. Trebalo mu je neko vrijeme da se privikne na izvjesnu tišinu u kabini.

"Možete li ploviti po ovakvom nevremenu?" doviknuo je Bonsuanu, iako nije morao nadglasavati zvuk kiše.

"Kako to mislite, ploviti?" upita kormilar, ne hoteći vjerovati u očito.

"Dolje, prema Ca Romanu."

"To je suludo. Ne možemo isploviti po ovakvoj neveri."

Kao da želi potvrditi ispravnost Bonsuanovih riječi, kišni val zabubnja po prozorima na desnom boku kabine, utapajući glasove i misli. "Moramo pričekati da nevera prođe. Tek onda možemo natrag kući." Vjetar se pojačao, tako da je Bonsuan morao vikati.

"Ne govorim o povratku kući."

Bonsuan, misleći kako ga je pogrješno shvatio, upita,

"Molim?"

"Elettra je s njima. Na Spadinijevom brodu. Netko je rekao da su otišli u ribolov."

Bonsuanovo lice se ukočilo od iznenađenja, ili straha.

"Vidio sam ih. Odnosno, vidio sam brod, ribaricu. Prošla je pokraj prije dvadesetak minuta. Dva muškarca i netko tko se naginjao preko ograde na drugom boku i izvlačio konopac iz vode.

Mislite da je to ona?"

Brunetti kimne: to je bilo lakše učiniti nego vikati.

"Ludi su ako su isplovili po ovakvoj oluji," reče Bonsuan.

"Netko je rekao da će poći prema Ca Romanu i ondje se pokušati nasukati."

"I to je suludo," dovikne Bonsuan. Zatim, "Tko Vam je to rekao?"

"Jedan od ribara."

"Odavde?"

"Da."

Bonsuan zatvori oči kao da proučava zemljovid toga područja, otoke i kanale. Niže dolje, kopno je bilo razdijeljeno na dvoje Portom di Chioggia, kilometar širokim, ali dovoljno uskim da omogući uzburkanim plimama i osekama da struje onuda, a naročito onda kada ih tjeraju snažni vjetrovi. Po ovakvom bi nevremenu bilo ravno samoubojstvu pokušati proći onuda brodom laganim poput policijskog. Čak i ribarski brod veličine onog kakav je isplovio pokraj njega našao bi se u nevolji. Ispred Porta je, međutim, postojao krajnji rt, na kojem su se gnijezdile ptice i mrvila u prah ruševina stare utvrde. No, čak i ako bi se netko nasukao ondje, valovi bi svejedno

mogli odsukati brod, zavrtjevši ga u vodi i prebacivši ga oko vršne točke otoka van na morsku pučinu.

Bonsuan otvori oči i pogleda Brunettija.

"Jeste li sigurni?"

"Što? Da je ona na tom brodu?"

Pred njim je stajao Bonsuan, osorni i često goropadni Bonsuan, i postavljao mu pitanje.

"Nisam siguran. Jedan čovjek u kafiću rekao mi je da je stajala na molu s njima."

"Nije to mogao biti nitko drugi," reče Bonsuan, više sam sebi nego Brunettiju. Pohrlio je pokraj Brunettija i otvorio vrata kabine. Na trenutak je izašao van, zatvorio oči i podigao ruke pred sebe, otvorenih dlanova, kao kakav Indijanac koji osluškuje glas nekog od svojih bogova. Očiju i dalje zatvorenih, okrenuo je glavu na jednu stranu, pa na drugu, tragajući za nečim što Brunetti nije mogao čuti.

Vratio se u kabinu i zapovjedio:

"Idite van i pronađite dva prsluka za spašavanje." Brunetti skoči na noge da izvrši zapovijed. Za tren oka bio je natrag s dva prsluka, ništa mokriji nego ranije. Promatrao je kako Bonsuan stavlja na sebe prsluk i učvršćuje ga remenjem, pa učinio isto.

"U redu," reče Bonsuan. "Vjetar će u jednom trenutku stati, a zatim će početi puhati još jače." Brunetti nije imao pojma odakle to Bonsuan zna, ali ni u jednom trenutku nije pomislio da to nije čista istina. Povišenim glasom, Bonsuan je nastavio,

"Odvest ću nas onamo. Ako se nasučemo u kanalu, moći ću nas odsukati, barem prije nego se vjetar pogorša. Kad stignemo do Ca Romana, morat ćete reflektorom potražiti njih ili brod. Ako su se nasukali, pokušat ću nas nasukati pokraj njih."

"A ako ne budu ondje?" upita Brunetti.

"Onda ću nas pokušati okrenuti i vratiti natrag ovamo."

Na trenutak, prisjetivši se priče o Eliju Magriniju, Brunetti je pao u iskušenje da pita kormilara je li pametno izlagati se tolikoj pogibelji, ali je zaustavio samog sebe i, umjesto toga, prešao dlanovima preko lica i kose kako bi spriječio vodu da mu se slijeva u oči.

Bonsuan upali motor, uključi svjetla i brisače vjetrobrana, iako nijedno ni drugo nije imalo naizgled nikakva učinka na sve dublji mrak i kišu koja je lijevala u kaskadama. Sjetivši se na vrijeme,

Brunetti je istrčao van na kišu kako bi odvezao sidreni konopac i labavo ga omotao oko bitve na ogradi broda. Vratio se u kabinu i stao iza Bonsuana. Lijeno je obrisao natopljenim rukavom svog sako zamagljena stakla na kabini, ali čim bi ih obrisao ona bi istom postala neprozirna, tako da ih je neprestano brisao.

Bonsuan pritisne još jedan prekidač i zrak počne strujati s unutarnje strane vjetrobrana, isušujući tanki sloj vlage. Oprezno je odmicao brod od mola. Brod se trgnuo ulijevo, kao da ga je pljusnula divovska ruka, a Brunetti poleti i tresne od zid kabine.

Bonsuan čvršće uhvati držak kormila i prebaci težinu na desnu stranu, boreći se protiv snage vjetra.

Prijava siva pjena zabubnjala je po vjetrobranu; vrata kabine su se uz tresak otvorila i zalupila. Vjetar ih je uporno gurao ulijevo. Bonsuan pritisne još jedan prekidač, a moćni reflektor na pramcu slabašno je pokušao prodrijeti kroz kaotičnu tamu ispred njih. Kada je uspio probiti rupu u tami i kada su mogli vidjeti nekoliko metara ispred, novi ih je val ili prštaj pjene zapljusnuo kako bi zbrisao prostor oko njih.

Jedna strana vrata kabine uz tresak se otvorila i udarila Brunettija u leđa, ali je udarac bio ublažen njegovim prslukom za spašavanje, tako da ga gotovo nije ni osjetio. Niti je osjećao hladnoću, jer se temperatura nastavila snižavati dok je bura urlala iznad njih. Brod je opet poskočio ulijevo, i opet ga je Bonsuan povukao natrag u nagađano središte kanala. Iza njih, sa stražnje palube, začuli su gromoglasan tresak i komad drva je proletio kroz prozor kabine na desnom boku, razbivši ga i okrznuvši Brunettijevu ruku prije nego je završio pod njihovim nogama.

Gotovo je prislonio usta na Bonsuanovo uho i povikao,
"Što je ovo bilo?"

"Ne znam. Nešto iz vode." Brunetti pogleda dolje, ali sve što je vidio je bio komad trulog drva veličine boce. Nogom ga je nestrpljivo gurnuo u stranu, ali netom je to učinio iznenadan ga je nalet vjetra zakotrljao natrag k njemu. Kiša je lijevala kroz razbijeni prozor, moćeci Bonsuana i još više snižavajući temperaturu u kabini.

"Oh Dio, oh Dio," čuo je kako je Bonsuan počeo mrmljati.

Kormilar je naglo zavrtio kormilo ulijevo, a zatim jednako brzo udesno, ali ipak su prije toga obojica osjetila težak udar u lijevu

stranu broda.

Brunetti se sledio, čekajući da vidi hoće li brod usporiti ili početi tonuti. Uvidjevši da Bonsuan nema pojma, kao ni on, što se dogodilo, nije ga htio gnjaviti pitanjima. Uslijedila su dva slabija udarca, ali brod je nastavio ploviti dalje, iako se činilo kao da vjetar postaje sve jačim, neprekidno nalijećući na njih zdesna.

Niotkuda, s lijeve strane se pojavio nekakav obris, i Bonsuan je gotovo plegao na kolo kormila, pokušavajući svom svojom težinom povući brod udesno. Obris je nestao s vidika, ali se zatim, negdje iza njih, začuo silan, gromoglasan tresak, gotovo poput udara groma, i brod se iznenada zavrtio, nekako teško, kao da je odjednom natopljen vodom kao i Brunettijeva odjeća.

Bonsuan je zavrtio kormilo ulijevo, a čak je i Brunetti mogao osjetiti kako brod sporo odgovara na upravljanje.

"Što se dogodilo?"

"Udarili smo u nešto. Mislim da je to bio brod," odgovori mu Bonsuan, još uvijek vukući kolo na jednu stranu. Dao je gas i Brunetti je čuo kako motor odgovara, iako se činilo kao da brod ne ide brže.

"Što radite?"

"Moram nas nasukati," reče Bonsuan, naginjući se naprijed, napinjući se da vidi što je pred njima.

"Gdje?"

"Na Ca Romanu, nadam se," reče Bonsuan. "Mislim da ga nismo prošli."

"A što ako jesmo?" upita Brunetti.

Umjesto odgovora, Bonsuan je samo zatresao glavom, ali Brunetti nije znao znači li to da odbija tu mogućnost ili posljedice.

Bonsuan ponovno doda gas i, iako se bruhanje motora pojačalo, nije utjecalo na brzinu broda. Jedan je val tresnuo preko pramca broda i preko palube, zapljusnuvši vodom zid kabine. Kroz razbijeni prozor voda ih je zalila obojicu.

"Tamo, tamo, tamo!" povikao je Bonsuan. Brunetti se nagnuo naprijed i zapiljio se kroz vjetroman, ali jedino što je vidio bio je tmasti sivi zid ispred njih. Bonsuan se okrenuo prema njemu kako bi mu dobacio kratak pogled. "Ne idite van dok ne udarimo."

Kad udarimo, popnite se na palubu. Ne skačite preko bočne ograde. Idite na vrh pramca i skočite naprijed što dalje možete.

Ako padnete u vodu, plivajte naprijed, a kada izađete iz vode, nastavite dalje."

"Gdje smo?" Brunetti je htio znati, iako mu odgovor ne bi ništa značio.

Začuo se gromoglasan tresak. Brod je stao kao da se zaletio ravno u zid, a oba muškarca pala su na pod. Brod se nagnuo na desni bok, a voda je počela prodirati unutra kroz razbijeni prozor.

Brunetti se podigao na noge i zgrabio Bonsuana, koji je s jedne strane glave imao dugačku posjekotinu i tromo reagirao i kretao se kao da je pod vodom. Novi je val zapljusnuo prozor i zalio ih vodom.

Brunetti je pridržavao kormilara, koji se već uspravljao, iako je to bio prilično težak pothvat na strmo nakošenoj palubi.

"Dobro sam," reče Bonsuan.

Jedna je strana vrata kabine visjela na jednoj jedinjoj šarki i Brunetti ih je morao udariti nogom kako bi ih otvorio. Kada je izvukao Bonsuana van, voda je sa svih strana nadirala prema njima. Zapamtivši što mu je Bonsuan bio rekao, vukao je i gurao kormilara prema vrhu pramca ispred kabine, a i sam se vukući za njim.

Gurajući Bonsuana pred sobom, Brunetti ga je pridržavao jednom rukom dok su valovi mahnito udarali u oštećeni brod, ljuljajući palubu naprijed-natrag pod njihovim nogama. Korak po korak pijano su napredovali prema pramcu i jednom jedinom reflektoru koji je prosijecao tamu ispred njih. Dosegnuli su ogradu, a Bonsuan, ne oklijevajući ni trenutka, niti se osvrnuvši, teško se bacio s pramca broda, nestavši u sivilu.

Jedan val srušio je Brunettija na koljena; ščepao je nosač reflektora kako bi izdržao sljedeći, još snažniji val koji ga je zapljusnuo s leđa, ali od siline udarca vode prostro se po palubi.

Podigao se na koljena, zatim na noge i opet krenuo prema vrhu pramca. U trenutku kada je bio spreman da skoči naprijed, divovski ga je val zapljusnuo straga, katapultirajući ga naglavce u urlajuću tamu

24

Da su Bonsuan i Brunetti stigli do Pellestrine ranije, u trenutku kada bi prolazili pokraj pristaništa San Pietra in Volte vidjeli bi ozarenu signorinu Elettru, odjevenu u mornarski plave lanene hlače, kako stoji na palubi velikog ribarskog broda s nestrpljenjem iščekujući polazak, dok su Carlo i čovjek koga je Carlo uvijek zvao zio Vittorio čekali da se napune dvostruki spremnici za gorivo. Bila je tek površno svjesna, onoliko koliko je mogla biti svjesna ičega drugog osim Carla kada je bila s njim, niske nakupine oblaka koji su ležali iza zamućenih tornjeva udaljenoga grada. Ali kada se okrenula prema vodama Jadrana, koji je bio nevidljiv iza niskih pelestrijskih kuća i kamenog lukobrana koji ih je štitió od tih istih voda, vidjela je samo pahuljaste, bezbrižne oblake i nebo tako vedro i modro da je to samo pojačavalo njeno već znatno veselje. Kada je Vittorio upalio motore i počeo se otiskivati od benzinske crpke odmah iznad San Vita, policijski je čamac već bio usidren u pristaništu u Pellestrini, a kada je ribarica zaplovila pokraj policijskog čamca, prema jugu, Brunetti je već bio u kafiću, kušajući svoj prvi gutljaj vina.

Bilo bi pretjerano reći da se signorina Elettra bojala zija Vittorija, ali također ne bi odgovaralo istini kad bismo rekli da se osjećala ugodno u njegovu društvu. Njezina je reakcija na njega bila negdje između, ali kako je on bio Carlov ujak, obično je uspijevala zanemariti nelagodu koju je u njoj izazivao. Zio Vittorio se oduvijek ponašao savršeno prijateljski prema njoj, uvijek je izgledao kao da mu je drago kada bi je našao u Carlovoj kući i za njegovim stolom. Možda bismo najbolje objasnili njene osjećaje kada bismo rekli da bi je, kada je razgovarala s Vittorijem, uvijek proganjala sumnja da on potajice uživa razmišljajući o tome koje prostorije Carlove kuće je ona posjećivala.

Zio Vittorio nije bio visok muškarac, jedva da je bio nešto viši od nje, i bio je iste mišićave građe kao i njegov nećak. Kako je veći dio života proveo na moru, lice mu je poprimilo boju mahagonija, tako da su mu sive oči, za koje su govorili da su slične onima njegove sestre, Carlove majke, izgledale još svjetlijima.

Svoju je sve rjeđu kosu zalizivao unatrag, a pri vratu je bila duža no drugdje na glavi; kosu bi uljepio kremom s mirisom cimeta i kovinskih strugotina. Zubi su mu bili savršeni: jednom je, nakon

večere, zubima krckao orahe, smiješeći joj se, jer nije mogla prikriti svoju zgranutost.

Jamačno je imao šezdesetak godina, a to je, prema Elettri, bila dob u kojoj automatski upada u bespolnu prazninu u kojoj je bilo kakvo izražavanje zanimanja za seks bilo nepristojno, čak i gore od toga. Pa ipak se činilo kao da svijest o seksu i seksualnoj aktivnosti čuči čak i iza njegovih najnevinijih primjedaba, kao da je nesposoban zamisliti svemir u kojem muškarci i žene mogu imati ikakve drugačije odnose. Negdje ispod drhtaja koji ju je još uvijek ispunjavao kada bi mislila na Carla, čučala je ta nejasna nelagoda, iako ju je bila naučila vješto zanemarivati, osobito za ovakvih dana, kada je nebo na istoku slutilo na dobro.

Teški je brod isplovio u kanal i zaputio se prema jugu, pokraj Pellestrine i prema uskom otvoru na Portu di Chioggia, kroz koji će isploviti na otvoreno more. Nisu ni pomišljali na ribolov toga dana: ujak je Carlu bio rekao da želi isploviti brodom na more kako bi iskušao obnovljeni motor koji je upravo bio ugrađen.

Motor je zvučao savršeno dobro kada su krenuli na put, ali u trenutku kada se brod našao u ravnini s Ottagonom di Caroman, Vittorio im je doviknuo kako nešto nije u redu. Par sekunda kasnije i Carlo i Elettra osjetili su iznenadnu promjenu u ritmu rada motora: počeo je štucati, i brod se počeo nevoljko trzati unaprijed, umjesto da plovi ujednačenom brzinom.

Carlo je pošao naprijed, govoreći,
"Što je to bilo?"

Stariji muškarac ugasio je motor pritisnuvši prekidač, pa ga opet upalio i ugasio. U trenutnoj tišini, odgovorio je,

"Reka bin da ima šporkece u dovodu goriva." Opet je upalio motor, i ovaj put je veselo zabrundao i počeo brektati ujednačenim ritmom na koji su bili navikli.

"Meni zvuči dobro," reče Carlo.

"Hmmm," promrmljao je njegov ujak, naizgled slušajući Carla, ali zapravo pažljivo osluškujući motor. Dlan lijeve ruke položio je na upravljačku ploču i dodao gas desnom rukom. Buka se pojačala, ali je motor nenadano bolesno podrignuo i počeo ispuštati neobične zvukove, kao da se guši, sve dok se nije u potpunosti zaustavio.

Carlo, što je znao iz vlastitog iskustva, nije bio ni pravi ribar niti mehaničar, iako je bio naučio obavljati mnogo poslova onog prvog. U ovakvom slučaju, oslanjao se u potpunosti o veće iskustvo i mudrost svoga ujaka, tako da je očekivao da mu se kaže što da radi. Brod je usporio, a zatim je najednom stao.

Vittorio je Carlu rekao neka ostane gdje jest i neka upali motor kada mu ovaj to kaže, a zatim je otišao do sredine stražnje palube i nestao kroz ukrcajni otvor na palubi i uputio se prema strojarnici. Nakon nekoliko minuta, doviknuo je Carlu odozdo neka upali motor. Elektropokretač je samo suho škljocnuo i ništa se nije dogodilo, pa ga je Carlo iskopčao i čekao dalje. Minute su protjecale. Signorina Elettra prišla je vratima kako bi upitala što nije u redu, ali on joj se nasmiješio i rekao kako je sve OK te joj mahnuo rukom neka ode otraga kako im ne bi smetala Vittorio je opet doviknuo i ovaj put, kada je Carlo pokušao upaliti motor, uhvatio je iz prvog pokušaja i reagirao na svako, pa i najmanje, dodavanje ili oduzimanje gasa. Vittorio je izronio iz ukrcajnog otvora i vratio se u kabinu, govoreći, "Dovod goriva, baš kako sam i pensa. Samo sam rabi..." ali prekinula ga je zvonjava njegova telefona. Posegnuvši za njim, mahnuo je rukom Carlu neka izađe iz kabine.

Carlo je izašao natraške, pazeći da se vrata ne zalupe za njim, i pošao prema stražnjoj palubi, gdje je ugledao Elettru kako stoji nalakćena na ogradu, lica okrenuta prema suncu. Motor je još uvijek bučno brektao, prikrivajući zvuk njegovih koraka, ali kada joj je nečujno prišao s leđa i spustio dlanove na bokove, nije ničime odavala dojam da je iznenađena. Naprotiv, blago se uvinula stražnjicom prema njemu. Sagnuo se i poljubio je u tjeme i zakopao lice u guštaru njenih kovrča. Zatvorenih očiju, stajao je tako, njišući se skupa s njom u ujednačenom ritmu. Začuo je nekakav potmuo štropot koji nije imao nikakve veze s motorom i otvorio oči. Slijeva, toga jutra su se u daljini nazirali gradski tornjevi, a sada su bili nestali, skriveni iza niske nakupine oblaka koji su već bili zastrli Pellestrinu i sada su brzali prema njihovom brodu.

"Oh, Dio," reče on, a prepoznavši zaprepaštenje u njegovu glasu, ona otvori oči i ugleda mračni zid koji se kotrljao prema njima. Nagonski, zagrlio ju je i privukao njena leđa na svoja prsa.

Okrenuo je glavu prema kabini, gdje je njegov ujak još uvijek razgovarao, ne skidajući oči s njih dvoje i s, iznad svega, oluje koja se približavala takvom divljom brzinom.

Vittorio je rekao nešto drugo, sklopio mobitel i vratio ga u džep svoje vjetrovke. Ukočeno je otvorio vrata i doviknuo Carlu neka dođe u kabinu.

Odmaknuo se od Elettre i krenuo prema svom ujaku i koračajući osjetio pod nogama kako se stražnji dio broda podiže, kao da ga je nekakva divovska ruka podignula iz vode, gurajući ga naprijed. Osvrnulo se i vidio nju kako se rukama grčevito drži za ogradu.

Naglo je otvorio vrata kabine.

"Što je?"

Umjesto odgovora, njegov ujak objema ga je rukama zgrabio za ovratnik njegove vjetrovke, privukavši njegovo lice svome.

"Reka sam ti da je ona malfortuna," reče. Jednom, dvaput je divljački povukao Carlov ovratnik, a kada se mlađi muškarac pokušao osloboditi, naglo ga je trgnuo čak i niže, bliže sebi. "Njen šef je va kafiće. Znaj za Bottina i znaj za telefonski poziv."

Potpuno zbunjen, Carlo se pobunio, "Tko zna? Finanza!"

Oni su to znali oduvijek. Što misliš, zašto su me izbacili?"

"Ne, ne Finanza, stupido," Vittorio mu uzvratu povikom, nadglasavajući vjetar koji je počeo mesti njima iz leđa, gurajući brod naprijed. "Policjoti. Njihov šef, taj commissario; ima je sa sobom snimku. Pusti ju je u kafiću, a oni pijandura Pavanello mu je reka da si razgovara z Bottinom." Stisak na Carlovu ovratniku je popustio, a onda ga je ujak udario nadlanicom, vičući, "Samo idiot ne bi moga zaključiti da sam ih ja ubi."

Otkad je Carlo bio svojoj obitelji rekao zašto je izbačen iz Finanze, napola je strahovao, a napola znao da će se njegov ujak nekako osvetiti, ali Vittorijevo otvoreno priznanje zločina ga je zaprepastilo. "Ne govori to," prosvjedovao je. "Ne želim znati ništa o tome." Iza njih, vrata kabine uz tresak su se otvarala i zatvarala, i on je osjećao kako mu kiša pada po ramenima.

Vittorio mahne rukom prema stražnjem kraju broda.

"Ča si joj ispriča?"

"Ništa," vikne Carlo.

Vjetar i buka koju su pravila vrata izbrisali su neke od Vittorijevih riječi, ali je gnjev koji ih je gonio bio dovoljan da uzbuni Carla.

"Zna si di dela. Njena glupa kunjada svima je ispričala.

Reka sam ti neka je se kloniš, ma ti si bi pametniji. I ča ćemo sada s njom?"

Vjetar je divljao iznad njih, uvlačeći sve misli i sjećanja u vrtlog i trgajući ih s Carla i bacajući ih u more, ostavljajući mu samo pomisao na Elettru. Iskotrljao se van iz kabine i probio se do stražnje palube broda; rukama je obgrlio drhteću Elettru dok je nebo eruptiralo, a kišni ih je pokrivač zapljusnuo.

Zateturio je, oslobodio jednu ruku i čvrsto zgrabio ogradu.

Nesvjestan kretanja ili bilo kakve odluke da se miče, još čvršće ju je objmio lijevom rukom i napola je odvukao, napola odgurao prema vratima kabine. Ramenom ih je otvorio i zajedno su grunuli unutra, a zatim ulijevo kada ih je s desne strane udario val.

Još jedan je val pogodio brod, bacivši Elettru na Vittorija, ali on ju je samo odgurnuo u stranu svojim laktom i vratio se kormilu, objema rukama čvrsto držeći kolo. Carlo je zurio kroz vjetroman; brisači su beskorisno šamarali nalete vode koja je pljuskala po njemu. U tami koja ih je pokrila, od tri reflektora nisu imali nikakve koristi, tako da vani nije mogao vidjeti ništa osim kiše i bijele prijetnje valova i vodene prašine.

Sa svih strana ih je udarala buka i odjednom je vjetar postao bučniji, tako da se osim hučanja vjetra nije čulo ništa drugo.

Carlo je osjetio kako su mu se kratke dlačice na vratu naježile, ali bio je svjestan toga osjeta i grča izazvanog strahom i prije nego je shvatio da je iznenadno pojačanje buke koju je stvarao vjetar prouzročeno prestankom rada motora.

Vidio je, ali nije mogao čuti, kako Vittorio zabada palac u gumb elektropokretača, dok mu je drugi dlan pritisnut o upravljačku ploču kako bi osjetio vibracije ako motor ponovno oživi. Opetovano je pritiskao, otpuštao, pritiskao, i samo je u jednom trenutku Carlo osjetio blago ritmičko podrhtavanje pod nogama. Ali to je potrajalo samo trenutak i prestalo gotovo prije nego je toga postao svjestan. I opet je gledao kako taj debeli palac pritišće i otpušta i opet pritišće, i tada su njegova stopala osjetila kako se motor budi, brekćući u isprekidanom ritmu ispod njih.

Vittorio je maknuo ruku s elektropokretača i vratio je na kormilo. Propeo se na vrhovima prstiju, a zatim svom težinom upro kako bi kormilo okrenuo nalijevo. U jednom trenutku, kormilo se oduprlo i gotovo ga napola odiglo od poda. Carlo se progurao pokraj sleđene Elette i, objema rukama zgrabivši jednu od stršećih drški na kormilu, dodao svoju težinu ujakovoj. Brod je odgovorio, i on je osjetio kako se njihova težina premješta slijedeći zapovijed kormila, oštro skrećući ulijevo.

Carlo nije imao pojma gdje se nalaze niti što njegov ujak kani učiniti. Mladić nije ni pomislio na zemljovid, na Ca Roman ili Porto di Chioggiju, otvoren i uzak vodeni prolaz koji bi ih povukao na Jadran i bacio među njegove smrtonosne valove. Ukopao se nogama s obje strane kormila, pa su obojica upravili brod još više ulijevo. Vittorio je sklonio svoju desnicu s kola kormila i dao gas do daske. Kroz svoja stopala, Carlo je osjetio kako se otkucaji srca motora ubrzavaju, ali njegova je svijest o svijetu izvan broda bila toliko zbunjujuća, da nije bio u stanju prepoznati ikakvu promjenu u kretanju broda. A zatim, u istom trenutku u kojem je motor umro, brod se gromoglasno zaustavio, zavitlavši ga na jedan od držaka na kolu kormila i njegovog ujaka preko njega. Na vrijeme je podigao pogled prema Elettri, koju je prvi udarac odbacio na zid, od kojeg se odbila unatrag i proletjela kroz vrata kabine van na palubu. Zatim se začuo prasak od kojeg su svi pretrnuli, a brod se iznenada zaustavio.

Carlo je odgurnuo ujaka u stranu i podigao se na noge.

Svjestan boli u lijevom boku, zanimalo ga je samo što je s Elettrom. I opet, načinivši korak unaprijed, osjetio je bol, ali ga je zanemario prolazeći kroz vrata kabine. A vani su ga dočekali praskovi gromova, stenjanje urlajućeg vjetra i kiša. Obasjanu svjetlošću koja se prelijevala izvan kabine vidio je Elettru kako kleči na palubi i već se diže na noge. Val je udario o krmu broda i prelio se preko broda, zapljusnuvši je i srušivši s nogu i zakotrljavši je preko palube sve do Carlovih nogu, gdje se zaustavila udarivši o njih. Krenuo se sagnuti kako bi joj pomogao, ali čim se pomaknuo osjetio je kako ga probada bol tako da se sledio na licu mjesta, iznenada strahujući za samoga sebe i, zbog toga, i za nju.

Dok ju je gledao, bespomoćnu, vrijeme je stalo. Elettra se pridigla na jedno koljeno i, podigavši pogled, ugledala njega.

Prstima lijeve ruke prošla je kroz kosu, pokušavajući raspetljati kosu koja joj je pala preko lica, ali bila je mokra od mora i kiše, tako da nije mogla učiniti ama baš ništa, osim da svoju kosu makne s lica. Sjećao se kako ju je jednom promatrao dok spava, a lice joj je bilo napola prekriveno kosom, i to na vrlo sličan način - a onda su vrata kabine silovita udarila o njegova leđa, a Vittorio izletio na palubu.

Dogodilo se to tako brzo da ga Carlo ne bi mogao zaustaviti čak i da nije bio ukočen od boli u boku i straha od veće boli za koju je znao da će mu bilo kakav pokret donijeti. Vittorio se obrušio na Elettru, vičući na nju, izvikujući riječi koje nitko od njih nije mogao čuti. Ščepao je njenu zapetljanu kosu svojom ljevicom, cimnuvši je na jednu stranu, cijelo vrijeme derući se na nju. Desna mu je ruka sklznula unutar vjetrovke i odatle izronila obujmljujući držak njegova noža za čišćenje ribe. Zamahnuo je nožem nalijevo, preko prsa, tako da su mu zglobovi prstiju bili okrenuti prema gore, i obrušio se na nju, ciljajući njeno lice ili grlo.

Carlo je skočio bez razmišljanja. Jednom se rukom primio za ogradu na boku broda i ritnuo se nogom, a cilj je odabrao nagonski. Njegova je čizma pogodila ujakovu podlakticu u trenutku kada je prolazila ispred njegova lica, skrenuvši je uvis.

Sječivo je prorezalo rukav Vittorijeve vjetrovke, rasporivši ga do zglavka ruke, a zatim proletjelo kroz kosu koju je još uvijek čvrsto držao drugom rukom, samo okrznuvši Elettrino vlasište. Vjetar je progutao njen vrisak, a nož je izletio iz njegove ruke i pridružio se vrisku. Iz njegove druge šake virili su uvojci Elletrine kose i divlje plesali na vjetru.

Vittorio je opustio šaku, a vjetar mu je iz ruke odnio njene uvojke. Privukao je ruku trbuhu i okrenuo se prema svome nećaku kao da ga kani napasti, ali ono što je ugledao iza Carla natjeralo ga je da se okrene prema prednjem kraju broda i potrči prema pramcu.

Nije oklijevao ni trenutka, već je skočio preko pramca u vodu, držeći ruku pripijenu uz tijelo što je bolje mogao. Zapljusnuo ih je val, srušivši Carla prvo na palubu, a zatim ga zavitlavši o unutarnju stranu boka broda. Kako se val povlačio, usisao je Carla sa sobom, noseći ga prema stražnjem dijelu broda, ali Elettrino tijelo se ispriječilo, tako da su oboje završili jedno preko drugog, na pragu kabine, tijela isprepletenih u nakaznoj parodiji prošlosti.

I opet je nagon prevladao i on je pokušao stati na noge, u čemu je uspio tek kada je Elettra kleknula pokraj njega i podigla ga s palube. Buka je svaki razgovor činila besmislenim, pa ju je zgrabio za nadlakticu i krenuo vući prema pramcu, u čemu ga je usporavala bol. Vukući i gurajući jedno drugoga, uspjeli su se dotegnuti do šiljatog pramca. Gurnuo ju je preko pramca, ne razmišljajući. Pod svjetlošću reflektora mogao je vidjeti kako ona prvo tone, a zatim izranja poput plutače na površini ravno ispred njega. Skočio je u vodu za njom, potonuvši ispod površine. Kada je izronio, vrisnuo je njeno ime i osjetio kako ga prsti grabe za kosu i povlače ga, iako je bio izgubio sva čula, sve misli, svaki pojam o prostoru. Ruke su mu mlohavo plutale odružene od tijela i ustanovio je da ne može micati nogama, da nema snage ni za što osim da pluta za rukom koja ga je vukla. Nešto ga je udarilo po stopalima i pritom je osjetio blagu razdraženost. Tješilo ga je bestežinsko stanje, koje je uklonilo bol iz njegova boka; nije htio ni plivati niti stajati, kad je plutati tako lako, tako bezbolno.

Ali ta ga je ruka vukla i on joj se nije imao snage oduprijeti.

Kada je pod stopalima na trenutak osjetio dno, bol je to primila kao znak da se može vratiti. Probadanje, sijevanje, sječenje su mu ispunili cijeli bok, tako da se sav zgrčio, sve dok mu noge ponovno nisu slobodno plutale, a lice bilo zagnjurenjeno u vodu. Ali ta ruka, uporna ruka, opet ga je zgrabila za kosu, povlačeći ga bočno i naprijed, dalje od ugodne sigurnosti duboke vode, i lakoće i bestežinskog stanja koje je ona nudila. Pustio je da ga vuku dalje još metar kroz vodu, pa još jedan, a onda odjednom nije imao kamo dalje. Prilično razumno, pomislio je, posegnuo je kako bi položio desni dlan na prste koji su ga još uvijek teglili. Potapšao ih je jednom, dvaput, a zatim, najrazumnijim mogućim glasom, rekao,

"Hvala ti, ali dovoljno je." Kao drvo u nenastanjenoj šumi, njegove su riječi proletjele prečute, a zatim se preko njih zakotrljao ogroman val.

25

Poput nasukana kita, Brunetti je ležao na pijesku, nemoćan pomaknuti se. Bio se propisno nagutao vode, a snažan ga je kašalj bio iscrpio. Ležao je na kiši dok su valovi stizali i poigrali se njegovim stopalima i nogama, kao da mu žele reći neka se prestane izležavati na pijesku i uđe u more i pošteno se napliva. Na njihov nagovor nije bilo odgovora. Povremeno, ali potpuno bez svjesne misli, zagrabilo bi prstima i povukao se naprijed još nekoliko centimetara, što dalje od zaigranih valova.

Njegova se panika smanjila, a zatim ga polako napustila dok je ležao ondje. Zavijanje vjetra nije bilo ništa slabije, šibanje kišom ništa nježnije, ali nekako ga je čvrsto tlo pod nogama, sigurnost plaže, pijeska, majčice zemljice uljuljkalo u osjećaj zaštićenog mira. Misli su mu počele lepršati i samog je sebe uhvatio kako razmišlja o tome kako bi možda morao odnijeti svoj sako u kemijsku čistionicu, kako je sako možda uništen i zbog toga mu je bilo krivo, jer je to bio njegov najbolji sako, onaj kojim se počastio prošle godine kada su ga poslali u Milano da svjedoči, napokon, na suđenju za umorstvo koje je bilo počinjeno dvanaest godina ranije. Kroz glavu mu je proletjela misao o tome kako se doista bavi neobičnim mislima u postojećim okolnostima, a zatim se zamislio nad svojom vlastitom sposobnošću da ustanovi kako su ove misli neobične. Kako bi Paola, koja ga je oduvijek optuživala da ima jednostavan um, bila ponosna kada bi joj rekao o tome kako su mu misli postale zapetljane, dok je smireno ležao na plaži negdje iza Pellestrine. I njoj bi bilo žao zbog sakoa, bio je siguran u to; oduvijek je tvrdila da je to njegov najljepši sako.

Ležao je potrbuške na kiši i razmišljao o svojoj supruzi i nakon nekog vremena ta ga je misao navela na to da podvuče prvo jedno koljeno, pa drugo, poda se, i ta ga je misao podbola da se uspravi na noge. Osvrnuo se oko sebe i nije vidio ništa; u ušima mu je još šumjelo od hućanja vjetra i šuma kiše. Okrenuo se u smjeru iz kojeg je vjerovao da je došao, tražeći pogledom neki trag broda ili reflektora koji je još uvijek bio upaljen u trenutku kada je skočio s palube, ali sa svih strana ga je okruživao mrkli mrak.

Zabacio je glavu unatrag i zavikao koliko ga je grlo nosilo, želeći nadglasati oluju, " *Bonsuane, Bonsuane!*" Kada nije dobio nikakav

odgovor do li zavijanja vjetra, on je ponovno zavikao,

" *Danilo, Danilo!*" ali ni dalje nije bilo odgovora. Načinio je nekoliko koraka unaprijed, ispruživši ruke pred sobom kao slijepac i nastavio dozivati Bonsuana. Nekoliko trenutaka kasnije lijevom je rukom udario u nešto: ravnu plohu koja se uzdizala pred njim.

To je jamačno bio zid napuštene utvrde Ca Romana, koju je poznao jedino kao oznaku ili ime na zemljovidu.

Primakao se bliže sve dok mu prsa nisu dotakla zid, zatim je ispružio ruke kako bi vidio što je lijevo i desno od toga. Ne odvajajući se od zida, polako je krenuo udesno okrenuvši se bočno, tako da objema rukama može prepipavati prostor pred sobom.

Začuo je buku iza svojih leđa i stao, iznenađen, ne samom tom bukom, koliko činjenicom da ju je čuo. Pokušao je isprazniti svoj um i ponovno oslušnuti zvuk oluje; nakon nekog vremena bio je siguran da se zvuk stišava. Jasno je, dakle, čuo zvuk koji je jamačno bio pljuskanje vala, gromoglasno pljuskanje vode po grubom pijesku. Dok je osluškivao, činilo se da vjetar slabi; kako je gubio na snazi, postajao je sve hladnijim, iako to, vjerojatno, nije bilo ništa drugo nego prolazak otupljenosti izazvane šokom.

Razvezao je prsluk za spašavanje i pustio ga neka padne na tlo.

Napravio je još nekoliko koraka, držeći ruke pred sobom, prstiju osjetljivih poput puževih ticala. Iznenada je ploha nestala pod njegovom lijevom rukom i kada je posegnuo u prazno, opipao je tvrdu pravokutnost nadvratnika ili hodnika. Prstima obje ruke ga je, i dalje ne videći, ispipao, a zatim oprezno zakoračio u središte pravokutnika, stopalom tražeći stubu koja vodi gore ili dolje.

Niska je stuba vodila njegovo stopalo dolje. Dlanovima uprijevši o, činilo se, zidove uskoga hodnika, sišao je niz jednu, dvije, tri stube, sve dok svojim opreznim istraživačkim stopalom nije napipao širu plohu.

U tišini, odsječena od hućanja vjetra, iznenada su oživjela njegova druga čula, i preplavio ga je smrad mokraće i plijesni i tko zna čega sve ne. Unutra, u zaklonu od divljega vjetra, trebalo mu je biti toplije, ali mu je sada bilo hladnije nego vani, kao da je tišina dala prodornost hladnoći i vlazi.

Stajao je ondje i osluškivao, usredotočivši se na ono što je bilo pred njim u ovoj praznini, i iza njega, uza stube i vani na oluji koja je

slabila. Kretao se udesno sve dok nije dotaknuo zid, a zatim se okrenuo i naslonio se na njega leđima, osjetivši olakšanje zbog stabilnosti. Neko je vrijeme stajao tako sve dok, bacivši pogled u smjeru u kojem je mislio da se nalazi otvor kroz koji je bio ušao unutra, nije opazio svjetlost kako se pomalo probija izvana. Pošao je prema svjetlosti, a kada se našao obasjan njome, podigao je ruku i ručni sat približio očima. Zapanjivši se kada je ustanovio da je tek rana večer, prišao je sada osvjetljenim stubama, privučen obećanom svjetlošću i tišinom koja se razlijevala niza stube.

Izašavši, dočekala ga je krasota: na zapadu, sunce se tromo spuštalo prema obzoru, tonući iza raštrkanih oblaka koje je prolazeća oluja bila zaboravila otpuhati i posipavajući mirne vode lagune svojim ljeskavim odrazom. Okrenuo se prema istoku i, nedaleko od obale, vidio stražnji rub oluje, šibajući put onoga što je ostalo od Jugoslavije, kao da gorljivo iščekuje kakvu će novu štetu prouzročiti ondje.

Brunettijevo tijelo je protresla iznenadna hladnoća, jer su glad, stres i sporo opadanje temperature uzele danak njegovu tijelu.

Obujmio se rukama i krenuo naprijed. Opet je zazvao Bonsuanovo ime i opet nije dobio nikakav odgovor. Kako je mogao vidjeti, kopno oko njega bilo je s tri strane okruženo vodom, s tanašnom stazom uske plaže koja je vodila prema sjeveru. Nedavno je proučavanje zemljovida lagune govorilo njegovom sjećanju da je to sigurno rezervat Ca Roman, iako divljih životinja koje su ovdje imale naći utočište nije bilo na vidiku, jer su nedvojbeno pobjegle ili potražile sklonište pred nedavnom olujom.

Osvrnuo se i ugledao ruševnu utvrdu iza sebe. Pošao je natrag prema njoj: možda postoje neka druga vrata ili ulazi gdje se kormilar možda sklonio. Lijevo od vrata kroz koja je bio prošao nalazila su se druga, koja su vodila gore. Popeo se stubama, nadajući se da će kretanje malo ugrijati njegovo promrzlo tijelo, ali niti ga je to ugrijalo, niti je pronašao Bonsuana. Izašao je van i vratio se natrag na mjesto odakle je bio krenuo, ne videći ništa.

Dalje lijevo pronašao je još jedna vrata, iza kojih su bile stube koje su također vodile dolje.

Na ulazu je zazvao kormilarevo ime. Začula se buka, možda i glas, kao odgovor i on je sišao stubama dolje. Bonsuan je sjedio

naslonjen na zid u podnožju stuba, glave oslonjene o zid, a njegovo je sklopčano tijelo obasjavalo sunce koje se kao po kaskadama slijevalo niza stube. Sišavši do starijeg muškarca, Brunetti je vidio da mu je lice blijedo, ali i da mu je posjekotina na glavi bila prestala krvariti. I Bonsuan je bio odbacio svoj prsluk za spašavanje.

"Idemo, Bonsuane," reče on, nastojeći zvučati srdačno i kao da je pun snage. "Idemo odavde, vraćamo se na Pellestrinu."

Bonsuan mu se nasmiješio u znak odobravanja i počeo se dizati na noge. Brunetti mu je pomogao; kada se uspravio, stariji muškarac je izgledao prilično stabilno.

"Kako ste?" upita Brunetti.

"Imam jezivu glavobolju," reče kormilar, smiješeći se, "ma mi je barem glava na ramenah, pa me ima ča i bolit." Oslobodio se Brunettijeve ruke te sam krenuo uza stube. Na vrhu stuba se okrenuo i doviknuo mu,

"Bože, kakva oluja. Takve nevere nije bilo još od 1927."

Kako je sjena Bonsuanova tijela padala niza stube, zapriječivši svjetlost, Brunetti spusti pogled na prvu stubu kako bi vidio kamo staje. Kada je podigao pogled, vidio je kako je iz Bonsuana iznikla grana. Prije nego je dospio zaključiti kako je to nemoguće, zaskočila ga je panika koju je osjećao tijekom oluje. Iz ljudi ne rastu grane; komadi drva ne izrastaju iz prsa ljudi. Osim ako im netko nije granu zabio u leđa.

Njegov je um još uvijek obrađivao ovaj podatak, kada mu se tijelo pomaklo. Odgurnuo je u stranu duboko razmišljanje, razmatranje uzroka i posljedica i njihove međusobne veze, sve ono za što se govorilo da određuje čovječnost. Njegovo je tijelo potrčalo uza stube, otvorio je usta i ispustio životinjski urlik napadača isukanih pandža. Bonsuan se okrenuo, vrlo sporo i krotko, kao ženik koji se okreće prema nevjesti kako bi je poljubio, a zatim se stropoštao niza stube prema Brunettiju. Pri padu se izvio, a bio je toliko težak da nije bilo nikakvih izgleda da bi ga Brunetti mogao zaustaviti u padu pokraj njega. Komad drveta koji je stršio iz njegovih prsa, debeo iver koji je nekoć možda bio veslo, ili oštar komad grane, sijevnuo je preko Brunettijevih nogu, poderavši vuneno sukno njegovih nogavica i ostavivši za sobom crvenu masnicu na njegovim bedrima.

Nagon mu je govorio da Bonsuanu više ne može pomoći i ispalio Brunettija poput rakete navrh stuba i van, pod umiruću svjetlost spokojne proljetne večeri. Pred njim je stajao nizak muškarac snažnog grudnog koša, jedan od muškaraca koje je bio vidio u prodavaonici signore Follini, s rukama podignutima u stavu hrvača koji iščekuje sudar s protivnikom. U jednom je trenutku bio iznenađen Brunettijevim krikom, a zatim i njegovom iznenadnom pojavom, ali sada se bio oporavio i kretao se prema Brunettiju široko razmaknutih nogu, dok je iz svake pore njegova tijela izbijala prijetnja. Njegova se lijeva šaka rumenjela obasjana zalazećim suncem.

Brunetti je bio nenaoružan. Kao odraslome, riječi i snalažljivost su mu oduvijek bili dovoljno naoružanje, a rijetko kad je bio, otkad je postao policajcem, u situaciji da se brani. Ali odrastao je u Veneciji, u sirotinjskoj obitelji, obitelji čija je glava bila sklona nasilju i piću. Rano je bio naučio kako se obraniti, ne samo od svoga oca, već i od bilo koga tko bi mu se rugao zbog očeva ponašanja. Odbacio je sve uljubene stečevine i muškarca šutnuo nogom u prepone.

Spadini se sklupčao i srušio na tlo zavijajući, rukama nemoćno držeći pogođeni dio tijela. Ležao je tako, jecajući i šmrcajući, paraliziran od boli. Brunetti se strčao niza stube i nježno okrenuo Bonsuana na leđa: kormilar mu je uputio iznenađen pogled. Brunetti je raskopčao Bonsuanovu vjetrovku i iz desnog džepa na hlačama njegove odore izvukao sklopivi nož, jer je vidio stotinu, tisuću puta Bonsuana kamo ga sprema, a to je gledao više godina no što ih je imala Chiara. Brunetti se opet zatrčao uza stube.

Muškarac je još uvijek ležao na tlu. Njegovi jecaji još nisu bili oslabjeli. Promatrajući prostor oko njega, Brunetti je na tlu opazio najlonsku vrećicu iz neke trgovine; podigao ju je i, koristeći Bonsuanov nož, razrezao na trake. Grubo je primio muškarca za ruke i odvojio ih od njegova tijela, povlačeći ih njemu za leđa.

Grubo, želeći ga ozlijediti, Brunetti mu je svezao zglavke ruku, a zatim pronašao još jednu vrećicu i ponovio postupak, ne hajući koliko je čvrsto zategnuo trake. Iskušao ih je tako da je pokušao razdvojiti muškarčeve ruke, ali trake su čvrsto držale. Pronašao je treću vrećicu, izrezao je, a zatim svezao i njegove gležnjeve.

Potom, prisjećajući se nekog izvješća od Amnesty Internationala, provukao je jednu traku između zglavaka i gležnjeva i zategnuo muškarčeve ruke i noge tako da su mu bile u zraku, dok je jedino prsima i trbuhom dodirivao tlo, a Brunetti se ponadao da mu je taj položaj bolniji nego što izgleda.

Ovaj put sporije, spustio se niza stube do Bonsuana.

Znajući da se tijela žrtava umorstava ne smije dirati sve dok ih mrtvozornik ne proglasi mrtvima, ipak se sagnuo nad Bonsuana i zaklopio mu oči, zadržavši prste na njegovim vjeđama nekoliko dugih sekunda. Kada je odmaknuo ruku oči su bile zatvorene.

Pretražio je džepove Bonsuanove vjetrovke, zatim njegova prsluka, koji je sada bio sav krvav, sve dok nije pronašao kormilarev telefon.

Izašao je ponovno van i otipkao 112. Telefon je zvonio petnaest puta prije nego se netko javio. Bio je preumoran da se sad svađa, samo je dao svoje ime i čin te objasnio gdje se nalazi.

Ukratko je ispričao što se dogodilo i zamolio neka odmah pošalju bilo motorni čamac ili helikopter.

"Ovdje su carabinieri, commissario," objasni mladi časnik.

"Možda bi bilo bolje kada biste nazvali svog vlastitog zapovjednika i iznijeli mu svoj zahtjev."

Hladnoća koja je gmizala Brunettijevim kostima sada se pretočila u njegov glas.

"Službeniče, sada je 6:37. Ako u Vašem popisu telefonskih poziva ne bude pisalo da ste telefonski zatražili motorni čamac ili helikopter u sljedeće dvije minute, gorko ćete požaliti." Dok je govorio, počeo je krojiti luđačke planove: pronaći će ime tog čovjeka, Paolin će otac iskoristiti svoj položaj kako bi zaprijetio njegovu zapovjedniku neka ga otpusti, ispričat će drugim kormilarima ime čovjeka koji je odbio pomoći Bonsuanu.

Prije nego je stigao do kraja svog popisa, čovjek je odgovorio,

"Na zapovijed, gospodine," i spustio slušalicu.

Po sjećanju je otipkao Vianellov broj.

"Vianello," javi se on nakon trećeg zvona.

"To sam ja, Lorenzo," reče Brunetti.

"Što se dogodilo?"

"Bonsuan je ubijen. Ja sam na Ca Romanu, pokraj utvrde."

Pričekao je da Vianello nešto kaže, ali je narednik ostao šutjeti, čekajući.

"Uhvatio sam čovjeka koji ga je ubio. Tu je." Čovjek je ležao podno njegovih nogu, lica zajapurena od napora, jer su trake kojima je bio vezan bile čvrsto zategnute i držale njegovo tijelo povijeno u bolan luk u kojem je bio bespomoćan. Brunetti ga je pogledao, a čovjek je zinuo, spremajući se bilo opsovati ga ili moliti za milost.

Brunetti ga je šutnuo nogom. Nije ciljao ni na jedno određeno mjesto, niti u glavu niti u lice. Samo je raspalio desnom nogom, i pukim slučajem, pogodio muškarca u vrh ramena, na mjesto gdje se spaja s vratom. Zahroptao je i umuknuo.

Brunetti se vrati Vianellu.

"Nazvao sam i rekao im neka pošalju čamac ili helikopter."

"Koga ste nazvali?" upita Vianello.

"Nazvao sam 112."

"Oni su beznadni slučaj," objavi Vianello. "Nazvat ću Massima i izvući Vas odatle za pola sata. Gdje se točno nalazite?"

"Pokraj utvrde," reče Brunetti, uopće ne razmišljajući o tome tko je Massimo ili što će Vianello učiniti.

"Stižem," reče Vianello i prekine vezu.

Brunetti je spremio telefon u džep svoga sakoa, zaboravivši ga isključiti. Ne udostojivši se niti da pogleda čovjeka na tlu, otišao je sjesti na veliki kamen pokraj zidina utvrde. Naslonio se na zidinu i zagledao se prema zapadu, a lice su mu grijale zrake zalazećeg sunca. Izvukao je šake ispod pazuha i ispružio prste i dlanove te ih okrenuo prema suncu, onako kako bi se promrzao čovjek grijao na vatri. Razmišljao je o tome da svuče sako, ali je zaključio da bi mu to bio prevelik napor, iako je znao da bi mu bilo toplije kada bi se oslobodio teškog sakoa natopljenog vodom.

Čekao je da se nešto dogodi. A ništa se nije događalo.

Muškarac na tlu je stenjao i koprcao, ali Brunetti je tek povremeno bacio koji pogled prema njemu, i to samo zato da se uvjeri da su mu zglavci i gležnjevi još uvijek čvrsto vezani. U jednom trenutku je uhvatio samoga sebe kako razmišlja o tome da uzme jedan od kamenova koji su ležali uokolo i tresne njime toga muškarca po glavi, a kasnije da kaže kako ga je taj čovjek napao nakon što je ubio Bonsuana, i da ga je usmrtio u tučnjavi koja je uslijedila.

Brunettija je mučilo to što razmišlja o tome, a još ga je više mučilo to što je uvidio da to ne može izvesti, barem djelomice, zato što je opazio kako bi tragovi vezivanja na rukama i nogama jasno pokazivali što se doista dogodilo.

Polako, odnoseći sa sobom toplinu dana, sunce se predalo svojoj ploštini obale. Na sjeveru, svjetlost je zamirala, brišući nazubljene zidine i stršeće tornjeve toga užasa, Marghere. Začuo je zujanje muhe. Pozorno slušajući, shvatio je da to nije muha, nego brujanje motora, oštro i visoko, motora koji se približava velikom brzinom. Motorni čamac iz questure? Vianello i junački Massimo?

Brunetti nije imao pojma koji bi to mogao biti spasilac; mogao bi isto tako biti i taksi u prolazu ili nekakav putnik koji plovi žurno kući, sada kada je oluja konačno prošla, a mir ponovno uspostavljen. Na trenutak mu je palo na pamet kako će mu biti drago vidjeti Vianella, grubog i medolikog Viancijanca, a zatim se sjetio da je Vianello bio Bonsuanov najbolji prijatelj u policiji.

Bonsuan je imao tri kćeri: liječnicu, arhitekticu i odvjetnicu, i sve ih je odškolovao plaćom policijskog kormilara. Pa ipak je Bonsuan bio taj koji je prvi plaćao runde kava ili pića; među policajcima se pričalo kako su on i njegova supruga novčano podupirali jednu mladu Bosanku koja je studirala pravo s njihovom najmlađom kćeri, i kojoj su nedostajala samo još dva ispita do diplome. Brunetti nije imao pojma je li to istina, a sada vjerojatno nikada ni neće saznati. Zapravo, nije uopće bilo važno.

Zujanje se približavalo, onda stalo, a zatim je začuo muški glas koji izvikuje njegovo ime.

26

Brunetti se s mukom digao na noge, po prvi put u životu osjetivši kako ga pritišću godine. Dakle tako će izgledati starost: bolni kuk, zatezanje mišića u bedrima, tlo koje se ljulja pod nogama i sveobuhvatna spoznaja da je sve jednostavno prevelika gnjavaža. Krenuo je prema plaži, uputivši se otprilike u smjeru iz kojeg je začuo glas koji je bio dozivao njegovo ime. Jednom se spotaknuo desnom nogom o korijen neke biljke koji je virio iz tla, a drugi put je ustuknuo prestrašivši se ptice koja je iznenada prhnula pred njegovim nogama u zrak, nedvojbeno ga upozoravajući da se kloni njezina gnijezda.

Štitila je svoje ptice, štitila je svoje ptice, a tko će zaštititi Bonsuanove ptice iako su već odavno odletjeli iz gnijezda? Začuo je buku iz suprotnoga smjera i podigao pogled, nadajući se da će ugledati Vianella, ali bila je to signorina Elettra. Ili barem prljava i mokra mlada žena koja je vrlo sličila signorini Elettri. Jednog rukava njene vjetrovke nije bilo, a kroz dugu poderotinu na njenim hlačama vidio joj je list. Jedna joj je noga bila bosa, a svodom stopala protezala se duga, krvava ogrebotina. Ali najviše ga je iznenadila njena kosa, jer je na širokom potezu baš iznad njenog desnog uha bila kratko ošišana, na nekoliko centimetara duljine.

Taj je busen kose stršao poput dlaka na vrhovima ušiju mladunčadi jaguara i bio tek nešto dulji.

"Jeste li dobro?" upita on.

Ona podigne ruku i pruži je prema Brunettiju.

"Pronađite ga. Molim Vas." Nije čekala njegov odgovor, već se okrenula i krenula natrag istim putem kojim je vjerojatno došla. Primijetio je da se jače oslanja na lijevo stopalo, ono bez cipele.

"Signore" začuo je Vianellov glas za svojim leđima.

Brunetti se okrenuo i ugledao ga, odjevenog u traperice i teški vuneni džemper. Preko ruke je nosio prebačen drugi džemper.

Iza njega je stajao još jedan muškarac u običnoj odjeći, s lovačkom puškom u ruci: nedvojbeno je to bio onaj Massimo za kojeg je Vianello rekao da će ga dovesti tako brzo ovamo.

"Pokraj utvrde na tlu leži jedan muškarac. Pripazi na njega," dovikne Brunetti muškarcu s puškom, zatim dade znak rukom Vianellu da mu priđe te pođe za signorinom Elettrom.

Plaža je bila zatrpana kojekakvim smećem, stotinama stvari koje svaka oluja podigne s dna lagune i nanese na obalu da ondje trune do sljedeće plime ili oluje koja će ih vratiti natrag u njihovo vodeno smetlište. Vidio je ostatke pojaseva za spašavanje, bezbrojne plastične boce, neke od njih čvrsto začepljene; bilo je tu i velikih komada ribarskih mreža, cipela i čizama, plastičnog jedaćeg pribora, naizgled dovoljnog za cijelu jednu vojsku. Svaki put kada bi ugledao komad drva, iver vesla ili grane, skrenuo bi pogled, tražeći očima boce ili plastične čaše.

Kada su je sustigli, klečala je u pijesku na rubu vode. U plićaku pred njom ležao je ribarski brod. Njegov desni bok bio je probušen, a površinom vode oko te rupe širila se sve veća mrlja crne nafte.

Začuvši kako joj se približavaju, ona podigne pogled.

"Ne znam što se dogodilo, ali on je nestao."

Vianello joj priđe, prebaci joj džemper preko ramena i pruži joj ruku kako bi joj pomogao da ustane. Nije ga ni pogledala, nego je samo svukla džemper s ramena i ispustila ga na pijesak.

Vianello je čučnuo do nje. Pedantno je podigao džemper s tla i prebacio joj ga opet preko ramena, vezavši joj rukave ispod brade. "Pođite s nama," reče on i uspravi se, pomažući joj da ustane i stane pokraj njega.

Zaustio je da kaže nešto, ali je zašutio kada je začuo buku iz pravca Pellestrine. Svo troje, kao kokice posađene na prečke kokošinjca, okrenulo je glave prema oštrom zvuku koji je označio dolazak carabinieri.

Elettra je počela nekontrolirano drhtati.

Stajali su na plaži i čekali dok se karabinjerski motorni čamac približavao. Doplovio je u oštrom zavoju, a kormilar je ugasio motor i pustio da se brod sam zaustavi na nekoliko metara udaljenosti od obale. Tri časnika u neprobojnim prslucima stajala su na pramcu broda sa sačmaricama u rukama, uperenima prema ljudima na plaži. Kada je kormilar prepoznao Vianella i doviknuo ostalima da spuste puške, tako su i učinili, iako s izvjesnim oklijevanjem.

"Neka dvojica dođu i pomognu joj," dovikne im Brunetti, ne obazirući se na činjenicu da mu čak ni njegov čin nije davao pravo da zapovijeda ovim ljudima. "Odvedite je u bolnicu." Tri carabinieri

na palubi pogledala su prema kormilaru, čekajući upute. On kimne. Nisu mogli nikako drukčije sići s broda nego skočiti u vodu i dogacati do obale. Dok su oni oklijevali to učiniti, signorina Elettra okrenula se prema Brunettiju i rekla,

"Ne mogu se vratiti bez njega."

Prije nego je Brunetti uzmogao odgovoriti, Vianello se okrenuo prema Elettri i podigao je s tla, jednom joj rukom obgrlivši ramena, a drugom je uhvativši ispod koljena. Ušao je u vodu i dogacao do broda. Brunetti je vidio kako se počinje buniti, ali njene su riječi, kao i Vianellov odgovor, bile zagušene pljuskanjem vode. Kada je Vianello stigao do boka broda, jedan od carabinieri kleknuo je i posegnuo preko ruba, prihvativši signorinu Elettru iz njegovih ruku.

Posjeo ju je uspravno i Brunetti je vidio kako Vianello seže rukom u brod i popravlja džemper prebačen preko njenih ramena, a zatim je motor ponovno oživio, a čamac se počeo udaljavati.

Vianello je stajao u vodi, a Brunetti na plaži, i obojica su gledala kako se smanjuje, ali signorina Elettra se nije osvrnula da ih pogleda.

Vianello je izašao iz vode na obalu, i njih dvojica su se u tišini vratila do Massima i njegova zarobljenika. Vianellova prijatelja su pronašli, s puškom položenom preko koljena, kako sjedi na istoj onoj stijeni na kojoj je Brunetti bio ranije čekao.

Kada ih je ugledao kako se približavaju, svezani je muškarac povikao,

"Lašajte me!" Povikao je to kao zapovijed. Obojica muškaraca nisu ga ni pogledala.

"Bonsuan je tu dolje," reče Brunetti, prstom pokazujući vrata i stube koje su vodile nadolje. Sada, kada je svjetlost polako napuštala dan, bilo je teže vidjeti unutra.

"Massimo," reče Vianello, obraćajući se svojem prijatelju.

"Daj mi baterijsku svjetiljku." Iz jednog od bezbrojnih džepova na svojoj lovačkoj vjetrovci, Massimo je izvukao tanku crnu baterijsku svjetiljku i pružio je Vianellu.

"Pričekajte ovdje," reče Brunetti čovjeku s puškom. Sišli su niza stube zajedno, osvjetljujući svjetiljkom put pred sobom.

Spuštajući se dolje, Brunetti je molio nekoga u koga nije vjerovao da dolje, nekim čudom, pronađu Bonsuana živog; ranjenog i omamljenog, ali živog. Odavno je bio prestao sa svojom navikom iz

djetinjstva, da pokušava postići nagodbu s nekim tko bi mogao upravljati takvim stvarima, tako da je samo tražio da to bude istina, ne nudeći ništa zauzvrat.

Ali Bonsuan, iako svakako ranjen, nije bio živ, i nikada ga više ništa neće omamiti. Posljednji šok u životu bila je iznenadna eksplozija boli u njegovim prsima, dok se na stubama okretao unatrag, prema Brunettiju, upravo se našalivši kako još uvijek ima glavu na ramenima i diveći se silini oluje.

Vianello je u jednom trenutku mlazom svjetlosti prešao preko lica svoga prijatelja, a zatim mu je ruka pala uz bok.

Svjetlost je obasjavala njegove cipele, prljavo tlo i Bonsuanovo lijevo rame, dovoljno da se vidi nazubljeni vrh grane koji je virio tako neprikladno iz njegovih prsa.

Minutu kasnije, Vianello se okrenuo i pošao prema stubama, pazeći da svjetlo ne uperi ponovno u Bonsuanovo lice.

Brunetti ga je slijedio. Na vrhu stuba, vidjeti su da se Vianellov prijatelj nije ni pomaknuo, kao ni njegova puška, a niti muškarac sputan poput svinje.

"Molim vas," preklinjao je vezani muškarac, a u njegovom se glasu nije bilo ni trunčice prijetnje, niti mrvice grožnje. "Molim vas."

Vianello je izvukao sklopivi nož iz stražnjeg džepa na trapericama, jednim trzajem izvukao sječivo i kleknuo pokraj njega. Brunetti se opušteno pitao hoće li mu narednik prerezati spone ili grkljan, i bilo mu je potpuno svejedno hoće li učiniti prvo ili drugo. Promatrao je kako ruka koja je držala nož nestaje s vidika, jer mu je pogled bio zapriječen Vianellovim leđima.

Muškarčevo se tijelo trznulo, a noge se ispružile, odvezane od zglavaka ruku.

Jedan je trenutak ležao nepomično, hvatajući dah od boli koju je izazivao i najmanji pokret. Nepokretan, promatrao je Vianella ispod spuštenih trepavica. Narednik je sklopio sječivo dlanom desne ruke i segnuo rukom za leđa kako bi vratio nož u džep na hlačama. Vezani je muškarac izabrao taj trenutak za napad. Privukao je koljena prsima, dahćući od boli koju je osjećao u svojim istegnutim mišićima, i silovito udario Vianella vezanim stopalima u kuk tako da se ovaj izvalio na bok.

Ponovno je privukao koljena prsima, napinjući ih kako bi ponovno ritnuo Vianella, ali je Massimo skočio na noge dok je muškarac još uvijek bio u pokretu i prišao mu, držeći pušku naopako. Sputani je muškarac osjetio nečiju prisutnost iznad sebe i opustio se, ispruživši noge, podalje od Vianella, koji se koprcavo dizao s tla.

"Va ben, va ben. Sam kalmo," reče Spadini i nasmiješi se.

Massimo je, prilično ležerno, podigao pušku uvis i naglo je spustio dolje, tresnuvši kundakom puške Spadinija ravno po nosu. Brunetti je čuo kako pucaju kosti, bio je to moker, hrskav zvuk, kao kad nagazite žohara ili nekog drugog kornjaša.

Spadini je zauriao i počeo se kotrljati u krug kako bi pobjegao čovjeku s puškom, ali ruke su mu bile vezane na leđima.

Smireno, Massimo spusti kundak puške u busen pješčane trave uz svoju nogu. Nakon što ga je pet-šest puta provukao kroz travu otirući ga, pregledao je kundak i ustanovio da je dovoljno čist. Ne obazirući se na jecaje čovjeka iz čijeg je razbijenog nosa krv curila na pijesak pod njegovom glavom, Massimo se vratio do stijene pokraj zida i sjeo.

Bacio je pogled prema Brunettiju.

"S Bonsuanom sam odlazio u ribolov."

Nitko nije progovorio više ni riječ sve dok iz Pellestrine nije stigao karabinjerski terenac, koji je jurio pješčanom plažom prema njima, ne mareći što razara dine ili gazi ptice gnjezdašice koje nisu uspjele izbjeći njegove kotače

27

Carabinieri koji su izašli iz džipa nisu bili osobito iznenađeni onime što ih je dočekalo, a kada im je Brunetti konačno objasnio što se dogodilo, činilo se da ih cijela priča još manje zanima. Jedan od njih spustio se stubama u bunker; kada se vratio do vozila, već je na uhu imao telefon i zvao vozilo hitne pomoći da dođu po tijelo.

U međuvremenu, druga dvojica su Spadinija ugurala u džip, ne gnjaveći se odvezivanjem, i ostavila ga na stražnjem sjedalu podbočenog poput kakva klimava paketa. Ni Brunetti niti Vianello nisu željeli ostaviti Bonsuanovo tijelo bez nadzora, i zato su obojica odbila ponudu da se zajedno s carabinieri vratu do njihove postaje na Lidu. Stajali su i promatrali kako jedan od carabinieri sjeda na stražnje sjedalo do Spadinija, a zatim druga dvojica sjedaju naprijed. Zatim su odjurili.

Vianellova krupna nazočnost sprječavala je Brunettija da obavi svoje životinjske potrebe, tako da je otišao do ruba vode.

Vianello ga je pustio neka ode, odlučivši stajati lijevo od ulaza koji je vodio dolje u bunker. Neko je vrijeme promatrao nepomičnog Brunettija, koji je pak promatrao nepomični grad u daljini, koji je sada, kada je oluja bila prohujala, ponovno bio vidljiv. Obojica su bila natopljena vodom i bilo im je hladno, ali nisu na to obraćali pozornost sve dok se sa svoga čamca nije vratio Massimo noseći kapetanski kaputić za Brunettija. Pomogao je commissariju da skine svoj sako i pridržao mu drugi dok je gurao ruke u rukave.

Brunettijev sako ostao je ležati na tlu. Začuvši zavijanje sirene koje se približavalo sa sjevera, Vianello je svoju pozornost usmjerio onamo, a svoga zapovjednika ostavio njegovim razmišljanjima.

Brunetti se vratio do utvrde kada je čuo zaustavljanje vozila hitne pomoći. Ni on niti Vianello nisu sišli stubama dolje kako bi pomogli dvojici bolničara s nosilima. Kada su se pojavili na izlazu, sa svojim teretom nespretno nakošenim kako bi ga mogli iznijeti stubama i provući kroz uska vrata, preko tijela je bila prevučena modra plahta, a sredina je stršala uvis, podsjećajući na usku piramidu. Bolničari su prišli vozilu sa stražnje strane i ugurali nosila kroz stražnja vrata. Prije nego su ih zatvorili, Brunetti i Vianello ušli su unutra i spustili preklopna sjedala na bočnim stjenkama vozila. U tišini su se vozili

natrag do Lida, a zatim u Veneciju bolničkim gliserom, u društvu jednako nijemog Bonsuana.

U questuri, Brunetti je pokrenuo postupak podizanja službene optužnice protiv Spadinija zbog Bonsuanova ubojstva. U

najboljem slučaju, a Brunetti je to znao, dokazi koji su ga povezivali s umorstvima Bottinovich i signora Follini bili su tek zasnovani na indicijama: iako je bilo dokazivo da je imao motiv, još nisu pronašli dokaz koji bi ga izravno povezivao i s jednim od ta dva zločina. Sigurno je imao i alibije, a sigurno bi se ispostavilo da mu sve alibije, do zadnjega, pružaju ribari, i da bi se svi oni, jamačno, zakleli da je Spadini bio s njima kada su ona dvojica muškaraca ubijena i kada se signora Follini utopila.

Brunetti je kazao pomoćnim radnicima da ne diraju drveni kolac kojim je bio ubijen Bonsuan, i zapovijedio je da tehničar dođe uzeti otiske prstiju s njega prije nego što kolac izvade iz tijela. Ovaj put se nije činilo vjerojatnim da će Spadini pronaći ikoga tko bi mu mogao pružiti alibi.

Njegove su se misli okrenule Bonsuanovoj udovici i njihovim trima kćerima, sada bez oca. Muškarci se bave međusobnim ubijanjem, često u obranu svoje časti, te najjeftinije bižuterije, ostavljajući ženama da ispaštaju. Pomisao na petu ženu, signorinu Elettru, pojavila mu se u glavi, i on se zapitao koliku će joj bol sve ovo prouzročiti. Odgurnuvši tu misao u stranu, ustao je od svog stola i, jedva svjestan pomisli na čast, otišao razgovarati s Bonsuanovom udovicom.

Kasnije, u svome domu, ispričao je Paoli, koliko je mogao, što se dogodilo.

"Stalno je ponavljala kako mu je bilo preostalo manje od godine dana do mirovine, da je samo htio ići u ribolov i uživati u svojim unucima." Te su mu se riječi urezale u pamćenje, poput plamteće halje koja je bila uništila Kreontovu kći: koliko se god vrtio i okretao, pokušavajući ih se osloboditi, one su i dalje bile tu, i dalje su plamtjele.

Brunetti i Paola sjedili su i razgovarali na terasi, dok su djeca bila zakopana u svojim sobama poput pustinjaka, pripremajući ispite na kraju godine. Na zapadu je svjetlosti odavna nestalo, ostavljajući za sobom samo zvuk i sjećanje na oblik i obris obzora.

"Što će ona sada?" upita Paola.

"Tko? Anna?" upita on, još uvijek razmišljajući o Bonsuanovoj udovici.

"Ne. Ona ima svoju obitelj. Elettra."

Zapanjen tim pitanjem, on odgovori,

"Ne znam. Nisam o tome razmišljao."

"Je li on poginuo, taj mladić?" upita ona.

"Još ga traže," bio je jedini odgovor koji je Brunetti mogao dati.

"Tko ga traži?"

"Guardia di Finanza je poslala dva broda u potragu, a mi jedan svoj čamac.

"I?" upita Paola, kojoj su ovakvi odgovori bili dobro poznati.

"Sumnjam. Pogotovo nakon ovakve oluje."

Paola nije padalo na pamet ništa što bi mogla reći na to, pa je umjesto toga upitala,

"A ujak?"

Brunetti je bio proveo posljednjih nekoliko sati duboko razmišljajući o tome.

"Sumnjam da ćemo ikoga na Pellestrini nagovoriti da kaže da zna išta o tamošnjim umorstvima. Čak i ako je riječ o nekome poput Spadinija, ne žele pričati o tome."

"Bože, a mi južnjake zovemo primitivcima zbog priča o omerti," usklikne Paola. Kako Brunetti na ovo nije odgovorio, ona upita, "A što je s Bonsuanovim ubojstvom?"

"Nema izgleda da se iz toga izvuče. Dobit će dvadeset godina," reče Brunetti, razmišljajući o tome kako to, zapravo, neće ništa promijeniti.

Oboje su dugo šutjeli.

Na posljatku, kada su joj se misli okrenule životu, Paola upita,

"Hoće li Elettra to preživjeti?"

"Ne znam," oklijevajući izgovori Brunetti, a zatim doda, zapanjivši samoga sebe, "Zapravo, ja je ne poznajem dovoljno dobro."

Paola se duboko zamislila nad ovime i, na kraju, rekla,

"Nikada ih ne poznajemo dovoljno dobro, zar ne?"

"Koga?"

"Stvarne ljude."

"Kako to misliš: 'stvarne ljude'?"

"Stvarni ljudi su suprotno od ljudi iz knjiga," objasni Paola.

"Oni su jedini ljudi koje doista dobro poznajemo, ili uistinu poznajemo." Opet mu je dala vremena da razmisli, a zatim rekla,

"Možda je to zato što su oni jedini o kojima dobivamo pouzdane podatke." Uputila mu je kratak pogled, a zatim dodala, onako kako se obraćala studentima na predavanju, samo da vidi slušaju li je,

"Pripovjedači nikada ne lažu."

"A kako ja vidim tebe?" upita on, glasom na rubu ogorčenja, a koji je klizio prema ljutnji zbog izgledne nevažnosti ovog razgovora ili zbog okolnosti u kojima je ona odlučila započeti s njime. "Nije li to stvarno?"

Ona se nasmiješi.

"Stvarno je koliko i ja vidim tebe."

Njegov odgovor je stigao istoga trena.

"Ne sviđa mi se taj odgovor."

"To nema veze, dragi moj." Zašutjeli su. Prošlo je neko vrijeme, a ona je posegnula rukom prema njemu i položila svoj dlan na njegovu ruku. "Bit će sve u redu sve dok bude sigurna da je njezini prijatelji vole."

Brunettiju nije palo na pamet da preispituje njenu uporabu riječi "voljeti."

"Mi je volimo."

"Znam," reče Paola i ode pogledati djecu Za vas: *BA*

B BA

B C